

ปัญหาเกี่ยวกับความผิดหูโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

นายปรินทร์ เหมือนพงษ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2565

Problems of petty offenses under the Criminal Code

Mr. Parin Muanpong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

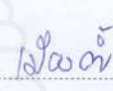
2022

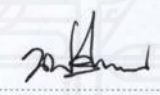
หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ปัญหาเกี่ยวกับความผิดกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา
ชื่อและนามสกุล	นายปรินทร์ เหมือนพงษ์
วิชาเอก	กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัทภวิมล

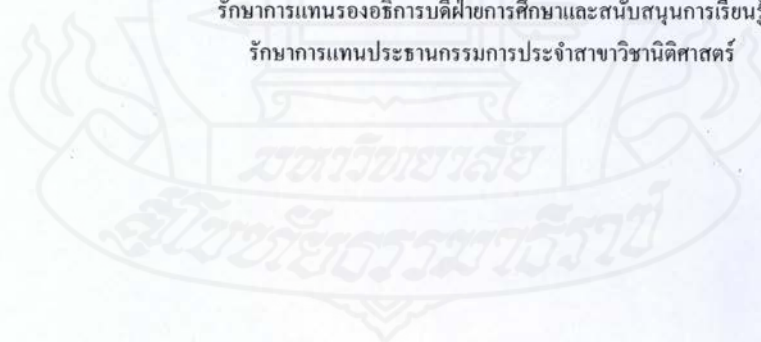
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2566

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัทภวิมล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)
รักษาราชการแทนรองอธิการบดีฝ่ายการศึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้
รักษาราชการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหาเกี่ยวกับความผิดละเมิดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

ผู้ศึกษา นายปรินทร์ เหมือนพงษ์ **รหัสนักศึกษา** 2634001883 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นณวิช ทัพภวิมล **ปีการศึกษา** 2565

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความเป็นมา หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดละเมิดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา (2) ศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความผิดละเมิดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา (3) วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับความผิดละเมิดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับความผิดละเมิดโทษของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา และ (4) เสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องที่เกี่ยวกับความผิดละเมิดโทษของประเทศไทยให้เกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทันต่อยุคสมัย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีศึกษาวิจัยเอกสารจากหนังสือ ตำรา บทความ คำพิพากษาของศาลฎีกา ตั๋วบทกฎหมาย วารสารกฎหมาย เอกสารทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยทำการนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารมารวบรวมและวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า (1) ความผิดละเมิดโทษเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกกระชั้นจึงไม่สอดคล้องกับหลักการดำเนินกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่และทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู และความผิดละเมิดโทษบางฐานมีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ จนทำให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อนอกจากนี้ ความผิดละเมิดโทษฐานคู่มั่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 ก็ไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ทั้งๆ ที่มีอยู่ในหลักเกณฑ์ที่สมควรจะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ (2) ความผิดละเมิดโทษของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกามีอัตราโทษจำคุก แต่สาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีอัตราโทษจำคุก และประเทศไทยมีทั้งความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้ แต่ความผิดละเมิดโทษทุกมาตรเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ส่วนสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาไม่มีความผิดใดเลยเป็นความผิดอันยอมความได้ (3) จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า ประเทศไทยควรยกเลิกอัตราโทษจำคุกสำหรับความผิดละเมิดโทษเช่นเดียวกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสแล้วคงไว้แต่อัตราโทษปรับเท่านั้น และควรยกเลิกบทบัญญัติความผิดละเมิดโทษที่มีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะ นอกจากนี้ ควรกำหนดให้ความผิดฐานคู่มั่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 เป็นความผิดอันยอมความได้ (4) ผู้ศึกษาจึงขอเสนอให้ยกเลิกอัตราโทษจำคุกสำหรับความผิดละเมิดโทษทุกมาตรา ยกเลิกความผิดละเมิดโทษมาตรา 381, 382 และ 396 และแก้ไขเพิ่มเติมให้ความผิดละเมิดโทษมาตรา 393 ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ จะส่งผลให้บทบัญญัติความผิดละเมิดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทันต่อยุคสมัย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77

คำสำคัญ ความผิดละเมิดโทษ กฎหมายอาญาเพื่อ ความผิดอันยอมความได้

Independent Study title: Problems of petty offenses under the Criminal Code
Author: Mr. Parin Muanpong; **ID:** 2634001883; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Dr.Punnawit Tupawimol, Assistant Professor;
Academic year: 2022

Abstract

This independent study aims to (1) study the background, principles, concepts and theories of petty offenses under the Criminal Code; (2) study the criteria on petty offenses under the Criminal Code of Thailand, the French Republic and the United States of America; (3) conduct a comparative analysis of the problems of petty offenses under the Criminal Code of Thailand and petty offenses of the French Republic and the United States of America; and (4) recommend guideline amending the Criminal Code of Thailand in matters related to petty offenses for suitability, efficiency, modern and align with the intent of section 77 under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560.

This independent study is qualitative research. by studying and researching documents from books, textbooks, articles, judgments of the Supreme Court, legal provisions, legal journals, academic papers, newspapers, theses, independent studies, and information from the Internet both in Thai and English language. Moreover, bringing the information obtained from the document to gather and analyze for further recommendations.

The research found that (1) petty offenses are the offense with a short period of imprisonment. Therefore, it is inconsistent with modern justice principles and rehabilitative theory. Some petty offenses are redundant with other offenses in specific laws, causing the problem of overcriminalization. Moreover, insult offense under section 393 is not determined as compoundable offenses despite it should be defined as compoundable offenses. (2) Petty offenses in Thailand and the United States of America have imprisonment, while the French Republic has no imprisonment. In addition, Thailand has both non-compoundable offenses and compoundable offenses but all of petty offenses are non-compoundable offenses, as the French Republic and the United States of America have no compoundable offense.(3) The comparative analysis found that Thailand should abolish imprisonment for petty offenses same as the French Republic and retain only a fine, and should revoke petty offenses which are redundant with other offenses in specific laws; furthermore, should determine insult offense under section 3 9 3 to be compoundable offenses. (4) Author recommend that Thailand should repeal imprisonment for all petty offenses, abrogate petty offenses under section 381, 382 and 396 and amend petty offenses under section 393 to be compoundable offenses. In order to make petty offenses under the Criminal Code have suitability, efficiency, modern and in accordance with the intent of section 77 under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560.

Keywords: Petty offenses, Overcriminalization, Compoundable offenses

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความเมตตากรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัพทวิมล อาจารย์ที่ปรึกษาและประธานกรรมการในการสอบ การศึกษาค้นคว้าอิสระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ ซึ่งได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า รับเป็นกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ทั้งสองท่านที่ได้ให้ความเมตตากรุณาแก่ผู้ศึกษา โดยคอยให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อคิดเห็นทางวิชาการ รวมทั้งเสียสละเวลาในการตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ในการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จ เรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของท่านทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในการศึกษาระดับปริญญาโทตลอดหลักสูตรการศึกษา และ ขอขอบพระคุณนักวิชาการและนักวิจัยทุกท่านที่ได้จัดทำหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสาร และบทความในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ของผู้ศึกษา ทำให้ผู้ศึกษา สามารถทำการศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ จนเกิดเป็นการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ขึ้นมาได้

ขอขอบพระคุณพี่ๆ น้องๆ ที่สำนักงานอัยการจังหวัดสระบุรีทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาตลอดมา

ขอขอบพระคุณนายวรปรัชญ์ วงศ์ตระกูล นายจตุพร โอวัฒนาพานิช นายณฤธร บุญสิงห์ และนายอชิระ การวพงศ์ เพื่อนของผู้ศึกษา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการแปลภาษาต่างประเทศ และให้กำลังใจในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้แก่ผู้ศึกษาเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบพระคุณบิดา มารดาของผู้ศึกษา ที่ได้ให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน แก่ผู้ศึกษาตลอดมา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี

ปรินทร์ เหมือนพงษ์

มีนาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
3. สมมติฐานการวิจัย	8
4. ขอบเขตการวิจัย	8
5. นิยามศัพท์เฉพาะ หรือคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
6. ระเบียบวิธีการวิจัย	9
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 ความเป็นมา หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวเนื่องกับความผิดหลู โทษ	
ตามประมวลกฎหมายอาญา	10
1. ความเป็นมาของความผิดหลู โทษ	10
2. หลักการเกี่ยวกับความผิดหลู โทษ	15
2.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดหลู โทษ	15
2.2 หลักความรับผิดชอบของความผิดหลู โทษ	20
3. หลักการของความผิดอันยอมความได้	21
3.1 ความหมายของความผิดอันยอมความได้	22
3.2 คุณธรรมทางกฎหมายกับความผิดอันยอมความได้	23
3.3 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอันยอมความได้	25
4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมทางกฎหมาย	26
4.1 ความหมายของคุณธรรมทางกฎหมาย	27
4.2 ประเภทของคุณธรรมทางกฎหมาย	28
4.3 การสละคุณธรรมทางกฎหมาย	28
4.4 ประโยชน์ของคุณธรรมทางกฎหมาย	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญาเพื่อ.....	31
5.1 แนวคิดทางศีลธรรมของสังคม.....	33
5.2 แนวคิดอรรถประโยชน์นิยม.....	34
5.3 แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์.....	35
5.4 แนวคิดอื่นๆ.....	36
5.4.1 ความผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการควบคุมทางเศรษฐกิจ.....	36
5.4.2 ความผิดทางอาญาที่ไม่มีการกำหนดลักษณะของการกระทำ ที่ชัดเจน.....	36
5.4.3 ความผิดทางอาญาที่เป็นการผิดสัญญาทางแพ่งโดยแท้.....	37
6. ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา.....	38
6.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน.....	39
6.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง.....	41
6.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการตัดโอกาสกระทำความผิด.....	44
6.4 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู.....	45
7. โทษทางอาญา.....	48
7.1 โทษประหารชีวิต.....	51
7.2 โทษจำคุก.....	54
7.3 โทษกักขัง.....	54
7.4 โทษปรับ.....	56
7.5 โทษริบทรัพย์สิน.....	59
8. ประเภทของความผิดอาญา.....	62
8.1 ประเภทของความผิดอาญาในแง่ของกฎหมาย.....	62
8.2 ประเภทของความผิดอาญาในแง่โทษ.....	63
8.3 ประเภทของความผิดอาญาในแง่การดำเนินคดี.....	63

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยและกฎหมายอาญา ของต่างประเทศ.....	65
1. ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย.....	65
1.1 ความหมายของความผิดลหุโทษ.....	65
1.2 วัตถุประสงค์ของการแบ่งแยกความผิดลหุโทษออกจากความผิด อาญาทั่วไป.....	67
1.3 ลักษณะสำคัญของความผิดลหุโทษ.....	68
1.4 การแบ่งประเภทของความผิดลหุโทษ.....	75
1.4.1 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามอัตราโทษ.....	75
1.4.2 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามคุณธรรมทางกฎหมาย.....	81
1.4.3 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามลักษณะความผิด.....	82
1.4.4 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามเจตนา.....	82
1.5 ความผิดลหุโทษกับการยอมความ.....	83
1.6 บทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา.....	90
1.6.1 ความผิดฐานกระทำความรบกวนกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดย ให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 381.....	91
1.6.2 ความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 382.....	92
1.6.3 ความผิดลหุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการ โฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393.....	93
1.6.4 ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจนำเหินในหรือริมทาง สาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396.....	94

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

1.7 ความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความผิดลหุโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา.....	95
1.7.1 ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตาม พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัด สวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20.....	95
1.7.2 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง.....	99
2. ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	101
2.1 ความผิดอุกฤษฏ์โทษ.....	102
2.2 ความผิดฆังฉิมโทษ.....	104
2.3 ความผิดลหุโทษ.....	110
2.4 ความผิดลหุโทษกับการยอมความ.....	119
3. ความผิดลหุโทษตามกฎหมายอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	122
3.1 ความผิดร้ายแรง.....	126
3.2 ความผิดไม่ร้ายแรง.....	127
3.3 ความผิดลหุโทษหรือความผิดเล็กน้อย.....	128
3.4 ความผิดลหุโทษกับการยอมความ.....	130
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา.....	134
1. วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งประเภทของความผิดอาญา และอัตราโทษของความผิดลหุโทษ.....	134
1.1 วิเคราะห์อัตราโทษของความผิดลหุโทษกับการดำเนินกระบวนการ ยุติธรรมสมัยใหม่ที่ต้องการลดปัญหาคดีล้นศาลและนักโทษล้นคุก.....	139
1.2 วิเคราะห์อัตราโทษของความผิดลหุโทษกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อ การแก้ไขฟื้นฟู.....	140

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2. วิเคราะห์ความผิดลหุโทษที่มีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญา	
ในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ.....	142
2.1 ความผิดฐานกระทำการทรมานต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับ	
ทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381.....	145
2.2 ความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมาย	
อาญา มาตรา 382.....	149
2.3 ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะ	
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396.....	152
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการขอมความในความผิดลหุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า	
หรือด้วยการโฆษณา.....	158
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	171
1. บทสรุป.....	171
2. ข้อเสนอแนะ.....	177
บรรณานุกรม.....	180
ประวัติผู้ศึกษา.....	189

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1	จำแนกอัตราโทษของความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาแต่ละมาตรา...	75
ตารางที่ 4.1	เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งประเภทของความผิดอาญาและอัตราโทษ.....	138

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการประกอบอาชญากรรมเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในทุกประเทศทั่วโลก โดยเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมอย่างแนบแน่นจนไม่สามารถที่ปราบปรามให้หมดไปได้ แม้แต่ละประเทศจะพยายามหาทางป้องกันและปราบปรามไม่ให้มีการประกอบอาชญากรรมขึ้น ก็ทำได้เพียงแค่ทำให้การประกอบอาชญากรรมลดน้อยลงเท่านั้น ซึ่งวิธีการที่รัฐทั่วโลกใช้ในการจัดการกับปัญหาการประกอบอาชญากรรม ก็คือ การบัญญัติให้การประกอบอาชญากรรมเป็นความผิดตามกฎหมายและกำหนดโทษให้สาสมกับการประกอบอาชญากรรมนั้น เพื่อให้ผู้ประกอบอาชญากรรมได้รับผลร้ายจากการลงโทษตอบแทนการประกอบอาชญากรรมของตน หรือที่เรียกกันว่า “กฎหมายอาญา” (Criminal Law หรือ Penal Law) นั่นเอง โดยกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชนที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน¹ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดว่าการกระทำความผิดเป็นความผิดหรือไม่ และหากได้กระทำความผิดอันเป็นความผิดแล้ว จะมีสภาพบังคับแก่ผู้กระทำความผิดหรือไม่ อย่างไร และมากน้อยเพียงใด² เพื่อควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคมให้อยู่ภายในขอบเขตที่ถูกที่ควร ป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยรัฐจะเข้ามามีบทบาทในการใช้อำนาจบังคับโทษแก่ผู้กระทำความผิดเอง ซึ่งในการบัญญัติกฎหมายอาญานั้นมีหลักกฎหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติเป็นหลักการสากลว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมายกำหนด” (nullum crimen nulla poena sine lege หรือ no crime no punishment without law) กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำความผิดอันกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และเมื่อการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายแล้ว บุคคลนั้นก็ต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่หากกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำความผิดไม่ได้บัญญัติให้การกระทำนั้น

¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย). 2551. หน้า 8.

² คณพล จันทรหอม. รากฐานกฎหมายอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2561. หน้า 56.

เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ บุคคลนั้นก็ไม่ต้องมีความผิดตามกฎหมายและไม่ต้องรับโทษทางอาญาแต่อย่างใด แต่สำหรับอัตราโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายอาญานั้น ไม่ใช่ว่าทุกความผิดจะมีการกำหนดอัตราโทษไว้เท่ากัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของความผิดที่กระทำ หากเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงก็จะมีกำหนดอัตราโทษไว้สูง แต่หากเป็นการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงก็จะมีกำหนดอัตราโทษไว้ต่ำ และแม้ทุกรัฐในโลกจะมีการนำกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับประกอบอาชญากรรมเหมือนกัน แต่ก็ไม่ใช่ว่ารัฐทุกรัฐในโลกจะกำหนดให้ความผิดอาญาแต่ละฐานมีอัตราโทษที่เท่ากัน เพราะขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมของแต่ละรัฐว่าจะกำหนดให้ความผิดอาญาแต่ละฐานนั้นมีอัตราโทษมากน้อยเท่าใด เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Criminal Code (Strafgesetzbuch - StGB)) มาตรา 242 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (French Penal Code) มาตรา 311-3 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับ 45,000 ยูโร ความผิดฐานลักทรัพย์ตามต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code) มาตรา 223.1 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายอาญาของไทยให้สอดคล้องเป็นไปตามหลักกฎหมายดังกล่าว โดยพิจารณาได้จากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคหนึ่ง³ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง⁴ จึงกล่าวได้ว่า บุคคลใดจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาตามกฎหมายอาญาของไทย บุคคลนั้นจะต้องกระทำการอันกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ หากกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดและไม่ได้มีการกำหนดโทษไว้ บุคคลนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบในทางอาญาแต่ประการใด ส่วนเรื่องของอัตราโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ประมวลกฎหมายอาญา ก็ได้กำหนดไว้ตามความร้ายแรงของความผิด หากเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงก็มีอัตราโทษสูง แต่หากเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรงก็มีอัตราโทษต่ำ เช่น ฆ่าคนตายซึ่งถือเป็นความผิดร้ายแรงก็ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 15 ถึง 20 ปี (อัตราโทษสูง) ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288

³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

ส่วนลักทรัพย์ซึ่งถือเป็นความผิดไม่ร้ายแรงก็ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 60,000 บาท (อัตราโทษต่ำ) ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของอัตราโทษนี้ประมวลกฎหมายอาญาได้แบ่งแยกประเภทความผิดโดยใช้อัตราโทษเป็นเกณฑ์ไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1) ความผิดลหุโทษ (Petty Offenses) ได้แก่ ความผิดที่มีอัตราโทษเบา โดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102 ได้บัญญัตินิยามของความผิดลหุโทษไว้ว่า “ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้น ความผิดใดก็ตามที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดนั้นเป็นความผิดลหุโทษ โดยประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดลหุโทษทั้งหลายไว้ใน ภาค 3 ลหุโทษ

2) ความผิดทั่วไป ได้แก่ ความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ กล่าวคือ ความผิดใดก็ตามที่มีระวางโทษจำคุกเกิน 1 เดือน หรือปรับเกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เช่น ความผิดทั้งหลายในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิด เป็นต้น

ประมวลกฎหมายอาญารับปัจจุบันของประเทศไทยได้บัญญัติความผิดลหุโทษไว้ใน ภาค 3 ลหุโทษ ตั้งแต่มาตรา 367 ถึงมาตรา 398 แต่ด้วยเหตุที่ประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 ซึ่งนับถึงปัจจุบันก็เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 65 ปีแล้ว แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมากถึง 29 ครั้ง แต่กลับพบว่า การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป กับภาค 2 ความผิด เสียส่วนใหญ่ ในส่วนของภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 2 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ และภาค 3 ลหุโทษ มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพียง 3 ครั้ง เท่านั้น คือ (1) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2519 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 393 เพียงมาตราเดียว (2) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2530 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 398 เพียงมาตราเดียวอีกเช่นกัน และ (3) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2558 ซึ่งก็เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโทษในความผิดลหุโทษทุกมาตรา ให้มีอัตราโทษปรับที่สูงขึ้น และได้เปลี่ยนนิยามของความผิดลหุโทษตามมาตรา 102 จากความผิดที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาเป็นความผิดที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ภายในระยะเวลา 65 ปี ที่ผ่านมานั้น ความผิดลหุโทษซึ่งเป็นความผิดเล็กน้อยที่อยู่คู่กับประมวลกฎหมายอาญามาอย่างยาวนานได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้บังคับใช้ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพน้อยมาก ทั้งยังไม่ได้รับการปรับปรุงด้วยทฤษฎีมาให้ออกคล่องต่อยุคสมัยมากเท่าที่ควร

ด้วยเหตุที่ประมวลกฎหมายอาญากฎ 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 2 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ และภาค 3 ลหุโทษ ได้บังคับใช้มาอย่างยาวนานและได้รับการปรับปรุงแก้ไขน้อย เนื้อหาของกฎหมายยังมีความล้าหลังไม่ทันต่อยุคสมัยนี้เอง จึงทำให้ผู้ศึกษาพบปัญหาเกี่ยวกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาอยู่ 3 ประการด้วยกัน ดังนี้

ประการแรก เนื่องจากในปัจจุบันนักกฎหมายทั่วโลกมีแนวคิดไปในแนวทางเดียวกันว่า การดำเนินกระบวนการยุติธรรมในยุคสมัยใหม่ต้องลดปัญหาคดีล้นศาลนักโทษล้นคุก จึงทำให้นักกฎหมายทั่วโลกพยายามค้นหาหนทางต่างๆ เพื่อลดปริมาณคดีความที่ขึ้นสู่ศาลและหาวิธีการลงโทษจำคุกของศาล ซึ่งการลงโทษปรับสถานเดียวโดยไม่มีการลงโทษจำคุกด้วยนั้นก็เป็นการหนึ่งที่จะช่วยลดปริมาณนักโทษล้นคุกได้ ประกอบกับในสังคมยุคปัจจุบัน นักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่าการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีมากกว่าที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) ซึ่งในส่วนของ การลงโทษปรับนั้นก็ถือได้ว่าเป็นการลงโทษเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างหนึ่งได้เช่นกัน เนื่องจากโทษปรับเป็นโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและเป็นการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้นซึ่งไม่มีผลดีแก่ตัวผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องการเข้าคุกมีโอกาสกลับตัวให้เป็นคนดีของสังคม เมื่อพิจารณาถึงความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา จะเห็นได้ว่า ความผิดลหุโทษนั้นเป็นความผิดที่มีโทษเพียงเล็กน้อยเท่านั้น มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการจำคุกกระยะสั้นมาก การจำคุกกระยะสั้นนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียต่อตัวผู้กระทำความผิด อาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการเรียนรู้วิธีการประกอบอาชีพจากนักโทษคนอื่นในคุกจนกลายเป็นผู้ประกอบอาชญากรรมอาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้ไม่สามารถจะกลับตนเป็นคนดีของสังคมได้ และอาจถูกตราหน้าว่าเคยเป็นผู้ต้องโทษ อันจะมีผลต่อการกลับคืนสู่สังคมและการดำเนินชีวิตต่อไปในสังคมของบุคคลนั้น การกำหนดให้ความผิดลหุโทษยังมีโทษจำคุกกระยะสั้นจึงไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) ประกอบกับการกำหนดให้มีโทษจำคุกกระยะสั้นสำหรับความผิดเล็กน้อยนั้น เป็นการเพิ่มโอกาสให้บุคคลมีโอกาสดังกล่าวเข้าคุกมากขึ้น เนื่องจากความผิดเล็กน้อยเหล่านี้เกิดการกระทำความผิดขึ้นได้

⁵ สมพงษ์ เตชะสมุทร. *มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีลหุโทษ*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 10.

โดยง่าย เมื่อกระทำได้ง่ายก็ย่อมมีจำนวนการกระทำความผิดเกิดขึ้นมาก หากปล่อยให้มิโทษจำคุก ระยะสั้นกับความผิดลหุโทษจึงไม่มีความสอดคล้องกับหลักการลดคดีชั้นศาลนักโทษสั้นคุกเช่นกัน

ประการที่สอง เนื่องจากปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชน และดำเนินการให้ประชาชน เข้าถึงตัวบทกฎหมายต่างๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย ได้อย่างถูกต้อง” และมาตรา 77 วรรคสาม บัญญัติว่า “รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการ ในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและ ระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนด โทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง” ดังนั้น จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 77 วรรคหนึ่งและวรรคสาม มีเจตนารมณ์ที่จะให้รัฐมีการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายโดย พิจารณากฎหมายที่ไม่มีความจำเป็น หรือปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ปัจจุบัน โดยให้กำหนดโทษทางอาญาไว้เฉพาะความผิดร้ายแรงเท่านั้น อันเป็นการลดปัญหากฎหมาย อาญาเพื่อ (Overcriminalization) โดยการยกเลิกความผิดอาญา (Decriminalization) ที่หมดความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพของ ประชาชนนั่นเอง⁶ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญากลับพบว่า ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่มีอัตราโทษเล็กน้อยเท่านั้น ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงแต่อย่างใด และความผิดลหุโทษบางฐานความผิดก็บัญญัติไว้ค่อนข้างซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมาย เฉพาะฉบับอื่นๆ ที่ได้ตราออกมาใช้บังคับภายหลังบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา เช่น พระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20⁷ มีความซ้ำซ้อนกับความผิด ฐานกระทำความทารุณกรรมต่อสัตว์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381⁸ เป็นต้น ซึ่งเมื่อความผิดลหุ โทษบางฐานตามประมวลกฎหมายอาญามีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ

⁶ ศิธรณ์ ลิขิตวิทยาวุฒิ. การกำหนดความผิดอาญาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 77 : ศึกษากรณีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เชื้อ พ.ศ. 2534. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 11(3). หน้า 3.

⁷ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร”

⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ ได้รับทุกขเวทนานันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เช่นนี้ ย่อมก่อให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเฟ้อ (Overcriminalization) เพราะเมื่อกระทำความผิดหลุโทษ แล้วก็ย่อมกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะด้วย เนื่องจากเป็นกรณีของกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทเสมอไป ซึ่งศาลก็สามารถลงโทษได้แค่ความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะ ซึ่งเป็นบทหนักเท่านั้น ไม่มีโอกาสที่ศาลจะปรับใช้บทลงโทษตามความผิดหลุโทษได้อีกต่อไป การที่ยังคงกำหนดให้มีความผิดหลุโทษบางฐานที่มีองค์ประกอบของความผิดซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องการแก้ปัญหากฎหมายอาญาเฟ้อ (Overcriminalization) เพื่อให้กฎหมายเกิดความชัดเจน เป็นระบบ มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ไม่ซ้ำซ้อน มีความผิดอาญาเท่าที่จำเป็น และ กำหนดความผิดอาญาเฉพาะความผิดที่ร้ายแรงเท่านั้น

ประการที่สาม แม้ความผิดหลุโทษทุกฐานความผิดจะเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน กล่าวคือ เป็นความผิดที่ไม่สามารถจะยอมความได้ เพราะกฎหมายมองว่าความผิดหลุโทษเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและประ โยชนส่วนรวมของสังคม เมื่อมีการกระทำความผิดหลุโทษไม่ว่าเอกชนจะได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด ก็ถือว่าความสงบเรียบร้อยและประ โยชนส่วนรวมของสังคมได้รับความเสียหายโดยตรง เป็นการละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม เป็นเรื่องของรัฐที่จะดำเนินการกับผู้กระทำความผิดมิใช่เอกชน โดยเอกชนจะเป็นผู้เสียหายที่สามารถฟ้องคดีความผิดหลุโทษได้ก็ต่อเมื่อความผิดหลุโทษนั้นสร้างความเสียหายให้กับเอกชนโดยตรงด้วยเท่านั้น หากไม่กระทบกับเอกชนโดยตรง รัฐเท่านั้นที่เป็นผู้เสียหายในการกระทำความผิดหลุโทษของผู้กระทำความผิด แต่อย่างไรก็ตาม แม้ความผิดหลุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายอาญา จะถูกกำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน แต่เมื่อพิจารณาความผิดหลุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393⁹ แห่งประมวลกฎหมายอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่า ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 อาจจะมีลักษณะของการกระทำความผิดใกล้เคียงกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326¹⁰ และมาตรา 328¹¹ ซึ่งหากลักษณะของการกระทำความผิดใกล้เคียงกัน คุณธรรมทาง

⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 บัญญัติว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ

กฎหมายของความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 กับความผิดฐานหมิ่นประมาทตาม มาตรา 326 และมาตรา 328 ก็อาจจะเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลเหมือนกันด้วย และเมื่อปรากฏว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทตาม มาตรา 326 และมาตรา 328 มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 จึงอาจกล่าวได้ว่าขนาดความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 และมาตรา 328 ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่ายังเป็นความผิดอันยอมความได้ แล้วเหตุใดความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 ซึ่งอาจจะมีลักษณะของการกระทำความผิดใกล้เคียงกัน คุณธรรมทางกฎหมายก็อาจจะเหมือนกัน และอัตราโทษก็น้อยกว่า จึงถูกกำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่สามารถที่จะยอมความได้ การกำหนดให้ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 เป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่อาจยอมความกันได้จึงยังมีความไม่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบังคับใช้ความผิดฐานนี้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงสมควรศึกษาบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวกับความผิดหลุโทษ โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาภาค 3 หลุโทษของประเทศไทย เพื่อให้สามารถค้นหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในเรื่องความผิดหลุโทษให้เกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทันต่อยุคสมัย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมา หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

2.2 เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส และต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา

2.3 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา

แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท”

2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษของประเทศไทยให้เกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทันต่อยุคสมัย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77

3. สมมติฐานการวิจัย

ความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ โอกาสกระทำความผิดย่อมมีมาก และอัตราโทษก็เป็นโทษจำคุกกระยะสั้นจึงอาจทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการเรียนรู้การประกอบอาชญากรรมจากนักโทษคนอื่นในคุกจนกลายเป็นผู้ประกอบอาชญากรรมอาชีพ และถูกตราหน้าจากสังคมว่าเคยเป็นผู้ต้องโทษ ส่งผลให้ไม่สามารถกลับตัวเป็นคนดีของสังคมได้ จึงควรยกเลิกโทษจำคุกในความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ส่วนกรณีความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อควรยกเลิกความผิดลหุโทษฐานนั้นๆ แล้วบังคับใช้ความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะแทน และในกรณีของความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 และมาตรา 328 ปรากฏว่าลักษณะของการกระทำความผิดมีความคล้ายคลึงกัน คุณธรรมทางกฎหมายก็เป็นเรื่องส่วนบุคคลเหมือนกัน และอัตราโทษของความผิดตามมาตรา 393 ก็น้อยกว่า จึงควรกำหนดให้ความผิดตามมาตรา 393 เป็นความผิดอันยอมความได้เช่นเดียวกับความผิดตามมาตรา 326 และมาตรา 328 ทั้งนี้ ก็เพื่อให้บทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทันต่อยุคสมัย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

4. ขอบเขตการวิจัย

วิธีการศึกษาค้นคว้าเป็นการศึกษาจากหนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (French Penal Code) ประมวลกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Criminal Code (Strafgesetzbuch - StGB)) และต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code)

5. นิยามศัพท์เฉพาะ หรือคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

“กฎหมายอาญาฟ้อ” (Overcriminalization) หมายถึง การตรากฎหมายโดยกำหนดให้การกระทำเล็กๆ น้อยๆ หรือไม่ร้ายแรง เป็นความผิดอาญา อันส่งผลให้มีกฎหมายอาญามากเกินกว่าที่สามารถจะใช้บังคับได้หรือเกินกว่าที่จำเป็นสำหรับการปกป้องคุ้มครองสังคมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลทำให้กฎหมายอาญาขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้

6. ระเบียบวิธีการวิจัย

วิธีที่ศึกษาการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) อันได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ คำพิพากษาของศาลฎีกา ตั๋วบทกฎหมาย วารสารกฎหมาย เอกสารทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ รายงานการวิจัย ผลงานศึกษาวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ มารวบรวมและวิเคราะห์เพื่อให้ได้เป็นข้อเสนอแนะต่อไป

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบความเป็นมา หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

7.2 ทำให้ทราบหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส และต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา

7.3 ทำให้สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา

7.4 ทำให้ทราบแนวทางปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษของประเทศไทยให้เกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทันต่อยุคสมัย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77

บทที่ 2

ความเป็นมา หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความผิดลหุโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กน้อย ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดที่มีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ และความผิดลหุโทษนี้ก็มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาเกี่ยวกับความผิดลหุโทษจึงต้องศึกษาถึงรากฐาน แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจความผิดลหุโทษมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การนำมาเป็นหลักที่ใช้ในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาความผิดเกี่ยวกับลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาต่อไป โดยทำการศึกษาในประเด็นต่อไปนี้ ได้แก่ ความเป็นมาของความผิดลหุโทษ แนวคิดเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมทางกฎหมาย ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา โทษทางอาญา ประเภทของความผิดอาญา แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญาเพื่อ และแนวคิดเกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้

1. ความเป็นมาของความผิดลหุโทษ

คำว่า “ลหุโทษ” ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยพบคำว่า “ลหุโทษ” และ “ละหุโทษ” ในกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาสองฉบับ ได้แก่ พระไอยการกระบดศึก และกฎหมายลักษณะโจร¹²

ความหมายของคำว่า “ลหุโทษ” และ “ละหุโทษ” ที่พบในกฎหมายทั้งสองฉบับนี้น่าจะหมายถึง โทษเบา โดยพิจารณาจากข้อความในกฎหมายลักษณะโจรที่ว่า “อนึ่งให้ผู้เป็นอธิบดีศรีนครบาลจงพึงรู้ซึ่งลักษณะแห่งโจรว่าเป็นองคโจร หฤสมโจร หฤสมด้วยผู้สมโจร แล้วให้ดูโทษโจรจะต้องด้วยอุกฤษโทษ หากจะต้องด้วยมหันตโทษ หากจะต้องด้วยครุโทษ หากจะต้องด้วยมณิมโทษ หากจะต้องด้วยลหุโทษ” และจากข้อความในพระไอยการกระบดศึกที่ว่า “มีดำเนนเนื้อความในพระบาฬีว่า สมเด็จพระบรมราชกษัตริย์แต่ปางก่อนลงราชทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดเป็นอุกฤษครุ ละหุโทษต่างๆ กัน” และ “ผู้ใดผิดเป็นมหันตโทษๆ ถึงตายนอกกว่ากล่าวนี้ ถ้ามีบำเหน็จความชอบอยู่

¹² โยเนโอะ อิชิอิ มาโมรุ ชิบายามา และอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. ศัชนีค้นคำในกฎหมายตราสามดวง. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์. 2533. หน้า 2777, 2786.

ให้เอาบำเหน็จความชอบนั้นมาปูนโทษก่อน ถ้าโทษนั้นเป็นมหันตโทษต้องอุกฤษฏ์ กระหุโทษก็ดี ให้กรกรณครั้งหนึ่ง สองครั้งก่อนตามโทษหนักเบา นั้นเถิด” และนอกจากนี้ในกฎหมายลักษณะโจร ยังพบการใช้คำว่า “ลหุโทษ” ของการจัดกลุ่มความผิดตามลำดับความหนักเบาด้วย โดยแบ่งออกเป็น ลักษณะโจรอันเป็นอุกฤษฏโทษ ลักษณะโจรอันเป็นมหันตโทษ กรุโทษ ลักษณะโจรอันเป็นมฉิมโทษ และลักษณะโจรอันเป็นลหุโทษ¹³

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คำว่า “ลหุโทษ” ได้ใช้เป็นชื่อประเภทของนักโทษ ๓๖ และประเภทของคดี โดยมีหมายความว่าถึงโทษ เบาตั้งแต่เดิม ดังที่ปรากฏในคำเนินการเรือนจำกรุงเทพเรื่องบรรยายแผนกราชทัณฑ์กองมหันตโทษ และกองลหุโทษว่า “นักโทษที่จองจำอยู่ในคุกนั้นโดยมากเป็นจำพวกที่เรียกว่าอุกฉกรรจ์มหันตโทษ ซึ่งมีโทษหนัก ส่วนโทษเล็กน้อยหรือจำพวกที่เรียกว่าลหุโทษจองจำอยู่ที่ตรง ตรงที่ว่านี้มีหลาย ตรงสังกัดตามกระทรวงที่ได้บังคับบัญชาการนั้น ต่อมา... จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชื่อ ที่ดิน... สร้างเป็นตรงขึ้นอีกแห่งหนึ่งเรียกว่ากองลหุโทษ” นอกจากนี้ยังได้ปรากฏในข้อบังคับ สำหรับคุมขังนักโทษในกรมพระนครบาล ร.ศ. 110 ความว่า “ข้อ 2 ตรงเป็นที่คุมขังนักโทษจำพวก ที่ต้องรับพระราชอาญาเพียงลหุโทษ คือโจรผู้ร้ายที่มีกำหนดคุมขังตั้งแต่หกเดือนลงมากับนักโทษ ที่ต้องรับพระราชอาญาโดยมิใช่โทษโจรผู้ร้าย นักโทษจำพวกนี้ให้เรียกว่ากองลหุโทษ”¹⁴

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ต้องการให้มีการปฏิรูปกฎหมายทั้งระบบให้กฎหมายมีความทันสมัยและทัดเทียมนานาประเทศ เพื่อแก้ปัญหาการสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต โดยตอนแรกนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างกฎหมายอาญาขึ้นในปี พ.ศ.2440 โดยมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เป็นประธานกรรมการ เนื่องจากกฎหมาย อาญาเป็นกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพและความปลอดภัยของประชาชนและเป็นบทบัญญัติ ถึงความผิดและโทษ ซึ่งหากมีการร่างกฎหมายอาญาเป็นลำดับแรกก็จะสามารถลบภาพลักษณ์ความ รุนแรงป่าเถื่อนของกระบวนการยุติธรรมของสยามได้ จึงดำเนินการร่างกฎหมายอาญาก่อนเป็น ลำดับแรกก่อนกฎหมายอื่น คณะกรรมการร่างกฎหมายอาญาได้เลือกใช้ระบบกฎหมายแบบกฎหมาย ภาคพื้นยุโรป (Civil Law) เป็นต้นแบบในการร่าง เพราะเห็นตัวอย่างจากประเทศญี่ปุ่นที่สามารถยกเลิก

¹³ พรณราชรัตน์ ศรีไชยรัตน์. ความเหมาะสมในการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวล กฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2536. หน้า 73-74.

¹⁴ เสถียร ลายลักษณ์ และคณะ. ประชุมกฎหมายประจำศก. พระนคร: โรงพิมพ์เดลิแมส. 2478. หน้า 95-116.

การเสียดิสภาพนอกอาณาเขตได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายในรูปแบบประมวล นั้นมีความชัดเจนแน่นอนสามารถนำมาใช้บังคับได้ภายในเวลาอันสั้น¹⁵ ต่อมา มีการร่างขึ้นใหม่ อีกครั้งในปี พ.ศ.2447 จึงได้เชิญชาวต่างชาติมาร่วมเป็นที่ปรึกษาในการร่างประมวลกฎหมายอาญา ของสยาม โดยได้ทำการแต่งตั้งมองซิเออร์ ยอร์ช ปาดู (Georges Padoux) (ขณะนั้นมีตำแหน่งเป็น กงสุลฝรั่งเศสประจำประเทศสยาม) เป็นประธานกรรมการในการตรวจร่างกฎหมายลักษณะอาญา ผู้ร่างได้พยายามยกเลิกหลักเกณฑ์การลงโทษที่ล้าสมัย และนำเอาหลักกฎหมายของต่างประเทศมา เป็นแนวทางในการร่าง โดยคำนึงถึงความเข้าใจง่ายและความเหมาะสมกับสภาพสังคมสยามเป็น หลักสำคัญ สำหรับประมวลกฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ ที่นำมาใช้ศึกษาและพิจารณา ประกอบการร่าง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ.1810 ประมวลกฎหมาย อาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ค.ศ.1870 ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฮังการี ค.ศ.1878 กฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดลหุโทษของสาธารณรัฐฮังการี ค.ศ.1879 ประมวลกฎหมาย อาญาราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ค.ศ.1881 ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอิตาลี ค.ศ. 1889 ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ ค.ศ. 1904 ประมวลกฎหมายอาญาของ สาธารณรัฐอินเดีย ค.ศ.1860 และประมวลกฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น ค.ศ.1903 และค.ศ.1907 โดยนายยอร์ช ปาดู (Georges Padoux) รับหน้าที่ยกร่างเองทั้งหมด เมื่อเสร็จแล้วจึงเสนอให้คณะกรรมการ ตรวจแก้ไขพิจารณาร่างนั้น เนื่องจากนาย ยอร์ช ปาดู (Georges Padoux) เห็นว่า งานร่างกฎหมาย โดยหลายบุคคลทำงานร่วมกันในทางปฏิบัตินั้นย่อมเป็นไปได้¹⁶

ความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ.1810 แบ่งแยก ความผิดต่างๆ ออกเป็น 3 ประเภท ตามความร้ายแรงแห่งการกระทำผิด ได้แก่ ความผิดชั้นอุกฤษฏ์ โทษ (Crimes) ความผิดชั้นมัชฌิมโทษ (Délits) และความผิดชั้นลหุโทษ (Contraventions) ซึ่งสัมพันธ์ กับลำดับชั้นของโทษที่แบ่งออกเป็น โทษชั้นอุกฤษฏ์ (Peines Criminelles) โทษชั้นมัชฌิม (Peines Correctionnelles) และโทษชั้นลหุ (Peines de Simple Police) ซึ่งในส่วนนี้ก็สัมพันธ์กับองค์กรศาล ยุติธรรมด้วย เนื่องจากฝรั่งเศสมีการแบ่งศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดอาญาตาม ประเภทของความผิด ได้แก่ ศาลที่พิจารณาคดีความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Tribunaux Criminels) ศาลที่ พิจารณาคดีความผิดมัชฌิมโทษ (Tribunaux Correctionnels) และศาลที่พิจารณาคดีความผิดลหุโทษ (Tribunaux de Simple Police) แต่อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายอาญาของสยามมิได้ยึดถือตาม

¹⁵ คณพล จันทรหอม. *รากฐานกฎหมายอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญชน. 2561. หน้า 111-114.

¹⁶ แสงว นุญเฉลิมวิภาส. *กฎหมายลักษณะอาญา: ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย*. *วารสาร นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 16(2). หน้า 112-113.

แนวทางการแบ่งแยกเช่นนี้ เพราะการแบ่งแยกความผิดอาญาออกเป็น 3 ประเภทตามความร้ายแรงนี้ ก่อนข้างจะเลื่อนลอยและไม่ค่อยตรงตามลักษณะที่เป็นจริงนัก ระดับความแตกต่างระหว่างความผิด หุโทษฐานที่เบาที่สุดกับความผิดอุกฤษฏ์โทษฐานที่ร้ายแรงที่สุดก็ดูจะไม่เด่นชัดนัก ทั้งนี้จะเห็นได้จากกรณีที่เกิดุบรรเทาโทษสามารถจะเปลี่ยนแปลงประเภทความผิดไปได้ ประกอบกับประเทศ สยามขณะนั้นยังไม่มีความพร้อมด้านองค์การศาล เพราะมีศาลยุติธรรมชั้นต้นซึ่งมีอำนาจพิจารณา คดีอาญาเพียง 2 ศาลเท่านั้น ซึ่งได้แก่ ศาลอาญาที่มีการแบ่งเขตอำนาจกันเป็น ศาลที่มีเขตอำนาจใน กรุงเทพมหานคร กับศาลที่มีเขตอำนาจในหัวเมือง¹⁷ ไม่ได้มีการแบ่งแยกอำนาจศาลอย่างเด่นชัด เหมือนสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ส่วนประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐอังกีรี ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และสาธารณรัฐ อิตาลี ได้แบ่งความผิดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดทั่วไป (Délits) และความผิดหุโทษ (Contraventions) โดยที่ความผิดทั่วไป (Délits) เป็นความผิดต่อกฎหมายและศีลธรรม เป็นการ กระทำที่น่าตำหนิอยู่ในตัว ส่วนความผิดหุโทษ (Contraventions) เป็นความผิดในทางกฎหมาย ปกครอง เป็นการถูกลงโทษเพราะมีกฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิด การแบ่งแยกความผิดเช่นนี้มี เหตุผลและเป็นวิชาการมากกว่าการแบ่งแยกความผิดออกเป็น 3 ประเภท แบบประมวลกฎหมาย อาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส แต่อย่างไรก็ตามการแยกความผิดออกเป็น 2 ประเภท ก็มีความ ยากลำบากในการนำไปปฏิบัติ เพราะมักจะพบปัญหาว่าการกระทำอย่างใดควรเป็นความผิดทั่วไป (Délits) หรือความผิดหุโทษ (Contraventions)¹⁸

เนื่องจากผู้ร่างประมวลกฎหมายอาญาสยามไม่ได้มีความประสงค์ที่จะใช้วิธีการ แบ่งแยกความผิดที่ละเอียดละออเช่นนี้ ประมวลกฎหมายอาญาสยามฉบับแรก คือ ประมวล กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จึงมีความผิดเพียงประเภทเดียว โดยเรียกชื่อว่า “ความผิด” (Délits) และจัดความผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าเป็นความผิดหุโทษ (Délits Minimés) ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน และปรับไม่เกิน 100 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ ตามมาตรา 332 แห่งประมวลกฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ.127 ดังนั้น ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จึงแบ่งบทบัญญัติต่างๆ ออกเป็น 2 ภาคเท่านั้น ภาคหนึ่งว่าด้วยข้อบังคับต่างๆ และภาคสองว่าด้วยลักษณะความผิด

¹⁷ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, บันทึกของนายฮอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่าง กฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127, *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 18(2), หน้า 18-19.

¹⁸ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, บันทึกของนายฮอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่าง กฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127, *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 18(2), หน้า 19.

การแบ่งแยกเช่นนี้เป็นการถือเอาแบบอย่างจากประมวลกฎหมายอาญาของราชอาณาจักรเบลเยียม และประเทศญี่ปุ่นเป็นหลัก¹⁹ โดยประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้จัดความผิดลหุโทษไว้ในภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด ส่วนที่ 10 ว่าด้วยความผิดที่เป็นลหุโทษ ตั้งแต่มาตรา 332 ถึงมาตรา 340 รวมทั้งสิ้น 9 มาตรา

หลังจากประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาร่วม 50 ปี แม้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง แต่ก็เพียงการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดในบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองเท่านั้น สารสำคัญของประมวลกฎหมายยังคงเดิมอยู่²⁰ แต่อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ก็ถูกยกเลิกและประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแทนตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 เนื่องจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ประกาศใช้นานแล้ว หลักการบางอย่างและวิธีการลงโทษบางอย่างสมควรจะได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย ประกอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้กระจัดกระจายอยู่หลายแห่ง จึงจำเป็นต้องชำระสะสางรวบรวมให้อยู่ในรูปประมวลกฎหมายอาญาเสียฉบับเดียว โดยประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2500 ฉบับปัจจุบันนี้ ได้มีการแบ่งบทบัญญัติต่างๆ ออกเป็น 3 ภาค ได้แก่ ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ภาค 2 ความผิด และภาค 3 ลหุโทษ

ในชั้นพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2500 คณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมบางท่านได้เสนอให้แยกความผิดลหุโทษออกจากประมวลกฎหมายอาญา ในการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 464/267/2486 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2486 โดยเห็นว่าการนำเอาความผิดลหุโทษมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามข้อเสนอให้แยกความผิดลหุโทษออกจากประมวลกฎหมายอาญาก็เป็นอันต้องตกไปด้วยข้อโต้แย้ง 3 ประการ คือ²¹

(1) กรรมการขัดข้องที่ความผิดอาญาฐานใช้กำลังทำร้ายร่างกาย และความผิดฐานหมิ่นประมาทซึ่งหน้า โดยมีความเห็นว่าความผิดดังกล่าวควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

¹⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. บันทึกของนายชอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127. วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 18(2). หน้า 19-20.

²⁰ แสง บุญเฉลิมวิภาส. กฎหมายลักษณะอาญา : ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 16(2). หน้า 124.

²¹ วิภาพร เนติจิโรชติ. การบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป : ศึกษาเฉพาะความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2548. หน้า 97.

(2) เกรงว่าพระราชบัญญัติพิเศษรวบรวมความผิดลหุโทษจะใหญ่มากเกินไป

(3) มีความเห็นว่าเมื่อจะเอาโทษ กฎหมายอาญาก็ต้องเอาความผิดที่เป็นลหุโทษมารวมด้วย และถือว่าความผิดที่เป็นลหุโทษเป็นเรื่องของกฎหมายอาญา

เมื่อที่ประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าควรเอาความผิดลหุโทษบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา จึงได้มีการแบ่งแยกความผิดในประมวลกฎหมายอาญาออกเป็น 2 ประเภท คือ ความผิดอาญาทั่วไปและความผิดลหุโทษ โดยบัญญัติไว้ในภาค 2 และภาค 3 ของประมวลกฎหมายอาญาตามลำดับ โดยเหตุผลที่ประมวลกฎหมายอาญาได้แยกความผิดลหุโทษออกมาไว้ต่างหากเป็นอีกส่วนหนึ่งในภาค 3 ก็เพื่อความชัดเจนและเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องที่มีความสงสัยว่าความผิดลหุโทษนั้นคือความผิดที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 เท่านั้น หรือรวมถึงความผิดตามกฎหมายอื่นๆ ด้วย ซึ่งเมื่อได้มีการแยกความผิดลหุโทษออกมาเป็นภาค 3 อีกส่วนหนึ่งต่างหาก ทำให้เห็นได้ชัดเจนขึ้นว่าความผิดลหุโทษนี้หมายความว่ารวมถึงความผิดตามกฎหมายอื่นๆ ด้วย²²

2. หลักการเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ

ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่มีลักษณะของความผิดแตกต่างจากความผิดอาญาทั่วไป โดยการจะทราบได้ว่าความผิดลหุโทษมีความแตกต่างจากความผิดอาญาทั่วไปอย่างไร ต้องพิจารณาจากหลักดังต่อไปนี้

2.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดลหุโทษ

ในกรณีนี้มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาทั่วไปก่อน เพื่อทำความเข้าใจว่า การกระทำแบบใดสมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาหรือเป็นอาชญากรรม และความผิดแบบใดไม่ควรกำหนดเป็นความผิดอาญาหรือไม่เป็นอาชญากรรม แล้วจึงศึกษาหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดลหุโทษต่อไปว่าเพราะเหตุใดกฎหมายจึงต้องลงโทษการกระทำที่ไม่เป็นความผิดอาญาหรือไม่เป็นอาชญากรรม

หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาทั่วไปในปัจจุบันมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างของสภาพสังคม วัฒนธรรม แนวความคิด ปรัชญาในการลงโทษ อิทธิพลทางศาสนา รูปแบบการปกครอง การใช้อำนาจรัฐและนโยบายของรัฐ และมุมมองในแง่ของวัตถุประสงค์ของการใช้กฎหมายอาญาในสังคม ผู้ร่างกฎหมายต้องยึดถือหลักความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง รวมทั้งนำแนวคิดและประโยชน์ของศาสตร์แขนงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบด้วย

²² สว่างสินะสมิต. กฎหมายอาญา เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514. หน้า 11.

เพื่อกำหนดให้การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นความผิดอาญา โดยปัจจัยที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาทั่วไป มีดังนี้²³

1) การมีข้อนำคำหนิในทางศีลธรรม การมีข้อนำคำหนิในทางศีลธรรมจากชุมชนอย่างรุนแรงเป็นลักษณะพื้นฐานและเป็นสิ่งที่แยกสภาพบังคับทางอาญาออกจากสภาพบังคับของกฎหมายประเภทอื่น ดังนั้น การกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญาอย่างน้อยที่สุดก็ควรมีความสอดคล้องกับลักษณะพื้นฐานเฉพาะของความผิดอาญา การกระทำนั้นจึงควรเป็นการกระทำที่มีข้อนำคำหนิในทางศีลธรรมอย่างรุนแรง ซึ่งการใช้การข้อนำคำหนิในทางศีลธรรมอย่างรุนแรงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดความผิดอาญาเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งในความรู้สึกละอายของสาธารณชนและเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย²⁴ อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า การกระทำที่มีข้อนำคำหนิในทางศีลธรรมทุกๆ กรณีจะต้องเป็นการกระทำที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาเสมอไป เพราะในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่างๆ รัฐจำเป็นต้องต้องบัญญัติห้ามการกระทำบางอย่างเพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายอาญาในเรื่องต่างๆ ไป ที่ไม่ได้เป็นการกระทำที่มีข้อนำคำหนิในทางศีลธรรมให้เป็นความผิดได้ด้วย เช่น ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง ความผิดเกี่ยวกับการค้า ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน เป็นต้น

2) สภาพจิตใจที่สมควรแก่การลงโทษ คือ ผู้กระทำความผิดต้องมีจิตใจชั่วร้าย การกระทำที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญานั้นจะต้องคำนึงถึงสภาพจิตใจของผู้กระทำความผิดด้วยว่า สภาพจิตใจนั้นมีลักษณะที่สมควรจะถูกลงโทษหรือไม่ กล่าวคือ ได้กระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาท เพราะถ้าถือเอาแต่เพียงการกระทำที่ผิดกฎหมายของผู้กระทำแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงสภาพจิตใจของผู้กระทำความผิดแล้ว ก็จะไม่เกิดประโยชน์ต่อการลงโทษ เพราะการลงโทษผู้ที่ไม่รู้สึกละอายตัวเองได้กระทำความผิดนั้น จะไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้อื่นในสังคมรู้สึกถูกข่มขู่ยับยั้งมิให้กระทำความผิดเช่นนั้นอีก อีกทั้งผู้ที่กระทำความผิดที่ไม่ได้มีจิตใจชั่วร้ายนั้น ก็ไม่ได้เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคมที่สมควรจะต้องไปลงโทษหรือต้องได้รับการแก้ไข ดังนั้น

²³ วิภาพร เนติจิโรชิตติ, การบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป : ศึกษาเฉพาะความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร, 2548, หน้า 59-62.

²⁴ Herbert L. Packer, *The Limits of The Criminal Sanction*, California: Stanford University Press, 1968, p. 262.

ถ้าการกระทำนั้นผู้กระทำไม่มีสภาวะจิตใจที่มีความชั่วร้ายก็ไม่มีเหตุผลอย่างใดที่จะบัญญัติกฎหมายลงโทษการกระทำเช่นนั้น

3) ความรุนแรงของการกระทำ โดยทั่วไปการกำหนดขอบเขตของกฎหมายอาญามักจะคำนึงถึงลักษณะของความรุนแรงของความผิด โดยจะเห็นได้จากบทบัญญัติในกฎหมายอาญาส่วนใหญ่มักจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะของการกระทำที่รุนแรงมาก ต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น การฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรอง หรือโดยกระทำการทารุณโหดร้ายตามมาตรา 289 (5) จะต้องรับโทษหนักกว่าการฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 หรือการทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามมาตรา 290 จะต้องรับโทษหนักกว่าการทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายแก่กายตามมาตรา 295 หรือต้องรับโทษหนักกว่าการทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 297 เป็นต้น ดังนั้นการกระทำใดที่มีลักษณะรุนแรงกระทบต่อประชาชน สังคม หรือประโยชน์สาธารณะ การกระทำนั้นย่อมถูกกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอาญาอย่างแน่นอน

4) ความเป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือต่อสังคม การกระทำที่จะถูกกำหนดให้เป็นความผิดอาญานั้น จะต้องเป็นภัยอันตรายที่วิญญูชนในสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่อันตราย คือ เป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น หรือเป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งอาจหมายถึงความถึงความเป็นอันตรายต่อความผาสุก (เช่น เสรีภาพส่วนบุคคล) เป็นอันตรายต่อประโยชน์ความมั่นคง (เช่น ความปลอดภัยของร่างกาย) เป็นอันตรายต่อประโยชน์เสริมที่ไม่ใช่พื้นฐานในการดำรงชีพ (เช่น ทรัพย์สิน) เป็นอันตรายต่อประโยชน์ที่บุคคลมีสิทธิหลีกเลี่ยงจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ (เช่น การทำให้รำคาญ การรบกวนความตื่นตระหนก ความกลัว ความน่าอับอาย) เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของส่วนรวม หรือเป็นอันตรายต่อประโยชน์สาธารณะของรัฐ สิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการบัญญัติให้การกระทำความผิดใดการกระทำหนึ่งเป็นความผิดอาญา ได้แก่ ความสำคัญของภัยอันตรายและความใกล้ชิดของภัยอันตรายที่ต้องการจะป้องกันกับการกระทำที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอาญา โอกาสที่จะเกิดภัยอันตรายเช่นนั้นจากการกระทำนั้น ตลอดจนความสำคัญของเสรีภาพในการกระทำ หรือสิทธิในการตัดสินใจของปัจเจกชนต่อการกระทำความผิดดังกล่าว ดังนั้น ในการจะกำหนดให้การกระทำความผิดใดเป็นความผิดอาญา การกระทำนั้นควรจะเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อประโยชน์อันสำคัญของสังคมจนผู้บัญญัติกฎหมายเต็มใจที่จะใช้โทษทางอาญากับการกระทำนั้น และควรเป็นการกระทำที่มีความใกล้ชิดกับภัยอันตรายที่ต้องการจะป้องกันเพราะยิ่งการกระทำนั้นมีความห่างไกลจากภัยอันตรายที่ต้องการจะ

ป้องกันมากเท่าใด การบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดผลตามต้องการก็จะยากขึ้นเท่านั้น และนอกจากนี้การห้ามการกระทำดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการกระทำเกินสมควร²⁵

5) ปฏิบัติตอบสนองหรือความหวาดกลัวของคนในสังคมต่อการกระทำนั้น การกระทำที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญานั้นต้องเป็นการกระทำที่สังคมมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างรุนแรงหรือคนในสังคมหวาดกลัวกับการกระทำนั้นมาก อีกทั้งคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่ยอมให้อภัยกับการกระทำนั้น

6) การกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญาจะไม่ขัดกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ การบังคับใช้กฎหมายอาญานั้น มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การป้องกันสังคมโดยผ่านกระบวนการข่มขู่ด้วยโทษและการลงโทษ เพื่อลดการกระทำที่ไม่พึงปรารถนาและส่งเสริมการกระทำที่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม ดังนั้น ประโยชน์ที่จะได้รับจากการบัญญัติให้การกระทำใดๆ เป็นความผิดอาญาก็คือความสำเร็จในการป้องกันมิให้มีการกระทำดังกล่าวอีก ซึ่งการจะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ปริมาณของโทษจะต้องเพียงพอหรือมากพอให้ผู้กระทำความผิดไม่กล้าที่จะตัดสินใจกระทำความผิด หากปริมาณของโทษไม่เพียงพอก็จะไม่สามารถป้องกันการกระทำความผิดของผู้คนได้

7) ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างอื่นที่เหมาะสมแล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญา ในการกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญาจะต้องพิจารณาด้วยว่ามีมาตรการอื่นที่สามารถนำไปใช้ได้ผลอย่างเดียวกันกับการใช้กฎหมายอาญาหรือดีกว่าหรือสามารถลดหรือหลีกเลี่ยงผลเสียต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้กฎหมายอาญาหรือไม่ กล่าวคือ ถ้ารัฐสามารถใช้วิธีการอย่างอื่นในการควบคุมการกระทำนั้นแทนการลงโทษทางอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐก็ควรจะใช้วิธีการนั้นมากกว่าที่จะใช้การบังคับตามกฎหมายอาญา

จากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การกระทำที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญา คือ การกระทำที่มีข้อหาดำเนินทางศีลธรรมจากชุมชนอย่างรุนแรงโดยผู้กระทำได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ซึ่งลักษณะของการกระทำนั้นมีความรุนแรงก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นหรือสังคม จึงทำให้สังคมหรือคนในสังคมมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างรุนแรงหรือมีความหวาดกลัวต่อการกระทำนั้น และการกระทำนั้นไม่มีมาตรการควบคุมอย่างอื่นที่เหมาะสมนอกจากการบังคับใช้กฎหมายอาญา ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญา การกระทำนั้น

²⁵ Herbert L. Packer. *The Limits of The Criminal Sanction*. California: Stanford University Press.

จะต้องมีปัจจัยทั้ง 7 ประการ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนการกระทำใดที่ไม่มีปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง หรือไม่มีปัจจัยทั้ง 7 ประการข้างต้น เข้ามาเกี่ยวข้องก็ไม่สมควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอาญา

สำหรับความผิดหลุโทษ ความผิดหลุโทษส่วนใหญ่ไม่ใช่ความผิดประเภทที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) แต่จะเป็นความผิดประเภทที่มีกฎหมายห้าม (Mala Prohibita) ซึ่งเป็นกฎหมายเทคนิคที่บัญญัติขึ้นเพื่อความมุ่งหมายในทางปกครอง อยู่นอกเหนือความรู้สึกร่วมกันของมนุษย์ในเรื่องความดี ความชั่ว ไม่เกี่ยวข้องกับการผิดศีลธรรมโดยตรง เป็นการบัญญัติกฎเกณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคมและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ผู้กระทำความผิดหลุโทษจึงไม่ใช่อาชญากรที่แท้จริง แต่เป็นเพียงผู้ละเมิดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันในสังคมเท่านั้น และเมื่อพิจารณาในแง่ของคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดหลุโทษ ก็เน้นไปในทางคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม เพราะมุ่งคุ้มครองการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข จึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของรัฐโดยแท้ ไม่ใช่ผลประโยชน์ส่วนตัวของเอกชนแต่อย่างใด โดยสังเกตได้จากการที่กฎหมายกำหนดให้ความผิดหลุโทษเป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้²⁶

ในกรณีนี้ เมื่อนำความผิดหลุโทษมาพิจารณาประกอบกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาทั่วไป ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการกระทำความผิดหลุโทษมิได้เป็นการกระทำที่มีข้อนำคำหนทางศีลธรรมจากชุมชนอย่างรุนแรง ผู้กระทำความผิดก็ไม่ได้กระทำความผิดด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ลักษณะของการกระทำก็ไม่ได้มีความรุนแรงจนเป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือสังคมมากนัก สังคมหรือคนในสังคมก็ไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างรุนแรงหรือมีความหวาดกลัวต่อการกระทำนั้น และอาจจะมีมาตรการควบคุมอย่างอื่นที่เหมาะสมนอกจากการบังคับใช้กฎหมายอาญา ดังนั้นความผิดหลุโทษจึงมีลักษณะตรงกันข้ามกับปัจจัยที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาทั่วไป และเมื่อขาดปัจจัยที่เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาทั่วไปแล้ว ความผิดหลุโทษจึงไม่ใช่ความผิดอาญาทั่วไปหรืออาชญากรรม

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ความผิดหลุโทษจะไม่มีปัจจัยที่แสดงออกว่าเป็นความผิดอาญาทั่วไปหรืออาชญากรรม แต่กฎหมายก็ประสงค์จะลงโทษทางอาญากับผู้ที่กระทำความผิดหลุโทษ โดยมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ผู้ร่างกฎหมายต้องการให้มีกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย และผู้ใดที่ฝ่าฝืนกฎหมายนั้น

²⁶ วิภาพร เนติจิรโชติ. การบัญญัติความผิดหลุโทษให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป : ศึกษาเฉพาะความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2548. หน้า 110-111.

ต้องได้รับโทษทางอาญา เพราะโทษทางแพ่ง โทษทางปกครอง หรือมาตรการควบคุมอย่างอื่น อาจจะใช้บังคับไม่ได้ผลดีเท่าโทษทางอาญา เนื่องจากอาจจะไม่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ กล่าวคือ ผู้ร่างกฎหมายต้องการคุ้มครองสวัสดิภาพและประโยชน์ของสาธารณะ (Public Welfare) เกี่ยวกับความปลอดภัย สุขภาพ อนามัยของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยเน้นการป้องกันและระงับข้อพิพาทระหว่างบุคคลมิให้เกิดการใช้สิทธิของตนที่ก่อความรำคาญแก่ผู้อื่น เพื่อป้องกันมิให้ความผิดอาญาลูกกลมหรือขยายขอบเขตเกินเหตุจนไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข จึงต้องการให้มีสภาพบังคับด้วยการกำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาและมีโทษทางอาญา²⁷

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โดยหลักแล้ว ความผิดลหุโทษไม่ใช่ความผิดที่มีลักษณะของความผิดเช่นเดียวกับความผิดอาญาทั่วไป ความผิดลหุโทษจึงไม่ควรถูกกำหนดให้เป็นความผิดอาญาตามกฎหมาย แต่เหตุที่ความผิดลหุโทษถูกกำหนดให้เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายก็เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดลหุโทษ ก็คือ ความต้องการของกฎหมายที่ต้องการจะคุ้มครองประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ เพื่อให้คนในสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข แม้การกระทำ ความผิดลหุโทษจะไม่ใช่อาชญากรรมตามหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาทั่วไปก็ตาม กฎหมายก็ต้องการบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดไว้ในกฎหมายเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของสังคม แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ได้ขึงน้ำหนักร้ายแรงของการกระทำ ความผิดลหุโทษ โดยกำหนดให้ความผิดลหุโทษซึ่งเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่มีความร้ายแรง เป็นความผิดที่ได้รับโทษที่ไม่รุนแรงเท่ากับความผิดอาญาทั่วไป อัตราโทษที่จะลงสำหรับความผิดลหุโทษจึงเป็นอัตราโทษที่ต่ำกว่าความผิดอาญาทั่วไป เช่น ระวังโทษจำคุกในระยะเวลาสั้นๆ หรือ ระวังโทษปรับในอัตราที่ต่ำมาก เป็นต้น

2.2 หลักการรับผิดชอบของความผิดลหุโทษ

ตามหลักโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาเมื่อการกระทำนั้นครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยการจะครบองค์ประกอบความผิดได้ จะต้องมีการกระทำ ต้องครบองค์ประกอบภายนอก ต้องครบองค์ประกอบภายใน และต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล หากพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบภายใน บุคคลจะต้องรับ

²⁷ สุชากร วณิชศิริกุล. ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาความผิดที่ผู้กระทำต้องมีเจตนา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2555. หน้า 27.

ผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำความผิดโดยเจตนา หรือประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดแม้กระทำโดยประมาท แต่สำหรับความผิดลหุโทษนั้น เป็นข้อยกเว้นของหลักความรับผิดทางอาญาทั่วไป กล่าวคือ ความผิดลหุโทษจะใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ซึ่งหลักนี้จะกำหนดให้ความผิดลหุโทษไม่ต้องพิจารณาถึงเจตนาหรือประมาทอันเป็นองค์ประกอบภายในของความผิดเลย²⁸ ดังนั้น หากการกระทำของผู้กระทำความผิดครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดแล้ว ผู้กระทำก็ต้องรับโทษแม้ไม่เจตนาหรือไม่ประมาทอันเป็นองค์ประกอบภายในของความผิดก็ตาม

หลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ไม่ได้นำมาใช้กับความผิดลหุโทษทุกฐานความผิด²⁹ โดยความผิดลหุโทษใดจะเป็นความผิดที่ต้องการเจตนาหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการตีความของศาล หากศาลตีความว่าความผิดลหุโทษฐานใด เป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนาของจำเลย ศาลก็จะนำหลักความรับผิดเด็ดขาดมาใช้พิจารณาวินิจฉัยความผิดลหุโทษฐานนั้น แต่หากศาลตีความว่าความผิดลหุโทษฐานใด เป็นความผิดที่ต้องการเจตนาของจำเลยด้วย ศาลก็จะไม่นำหลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยความผิดของจำเลย และกลับไปวินิจฉัยถึงองค์ประกอบภายในของความผิดตามหลักโครงสร้างความรับผิดทางอาญาเหมือนความผิดอาญาทั่วไป

3. หลักการของความผิดอันยอมความได้

โดยหลักทั่วไปแล้วความผิดอาญาต้องถือว่าเป็นความผิดต่อแผ่นดินทั้งสิ้น กรณีที่จะเป็นความผิดต่อส่วนตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือที่ประมวลกฎหมายอาญาเรียกว่า “ความผิดอันยอมความได้” นั้น ต้องถือเป็นกรณีที่เป็นข้อยกเว้นเท่านั้น ซึ่งความผิดใดจะเป็นความผิดอันยอมความได้นั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าความผิดนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ โดยมีข้อสังเกตว่าความผิดอันยอมความได้นี้ ผู้เสียหายเป็นผู้มีสิทธิยอมความ ฉะนั้นย่อมหมายถึงความผิดที่มีผู้เสียหายโดยเฉพาะเจาะจงนอกเหนือไปจากรัฐซึ่งถือว่าได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดเป็นส่วนรวมอยู่แล้ว³⁰ เช่น ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 341 มีมาตรา 348 กำหนดให้ความผิดตามมาตรา 341 เป็นความผิดอันยอม

²⁸ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2559. หน้า 401.

²⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ (ประเทศไทย). 2551. หน้า 301.

³⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ (ประเทศไทย). 2551. หน้า 13.

ความได้ โดยถือว่าผู้ถูกฟ้องเป็นผู้เสียหายโดยตรงนอกเหนือไปจากรัฐหรือสังคมซึ่งเป็นส่วนรวม ผู้ถูกฟ้องจึงยอมความได้ เป็นต้น

3.1 ความหมายของความผิดอันยอมความได้

ความผิดอันยอมความได้ (Compoundable Offenses) ไม่มีกฎหมายใดได้กำหนดนิยามความหมายไว้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้นิยามความหมายของความผิดต่อส่วนตัวไว้ในมาตรา 6 (7) ว่า “ความผิดต่อส่วนตัวนั้น ท่านหมายความว่า บรรดาความผิดที่จะฟ้องขอให้ศาลพิจารณาทางอาญาได้ แต่เมื่อผู้ที่ต้องประทุษร้ายหรือเสียหายนั้น ได้มาร้องทุกข์ขอให้ว่ากล่าว” ซึ่งความผิดต่อส่วนตัวนี้ถือว่าเป็นชื่อเรียกที่ตรงกันระหว่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ต่อมากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ถูกยกเลิกไป และได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแทน ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัตินิยามความหมายของความผิดต่อส่วนตัวไว้เช่นเดิมดังในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และกลับยังเปลี่ยนข้อความจากคำว่า “ความผิดต่อส่วนตัว” มาเป็น “ความผิดอันยอมความได้” อีก เพราะเห็นว่าจะทำให้เป็นข้อความที่ตรงกับความหมายและความเข้าใจทั่วไป สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ยอมความกันได้ ซึ่งจะมีผลทำให้คดีอาญาระงับ โดยไม่ต้องมีคำพิพากษาของศาล³¹ ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องความผิดอันยอมความได้ก็ปรากฏว่า มาตรา 96 กำหนดให้ผู้เสียหายในความผิดอันยอมความได้ต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้น คดีขาดอายุความ จะเห็นว่ามิได้มีลักษณะแตกต่างจากความผิดต่อส่วนตัวตามมาตรา 6 (7) แห่งกฎหมายลักษณะอาญาแต่อย่างใด ดังนั้น แม้ประมวลกฎหมายอาญาจะเปลี่ยนชื่อเรียก “ความผิดต่อส่วนตัว” เป็น “ความผิดอันยอมความได้” แต่โดยแท้จริงแล้วก็ยังคงเป็นเรื่องเดียวกัน กล่าวคือ ความผิดอันยอมความได้ ก็คือ ความผิดต่อส่วนตัวนั่นเอง

เมื่อความผิดต่อส่วนตัวและความผิดอันยอมความได้เป็นเรื่องเดียวกัน จึงอาจสรุปความหมายของความผิดอันยอมความได้ได้ว่า ความผิดอันยอมความได้ คือ บรรดาความผิดทั้งหลายที่ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานก่อน เจ้าพนักงานจึงจะมีอำนาจฟ้องร้องผู้กระทำความผิด หากไม่มีการร้องทุกข์โดยผู้เสียหาย เจ้าพนักงานก็จะฟ้องร้องผู้กระทำความผิดไม่ได้ ส่วนตัวผู้เสียหายนั้นยังคงมีสิทธิฟ้องเองได้

³¹ นพรัตน์ อักษร. ความผิดอันยอมความได้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2532. หน้า 6-7.

3.2 คุณธรรมทางกฎหมายกับความผิดอันยอมความได้

สำหรับเรื่องคุณธรรมทางกฎหมายกับความผิดอันยอมความได้นั้น ถือเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวพันกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากการจะพิจารณาว่าความผิดอาญาใดเป็นความผิดที่ยอมความได้หรือไม่ ต้องพิจารณาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความผิดนั้นว่าสร้างความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมหรือเอกชนผู้เสียหายมากกว่ากัน หากเกิดความเสียหายแก่สังคมโดยรวมก็จะถือว่าเป็นการล่วงละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม (Universal Rechtsgut) รัฐจึงเป็นผู้มีหน้าที่เข้ามาดำเนินการ เอกชนผู้เสียหายไม่มีสิทธิเข้ามายอมความได้ ทำให้ความผิดนั้นเป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้หรือความผิดอาญาแผ่นดินนั่นเอง แต่หากเกิดความเสียหายแก่เอกชนผู้เสียหายโดยตรงก็จะถือเป็นการล่วงละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) เอกชนผู้เสียหายสามารถยอมความได้ รัฐจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยว โดยปล่อยให้เอกชนผู้เสียหายตัดสินใจเองว่าสมควรจะเอาโทษผู้กระทำความผิดหรือไม่ ทำให้ความผิดนั้นเป็นความผิดที่ยอมความได้

ดังนั้น โดยหลักแล้วการจะกำหนดให้ความผิดอาญาใดเป็นความผิดอันยอมความได้ จะต้องพิจารณาคุณธรรมทางกฎหมายเป็นสำคัญ โดยความผิดอันยอมความได้ต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลเท่านั้น³²

คุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม (Universal Rechtsgut) ซึ่งมุ่งคุ้มครองสังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อย เพื่อประโยชน์สาธารณะ เมื่อนำคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมมาพิจารณาประกอบกับความผิดอันยอมความได้ จะเห็นได้ว่า คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์ของส่วนรวม หากผู้กระทำความผิดคนใดล่วงละเมิดคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม โดยกระทำความผิดที่สร้างความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมย่อมเป็นการสร้างความเสียหายในวงกว้าง ซึ่งส่งผลให้สังคมเกิดความไม่สงบเรียบร้อย รัฐจึงต้องเป็นผู้เข้ามาดำเนินการระงับเหตุดังกล่าว โดยเข้ามาดำเนินการฟ้องร้องผู้กระทำความผิด เพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากความผิดดังกล่าวเป็นเพียงผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดเท่านั้น สังคมส่วนรวมต่างหากที่ได้รับความเสียหายโดยตรงมากกว่า ผู้เสียหายจึงไม่มีสิทธิเข้าดำเนินการใดๆ ได้³³ ผู้เสียหายไม่สามารถที่จะสละคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมโดยการยอมความได้ จึงกล่าวได้ว่า คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม

³² คณิต ณ นคร. นิติธรรมอาพรางในนิติศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2548. หน้า 100.

³³ นพรัตน์ อักษร. ความผิดอันยอมความได้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2532. หน้า 12.

เป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการกำหนดให้ความผิดอาญาฐานต่างๆ เป็นความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดที่ยอมความไม่ได้

2) คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) ซึ่งมุ่งคุ้มครองชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ กรรมสิทธิ์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของปัจเจกบุคคล เมื่อนำคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลมาพิจารณาประกอบกับความผิดอันยอมความได้ จะเห็นได้ว่า คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์ส่วนบุคคล หากผู้กระทำความผิดคนใดล่วงละเมิดคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล โดยกระทำความผิดที่สร้างความเสียหายต่อตัวผู้เสียหายโดยตรง ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากความผิดดังกล่าวจึงเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดโดยตรง ผู้เสียหายจึงมีสิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้เอง โดยรัฐจะไม่เข้ามาดำเนินการใดๆ เอง แต่จะปล่อยให้สิทธิของผู้เสียหายที่จะพิจารณาเองว่าสมควรจะเอาโทษผู้กระทำความผิดหรือไม่ รัฐมีหน้าที่เพียงแต่คอยช่วยให้ความประสงค์ของผู้เสียหายสำเร็จไปได้เท่านั้น³⁴ และผู้เสียหายอาจสละประโยชน์ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองนี้ได้ โดยการสละคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลโดยการยอมความ เพื่อมิให้การกระทำนั้นเป็นความผิดหรือได้รับการยกเว้นโทษ³⁵ จึงกล่าวได้ว่า คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการกำหนดให้ความผิดอาญาฐานต่างๆ เป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดที่ยอมความได้

แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลนี้ เมื่อทราบว่าความผิดที่กระทำการเป็นการล่วงละเมิดคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลแล้ว ยังคงต้องพิจารณาต่อไปว่า การกระทำความผิดนั้นสร้างความเสียหายต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมหรือผลประโยชน์ของเอกชนมากกว่ากัน ถ้าสร้างความเสียหายต่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ถือว่าเป็นเรื่องกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เอกชนผู้เสียหายไม่มีสิทธิที่จะยอมความซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อสังคมส่วนรวม³⁶ แต่หากสร้างความเสียหายต่อประโยชน์ของเอกชนมากกว่า เอกชนผู้เสียหายก็จะเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงแต่เพียงผู้เดียวย่อมสามารถที่จะสละความคุ้มครองโดยการยอมความได้

³⁴ นพรัตน์ อักษร. ความผิดอันยอมความได้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรปริญญาโทบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2532. หน้า 12-13.

³⁵ อักษราทร จุฬารัตน์. ความยินยอมของผู้เสียหายในคดีอาญา. วารสารนิติศาสตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 9(1). หน้า 62.

³⁶ นพรัตน์ อักษร. ความผิดอันยอมความได้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2532. หน้า 12.

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คุณธรรมทางกฎหมายเป็นหลักสำคัญที่ใช้ในการกำหนดว่า ความผิดอาญาฐานใดเป็นความผิดที่ยอมความได้หรือไม่ได้ โดยในการจะพิจารณาว่าความผิดฐานใดเป็นความผิดที่ยอมความได้หรือไม่ ในเบื้องต้นต้องพิจารณาว่าความผิดนั้นเป็นเรื่องที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนร่วมหรือคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล ถ้าเป็นความผิดที่ล่วงละเมิดคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม ถือว่าสังคมเป็นผู้ได้รับความเสียหาย เอกชนไม่ใช่ผู้เสียหายจะยอมความไม่ได้ จึงเป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ แต่ถ้าหากเป็นความผิดที่ล่วงละเมิดคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลต้องพิจารณาต่อไปว่า ผลของการกระทำความผิดนั้นสร้างความเสียหายต่อสังคมหรือเอกชนมากกว่ากัน ถ้าสร้างความเสียหายต่อสังคมมากกว่าจะเป็นเรื่องของความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เอกชนผู้เสียหายแม้จะได้รับความเสียหายก็ไม่สามารถที่จะสละการคุ้มครองของกฎหมายโดยการยอมความได้ เพราะเป็นเรื่องที่สังคมเข้ามาเกี่ยวข้องโดยได้รับผลกระทบมากกว่า จึงเป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ แต่หากสร้างความเสียหายต่อเอกชนมากกว่า กรณีนี้เอกชนผู้เสียหายเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจึงสามารถเลือกที่จะสละความคุ้มครองของกฎหมายโดยการยอมความได้ จึงเป็นความผิดที่ยอมความได้

3.3 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอันยอมความได้

การจะกำหนดให้ความผิดอาญาใดเป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดอาญานั้นจะต้องมีหลักการ 3 ประการ ดังนี้³⁷

- 1) เป็นความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมน้อย
- 2) เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นเรื่องส่วนบุคคลอย่างมากที่พึงเคารพเจตจำนง (การร้องทุกข์) ของผู้เสียหาย โดยความผิดใดที่กระทบต่อชีวิตส่วนบุคคลมากจนไม่สมควรให้มีการดำเนินคดีโดยปราศจากเจตจำนง (การร้องทุกข์) ของผู้เสียหายแล้ว ก็ชอบที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้
- 3) เป็นความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง ถ้าการดำเนินคดีจะเป็นการซ้ำเติมผู้เสียหาย ก็ชอบที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะบางเรื่องนั้นการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอาจเป็นการทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายเพิ่มมากขึ้น เช่น ทำให้เสียชื่อเสียง ได้รับความอับอาย เสียเกียรติยศ เป็นต้น ผู้เสียหายจึงทนนิ่งเสียดีกว่าให้เรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งอาจจะทำให้กลายเป็นเรื่องอื้อฉาวใหญ่โตขึ้น ดังนั้น การจะดำเนินคดี

³⁷ คณิศ ณ นคร. *กฎหมายอาญาภาคความผิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2559. หน้า 170.

กับผู้กระทำความผิดจึงมีการกำหนดให้ต้องมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย³⁸ เสมือนเป็นการได้รับอนุญาตจากผู้เสียหายก่อน รัฐจึงจะสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้

เหตุผลของการบัญญัติให้ความผิดอาญาใดเป็นความผิดอันยอมความได้ ก็เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น 2 ประการ คือ³⁹

(1) เพื่อรักษาความลับของเจ้าทุกข์

(2) เพื่อประโยชน์ในเรื่องค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหาย ในคดีที่มีลักษณะไม่ร้ายแรงและไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมมากนัก และการพิจารณาคดีจะทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายมากยิ่งขึ้น เช่น ได้รับความอับอาย เสียชื่อเสียง เป็นต้น ผู้เสียหายอาจพอใจแต่เพียงการได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนเท่านั้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมทางกฎหมาย

ในการบัญญัติความผิดต่างๆ ในกฎหมายอาญานั้น บทบัญญัติความผิดต่างๆ ได้รวบรวมเอาสิ่งต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานของความผิดเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งได้แก่ ผู้กระทำการกระทำความผิดของ การกระทำ ผลของการกระทำ และคุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) ไม่ว่าผู้บัญญัติกฎหมายจะได้คำนึงถึงคุณธรรมทางกฎหมายก่อนการบัญญัติให้การกระทำใดเป็นความผิดหรือไม่ก็ตาม ความผิดนั้นก็จะมีความผิดทางกฎหมายแฝงอยู่เสมอ เพราะความผิดอาญา (Crime) มีต้นกำเนิดมาจากปทัสถาน (Norm) และปทัสถาน (Norm) ก็มาจากคุณธรรมทางกฎหมายซึ่งเป็นพื้นฐานทางความคิดในความผิดอาญาฐานต่างๆ⁴⁰ โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายของคำว่า “ปทัสถาน” ไว้ว่า “แบบแผนสำหรับยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติหรือบรรทัดฐาน”

คุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) เป็นสภาวะทางความคิดที่เป็นนามธรรมและเป็นที่มาของ ปทัสถาน (Norm) ซึ่งปทัสถานก็เป็นพื้นฐานของความผิดอาญา (Crime)⁴¹ ปทัสถานเป็น

³⁸ สุนิษา ภาคีสิน. การกำหนดให้ความผิดฐานฉ้อโกงแรงงานเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2557. หน้า 16.

³⁹ หลฤตยา วุฒยากร. อายุความร้องทุกข์ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและการกระทำอันอาจอันยอมความได้ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2553. หน้า 37.

⁴⁰ คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 158.

⁴¹ คัทราวดิ สีทองเสื่อ. คุณธรรมทางกฎหมายในกฎหมายอาญา : ศึกษาความรับผิดชอบรับของโจร. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2557. หน้า 12.

เพียงสิ่งที่ประชาชนทุกคนควรยึดถือปฏิบัติ การประพฤติดิพลัทสถานบางอย่างอาจจะยังไม่กระทบต่อการดำรงอยู่ในสังคมร่วมกันของมนุษย์ร้ายแรงพอที่สมควรจะกำหนดให้เป็นความผิดอาญาก็ได้ ดังนั้น คุณธรรมทางกฎหมายที่ได้ยกระดับเป็นคุณธรรมทางกฎหมายในทางกฎหมายอาญา จึงเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ในสังคมร่วมกันของมนุษย์ ถ้าจะให้การคุ้มครองในรูปแบบอื่นก็อาจจะไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้จึงต้องคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่สำคัญนี้ด้วยกฎหมายอาญา⁴² เช่น ความผิดเกี่ยวกับศพตามมาตรา 366/1-366/4 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้แก่ การกระทำชำเราศพ การกระทำอนาจารแก่ศพ การกระทำให้ศพเสียหาย และการคูหิ้นเหยียดหยามศพ ล้วนมีเหตุผลที่ต้องบัญญัติให้เป็นความผิด เพราะเป็นการละเมิดต่อสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ และชื่อเสียง ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความผิดเกี่ยวกับศพกฎหมายต้องการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย ซึ่งก็คือ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ และชื่อเสียงของผู้ตายและครอบครัวของผู้ตายนั่นเอง

4.1 ความหมายของคุณธรรมทางกฎหมาย

คุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) ไม่ใช่สิ่งที่เป็นรูปธรรมซึ่งสามารถที่จับต้องได้ โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า แต่เป็นสิ่งที่ปรากฏในทางความคิดซึ่งเป็นนามธรรม เป็นสิ่งที่ประโยชน์ (Interest) หรือเป็นสิ่งที่เป็คุณค่า (Value) ในการดำรงอยู่ในสังคมร่วมกันของมนุษย์ มนุษย์จะดำรงอยู่ในสังคมร่วมกันอย่างปกติสุขได้ มนุษย์ทุกคนต้องเคารพให้เกียรติและไม่ละเมิดประโยชน์ (Interest) หรือคุณค่า (Value) ของการอยู่ร่วมกัน หากมีการละเมิดประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์ย่อมเป็นการละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย ดังนั้น จึงให้ความหมายของคุณธรรมทางกฎหมายได้ว่า คุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) หมายถึง ประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง หรือประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง⁴³

คุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) กับกรรมของการกระทำ (Object of Protection) เป็นคนละเรื่องกัน เพราะคุณธรรมทางกฎหมายเป็นเรื่องของคุณค่าในทางความคิดที่อยู่เบื้องหลังเป็นพื้นฐานของความผิดต่างๆ แต่กรรมของการกระทำเป็นเรื่องของวัตถุที่ถูกกระทบจากการกระทำที่ละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย⁴⁴

⁴² คณิศ ฅ นกร. *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 159.

⁴³ คณิศ ฅ นกร. *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 161.

⁴⁴ คณิศ ฅ นกร. *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 161.

4.2 ประเภทของคุณธรรมทางกฎหมาย

คุณธรรมทางกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่⁴⁵

1) คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม (Universal Rechtsgut) เป็นการมุ่งคุ้มครองให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสงบสุข และความยุติธรรมในสังคม เช่น ความปลอดภัยในการจราจร การคุ้มครองแรงงาน การรักษาความมั่นคงเชื่อถือและการชำระหนี้ได้โดยแท้จริงของเงินตรา ความเด็ดขาดแห่งอำนาจรัฐ ความคงอยู่ของดินแดนหรือความเป็นเอกภาพของดินแดน เป็นต้น

2) คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) เป็นการมุ่งคุ้มครองชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ กรรมสิทธิ์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของปัจเจกบุคคล เช่น ความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ความปลอดภัยในชีวิต ความปลอดภัยในร่างกายของบุคคล เป็นต้น

สำหรับคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลนี้สามารถแบ่งแยกย่อยออกไปได้อีกเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลโดยแท้ (Höchstpersönliches Rechtsgut) เช่น เกียรติ ความปลอดภัยของร่างกาย เป็นต้น แต่เหตุที่มีแบ่งแยกย่อยให้เห็นเด่นชัดมากขึ้นเช่นนี้ก็เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น เช่น ในการบัญญัติความผิดอันยอมความได้ เป็นต้น⁴⁶

คุณธรรมทางกฎหมายเป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในความผิดทุกฐานความผิด ไม่มีความผิดใดที่ไม่มีคุณธรรมทางกฎหมาย และในแต่ละความผิดก็อาจมีคุณธรรมทางกฎหมายมากกว่าหนึ่งคุณธรรมได้ และอาจจะเป็นคุณธรรมทางกฎหมายประเภทเดียวกันหรือต่างประเภทกันก็ได้⁴⁷

4.3 การสละคุณธรรมทางกฎหมาย

โดยหลักแล้วคุณธรรมทางกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม (Universal Rechtsgut) และคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) แต่คุณธรรมทางกฎหมายที่จะสละความคุ้มครองได้นั้นต้องเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) เท่านั้น จึงกล่าวได้ว่า การสละคุณธรรมทาง

⁴⁵ พิชัยศักดิ์ หราชกูร และนริศรา แดงไผ่. หลักความยินยอม. ใน *แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง*, หน่วยที่ 3, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2561. หน้า 18.

⁴⁶ คณิต ณ นคร. *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 163.

⁴⁷ คณิต ณ นคร. *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 206.

กฎหมายเป็นเรื่องของการที่กฎหมายบัญญัติคุ้มครองผลประโยชน์ของเอกชนโดยตรง แต่เอกชนผู้เสียหายเลือกที่จะสละการคุ้มครองนั้นเสีย เช่น การให้ความยินยอมต่อการกระทำของผู้อื่น เป็นต้น⁴⁸

สำหรับคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมนี้อาจบุคคลจะสละความคุ้มครองโดยการให้ความยินยอมไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องที่กฎหมายต้องการคุ้มครองผลประโยชน์ของสังคม เอกชนไม่ใช่เจ้าของคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมนี้อีก หากให้ความยินยอมโดยสละความคุ้มครองซึ่งคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมไปก็ถือเป็นเรื่องขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี⁴⁹ ไม่ถือเป็นความยินยอมในทางอาญา ผู้กระทำจะยกเอาความยินยอมของผู้เสียหายมาเป็นข้ออ้างเพื่อลบล้างความผิดไม่ได้

ส่วนในกรณีของคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลนั้น ถ้าเป็นเรื่องที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเอกชนโดยส่วนตัวอย่างแท้จริง บุคคลสามารถสละคุณธรรมทางกฎหมายนี้ได้ โดยให้ความยินยอมต่อการกระทำของผู้อื่น และเมื่อได้รับความยินยอมแล้ว ผู้กระทำก็ยกเอาความยินยอมของผู้เสียหายมาเป็นข้ออ้างเพื่อลบล้างความผิดได้ แต่ถ้าไม่ใช่เรื่องที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเพียงเอกชนเท่านั้น แต่ยังคุ้มครองสังคมด้วย ผู้กระทำก็ยกเอาความยินยอมของเอกชนผู้เสียหายมาเป็นข้ออ้างเพื่อลบล้างความผิดไม่ได้ ความยินยอมของผู้เสียหายไม่ลบล้างความผิดของผู้กระทำ⁵⁰ เช่น ความผิดฐานขับรถในขณะที่ไม่อยู่ในสภาพที่จะขับได้อย่างปลอดภัยแล้วทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายตามประมวลกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 315c (1)⁵¹ โดยความผิดฐานนี้มีเรื่องของความปลอดภัยบนท้องถนนเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม และความปลอดภัยของร่างกายเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล⁵² จะเห็นได้ว่า เป็นเรื่องที่กฎหมายมุ่ง

⁴⁸ กมลชัย รัตนสภาวะวศ์. *ความยินยอมในกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2523. หน้า 6.

⁴⁹ กมลชัย รัตนสภาวะวศ์. *ความยินยอมในกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2523. หน้า 52.

⁵⁰ กมลชัย รัตนสภาวะวศ์. *ความยินยอมในกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2523. หน้า 52-53.

⁵¹ German Criminal Code, Section 315c (1)

“(1) Whoever, in road traffic,

1. drives a vehicle although they are not in a condition to drive the vehicle safely
a) due to having consumed alcoholic drinks or other intoxicating substances or
b) due to mental or physical deficiencies

incurs a penalty of imprisonment for a term not exceeding two years or a fine.”

⁵² คณิศ ณ นคร. *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 207.

คุ้มครองทั้งสังคมและเอกชน เอกชนผู้เสียหายจะให้ความยินยอมไม่ได้ เพราะหากให้ความยินยอมไปแล้วไม่ได้กระทบต่อตัวผู้เสียหายเพียงอย่างเดียว แต่กลับกระทบต่อสังคมโดยรวมด้วย จึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคม

ในกรณีของการสละคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลนั้น ถือว่าเอกชนผู้เสียหายเป็นเจ้าของคุณธรรมทางกฎหมาย เมื่อเป็นเจ้าของการยอมสละการคุ้มครองได้ แต่ในบางกรณีผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากเอกชนผู้เสียหายก็มีอำนาจที่จะสละคุณธรรมทางกฎหมายแทนเอกชนผู้เสียหายได้เช่นกัน หรือในบางกรณีอาจมีบุคคลหลายคนที่มีอำนาจสละคุณธรรมทางกฎหมายบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็มีอำนาจสละคุณธรรมทางกฎหมายได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์และทรัพย์สิน⁵³ เช่น นาย ก. บุกรุกเข้าไปในบ้านนาย ค. ผู้เสียหาย โดยนาย ค. ผู้เสียหายไม่อนุญาต เพื่อเข้าไปหานาง ข. บุตรของนาย ค. ผู้เสียหาย ซึ่งเป็นคนรักของตน ในกรณีนี้ นาย ก. ไม่มีความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา 364 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพราะแม้เป็นกรณีเข้าไปในบ้านของนาย ค. โดยไม่มีเหตุอันสมควร แต่ก็ต้องถือว่านาง ข. บุตรของนาย ค. ผู้เสียหาย ซึ่งมีสิทธิเป็นเจ้าบ้านร่วมจึงมีอำนาจสละคุณธรรมทางกฎหมายได้อีกคนหนึ่ง ได้สละคุณธรรมทางกฎหมายที่คุ้มครองกรรมสิทธิ์แล้ว เมื่อสละคุณธรรมทางกฎหมายแล้ว การเข้าไปในบ้านของนาย ค. ผู้เสียหายของนาย ก. จึงไม่มีความผิดฐานบุกรุก⁵⁴

แต่อย่างไรก็ตาม แม้เอกชนผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าของคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลจะสามารถสละคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลของตนโดยการให้ความยินยอมได้ แต่ก็มีข้อจำกัดว่าการสละคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลนั้นจะต้องไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย⁵⁵ หากการสละคุณธรรมทางกฎหมายนั้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ย่อมไม่ถือว่าได้มีการสละคุณธรรมทางกฎหมายในส่วนนี้แล้ว คุณธรรมทางกฎหมายยังคงอยู่ ผู้กระทำความผิดยังคงต้องรับผิดชอบ เช่น ความผิดต่อชีวิต แม้ชีวิตมนุษย์จะเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล แต่ก็เป็นที่เข้าใจกันว่าการยินยอมให้ผู้อื่นทำร้ายร่างกายหรือฆ่าตนเองเป็นเรื่องที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงไม่สามารถที่จะสละคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลในกรณีนี้ได้

⁵³ คณิต ณ นคร. *กฎหมายอาญากฎทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 275.

⁵⁴ คณิต ณ นคร. *กฎหมายอาญากฎความคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2559. หน้า 344.

⁵⁵ กมลชัย รัตนสกววงศ์. *ความยินยอมในกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2523. หน้า 53.

4.4 ประโยชน์ของคุณธรรมทางกฎหมาย

การศึกษาคุณธรรมทางกฎหมายจะก่อให้เกิดประโยชน์ 4 ประการ ดังนี้⁵⁶

- 1) เป็นเครื่องช่วยในการตีความกฎหมายอาญา เพราะคุณธรรมทางกฎหมายเป็นพื้นฐานที่สำคัญของความผิดอาญาฐานต่าง ๆ
- 2) ช่วยในการแบ่งแยกจัดหมวดหมู่และประเภทของความผิดต่างๆ ทำให้ง่ายต่อการศึกษาทำความเข้าใจ
- 3) โดยที่คุณธรรมทางกฎหมายมีทั้งคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมและคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล การแบ่งแยกประเภทของคุณธรรมทางกฎหมายได้จะทำให้สามารถวินิจฉัยได้ว่า กรณีใดบุคคลจึงจะสามารถป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายได้ เพราะการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายจะกระทำได้เฉพาะกรณีการป้องกันคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลเท่านั้น
- 4) การแบ่งแยกประเภทของคุณธรรมทางกฎหมายจะทำให้สามารถวินิจฉัยปัญหาเรื่องผู้เสียหายในคดีอาญาได้ หากมีการกระทำความผิดอาญาที่เป็นการละเมิดคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล ถือว่าปัจเจกบุคคลเป็นผู้เสียหาย แต่ถ้าหากมีการกระทำความผิดอาญาที่เป็นการละเมิดคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม ถือว่าสังคมส่วนรวมเป็นผู้เสียหาย ปัจเจกบุคคลไม่ใช่ผู้เสียหาย รัฐจึงต้องเป็นผู้เข้ามาดำเนินการ ดังนั้น ผู้เสียหายในคดีอาญา จึงหมายถึง บุคคลที่คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลของเขาถูกล่วงละเมิดโดยตรงจากการกระทำความผิดอาญา⁵⁷

5. แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญาเพื่อ

ความหมายของกฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) นั้น มีนักกฎหมายให้นิยามความหมายไว้ในหลายรูปแบบ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ให้ความหมายของกฎหมายอาญาเพื่อไว้ว่า “กฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) หมายถึง การใช้กฎหมายอาญาที่ไม่เหมาะสมและทำให้

⁵⁶ คณิต ณ นคร. คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา. วารสารอัยการ, 3(25). หน้า 59-61.

⁵⁷ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2564. หน้า 157.

เกิดปัญหาในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา ซึ่งส่งผลให้กฎหมายอาญาขาดประสิทธิภาพในการใช้บังคับกับพฤติกรรมที่เป็นภัยคุกคามอย่างแท้จริง”⁵⁸

สุภชาติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา ให้ความหมายของกฎหมายอาญาเพื่อไว้ว่า “กฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) หมายถึง สภาพอันเกิดจากการกำหนดให้การกระทำต่างๆ เป็นความผิดอาญามากเกินความจำเป็น ด้วยความที่เชื่อว่าโทษทางอาญาจะทำให้ผู้คนเกิดความเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิด ซึ่งส่งผลให้สามารถควบคุมพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกันได้ทุกกรณี ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว แม้โทษที่รุนแรงที่สุด คือ โทษประหารชีวิต ก็ไม่อาจควบคุมปัญหาอาชญากรรมได้”⁵⁹

สรวิศ ลิ้มปริงยี ให้ความหมายของกฎหมายอาญาเพื่อไว้ว่า “กฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) หมายถึง การบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญามากเกินไป หรือในอีกนัยหนึ่งอาจจะหมายถึงกรณีกฎหมายที่มีโทษทางอาญามีประโยชน์น้อยกว่าภาระหรือต้นทุนที่ต้องสูญเสียไปในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งอาจหมายถึงเหตุการณ์ลักษณะดังนี้

- 1) การบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญาฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น โดยแทบไม่เกิดประโยชน์จากข้อหาหรือฐานความผิดที่กำหนดไว้
- 2) การบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญาโดยที่การกระทำที่บัญญัติหรือกำหนดให้เป็นความผิดนั้นไม่มีลักษณะที่ควรจะเป็นความผิดอาญา เนื่องจากการกระทำผิดนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อประชาชนหรือสังคม หรือไม่ได้มีลักษณะที่ประชาชนหรือคนในสังคมนั้นเห็นว่าขัดต่อศีลธรรมหรือทำให้เกิดความไม่สงบในสังคมถึงขนาดที่ควรบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา
- 3) การบัญญัติกฎหมายโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงสภาพตามความเป็นจริงของการบังคับใช้กฎหมายว่าจะสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัตินั้นมาลงโทษได้จริงหรือไม่
- 4) การบัญญัติกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา แต่ลักษณะของการบัญญัตินั้นใช้ถ้อยคำที่กว้างมากเกินไปจนทำให้ข้อหาหรือฐานความผิดนั้นสามารถตีความครอบคลุมเกินไปกว่าเจตนารมณ์ในการกำหนดให้เกิดข้อหาหรือฐานความผิดนั้นแต่แรก

⁵⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. เอกสารกรอบแนวทางการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษอาญาที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอันเป็นการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แนบท้ายหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0913/4 ลงวันที่ 12 มกราคม 2561. หน้า 4.

⁵⁹ สุภชาติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. กฎหมายอาญาเพื่อ Over Criminalization. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 44(2). หน้า 9-16.

5) การบัญญัติกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอาญา แต่โทษที่กำหนดสำหรับความผิดนั้นมีความรุนแรงมากเกินไปกว่าความร้ายแรงของความผิดนั้น”⁶⁰

จากนิยามความหมายของกฎหมายอาญาเพื่อต่างๆ ข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาสามารถสรุปความหมายของกฎหมายอาญาเพื่อได้ว่า กฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) หมายถึง การตรากฎหมายโดยกำหนดให้การกระทำเล็กๆ น้อยๆ หรือไม่ร้ายแรง เป็นความผิดอาญา อันส่งผลให้มีกฎหมายอาญามากเกินกว่าที่สามารถจะใช้บังคับได้หรือเกินกว่าที่จำเป็นสำหรับการปกป้องคุ้มครองสังคมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลทำให้กฎหมายอาญาขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้

ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อถือเป็นปัญหาสำคัญที่สมควรได้รับการแก้ไข ความผิดใดไม่ใช่สิ่งที่ร้ายแรงเพียงพอ ความผิดใดเป็นเรื่องที่ไม่มีความจำเป็น ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน เหล่านี้สมควรที่จะได้รับการยกเลิกหรือแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดการใช้กฎหมายอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากโดยแท้จริงแล้วการจะกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญานั้น การกระทำนั้นจะต้องเป็นมีความร้ายแรงเพียงพอที่จะได้รับการดำเนินจากสังคมและสมควรที่จะได้รับโทษทางอาญา การกระทำใดที่ไม่ร้ายแรงพอก็ไม่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญา ซึ่งสามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ควรเป็นความผิดอาญาได้ ดังนี้

5.1 แนวคิดทางศีลธรรมของสังคม

แนวคิดทางศีลธรรมของสังคม (Legal Moralism) เป็นแนวคิดที่เห็นว่า กฎหมายต้องบัญญัติให้การกระทำความผิดทางศีลธรรมอย่างร้ายแรงเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งการบัญญัติให้การกระทำใดเป็นความผิดทางอาญา การกระทำนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นพ้องต้องกันว่าผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศและอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามมาตรฐานทางศีลธรรมของสังคม (Public Moral Standard) ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยแนวคิดนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณากำหนดความผิดอาญาไว้ 4 ประการ คือ⁶¹

⁶⁰ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์ เล่มที่ 3 เรื่อง “แนวทางการยกเลิกโทษทางอาญาในกฎหมายเช็กและกฎหมายหมิ่นประมาท”. มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร. 2554. หน้า 5-6.

⁶¹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. เอกสารกรอบแนวทางการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษอาญาที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอันเป็นการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แนบท้ายหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0913/4 ลงวันที่ 12 มกราคม 2561. หน้า 4.

1) ความผิดอาญาต้องไม่เป็นมาตรฐานทางศีลธรรมส่วนบุคคล โดยต้องเป็นฉันทามติของคนส่วนใหญ่ในสังคม เช่น การทำแท้งในสหรัฐอเมริกา คนอเมริกันส่วนใหญ่ยังไม่เห็นพ้องต้องกันจนเป็นฉันทามติว่าการทำแท้งเป็นการผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรงที่สมควรจะถูกกำหนดให้เป็นความผิดอาญา จึงไม่สมควรกำหนดให้การทำแท้งเป็นความผิดอาญา⁶²

2) ความผิดอาญาต้องเป็นการกระทำที่สมควรได้รับการดำเนิน ความผิดอาญาใดที่ไม่สามารถแสดงให้เห็นชัดเจนว่าผู้กระทำสมควรได้รับการดำเนิน ก็ไม่ควรที่จะเป็นความผิดทางอาญา

3) ความผิดอาญาต้องสอดคล้องกับหลักการประณามเพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างและความยุติธรรม (Fair and Representative Labeling) การกำหนดประเภทของความผิดเกินความร้ายแรงของการกระทำหรือไม่เป็นไปตามหลักการประณามเพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างหรือความยุติธรรมย่อมทำให้กฎหมายอาญาเพื่อ

4) ความผิดอาญาต้องสอดคล้องกับหลักความชั่ว (Culpability) กล่าวคือ การลงโทษบุคคลที่กระทำความผิดจะต้องเป็นการลงโทษที่การกระทำของบุคคลนั้นไม่ใช่ผลลัพธ์ของการกระทำนั้น เช่น การเตรียมการหรือพยายามกระทำความผิด แม้จะไม่ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการก็เป็นความผิดได้ เป็นต้น แต่หากกำหนดความผิดอาญาจากผลลัพธ์ของการกระทำความผิดก็ต้องมีการกำหนดระดับทางศีลธรรมขั้นต่ำไว้ว่าต้องร้ายแรงทางศีลธรรมเพียงพอที่ผู้กระทำความผิดสมควรที่จะได้รับโทษจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน แม้ไม่ใช่ผลลัพธ์ที่ผู้กระทำความผิดมุ่งหวังจากการกระทำนั้น

5.2 แนวคิดอรรถประโยชน์นิยม

แนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าศีลธรรมสามารถเข้าใจได้ในรูปแบบของความสุกสุสมของประชาชนและสังคม โดยการคำนวณสัดส่วนของประโยชน์ (Utility) ต่อความเสียหาย (Harm) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่นำไปสู่ความสุกสุสม หากการกระทำใดก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมโดยรวม การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเสมอ แม้จะละเมิดสิทธิของประชาชนไปบ้างก็ตาม ดังนั้น การจะบัญญัติให้การกระทำใดเป็นความผิดทางอาญา ประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมโดยรวมที่ได้รับนั้นจะต้องมากกว่าราคาที่ต้องเสียไปในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากการบังคับใช้กฎหมายอาญาก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อประชาชนและสังคมโดยรวมมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ แม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็นความผิดทางศีลธรรม ก็อาจไม่มีน้ำหนักพอที่จะใช้ตัดสินว่าการกระทำนั้นสมควร

⁶² Sanford H. Kadish. The Crisis of Overcriminalization. *American Criminal Law Quarterly*, 24(No.7). 1968. p. 24.

กำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา เช่น การติดยาเสพติด แม้จะเป็นภัยต่อประชาชนและสังคมโดยรวม แต่การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการยับยั้งการติดยาเสพติดนี้ ไม่มีประสิทธิภาพ และเป็นการฟุ่มเฟือยนำไปสู่การนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปใช้ในทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเสียโอกาสที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดดังกล่าวในการป้องกันการกระทำผิดที่เป็นภัยต่อประชาชนและสังคมโดยรวมมากกว่า⁶³

5.3 แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า การกระทำ ความผิดทางอาญาเป็นการหลีกเลี่ยงการทำงานของตลาด กฎหมายอาญาจึงช่วยสนับสนุนความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจด้วยการยับยั้งไม่ให้มีการหลีกเลี่ยงการทำงานของตลาด แนวคิดนี้ช่วยอธิบายความจำเป็นในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือร่างกายเป็นความผิดอาญา เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเป็นการหลีกเลี่ยงการทำงานของตลาดโดยตรง ส่วนความผิดทางร่างกายเป็นการหลีกเลี่ยงการทำงานของตลาดโดยอ้อม เพราะส่งผลในทางลบต่อตลาดโดยรวม

แนวคิดนี้เห็นว่าการกระทำ ความผิดทางอาญาเป็นการกระทำที่ผ่านการคำนวณของผู้กระทำความผิดมาแล้ว หากราคาที่ต้องจ่าย (การถูกลงโทษ) สูงกว่าประโยชน์ที่ได้รับ บุคคลย่อมไม่กระทำความผิด ในกรณีนี้กฎหมายละเมิดย่อมไม่เพียงพอ เนื่องจากผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ที่หลีกเลี่ยงการทำงานของตลาดก็ไม่สามารถหาเงินมากพอที่จะชดเชยความเสียหายทางละเมิดได้ การลงโทษทางอาญาจึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้ แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดบทลงโทษก็ควรมีความรุนแรงเท่าที่จำเป็นเพียงพอต่อการยับยั้งการกระทำความผิดด้วย (Marginal Deterrence)⁶⁴

⁶³ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. เอกสารกรอบแนวทางการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษอาญาที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอันเป็นการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แบบท้ายหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0913/4 ลงวันที่ 12 มกราคม 2561. หน้า 4.

⁶⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. เอกสารกรอบแนวทางการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษอาญาที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอันเป็นการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แบบท้ายหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0913/4 ลงวันที่ 12 มกราคม 2561. หน้า 4-5.

5.4 แนวคิดอื่นๆ

นอกเหนือจากแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญาอื่นๆ อีก ซึ่งพิจารณาตามสภาพของการกระทำความผิด ได้แก่⁶⁵

5.4.1 ความผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการควบคุมทางเศรษฐกิจ

ความผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการควบคุมทางเศรษฐกิจ (Economic Regulations) มีแนวคิดว่าการกำหนดความผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการควบคุมทางเศรษฐกิจเป็นการขัดขวางการทำงานของตลาด และไม่เห็นผลลัพธ์ชัดเจนเพียงพอหรือทันที (เช่น ความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม) ที่ไม่สามารถระบุตัวผู้รับผิดชอบได้ (เช่น ความผิดที่กระทำโดยบริษัท) จึงเกิดคำถามว่าความผิดประเภทนี้ควรเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ ซึ่งหากเห็นว่าความผิดอาญาที่เกี่ยวกับการควบคุมทางเศรษฐกิจมีนัยทางศีลธรรมหรือเจตนากระทำความผิดเพียงพอที่จะกำหนดความผิดทางอาญาที่อาจกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาได้ แต่ต้องเป็นกรณีที่เหมาะสมควรได้รับการดำเนินด้วย มิเช่นนั้นกำหนดให้เป็นการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ก็เพียงพอแล้ว และควรกำหนดลักษณะการกระทำให้ชัดเจนเพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่ครอบคลุมถึงการกระทำตามธรรมดาทางธุรกิจโดยชอบธรรม ทั้งนี้ไม่ควรกำหนดให้มีโทษรุนแรงเพราะจะเกิดความไม่ยุติธรรมต่อผู้กระทำความผิด

5.4.2 ความผิดทางอาญาที่ไม่มีการกำหนดลักษณะของการกระทำที่ชัดเจน

ความผิดทางอาญาที่ไม่มีการกำหนดลักษณะของการกระทำที่ชัดเจน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการรักษาความเป็นระเบียบของบ้านเมืองโดยการก่อความวุ่นวายในที่สาธารณะ ไม่ใช่ความผิดทางศีลธรรม ไม่สมควรกำหนดเป็นโทษทางอาญา เนื่องจากสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับสังคมและประชาชนเพียงเล็กน้อย จึงเป็นเรื่องเล็กน้อยเกินกว่าที่จะเอาผิด หรือหากกำหนดลักษณะของการกระทำไว้กว้างจนไป อาจทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งขัดกับหลักนิติธรรม และนำไปสู่การใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น การกระทำที่เป็นเรื่องเล็กน้อยหรือไม่ชัดเจนจึงไม่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา

⁶⁵ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, เอกสารกรอบแนวทางการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษอาญาที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอันเป็นการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แนบท้ายหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0913/4 ลงวันที่ 12 มกราคม 2561. หน้า 5.

5.4.3 ความผิดทางอาญาที่เป็นการผิดสัญญาทางแพ่งโดยแท้

การกระทำที่เป็นการผิดสัญญาทางแพ่ง เช่น การไม่ชำระหนี้ตามสัญญา โดยไม่มีเจตนาชั่วร้ายมาแต่แรกหรือองค์ประกอบอื่น อันจะทำให้การกระทำสมควรเป็นความผิดทางอาญา ไม่ควรเป็นความผิดทางอาญาที่มีโทษจำคุก หรือมีการใช้มาตรการกักขังแทนโทษปรับ และการกำหนดให้การผิดสัญญาทางแพ่งเป็นความผิดอาญาย่อมทำให้เกิดกฎหมายอาญาเพื่อ

กฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) เป็นสภาพปัญหาลำดับที่เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก ไม่ใช่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้น ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อเกิดจากการที่รัฐกำหนดให้การกระทำต่างๆ เป็นความผิดอาญาโดยไม่จำเป็น⁶⁶ โดยมุ่งที่จะควบคุมความประพฤติของคนในสังคมมากเกินไปโดยใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือ โดยไม่พิจารณาถึงประสิทธิภาพและความสามารถของกลไกรัฐที่จะบังคับใช้กฎหมายอาญามีเพียงพอหรือไม่⁶⁷ ซึ่งส่งผลให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการทำให้กฎหมายอาญาขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ หรือทำให้กฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์ หรือเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประพฤติมิชอบหรือแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบ หรือเกิดปริมาณคดีจำนวนมากซึ่งต้องใช้บุคลากร งบประมาณ และอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ จำนวนมาก หรือเกิดการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐต่างๆ ซ้ำซ้อนกัน หรือเกิดคดีค้างพิจารณาในศาลจำนวนมากส่งผลต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม หรือเกิดปัญหานักโทษล้นเรือนจำสิ้นเปลืองงบประมาณรัฐในการดูแล ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ต้องมีการตราบทบัญญัติมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ขึ้น เพื่อลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อดังกล่าว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการก่อกวนประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่างๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง” และมาตรา 77 วรรคสาม บัญญัติว่า “รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เหมาะสม เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการ

⁶⁶ สุภชาติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. กฎหมายอาญาเพื่อ Over Criminalization. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 44(2). หน้า 9.

⁶⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย). 2551. หน้า 7.

ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

จากบทบัญญัติมาตรา 77 วรรคหนึ่ง และวรรคสาม แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังกล่าว สามารถสรุปหลักการได้ว่า รัฐธรรมนูญต้องการให้มีกฎหมายอาญาเพียงเท่าที่จำเป็นและให้กำหนดความผิดอาญาที่จะลงโทษเฉพาะความผิดร้ายแรงเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาของการมีกฎหมายอาญาเพื่อและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างชัดเจน⁶⁸ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญต้องการให้กฎหมายอาญาคงไว้แก่ความผิดที่มีความร้ายแรงสมควรได้รับโทษเท่านั้น และหากความผิดใดเข้าซ้อนกับความผิดอื่นก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเอาไว้ให้เป็นความผิดอีกต่อไป

ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่มีโทษทางอาญาประมาณ 440 ฉบับ จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีกฎหมายที่มีโทษทางอาญาจำนวนมาก ทำให้การบังคับใช้กฎหมายอาจเกิดความซ้ำซ้อนกันได้ และบางฐานความผิดอาจไม่มีความเหมาะสมที่จะกำหนดเป็นความผิดอาญาเพราะไม่ใช่ความผิดที่ร้ายแรง เมื่อมีการตราบทบัญญัติมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว จึงต้องมีการยกเลิกหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีโทษทางอาญาให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้การเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องการกำจัดกฎหมายที่มีโทษทางอาญาที่ไม่มีความจำเป็นและกำจัดความผิดที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ไม่มีความร้ายแรง เพื่อทำให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาเฉพาะกรณีที่รัฐเห็นว่าจำเป็นสมควรที่จะได้รับโทษทางอาญาเท่านั้น ซึ่งจะทำให้กฎหมายอาญามีประสิทธิภาพในการบังคับใช้และเป็นการลดปัญหากฎหมายอาญานั้นเอง

6. ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

ด้วยเหตุที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงต้องรวมตัวอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เมื่อมนุษย์รวมตัวกันอยู่ด้วยกันเป็นสังคมก็ย่อมเกิดการกระทบกระทั่งกันเป็นปกติธรรมดา ซึ่งส่งผลให้สังคมเกิดความไม่สงบสุข ดังนั้น เพื่อให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความสงบเรียบร้อย สังคมจึงจำเป็นต้องมีบทลงโทษแก่ผู้ก่อความไม่สงบสุขในสังคมนั้น เพื่อทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข

⁶⁸ อภิวัฒน์ สูดสาว. การกำหนดโทษอาญาตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. *จุลนิติ*, 15(2). หน้า 121.

บทลงโทษทางอาญานั้น มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เพื่อเอาไว้ลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งก่อให้เกิดความไม่สงบสุขในบ้านเมือง แต่ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการลงโทษเรื่อยมาตามยุคสมัย ความเชื่อ จารีตประเพณี เศรษฐกิจ ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ ซึ่งแต่เดิมนั้น บทลงโทษทางอาญาจะเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนและข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวที่โทษที่ตนจะได้รับ รู้สึกเจ็บปวดไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก เมื่อสังคมพัฒนาขึ้นก็มีการเพิ่มการลงโทษเพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคม แต่การลงโทษด้วยวิธีเหล่านี้กลับส่งผลให้พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดไม่สามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นได้ ต่อมาในยุคสมัยใหม่ จึงเกิดความคิดที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมการกระทำความผิดและสามารถกลับตัวเป็นคนดีของสังคมได้ เรียกได้ว่า โทษทางอาญาได้วิวัฒนาการปรับเปลี่ยนจากความโหดร้ายทารุณ ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดไปเป็นการลงโทษที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมและขอบเขตของความรุนแรงของโทษก็ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด เป็นการเปลี่ยนแปลงการลงโทษทางอาญาไปในทางที่ดีขึ้นเหมาะสมกับยุคสมัย

ในเรื่องทฤษฎีการลงโทษทางอาญานั้นได้มีการแบ่งออกเป็น 4 ทฤษฎีด้วยกัน ดังต่อไปนี้

6.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) เป็นทฤษฎีที่มองว่ามนุษย์ทุกคนมีอิสระเสรีภาพ มีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ในการที่จะคิด ตัดสินใจ หรือกระทำการใดๆ โดยใช้เหตุผลของตนประกอบในการตัดสินใจกระทำการนั้น เมื่อมนุษย์ตัดสินใจกระทำการใดโดยใช้เหตุผลของตนแล้ว มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ดีก็ย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดีจากสังคม ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ดีก็ย่อมได้รับการลงโทษจากสังคมเพื่อทดแทนความผิดของตนที่ได้กระทำลงไป

การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนเป็นหลักการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด⁶⁹ เป็นการลงโทษที่ใช้หลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (an eye for an eye and a tooth for a tooth) กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดก่อความเสียหายอย่างไร ก็ควรที่จะได้รับผลร้ายเช่นนั้นดูกัน หากความผิดที่ก่อขึ้นมีความรุนแรงเท่าใด โทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับก็ต้องรุนแรงเท่านั้น เป็นการลงโทษเพื่อให้ได้รับโทษสาสมกับความผิดที่กระทำ เพื่อชดเชยความรู้สึกและความสูญเสียให้แก่ผู้เสียหาย⁷⁰

⁶⁹ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ (ประเทศไทย). 2551. หน้า 846.

⁷⁰ ชاعر ขาวสบาย. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพมหานคร. 2563. หน้า 17.

ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกว่าได้แก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิดแล้ว และเนื่องจากการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนเน้นการลงโทษให้สาสมกับการกระทำความผิด รูปแบบการลงโทษจึงรุนแรงป่าเถื่อน เช่น เฆี่ยน แขนวค่อ ทรมาน ทำร้ายร่างกาย ประหารชีวิต เป็นต้น⁷¹

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน มีดังนี้⁷²

1) เพื่อเป็นการตอบแทนการกระทำของผู้กระทำความผิด เพราะเข้าสมควรได้รับโทษเนื่องจากการกระทำความผิดของเขา

2) เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาที่ได้กระทำลงไป

3) เพื่อธำรงความยุติธรรมในสังคม

4) เพื่อรักษากฎหมาย

ส่วนหลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนนั้นมีลักษณะสำคัญอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ⁷³

(1) ผู้กระทำความผิดเท่านั้นที่จะถูกลงโทษ กล่าวคือ ผู้ใดกระทำความผิด ผู้นั้นเท่านั้นที่ต้องถูกนำตัวมาลงโทษ หากไม่ใช่ผู้กระทำความผิดจะนำตัวผู้นั้นมาลงโทษไม่ได้ เช่น ลูกกระทำความผิดจะนำตัวพ่อแม่มาลงโทษแทนลูกไม่ได้ เพราะพ่อแม่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดเกิดขึ้น ลูกเป็นผู้กระทำความผิดก็ต้องเป็นลูกเท่านั้นที่ต้องรับโทษ

(2) ผู้กระทำความผิดทุกคนต้องถูกลงโทษโดยไม่มีข้อยกเว้น กล่าวคือ ผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ผู้นั้นต้องได้รับโทษ ไม่มีการยกเว้นโทษให้บุคคลใด ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนมีสถานบรรดาศักดิ์ มีชื่อเสียง หรือมีเงินทองก็ตาม ทุกคนต้องได้รับโทษอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งมาตรฐานการลงโทษแต่อย่างใด แม้การลงโทษนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคมก็ตาม เช่น การลงโทษทุตที่กระทำความผิดอาจส่งผลเสียแก่สังคม แต่ก็ต้องถูกลงโทษตามทฤษฎีนี้ เพราะผู้กระทำความผิดแม้จะมีสถานบรรดาศักดิ์ก็ต้องถูกลงโทษโดยไม่มีข้อยกเว้น

⁷¹ สมพงษ์ เตชะสมุทร. *มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีสุทโทษ*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 7-8.

⁷² ธีรรัฐวัฒน์ สุทธิโยชิน. *ทฤษฎีการลงโทษ*. ใน *แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาขั้นสูง*, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 13.

⁷³ สหชน รัตนไพจิตร. *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2527. หน้า 38-43.

(3) จำนวนโทษต้องพอเหมาะกับความผิด กล่าวคือ จำนวนโทษต้องสาสมกับความผิด โดยมีความหนักเบาเท่าๆ กับความผิดที่ได้กระทำลงไป ผู้ที่กระทำความผิดร้ายแรงก็ต้องได้รับโทษหนัก ส่วนผู้กระทำความผิดเล็กน้อยก็ต้องได้รับโทษเบา

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) ไม่ได้พิจารณาว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดเพราะเหตุใด และไม่ได้คำนึงว่าผลจากการลงโทษจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด หรือสังคมหรือไม่ หากเกิดประโยชน์ก็เป็นเพียงผลพลอยได้จากการลงโทษเท่านั้น⁷⁴ คำนึงเพียงแต่ว่าผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษสาสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไปหรือไม่

ความรู้สึกแก้แค้น (Retribution) นั้นแท้จริงแล้วยังคงมีอยู่ในใจผู้เสียหายทุกสังคม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพียงแต่ในอดีตผู้เสียหายสามารถแก้แค้นผู้กระทำความผิดได้เอง แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นการแก้แค้นด้วยกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น กระบวนการยุติธรรมจึงต้องมีประสิทธิภาพ เทียบธรรม และสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้จริง มิฉะนั้น อาจทำให้ผู้เสียหายคิดที่จะกลับไปสู่การแก้แค้นผู้กระทำความผิดเองเหมือนในอดีต ซึ่งจะทำให้สังคมเกิดความวุ่นวายและไม่สงบสุขมากขึ้น⁷⁵

6.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) เป็นทฤษฎีที่บอกว่าเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว เราไม่สามารถที่จะย้อนเวลากลับไปแก้ไขไม่ให้ความผิดนั้นเกิดขึ้นอีกได้ เราจึงควรหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความผิดนั้นอีกมากกว่าที่เราจะไปลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิด เราควรหาวิธีการข่มขู่ ยับยั้ง และป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นในสังคมกล้าที่จะกลับไปกระทำความผิดเช่นนั้นอีก โดยทำให้ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นในสังคมเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับการกระทำความผิดนั้น

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง มีดังนี้⁷⁶

1) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลเพื่อข่มขู่ยับยั้งมิให้ผู้กระทำความผิดกล้าที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับการกระทำความผิดนั้น

⁷⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และรณกรณ์ บุญมี. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2564. หน้า 217.

⁷⁵ ปกป้อง ศรีสนิท. กฎหมายอาญาชั้นสูง. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 204.

⁷⁶ ณัฐวัจน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีการลงโทษ. ใน แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 19-20.

2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่นในสังคม เพื่อข่มขู่ยับยั้งไม่ให้บุคคลอื่นในสังคมกล้าที่จะกระทำความผิดเช่นนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดอีก โดยทำให้บุคคลอื่นในสังคมเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับการกระทำความผิดนั้น

ส่วนหลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้⁷⁷

(1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว (Swiftess of Punishment) กล่าวคือ กระบวนการยุติธรรมนั้นต้องดำเนินคดีและลงโทษด้วยความรวดเร็ว เพื่อให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกเจ็บปวดทรมานกับความผิดที่ตนเพิ่งได้กระทำให้ไปและบุคคลอื่นในสังคมซึ่งขณะนั้นกำลังให้ความสนใจกับความผิดนั้นอยู่เกรงกลัวที่จะได้รับโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิด⁷⁸ มิใช่ปล่อยให้เวลาให้เนิ่นนานจนผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นในสังคมลืมไปแล้วว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วก็ย่อมที่จะต้องถูกลงโทษทางอาญา และการลงโทษทางอาญานั้นต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน ให้สาธารณชนได้รับรู้ถึงผลร้ายที่จะได้รับการกระทำความผิด เพื่อข่มขู่ยับยั้งบุคคลทั่วไปในสังคมไม่ให้กล้ากระทำความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิด⁷⁹

(2) ความแน่นอนในการลงโทษ (Certainty of Punishment) กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นต้องจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ ไม่ปล่อยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสหลุดรอดจากกระบวนการยุติธรรมไปได้ง่ายๆ และไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใคร ก็ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายโดยไม่มีข้อยกเว้น ซึ่งจะมีผลในการข่มขู่ยับยั้งให้ผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นในสังคมเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงกระทำความผิดขึ้นอีก เพราะหากทำผิดแล้วก็ต้องถูกจับจึงไม่คุ้มค่า⁸⁰

⁷⁷ ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโชชิน. ทฤษฎีการลงโทษ. ใน *แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 23-24.

⁷⁸ สหณ รัตนไพจิตร. *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2527. หน้า 53.

⁷⁹ ณรงค์ ใจหาญ. *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2543. หน้า 29.

⁸⁰ นที จิตสว่าง. *วัตถุประสงค์ในการลงโทษ*. Gotoknow. 9 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/454719>.

(3) ความรุนแรงในการลงโทษ (Severity of Punishment) กล่าวคือ การลงโทษต้องมีประสิทธิภาพพอที่จะข่มขู่ยับยั้งให้ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นในสังคมเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับจึงไม่กล้าที่จะกระทำความผิด โดยการลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด (Proportionality) มีความเท่าเทียมหรือพอดีกับอาชญากรรมและต้องมากกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการประกอบอาชญากรรม

การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์แต่เฉพาะเพื่อข่มขู่ยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนและสังคมโดยรวมอีกด้วย เพราะการลงโทษเป็นการก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนและสังคมโดยรวม เนื่องจากสามารถยับยั้งผู้กระทำความผิดมิให้กลับไปกระทำความผิดอีกและยับยั้งมิให้บุคคลอื่นในสังคมเลียนแบบการกระทำความผิดนั้น⁸¹ จึงสอดคล้องกับทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarian Theory) ที่มีแนวคิดว่าการกระทำใดก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมโดยรวม ถือว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม⁸²

การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งไม่ได้คำนึงถึงการปรับปรุงตัวของผู้กระทำความผิดและการช่วยเหลือหลังพ้นโทษ⁸³ คำนึงเพียงแต่ว่าผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นในสังคมเกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดนั้นอีกในอนาคตหรือไม่ การลงโทษโดยวิธีนี้มีข้อจำกัดอยู่บ้าง เนื่องจากเหมาะสมที่จะใช้กับการกระทำความผิดโดยวางแผนล่วงหน้าหรือไตร่ตรองไว้ก่อน แต่อาจไม่ได้ผลกับการกระทำความผิดโดยฉับพลัน⁸⁴

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) มีความแตกต่างกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) เพราะการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งเป็นการลงโทษที่มองไปยังอนาคตข้างหน้า โดยหวังที่จะไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีกในสังคม แต่การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนเป็นการลงโทษที่ไม่ได้มองไปถึงเรื่องในอนาคต

⁸¹ ปกป้อง ศรีสนิท. *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 204.

⁸² ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีการลงโทษ. ใน *แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 20.

⁸³ สมพงษ์ เตชะสมุทร. *มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีสุโทษ*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 8.

⁸⁴ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ (ประเทศไทย). 2551. หน้า 847.

กลับมองย้อนไปในอดีตว่าการลงโทษเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับอาชญากรรมและต้องกำหนดโทษให้สาสมกับการประกอบอาชญากรรม⁸⁵

6.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการตัดโอกาสกระทำความผิด

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการตัดโอกาสกระทำความผิด (Incapacitation Theory) เป็นทฤษฎีที่มองว่า การลงโทษควรมีเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคมให้สงบสุขปลอดภัย เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นต้องตัดโอกาสไม่ให้มีอาชญากรรมนั้นเกิดขึ้นอีก โดยเอาตัวอาชญากรออกไปจากสังคม การลงโทษจึงต้องเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เพื่อให้บุคคลทุกคนในสังคมอยู่กันอย่างปกติสุขไม่มีโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะกลับมากระทำความผิดในสังคมนั้นได้อีกในอนาคต หากผู้กระทำความผิดยังมีโอกาสกลับมากระทำความผิดในสังคมได้อีกย่อมไม่ใช่การลงโทษโดยการตัดโอกาสกระทำความผิด

การลงโทษเพื่อการตัดโอกาสกระทำความผิดนั้น เป็นวิธีการป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิดโดยแยกผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคม ซึ่งอาจจะเป็นการแยกออกจากสังคมโดยชั่วคราว เช่น กักขัง จำคุก เป็นต้น หรือเป็นการแยกออกจากสังคมโดยถาวรก็ได้ เช่น จำคุกตลอดชีวิต ตัดอวัยวะที่ใช้กระทำความผิด เนรเทศ ประหารชีวิต เป็นต้น เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกในสังคม⁸⁶

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการตัดโอกาสกระทำความผิด (Incapacitation Theory) นั้น มีวัตถุประสงค์คล้ายกับวัตถุประสงค์ของทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) กล่าวคือ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดนั้นอีกในอนาคต แต่มีส่วนที่แตกต่างกันอยู่เล็กน้อยตรงที่การลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งประสงค์จะให้ผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นในสังคมเกรงกลัวที่จะได้รับโทษและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดนั้นอีก ส่วนการลงโทษเพื่อการตัดโอกาสกระทำความผิดประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสที่จะกระทำความผิดนั้นอีกเลย⁸⁷ ไม่ได้คำนึงถึงความเกรงกลัวต่อโทษจนไม่กล้ากระทำความผิดแต่อย่างใด

⁸⁵ อุทัย อาทิวะ. การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 15, (พิมพ์ครั้งที่ 5) นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2563. หน้า 105.

⁸⁶ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ และรณกรณ์ บุญมี. *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2564. หน้า 219.

⁸⁷ นัทธี จิตสว่าง. *หลักทฤษฎีอาญา : หลักการวิเคราะห์ระบบบรรษัท*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์. 2545. หน้า 28.

6.4 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) เป็นทฤษฎีที่มองว่าการลงโทษควรมีเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีของสังคมเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก รวมทั้งพยายามทำให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข โดยจัดให้มีการให้การศึกษา การฝึกอบรม การฝึกอาชีพ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู มีดังนี้⁸⁸

1) มุ่งที่จะศึกษาทำความเข้าใจสาเหตุแห่งการกระทำความผิด โดยเน้นที่ตัวบุคคล ผู้กระทำความผิดและสภาพแวดล้อม โดยตรวจสอบหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล เนื่องจากสาเหตุการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไป ไม่สามารถที่จะพิจารณาจากผู้กระทำความผิดคนอื่นที่ได้กระทำความผิดไว้ก่อนหน้านี้ได้ เมื่อทราบสาเหตุของการกระทำความผิดแล้ว ก็นำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขสาเหตุของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดคนนั้น

2) เพื่อหาทางแก้ไขผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะลงโทษ

3) ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมของตนเองได้ และสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

ส่วนหลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู นั้น มีหลักการสำคัญที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ ดังนี้⁸⁹

(1) พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา กล่าวคือ ต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษในลักษณะที่เป็นการทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพในการกลับเข้าสู่สังคมของเขา เช่น ไม่ควรลงโทษจำคุกผู้ที่กระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ครั้งแรก โดยไม่ได้มีสันดานโจร เพราะอาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความกดดันจนสภาพจิตใจแย่ลง ถูกสังคมตีตราว่าเป็นคนชั่วและไม่อยากคบค้าสมาคมด้วย หรือได้พบเจอกับอาชญากรตัวจริงจนได้เรียนรู้สิ่งที่ไม่ดีจากในคุก ซึ่งจะทำให้เขาเสียคุณลักษณะประจำตัวจนไม่สามารถกลับเป็นคนดีของสังคมได้อีกเลย

⁸⁸ ธีรฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีการลงโทษ. ใน *แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 29.

⁸⁹ ธีรฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีการลงโทษ. ใน *แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 31-32.

(2) ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น กล่าวคือ การลงโทษจำคุกระยะสั้นไม่ก่อให้เกิดผลดีกับตัวผู้กระทำความผิด เพราะจะทำให้ผู้กระทำความผิดถูกตีตราจากสังคมว่าเป็นคนจี้คุกไม่มีใครคบค้าสมาคมด้วยจนผู้กระทำความผิดต้องเลือกที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก หรือทำให้ได้รับการเรียนรู้พฤติกรรมการประกอบอาชญากรรมจากนักโทษคนอื่นในคุกจนกลายเป็นผู้ร้ายถาวรที่ไม่สามารถจะแก้ไขฟื้นฟูให้กลับเป็นคนดีของสังคมได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การลงโทษจำคุกระยะสั้นนั้นจะทำให้วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ วิธีการอย่างอื่นที่สามารถนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น เช่น การกักขังแทนค่าปรับ การรอกการลงโทษ การรอกการกำหนดโทษ การคุมประพฤติ การใช้โทษปรับ มาตรการในชุมชนอื่นๆ เป็นต้น

(3) การลงโทษต้องเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล กล่าวคือ เนื่องจากสาเหตุของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดแต่ละรายไม่เหมือนกัน ดังนั้น เมื่อทราบสาเหตุของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดคนนั้นแล้ว ก็ต้องใช้วิธีการลงโทษแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมที่สุดกับผู้กระทำความผิดคนนั้น เพื่อให้สามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้ตรงจุดจนสามารถกลับเป็นคนดีของสังคมได้อย่างราบรื่น

(4) เมื่อผู้กระทำความผิดแก้ไขกลับดีดังเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดสามารถแก้ไขฟื้นฟูตนเองจนกลับเป็นคนดีแล้ว โดยไม่คิดที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ก็ไม่ควรจะลงโทษผู้กระทำความผิดต่อไปอีก เพราะการลงโทษผู้กระทำความผิดต่อไปไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้กระทำความผิดอย่างใดแล้ว ทั้งจะเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐ ดังนั้น จึงควรระงับการลงโทษโดยปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไปหลังจากได้รับโทษจำคุกมาบ้างแล้ว ลดวันต้องโทษ หรือพักการลงโทษ (Parole)

(5) ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง กล่าวคือ เนื่องจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีของสังคม จึงต้องมีการให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้เลี้ยงตนเอง มีความรู้ความสามารถ จนสามารถกลับคืนสู่สังคมของตนเองและสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยวิธีการช่วยเหลือซึ่งเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้น ได้แก่ การฝึกหัดอาชีพ การให้การศึกษา การอบรมทางศาสนาและศีลธรรม การรักษาพยาบาล การจัดสวัสดิการ เป็นต้น วิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเหล่านี้ถือเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากจะเป็นตัวกำหนดว่าผู้กระทำความผิดจะสามารถกลับตัวเป็นคนดีและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างปกติสุขหรือไม่ เพราะหากผู้กระทำความผิดมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพสามารถหารายได้เป็นของตนเองหลังจากพ้นโทษมาได้ ก็จะทำให้บุคคลอื่นในสังคม

ไม่รู้สึกว่าผู้กระทำความผิดเป็นภาระของสังคม จึงไม่รังเกียจผู้กระทำความผิดในการอยู่ร่วมกันในสังคม และเมื่อผู้กระทำความผิดมีชีวิตที่ดีและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่คิดที่จะหวนคืนไปกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งจะเป็นการบรรลุนิติประสงค์ของการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้อย่างแท้จริง

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) เป็นความคิดสมัยใหม่ที่มุ่งฟื้นฟูผู้กระทำความผิดทั้งด้านจิตใจและร่างกาย⁹⁰ เกิดขึ้นมาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ จึงเน้นความเป็นเหตุเป็นผลและการศึกษาเชิงประจักษ์ โดยศึกษาวิเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุแห่งการกระทำความผิดและหาวิธีการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด⁹¹

ทฤษฎีนี้มองว่ามนุษย์ไม่ได้เป็นอาชญากรโดยการเกิดหรือโดยธรรมชาติ⁹² มนุษย์กลายเป็นอาชญากรเพราะถูกกดดันจากปัจจัยต่างๆ เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางชีวภาพ ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ เมื่อปัจจัยหลายๆ อย่างรวมกันจึงทำให้มนุษย์ตัดสินใจกระทำความผิด⁹³ อาชญากรทุกคนจึงเป็นเสมือนผู้ป่วยที่ต้องได้รับการรักษาและรัฐสามารถที่จะรักษาแก้ไขฟื้นฟูให้อาชญากรกลับมาเป็นคนดีของสังคมได้⁹⁴ อย่างไรก็ตาม การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้อาจใช้ไม่ได้ผลกับผู้กระทำความผิดจนติดนิสัย เพราะถึงแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นคนดีของสังคมอย่างไรผู้นั้นก็ยังคิดกลับไปกระทำความผิดอีกอยู่ดี

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) นี้ จริงๆ แล้วไม่ควรเรียกว่า การลงโทษ (Punishment) แต่ควรเรียกว่า การบำบัด (Treatment) เพราะเป็นการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับเป็นคนดีโดยไม่ได้อาศัยกลไกที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความ

⁹⁰ สมพงษ์ เตชะสมุทร. *มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีสุทนต์*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 9.

⁹¹ ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. ทฤษฎีการลงโทษ. ใน *แนวทางการศึกษาคriminal กฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 28-29.

⁹² อุทัย อาทิวะ. การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 15, (พิมพ์ครั้งที่ 5) นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 106.

⁹³ นัทธิ จิตสว่าง. วัตถุประสงค์ในการลงโทษ. *Gotoknow*. 9 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/454719>.

⁹⁴ ปกป้อง ศรีสนิท. *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 205.

ยากลำบากจากการถูกลงโทษ เนื่องจากเห็นว่า การทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความยากลำบาก หรือได้รับผลร้ายด้วยการลงโทษไม่ใช่วิธีการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดประพฤติตัวดีขึ้น และเพื่อให้การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูได้ผลจะต้องมีการแยกประเภทของผู้กระทำความผิดออกจากกันเพื่อความสะดวกในการใช้วิธีการแก้ไขฟื้นฟู เช่น แยกผู้กระทำความผิดที่มีอายุน้อยออกจากผู้กระทำความผิดที่มีอายุมาก แยกผู้กระทำหลายครั้งออกจากผู้กระทำความผิดครั้งแรก เป็นต้น⁹⁵

7. โทษทางอาญา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิด และกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำการหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำการหนึ่งอย่างใด โดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ⁹⁶ ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ดังนั้น จะเห็นได้ว่า โทษทางอาญาเป็นสิ่งสำคัญที่อยู่ควบคู่กับกฎหมายอาญาเสมอ หากมีกฎหมายอาญาที่ใดย่อมต้องมีโทษทางอาญานั้น เนื่องจากโทษทางอาญาเป็นสภาพบังคับของกฎหมายอาญา หากไม่มีโทษทางอาญากฎหมายอาญาก็ไม่สามารถที่จะบังคับใช้ได้ แต่อย่างไรก็ตาม การจะลงโทษทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดได้นั้น ผู้กระทำผิดจะต้องมีการกระทำที่กฎหมายอาญาบัญญัติให้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ หากกฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ผู้กระทำหาจำต้องรับโทษทางอาญาแต่อย่างใดไม่

ศาสตราจารย์ ฮาร์ท (H.L.A. Hart) แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด อธิบายว่า โทษทางอาญาต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ⁹⁷

1) ต้องก่อให้เกิดความทุกข์ (Pain) กล่าวคือ ผู้ได้รับโทษต้องได้รับความทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยอาจความเจ็บปวดทางร่างกาย ถูกจำกัดเสรีภาพ สูญเสียทรัพย์สิน หรืออื่นๆ

⁹⁵ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย). 2551. หน้า 847.

⁹⁶ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย). 2551. หน้า 1.

⁹⁷ H.L.A. Hart. *Punishment and Responsibility*. London: Oxford University Press. 1982. pp. 4-5.

- 2) ต้องใช้ต่อผู้กระทำความผิดกฎหมาย กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้นที่ต้องถูกลงโทษ บุคคลผู้ไม่ได้กระทำความผิดตามกฎหมายจะมารับโทษแทนไม่ได้
- 3) ต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำความผิดตามกฎหมาย กล่าวคือ ต้องมีการกระทำความผิดตามกฎหมายแล้วจึงจะลงโทษได้ ถ้ายังไม่ได้กระทำความผิดตามกฎหมายจะลงโทษไม่ได้
- 4) ต้องเป็นวิธีการซึ่งคนใดคนหนึ่งนอกจากตัวผู้กระทำความผิดนำมาใช้กับผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ผลร้ายที่ผู้กระทำความผิดได้รับต้องมาจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตัวผู้กระทำความผิดเอง หากผลร้ายเกิดขึ้นจากการกระทำของตัวผู้กระทำความผิดเองไม่ถือเป็นโทษทางอาญา
- 5) ต้องเกิดจากผู้มีอำนาจที่ทำให้เกิดผลร้ายนั้นขึ้นได้ กล่าวคือ โทษทางอาญาต้องดำเนินการผ่านกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายและผู้มีอำนาจตามกฎหมายเป็นผู้ลงโทษผู้กระทำความผิด

ศาสตราจารย์ โยฮันเนส แอนเดอนีส (Johannes Andenaes) อธิบายว่า โทษทางอาญาต้องเป็นผลร้ายที่รัฐนำมาใช้กับผู้กระทำความผิด โดยต้องเป็นโทษที่รัฐซึ่งมีอำนาจในการลงโทษนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดทางอาญา และโทษทางอาญาดังกล่าวต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมาย หากไม่มีการกระทำความผิดกฎหมายแล้ว ได้รับผลร้าย ไม่ถือเป็นโทษทางอาญา นอกจากนี้ โทษทางอาญาต้องเป็นผลร้ายตอบแทนให้ผู้กระทำความผิดทางอาญาเข้าใจว่าเป็นผลร้ายที่ได้รับจากรัฐโดยตรงจากการกระทำผิด ไม่ใช่ผลร้ายที่เกิดขึ้นโดยอ้อม⁹⁸

ศาสตราจารย์ อัลฟ รอสส์ (Alf Ross) อธิบายว่า โทษทางอาญาเป็นการตอบสนองของสังคม ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำความผิดตามกฎหมาย โดยถูกกำหนดขึ้นและดำเนินการใช้โดยผู้มีอำนาจเท่านั้น และต้องเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ ต้องเป็นผลร้ายที่แสดงการดำเนินผู้กระทำความผิดว่าผู้นั้นได้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องสมควร หากผลร้ายนั้นไม่ต้องการการดำเนินก็ไม่ถือว่าเป็นโทษทางอาญา⁹⁹

คำว่า “โทษ” นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายไว้ว่า “ความไม่ดี, ความชั่ว เช่น โทษแห่งความเกียจคร้าน, ความผิด เช่น กล่าวโทษ, ผลแห่งความผิดที่ต้องรับ เช่น ถูกลงโทษ, ผลร้าย เช่น ยาเสพติดให้โทษ”

⁹⁸ Johannes Andenaes. *The General Part of the Criminal Law of Norway*. London: Sweet & Maxwell Limited. 1965. pp. 8-11.

⁹⁹ Alf Ross. *On Guilt, Responsibility and Punishment*. London: Steven & Sons Limited. 1975. p. 39.

ส่วนคำว่า “โทษทางอาญา” นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายไว้ว่า “โทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ 5 สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน”

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเรื่องโทษทางอาญาที่จะใช้สำหรับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาไว้ในมาตรา 18 วรรคหนึ่ง

มาตรา 18 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาได้จำแนกโทษทางอาญาออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน

แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตนั้น กฎหมายกำหนดไม่ให้นำไปใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งขณะที่กระทำความผิดมีอายุต่ำกว่า 18 ปี ทั้งนี้ ตามมาตรา 18 วรรคสอง¹⁰⁰ แห่งประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ โทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตจะบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ ต้องพิจารณาจากอายุของผู้กระทำความผิดในขณะที่กระทำความผิดเป็นสำคัญ ไม่ได้พิจารณาอายุของผู้กระทำความผิดในขณะที่ถูกจับ ถูกแจ้งข้อหา ถูกสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีต่อศาลแต่อย่างใด

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดขณะมีอายุต่ำกว่า 18 ปี และความผิดนั้นมีอัตราโทษถึงประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต กฎหมายให้อัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเปลี่ยนเป็นอัตราโทษจำคุก 50 ปี ทั้งนี้ ตามมาตรา 18 วรรคสาม¹⁰¹ แห่งประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ เมื่อไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ด้วยโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตได้ กฎหมายจึงให้เปลี่ยนโทษดังกล่าวเป็นโทษจำคุก 50 ปี

¹⁰⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 วรรคสอง บัญญัติว่า “โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี”

¹⁰¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี”

สำหรับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น มาตรา 39¹⁰² แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้กำหนดไว้ให้มี 5 วิธีการด้วยกัน ได้แก่ กักกัน ห้ามเข้าเขตกำหนด เรียกประกันทัณฑ์บน คุ่มตัวไว้ในสถานพยาบาล และห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง วิธีการเพื่อความปลอดภัยนี้ไม่ถือว่าเป็นโทษทางอาญา แต่เป็นมาตรการทางกฎหมายอาญาอันหนึ่งที่น่ามาใช้เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงแก้ไขตัวบุคคลที่มีลักษณะอันตราย เมื่อใช้วิธีการลงโทษทางอาญาแล้วยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร¹⁰³ เช่น กรณีผู้กระทำความผิดคดีนี้เสียแม้จะได้รับการลงโทษทางอาญามาแล้ว แต่อาจจะยังไม่หลบจำ ไม่ได้รับการคัดค้านข้อหาเพียงพอ หากไม่กักกันไว้ภายในเขตที่กำหนดอาจจะก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อประชาชนในสังคมได้ หรือกรณีบุคคลวิกลจริตที่ได้รับการปล่อยตัวแล้ว หากไม่คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลอาจจะก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อประชาชนในสังคมได้ เป็นต้น โดยวัตถุประสงค์ที่ต้องมีการกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นก็เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อคัดค้านเพื่อฝึกหัดอาชีพ และเพื่อความปลอดภัยของประชาชน

7.1 โทษประหารชีวิต

โทษประหารชีวิต (Death Penalty) เป็นโทษทางอาญาที่รุนแรงที่สุด เพราะเป็นโทษที่ตัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมอย่างถาวรเด็ดขาด ผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสกลับมากระทำความผิดในสังคมได้อีกเลย โดยจะใช้กับความผิดที่ร้ายแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของสังคมเป็นอย่างมาก¹⁰⁴ เช่น ความผิดฐานกบฏตามมาตรา 113 ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ตามมาตรา 218 ความผิดฐานฆ่าคนตายตามมาตรา 288 และมาตรา 289 ความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามมาตรา 339 ความผิดฐานปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามมาตรา 340 เป็นต้น

¹⁰² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 บัญญัติว่า “วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีดังนี้

- (1) กักกัน
- (2) ห้ามเข้าเขตกำหนด
- (3) เรียกประกันทัณฑ์บน
- (4) คุ่มตัวไว้ในสถานพยาบาล
- (5) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง”

¹⁰³ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ และรณกรณ์ บุญมี. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 22).

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2564. หน้า 251.

¹⁰⁴ วณัส สำเภาเงิน. แนวทางในการนำมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกมาใช้เป็นทางเลือกในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี. 2560. หน้า 12.

สำหรับวิธีการประหารชีวิตนั้น แต่เดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 กำหนดให้ประหารชีวิตโดยการเอาไปยิงเสียให้ตาย แต่เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ.2546 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2546 โดยแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19¹⁰⁵ ให้เปลี่ยนจากการประหารชีวิตโดยการเอาไปยิงเสียให้ตายเป็นการเอาไปฉีดยาหรือสารพิษให้ตายแทน เพื่อให้ผู้ถูกประหารได้รับความทรมานน้อยลง เพื่อให้เหมาะสมต่อยุคสมัย และเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายของนานาชาติอารยประเทศ¹⁰⁶ เนื่องจากการประหารชีวิตโดยการยิงเสียให้ตายนั้น เป็นวิธีการที่ทารุณโหดร้ายและไร้มนุษยธรรม ซึ่งรัฐไม่พึงปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด

โทษประหารชีวิตนั้น กฎหมายเห็นเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องมีการตรวจสอบให้ดีกว่าก่อนที่จะลงโทษ เนื่องจากหากลงโทษประหารชีวิตไปแล้วย่อมไม่สามารถที่จะแก้ไขให้กลับมาเป็นเหมือนเดิมได้ โดยจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245¹⁰⁷ มาตรา 247¹⁰⁸ และมาตรา 248¹⁰⁹ มาตรา 261¹¹⁰ และมาตรา 262¹¹¹ ได้กำหนดให้คดีที่ศาลชั้นต้นตัดสินประหารชีวิต

¹⁰⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย”

¹⁰⁶ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย). 2551. หน้า 849-850.

¹⁰⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 246, 247 และ 248 เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้บังคับคดีโดยไม่ชักช้า

ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ไปยังศาลอุทธรณ์ในเมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้น และคำพิพากษาเช่นนี้จะยังไม่ถึงที่สุด เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้พิพากษาขึ้น”

¹⁰⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 บัญญัติว่า “คดีที่จำเลยต้องประหารชีวิต ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษา จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอภัยโทษแล้ว

หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ ให้รอไว้จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดบุตรแล้ว ให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่เมื่อบุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ในระหว่างสามปีนับแต่คลอดบุตร ให้หญิงนั้นเลี้ยงดูบุตรตามความเหมาะสมในสถานที่ที่สมควรแก่การเลี้ยงดูบุตรภายในเรือนจำ 3

การประหารชีวิตให้ประหาร ณ ตำบลและเวลาที่เจ้าหน้าที่ในการนั้นจะเห็นสมควร”

¹⁰⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 248 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเกิดวิกลจริตก่อนถูกประหารชีวิต ให้รอการประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าผู้นั้นจะหาย ขณะถูกละการประหารชีวิตอยู่นั้น ศาลมีอำนาจยกมาตรา 46 วรรค (2) แห่งกฎหมายลักษณะอาญามาบังคับ

จำเลย ถ้าไม่มีการอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นต้องส่งสำนวนคดีไปให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาขึ้นก่อนเพื่อให้คำพิพากษาเป็นที่สุด จึงจะดำเนินการเรื่องลงโทษประหารชีวิตต่อไปได้ หากศาลอุทธรณ์ไม่เห็นด้วยและพิพากษาเป็นอย่างอื่น เช่น ยกฟ้อง แก้ไขเปลี่ยนแปลงอัตราโทษ เป็นต้น ผลก็จะเป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาขึ้นลงโทษประหารชีวิตตามศาลชั้นต้นนั้น จะประหารชีวิตทันทีไม่ได้ จะต้องรอให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตขอพระราชทานอภัยโทษต่อพระมหากษัตริย์โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ถวายความเห็นเสียก่อน แล้วให้ประหารได้เมื่อพ้นกำหนด 60 วัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีถวายเรื่องราว แต่หากพระมหากษัตริย์ทรงยกเรื่องราวก็ให้ประหารก่อนกำหนดได้ ซึ่งการประหารชีวิตนั้นจะประหาร ณ ตำบลและเวลาตามที่เจ้าหน้าที่เห็นสมควร แต่สำหรับผู้ต้องโทษเกิดวิกลจริตขึ้นก่อนถูกประหารก็ให้รอการประหารไว้จนกว่าจะหายจากการวิกลจริต ถ้าหายจากการวิกลจริตภายหลัง 1 ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ก็ให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต หรือถ้าผู้ต้องโทษเป็นหญิงตั้งครรภ์ ก็ให้รอการลงโทษประหารชีวิตไว้จนพ้นกำหนด 3 ปี นับแต่คลอดบุตร แล้วให้ลดโทษประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต

แม้ในปัจจุบันประเทศต่างๆ ในโลกจะได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตเพราะเหตุผลด้านสิทธิมนุษยชนขึ้นพื้นฐาน เนื่องจากการประหารชีวิตเป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตซึ่งเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) แต่อย่างไรก็ตาม ใช่ว่าทุกประเทศจะได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือยกเลิกการบังคับใช้โทษประหารชีวิตกันหมดทุกประเทศแล้ว บางประเทศยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่ ซึ่งประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในนั้นที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษ

ถ้าผู้วิกลจริตนั้นหายภายหลังปีหนึ่งนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต”

¹¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 บัญญัติว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าจะควรพระราชทานอภัยโทษหรือไม่

ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดถวายเรื่องราว ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นเป็นการสมควร จะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอให้พระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องคำพิพากษานั้นก็ได้”

¹¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 262 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 247 และ 248 เมื่อคดีถึงที่สุด ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ให้เจ้าหน้าที่นำตัวผู้นั้นไปประหารชีวิตเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันฟังคำพิพากษา เว้นแต่ในกรณีที่มีการถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขอให้พระราชทานอภัยโทษตามมาตรา 261 ก็ให้ทุเลาการประหารชีวิตไว้จนกว่าจะพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมถวายเรื่องราวหรือคำแนะนำขึ้นไปนั้น แต่ถ้าทรงยกเรื่องราวขึ้นเสีย ก็ให้จัดการประหารชีวิตก่อนกำหนดนี้ได้”

ประหารชีวิตแต่อย่างใด โดยวิธีการประหารที่ประเทศต่างๆ ยังคงใช้อยู่ ได้แก่ การแขวนคอ การยิงเป้า การนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า การตัดศีรษะ การใช้หินขว้างให้ตาย การฉีดยา ตรึงกางเขน รุมแก๊ส เป็นต้น¹¹²

7.2 โทษจำคุก

โทษจำคุก (Imprisonment) เป็นโทษทางอาญาที่มีความรุนแรงรองลงมาจากโทษประหารชีวิต โดยใช้บังคับกับเสรีภาพของผู้กระทำความผิด โทษจำคุกมี 2 ประเภท คือ โทษจำคุกตลอดชีวิต และโทษจำคุกมีกำหนดเวลา

โทษจำคุกเป็นโทษที่นิยมใช้มากที่สุดในปัจจุบัน และได้รับการปรับปรุงให้ก้าวหน้าขึ้นเป็นอันมากตามหลักสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดระบบต่างๆ ด้านสถานที่ การจัดศึกษาอบรม การให้การศึกษา การรักษาพยาบาลทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นได้กลับตัวเป็นคนดีในสังคมต่อไป¹¹³ โดยโทษจำคุกนั้นมีความมุ่งหมายในการตัดโอกาสกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดถูกตัดออกไปจากสังคมที่ใช้ชีวิตปกติในรูปแบบถาวร (จำคุกตลอดชีวิต) หรือชั่วคราว (จำคุกมีกำหนดเวลา) แต่อย่างไรก็ตามโทษจำคุกเป็นวิธีการลงโทษที่สิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐมากที่สุด เพราะรัฐต้องออกค่าใช้จ่ายสร้างเรือนจำ เลี้ยงดูนักโทษ จ่ายค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ และเพื่อที่จะแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีของสังคมได้ ก็ต้องจัดให้มีสถานที่ที่เหมาะสมไม่แออัดยัดเยียดต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจปฏิบัติหน้าที่เพียงพอต่อจำนวนนักโทษ ต้องมีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการศึกษา การฝึกอาชีพ รวมถึงความบันเทิงให้ผู้ต้องโทษตามสมควร¹¹⁴

7.3 โทษกักขัง

โทษกักขัง (Confinement) เป็นโทษทางอาญาที่ใช้บังคับกับเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอีกโทษหนึ่งนอกจากโทษจำคุก โดยหลักมักนำมาใช้กับคดีความผิดที่ศาลเห็นว่าไม่ร้ายแรง ควรลงโทษสถานเบาเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น¹¹⁵ ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญา

¹¹² กิตติพงษ์ สุกพงสกร. *การยกเลิกโทษประหารชีวิต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2551. หน้า 6.

¹¹³ เศรษฐชัย อันสมศรี. *ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2547. หน้า 19.

¹¹⁴ บุญนำ นามฉัตร. *โทษประหารชีวิต : ศึกษาส่วนในการกำหนดโทษและการบังคับโทษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2559. หน้า 15.

¹¹⁵ มนสิชา บุนนาค. *การกำหนดโทษทางเลือกกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2556. หน้า 38.

มาตรา 23¹¹⁶ ที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอาจจะได้รับการลงโทษกักขังแทนได้ ถ้าศาลในคดีนั้นพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษจำคุกที่เกิดจากการกระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลจะลงโทษจำคุกในคดีนั้นไม่เกิน 3 เดือน ศาลลงโทษกักขังผู้กระทำความผิดไม่เกิน 3 เดือน แทนโทษจำคุกที่ศาลจะลงได้ แต่อย่างไรก็ตาม หากใช้ว่าโทษกักขังนำมาใช้เพื่อแทนโทษจำคุกกระยะสั้นเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ด้วย เช่น กรณีผู้ต้องโทษปรับ ไม่ยอมเสียค่าปรับ หรือหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับก็ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา 29¹¹⁷ เป็นต้น

โทษกักขังถือว่าแตกต่างจากโทษทางอาญาอื่นๆ อย่างมาก เนื่องจากแม้จะเป็นโทษทางอาญาอย่างหนึ่ง แต่ก็ไม่มีความผิดฐานใดที่บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษกักขังโดยตรง โทษกักขังเป็นเพียงโทษทางอาญาที่เปลี่ยนมาจากโทษทางอาญาอื่นๆ เช่น จำคุก หรือปรับ แล้วเปลี่ยนมาเป็นโทษกักขังแทน¹¹⁸

โทษกักขังมีความแตกต่างจากโทษจำคุก คือ โทษจำคุกนั้น ผู้ต้องโทษจำคุกจะต้องถูกส่งตัวไปขังไว้ในเรือนจำ แต่โทษกักขังนั้น เป็นการกักตัวไว้ในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำ สถานีดำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ ตามมาตรา 24 วรรคหนึ่ง¹¹⁹ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สถานที่รับโทษนั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพียงแต่มีลักษณะของการลงโทษโดยการจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องโทษเหมือนกันเท่านั้น สำหรับตัวผู้ต้องโทษกักขังเองก็จะมีสิทธิพิเศษเหนือกว่าผู้ต้องโทษจำคุกอยู่หลายอย่าง เช่น มีสิทธิจะได้รับอาหารจากภายนอก

¹¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้น ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้”

¹¹⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออาชัทธิหรือเรียกเงื่อนในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้”

¹¹⁸ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ (ประเทศไทย). 2551. หน้า 859.

¹¹⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษกักขัง ให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีดำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน”

โดยเสียค่าใช้จ่ายของตนเองได้รับการเข้าเยี่ยมได้ทุกวัน ใช้เสื้อผ้าของตนเองได้ มีสิทธิที่จะเลือกงานในสถานที่กักขังได้ตามสมควรใจ เป็นต้น¹²⁰

7.4 โทษปรับ

โทษปรับ (Fine) เป็นโทษทางอาญาที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยเป็นการลงโทษที่กฎหมายเห็นว่าการชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นการเหมาะสมเพียงพอกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำให้ไปแล้ว และได้ทำให้ผู้กระทำความผิดสำนึกผิดในการกระทำของตนแล้ว¹²¹

โทษปรับนั้นจะต้องเป็นการบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในรูปของเงินเท่านั้น การบังคับเอาแก่ทรัพย์สินอื่นที่ไม่ใช่เงิน เช่น สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับ หรือทรัพย์สินมีค่าอย่างอื่น ไม่ใช่โทษปรับ เว้นแต่ผู้กระทำความผิดจะไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจถูกบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออาศัยสิทธิเรียกร้องออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระค่าปรับแทน อาจถูกศาลสั่งกักขังแทนค่าปรับอันเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างเสรีภาพกับค่าปรับ หรืออาจถูกศาลสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับอันเป็นการทำงานแลกค่าปรับได้ และสำหรับทรัพย์สินที่จะต้องถูกบังคับตามโทษปรับนั้น จะต้องไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เพราะมิฉะนั้นแล้วจะเป็นเรื่องทรัพย์สินที่ต้องถูกศาลริบซึ่งเป็นเรื่องของการลงโทษริบทรัพย์สิน เช่น เงินที่ใช้ในการชำระค่าปรับต้องไม่ใช่เงินที่ผู้กระทำความผิดได้มาจากการกระทำความผิด เพราะเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเป็นทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบ จึงเป็นเรื่องของการลงโทษริบทรัพย์สินแทน เป็นต้น

โทษปรับมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้¹²²

ข้อดี 6 ประการ คือ

1) โทษปรับเป็นโทษที่ดีกว่าจำคุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของโทษจำคุกระยะสั้น โทษปรับถือเป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น เพราะโทษจำคุกระยะสั้นนั้นไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่ได้รับรู้สึกเจ็บปวด และอาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการเรียนรู้วิธีการประกอบอาชญากรรมจากนักโทษคนอื่นในคุกจน

¹²⁰ ชาย เสวีกุล. อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2517. หน้า 205-206.

¹²¹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ และรณกรณ์ บุญมี. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2564. หน้า 228.

¹²² พิรุฬห์ ไตสุกถาวรณ. การลงโทษปรับทางอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2532. หน้า 23-26.

กลายเป็นผู้ประกอบอาชญากรรมอาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้ไม่สามารถจะกลับตนเป็นคนดีของสังคมได้นอกจากนี้ อาจอุกตราหน้าว่าเคยเป็นผู้ต้องโทษ อันส่งผลต่อการกลับคืนเข้าสู่สังคมและการดำเนินชีวิตต่อไปในสังคมของบุคคลนั้น

2) โทษปรับกำหนดให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลได้ กล่าวคือสามารถกำหนดจำนวนเงินค่าปรับให้เหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดแต่ละรายได้ ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีก็สามารถลงโทษปรับน้อยได้ ส่วนผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็อาจลงโทษปรับให้รุนแรงขึ้นได้¹²³

3) โทษปรับเป็นการลงโทษที่ตรงจุดหรือตรงต้นเหตุแห่งการกระทำความผิด โดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้บังคับกับความผิดทางเศรษฐกิจ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือความผิดที่ทำด้วยความโลภ การลงโทษปรับจะทำให้ผู้ถูกลงโทษรู้สึกต้องสูญเสียทรัพย์สินไปแทนที่จะได้ทรัพย์สินของคนอื่นมา จึงแก่นิสัยโลภได้ตรงจุดที่สุด¹²⁴

4) โทษปรับเป็นโทษที่สามารถแก้ไขได้ในภายหลัง ในกรณีที่มีการพิจารณาพิพากษาคดีผิดพลาดของศาล กล่าวคือ หากพบว่าการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลลงโทษปรับโดยผิดพลาดไปก็สามารถแก้ไขได้ด้วยการคืนค่าปรับ ซึ่งต่างจากโทษประหารชีวิตหรือจำคุกซึ่งไม่สามารถแก้ไขให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้อีกเลย

5) โทษปรับมีผลดีในทางเศรษฐกิจต่อรัฐ รัฐได้ผลประโยชน์จากค่าปรับ เพราะมีรายได้จากค่าปรับ ทั้งไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสถานที่คุมขัง ไม่ต้องจ่ายค่าจ้างผู้คุมขัง และไม่ต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูผู้ถูกคุมขัง สามารถนำรายได้ส่วนนี้ไปใช้ในกิจการอื่นเพื่อพัฒนาประเทศชาติได้

6) โทษปรับสามารถจัดให้ยืดหยุ่นได้ เช่น การยอมให้ผ่อนชำระ การจัดเป็นระบบกำหนดโทษปรับโดยรายได้ (Day-Fine) ซึ่งเป็นการกำหนดโทษปรับโดยคำนึงถึงรายได้ต่อวันของผู้กระทำความผิดและจำนวนวันปรับที่กำหนดโดยศาล¹²⁵ เป็นต้น ซึ่งแล้วแต่กฎหมายของแต่ละ

¹²³ สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง. *การบังคับโทษปรับ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2539. หน้า 17.

¹²⁴ โกเมน ภทธริทธิมย์. โทษปรับ. *บทบัญญัติ*, 30(3). หน้า 457.

¹²⁵ ตะวัน กิรินวนันท์. *การนำระบบการปรับโดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดมาใช้ในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2557. หน้า 20.

ประเทศจะกำหนดตามวิธีการที่เหมาะสมกับประเทศตนเอง โดยไม่ก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้ถูกลงโทษ และไม่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา¹²⁶

ข้อเสีย 7 ประการ คือ

- 1) โทษปรับเป็นโทษที่ไม่เสมอภาค เพราะคนยากจนเมื่อถูกปรับในจำนวนเดียวกับผู้ที่มิฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าแล้ว คนยากจนย่อมจะได้รับเดือดร้อนมากกว่า
- 2) โทษปรับที่เล็กน้อยไม่ก่อให้เกิดความเข็ดหลาบ ความหวาดกลัว หรือแม้แต่โทษปรับที่รุนแรง ถ้าผู้กระทำความผิดมิฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีมากก็จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใดๆ ต่อตัวผู้กระทำความผิด ตรงกันข้าม การจำคุกผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเพียง 5-10 วัน น่าจะก่อให้เกิดความเข็ดหลาบ ความหวาดกลัว ยิ่งกว่าโทษปรับ
- 3) ในทางปฏิบัติ การบังคับใช้โทษปรับล้มเหลวในหลายประเทศ เพราะเมื่อลงโทษปรับไปแล้ว ก็มักจะเรียกเก็บค่าปรับไม่ค่อยได้ จึงมักจะเปลี่ยนโทษปรับมาเป็นโทษจำคุก หรือ กักขังแทนค่าปรับ อันทำให้ไม่เป็นไปตามความประสงค์ของคำพิพากษาที่ต้องการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น เพราะในที่สุดผู้ต้องโทษปรับก็ต้องรับโทษจำคุกระยะสั้นอยู่ดี
- 4) โทษปรับในระบบประมวลกฎหมายมีความแข็งแกร่งไม่สอดคล้องตามระบบเศรษฐกิจและค่าของเงิน ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายนั้นไม่อาจทำได้ง่าย ๆ
- 5) มีการพยายามทำให้การลงโทษปรับพัฒนายิ่งขึ้น เช่น การยอมให้บุคคลภายนอกชำระโทษปรับแทน หรือการผ่อนชำระโทษปรับ ซึ่งทำให้หลักเรื่องโทษปรับถูกลดความศักดิ์สิทธิ์ลงไป เนื่องจากโทษปรับเป็นโทษทางอาญา การลงโทษก็ต้องลงโทษเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิดเท่านั้น จะให้บุคคลอื่นมารับโทษแทนไม่ได้เป็นการไม่ถูกต้อง¹²⁷
- 6) โทษปรับมักถูกกล่าวหาว่า รัฐแสวงหาประโยชน์หรือรายได้เข้ารัฐ โดยรัฐมีมาตรการเข้มงวดกวัดขันที่จะเรียกเก็บค่าปรับ เป็นเหตุให้บ่อยครั้งผู้ต้องโทษปรับไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับให้กับผู้เสียหายได้¹²⁸

¹²⁶ Gerhardt Grebing. *The Fine in Comparative Law: A Survey of 21 Countries*. Cambridge: Institute of Criminology. 1982. p. 23.

¹²⁷ สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง. *การบังคับโทษปรับ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2539. หน้า 20.

¹²⁸ Gerhardt Grebing. *The Fine in Comparative Law: A Survey of 21 Countries*. Cambridge: Institute of Criminology. 1982. pp. 19-21.

7) โทษปรับมีผลทำให้เศรษฐกิจของผู้เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดถูกระงับไป ด้วย เช่น เงินรายได้แทนที่จะนำมาใช้จ่ายในครอบครัว ก็ถูกแบ่งนำไปชำระเป็นค่าปรับให้แก่รัฐ¹²⁹

เมื่อพิจารณาจากข้อดีและข้อเสียของการลงโทษปรับดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า เมื่อเทียบการลงโทษปรับกับการลงโทษด้วยวิธีอื่น โทษปรับก็ยังถือว่ามີผลดีกว่าอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นพิจารณาในแง่ของหลักกฎหมายหรือหลักมนุษยธรรม โดยเฉพาะในความคิดที่ไม่รุนแรงซึ่งมีอัตราโทษจำคุกกระชั้น การลงโทษปรับถือได้ว่าเป็นการหลีกเลี่ยงผลกระทบที่ไม่ดีที่ตัวผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการได้รับโทษจำคุกกระชั้นได้เป็นอย่างดี ในส่วนของผลเสียของโทษปรับนั้น แม้จะมีอยู่จริง แต่ก็อาจสามารถแก้ไขข้อบกพร่องให้เป็นธรรมและเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันได้

7.5 โทษริบทรัพย์สิน

โทษริบทรัพย์สิน (Forfeiture) เป็นโทษทางอาญาที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยมุ่งประสงค์ที่จะบังคับเอาแก่บรรดาทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้มาจากการกระทำความผิด โดยถือว่าทรัพย์สินเงินทองเหล่านั้นผู้กระทำความผิดไม่สมควรที่จะได้รับ เพราะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งทรัพย์สินบางประเภทยังเป็นสิ่งที่โดยสภาพของตัวทรัพย์สินนั้นเองเป็นของที่ผิดกฎหมาย¹³⁰ ประชาชนไม่ควรมีไว้ในความครอบครอง เช่น ยาเสพติด อาวุธสงคราม เงินตราปลอม เป็นต้น เมื่อศาลมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินแล้ว ทรัพย์สินนั้นก็จะตกเป็นของแผ่นดิน

คำว่า “ทรัพย์สิน” นั้น ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้นิยามความหมายไว้แต่อย่างใด จึงต้องนำนิยามความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้โดยอนุโลม¹³¹ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 ให้ความหมายของคำว่า “ทรัพย์” ไว้ว่า “ทรัพย์ หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง” และมาตรา 138 ให้ความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ไว้ว่า “ทรัพย์สิน หมายความว่า รวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้” ดังนั้น คำว่า “ทรัพย์สิน” จึงหมายถึง “วัตถุที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้”

¹²⁹ โกเมน ภทริกริมย์. โทษปรับ. *บทบัญญัติ*, 30(3). หน้า 461.

¹³⁰ สมพงษ์ เตชะสมุทร. *มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีลหุโทษ*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 7.

¹³¹ นราวรรณ พรหมจรรย์. *การริบทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2554. หน้า 11.

การริบทรัพย์สินจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้¹³²

- 1) พรากเอาทรัพย์สินไปจากบุคคลใด โดยไม่มีค่าตอบแทนให้กับเจ้าของทรัพย์สินนั้น
- 2) เป็นการพรากเอาทรัพย์สินไปโดยรัฐ ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งของศาลหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3) ต้องมีการกระทำความผิดกฎหมายฐานใดฐานหนึ่งอันเป็นสาเหตุให้ริบทรัพย์สินได้
โทษริบทรัพย์สินนั้น มีลักษณะเป็นทั้งโทษทางอาญาและวิธีการเพื่อความปลอดภัย¹³³
จึงมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ¹³⁴

ประการแรก การริบทรัพย์สินเป็นการลงโทษ เมื่อความมุ่งหมายของการริบทรัพย์สินเป็นการลงโทษแล้ว จึงต้องใช้โทษริบทรัพย์สินเฉพาะกับผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น จะใช้โทษริบทรัพย์สินกับผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดไม่ได้ ถ้าไม่มีความผิดเกิดขึ้น จะใช้โทษริบทรัพย์สินไม่ได้ดังนั้น ทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิด ทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด และทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด จึงเป็นทรัพย์สินที่ต้องถูกริบตามความมุ่งหมายนี้

ประการที่สอง การริบทรัพย์สินเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ความมุ่งหมายของการริบทรัพย์สินเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ก็คือ เพื่อเป็นการป้องกันสังคม แม้ยังไม่มีกระทำความผิดเกิดขึ้น ศาลก็สามารถสั่งริบได้ เพื่อให้สังคมเกิดความปลอดภัยไว้มาก่อน เนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่สามารถใช้ทรัพย์สินนั้นในทางที่ไม่ชอบได้ ดังนั้น ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด จึงเป็นทรัพย์สินที่ต้องถูกริบตามความมุ่งหมายนี้

¹³² ประยุทธ์ ประชุมชน. มาตรการริบทรัพย์สินองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทยภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร. 2554. หน้า 9-10.

¹³³ ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2543. หน้า 81.

¹³⁴ โสรัจ สัจจวรรณ. ผลกระทบจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาในการริบทรัพย์สินตามมาตรา 27 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2536. หน้า 25.

การลงโทษรับทรัพย์สินแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่¹³⁵

(1) ทรัพย์สินที่กฎหมายบังคับให้ศาลต้องริบ ซึ่งได้แก่ ทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิดตามมาตรา 32¹³⁶ เช่น ยาเสพติด เงินตราปลอม ปืนไม่มีทะเบียน เป็นต้น และทรัพย์สินที่ให้อันมีลักษณะเป็นสินบนหรือเพื่องูใจในการกระทำความผิดตามมาตรา 34¹³⁷

(2) ทรัพย์สินที่กฎหมายให้ดุลพินิจศาลในการริบ ซึ่งได้แก่ ทรัพย์สินซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิด เช่น มีดหรือปืนที่ใช้กระทำความผิด เรือที่ใช้พาคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นต้น ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด เช่น เงินที่เตรียมไว้ให้แก่ผู้รับจ้างฆ่าผู้อื่น ปืนที่เตรียมไว้ใช้ฆ่า เป็นต้น และทรัพย์สินซึ่งได้มาโดยได้กระทำความผิด เช่น เงินที่ได้จากการขายยาเสพติด เงินที่ได้มาจากการฉ้อโกง เป็นต้น ทั้งนี้ ตามมาตรา 33¹³⁸

(3) ทรัพย์สินที่อยู่ในดุลพินิจศาลที่จะริบในความผิดลหุโทษ ซึ่งได้แก่ อาวุธที่พาไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบอาวุธนั้นได้ตามมาตรา 371¹³⁹

¹³⁵ นราวรรณ พรหมจรรย์. การริบทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี).มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2554. หน้า 15-27.

¹³⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 บัญญัติว่า “ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่”

¹³⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 34 บัญญัติว่า “บรรดาทรัพย์สิน

(1) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 149 มาตรา 150 มาตรา 167 มาตรา 201 หรือมาตรา 202 หรือ

(2) ซึ่งได้ให้เพื่องูใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”

¹³⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 บัญญัติว่า “ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(1) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(2) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”

¹³⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371 บัญญัติว่า “ผู้ใดพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบอาวุธนั้น”

8. ประเภทของความผิดอาญา

ความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาสามารถแบ่งได้ออกเป็นหลายประเภท ความผิด โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งที่แตกต่างหลากหลายกันออกไป เช่น การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของกฎหมาย การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ความหนักเบาของความผิด การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ชั้นตราต่อสังคม การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่โทษ การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของการกระทำ การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของผู้กระทำการ การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของการดำเนินคดี ฯลฯ

แต่ในกรณีนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของกฎหมาย การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่โทษ และการแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของการดำเนินคดี เท่านั้น เนื่องจากการแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่เหล่านี้มีลักษณะเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ผู้ศึกษา ทำการศึกษาวิจัย

8.1 ประเภทของความผิดอาญาในแง่ของกฎหมาย

การแบ่งแยกประเภทของความผิดอาญาในแง่ของกฎหมายสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ความผิดอาญาในตัวเอง (*Mala in se*) คือ การกระทำที่เป็นความผิดในตัวเอง หรือมีความชั่วร้ายในตัวเอง (*Wrong in itself or Evil in itself*) เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือละเมิด หลักธรรมชาติ ศีลธรรม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของมนุษย์ กล่าวคือ วิทยุชนทั่วไป (*Reasonable Person*) รู้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด¹⁴⁰ ความผิดอาญาในตัวเอง (*Mala in se*) นี้ ถือได้ว่าเป็น ความผิดที่มีอยู่ตามธรรมชาติซึ่งมนุษย์สามารถรู้ได้ด้วยตัวเองว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด¹⁴¹ ดังนั้น ความผิดประเภทนี้เมื่อบัญญัติไว้ในกฎหมายจะมีลักษณะของการบัญญัติลงไปแล้วว่าการกระทำอย่างนั้นอย่างนี้เป็นความผิด¹⁴² เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย ข่มขืนกระทำชำเรา กระทำ อนาคต ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง เป็นต้น

2) ความผิดอาญาเพราะกฎหมายห้าม (*Mala prohibita*) คือ การกระทำที่เป็น ความผิดเพราะมีกฎหมายบัญญัติกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิด โดยเป็นการกระทำที่ไม่เป็น

¹⁴⁰ โกเมศ ขวัญเมือง, พระครูธรรมธรสุภาพร ปกสุสโร และพระครูปลัดอดุล ปริบุญโณวารสาร. การแบ่งประเภทของความผิดอาญา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(2). หน้า 399.

¹⁴¹ Jerome Hall. *General Principle of Criminal Law*. (2nd Edition). Indianapolis: The Bobbs-Merrill Company. 1960. p. 337.

¹⁴² สว่าง ลิ้นะสมิต. กฎหมายอาญา เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2514. หน้า 22.

ความผิดในตัวเอง เนื่องจากไม่ใช่เรื่องของการผิดศีลธรรม ไม่ใช่เรื่องของการเป็นความผิดโดยธรรมชาติ เป็นเพียงการกระทำที่สังคมควรตำหนิติเตียน¹⁴³ แต่ที่เป็นความผิดก็เพราะกฎหมายบัญญัติให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดเท่านั้นเอง ดังนั้น ความผิดประเภทนี้เมื่อบัญญัติไว้ในกฎหมายจะมีลักษณะของการบังคับให้กระทำหรือห้ามมิให้กระทำเสียก่อนแล้วจึงจะเป็นความผิด¹⁴⁴ เช่น มีอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต คำทำไรเกินควร ปั่นหุ้น หลีกเลี้ยงภาษี การผิดกฎหมายจราจร เป็นต้น

8.2 ประเภทของความผิดอาญาในแง่โทษ

การแบ่งแยกประเภทของความผิดอาญาในแง่โทษเป็นการพิจารณาแบ่งประเภทความผิดอาญาโดยใช้อัตราโทษเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ความผิดลหุโทษ (Petty Offenses) คือ ความผิดที่มีอัตราโทษเบา โดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102 ได้บัญญัตินิยามของความผิดลหุโทษไว้ว่า “ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้น ความผิดใดก็ตามที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดนั้นเป็นความผิดลหุโทษ โดยประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดลหุโทษทั้งหลายไว้ใน ภาค 3 ลหุโทษ

2) ความผิดทั่วไป (Offenses) คือ ความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ กล่าวคือ ความผิดใดก็ตามที่มีระวางโทษจำคุกเกินหนึ่งเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เช่น ความผิดทั้งหลายในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิด เป็นต้น

8.3 ประเภทของความผิดอาญาในแง่การดำเนินคดี

การแบ่งแยกประเภทของความผิดอาญาในแง่การดำเนินคดีเป็นการพิจารณาแบ่งประเภทความผิดอาญาโดยใช้เงื่อนไขของการร้องทุกข์ในการดำเนินคดีเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ความผิดอาญาแผ่นดิน คือ ความผิดที่นอกจากจะมีผลกระทบต่อตัวผู้เสียหายโดยตรงแล้ว ยังมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมอีกด้วย ดังนั้น รัฐจึงต้องเข้ามาดำเนินการเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยรัฐสามารถฟ้องร้องผู้กระทำความผิดได้เอง โดยไม่ต้องรอให้ผู้เสียหายร้องทุกข์เสียก่อน และแม้ผู้เสียหายจะไม่ใส่ใจเอาความหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อไป รัฐก็ยังสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อไปได้ เพื่อเป็นการรักษาความสงบสุขของสังคม

¹⁴³ โกเมศ ขวัญเมือง, พระครูธรรมธรสฐาพร ปกสุโส และพระครูปลัดอดุล ปริบุญ โฉมวารสาร. การแบ่งประเภทของความผิดอาญา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(2). หน้า 399.

¹⁴⁴ สว่าง ลีนะสมิต. กฎหมายอาญา เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2514. หน้า 22-23.

โดยรวม¹⁴⁵ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ความผิดฐานกรโชกทรัพย์ตามมาตรา 337 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ความผิดลหุโทษ เป็นต้น

2) ความผิดอันยอมความได้ คือ ความผิดที่หากผู้เสียหายต้องการให้รัฐฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อตน ผู้เสียหายจะต้องร้องทุกข์เสียก่อน รัฐจึงจะมีสิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้น หากผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์ รัฐย่อมไม่มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีนั้น และเมื่อฟ้องคดีไปแล้ว หากผู้เสียหายไม่ใส่ใจเอาความหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อไป ผู้เสียหายสามารถระงับการดำเนินคดีอาญาได้โดยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุด ซึ่งก็จะส่งผลให้คดีที่ฟ้องต้องระงับไป ไม่ว่าผู้เสียหายจะเป็นผู้ฟ้องเอง หรือรัฐเป็นผู้ฟ้องก็ตาม เนื่องจากสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2)¹⁴⁶ เช่น ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 ความผิดฐานข่มขืนตามมาตรา 352 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 358 ความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา 362 เป็นต้น

ข้อสังเกตที่สำคัญของความผิดอันยอมความได้ ก็คือ “ความผิดอันยอมความได้” กับ “ความผิดต่อส่วนตัว” มีความหมายเหมือนกัน เพียงแต่ว่าได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายคนละฉบับกันและใช้ถ้อยคำต่างกันเท่านั้น กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญาใช้คำว่า “ความผิดอันยอมความได้” ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้คำว่า “ความผิดต่อส่วนตัว”

¹⁴⁵ โกเมศ ขวัญเมือง, พระครูธรรมธรสุภาพร ปกสุโสโร และพระครูปลัดอดุล ปริบุญ ใญวารสาร. การแบ่งประเภทของความผิดอาญา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(2). หน้า 403.

¹⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2) บัญญัติว่า “สิทธินำคดีอาญามาฟ้องยอมระงับไปดังต่อไปนี้

(2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย”

บทที่ 3

ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยและ กฎหมายอาญาของต่างประเทศ

แม้จะเป็นที่เข้าใจกันดีว่าความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาเล็กน้อยๆ แตกต่างจากความผิดอาญาร้ายแรงต่างๆ ไป จึงได้รับการลงโทษสถานเบาเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าทุกประเทศในโลกจะกำหนดขอบเขตความหมายของความผิดลหุโทษและอัตราโทษของความผิดลหุโทษเหมือนกันหมด ด้วยเหตุที่มีการกำหนดขอบเขตความหมายของความผิดลหุโทษและอัตราโทษของความผิดลหุโทษแตกต่างกันนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องนำความผิดลหุโทษตามกฎหมายอาญาของต่างประเทศมาศึกษาเปรียบเทียบกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย เพื่อใช้วิเคราะห์ประเด็นปัญหาความผิดเกี่ยวกับลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษให้เกิดความเหมาะสมต่อไป สำหรับความผิดลหุโทษของต่างประเทศที่นำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (France) และความผิดลหุโทษตามกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (United States of America)

1. ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมีการแบ่งประเภทของความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดลหุโทษ และความผิดอาญาทั่วไป โดยทั้งสองประเภทความผิดนี้ถูกบัญญัติแยกกันไว้ใน 2 ภาคของประมวลกฎหมายอาญา สำหรับความผิดลหุโทษถูกบัญญัติไว้ในภาค 3 ส่วนความผิดอาญาทั่วไปถูกบัญญัติไว้ในภาค 2

ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดทั่วไป คือ ความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ

1.1 ความหมายของความผิดลหุโทษ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102 ได้บัญญัตินิยามความหมายของความผิดลหุโทษไว้ว่า “ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่ง

หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้น ความผิดหลุโทษ จึงหมายถึง ความผิดใดก็ตามที่มีระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยจะเห็นได้ว่า กฎหมาย ถือเอาอัตราโทษเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการกำหนดว่าความผิดใดจะเป็นความผิดหลุโทษ

อัตราโทษที่กฎหมายใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดความผิดหลุโทษ คือ อัตราโทษ ขั้นสูง ซึ่งได้แก่

- 1) จำคุกไม่เกิน 1 เดือน
- 2) ปรับไม่เกิน 10,000 บาท
- 3) จำคุกไม่เกิน 1 เดือนและปรับไม่เกิน 10,000 บาท

ด้วยเหตุที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 17 บัญญัติว่า “บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้นๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” ดังนั้น เมื่อนิยามความหมายของความผิดหลุโทษตามมาตรา 102 เป็นบทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา นิยามความหมายของความผิดหลุโทษ ตามมาตรา 102 นี้ จึงมิได้ใช้บังคับเฉพาะความผิดในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่ใช้บังคับกับ ความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นๆ ด้วย หากความผิดใดตามพระราชบัญญัติอื่นๆ มีอัตราโทษจำคุก ไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดนั้นก็ถือเป็นความผิดหลุโทษด้วย

ความผิดหลุโทษต่างๆ ตามประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติระวางโทษไว้ 4 ระดับ โดยสามารถเรียงลำดับจากเบาไปหาหนักได้ดังนี้

- (1) โทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท
- (2) โทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท
- (3) โทษจำคุกไม่เกิน 10 วัน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (4) โทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับอัตราโทษของความผิดหลุโทษนั้นจะเบากว่าอัตราโทษของความผิดอาญาทั่วไปมาก เพราะความผิดหลุโทษเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง เป็นเพียงความผิดเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น ต่างจากความผิดอาญาทั่วไปที่มักเป็นความผิดที่ร้ายแรง เช่น ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา 391 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (ความผิดหลุโทษ) กฎหมายกำหนดอัตราโทษไว้ว่าต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อเทียบกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (ความผิดอาญาทั่วไป) ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษไว้ว่าต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ก็จะเห็นได้ว่า จำคุกไม่เกิน 1 เดือนกับจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาทกับปรับไม่เกิน 40,000 บาท ถือเป็นอัตราโทษที่มีความแตกต่างกันมาก

โทษสำหรับความผิดลหุโทษ นอกจากระวางโทษจำคุกและโทษปรับแล้ว ความผิดลหุโทษบางฐานความผิดยังให้อนุญาตศาลในการริบทรัพย์สินได้ด้วย เช่น ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใดตามมาตรา 371 ศาลมีอำนาจสั่งริบอาวุธได้ เป็นต้น¹⁴⁷

1.2 วัตถุประสงค์ของการแบ่งแยกความผิดลหุโทษออกจากความผิดอาญาทั่วไป

เหตุที่ต้องมีการบัญญัติความผิดอาญาทั่วไป (ภาค 2) และความผิดลหุโทษ (ภาค 3) แยกออกจากกันอย่างชัดเจนนั้น มีวัตถุประสงค์ด้วยกัน 4 ประการ ดังนี้¹⁴⁸

1) เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าความผิดลหุโทษนั้นหมายรวมถึงความผิดตามกฎหมายอื่นๆ ซึ่งมีอัตราโทษอยู่ในเกณฑ์ของความผิดลหุโทษด้วย กล่าวคือ มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เพราะหากไม่มีการบัญญัติแบ่งแยกความผิดอาญาทั่วไปกับความผิดลหุโทษออกจากกันแล้ว อาจจะทำให้เข้าใจผิดได้ว่าความผิดลหุโทษคือความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น

2) เพื่อประโยชน์ในการบัญญัติกฎหมายพิเศษสำหรับความผิดลหุโทษ เพราะความผิดลหุโทษนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกับความผิดอาญาทั่วไปหลายประการ เช่น แม้ไม่ได้กระทำโดยเจตนาก็เป็นความผิด การสนับสนุนหรือการพยายามกระทำความผิดลหุโทษผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ คดีสามารถสิ้นสุดได้โดยการเปรียบเทียบปรับของเจ้าพนักงานตำรวจ เป็นต้น หากไม่บัญญัติความผิดลหุโทษแยกไว้อาจมีการนำบัญญัติกฎหมายพิเศษสำหรับความผิดลหุโทษต่างๆ ไปใช้บังคับกับความผิดอาญาทั่วไป ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนและบังคับใช้ไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้

3) เพื่อประโยชน์ในการจัดวางระเบียบกฎหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เกิดความสงบสุข

4) เพื่อคุ้มครองและป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือสังคมส่วนรวมในอนาคต โดยการข่มขู่ด้วยการใช้โทษทางอาญา

¹⁴⁷ สุชากร วนิชย์ศิริกุล, ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาความผิดที่ผู้กระทำต้องมีเจตนา, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร, 2555, หน้า 56.

¹⁴⁸ วิภาพร เนติจิโรชิต, การบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป : ศึกษาเฉพาะความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร, 2548, หน้า 105-106.

1.3 ลักษณะสำคัญของความผิดลหุโทษ

ความผิดลหุโทษมักจะเป็นความผิดที่ไม่ได้กระทำด้วยจิตใจอันชั่วร้าย ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลโดยตรง แต่ที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดไว้ก็เพื่อคุ้มครองและป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือสังคมส่วนรวมในอนาคต โดยการข่มขู่ด้วยการใช้โทษทางอาญา ต่างกับความผิดอาญาทั่วไปที่ผู้กระทำความผิดมักจะกระทำด้วยจิตใจอันชั่วร้าย ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลโดยตรง กฎหมายจึงต้องบัญญัติเป็นความผิดไว้อย่างชัดเจนเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ

ความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ ระดับของความผิดไม่ร้ายแรงเท่ากับความผิดอาญาทั่วไป ดังนั้น บทบัญญัติและวิธีการที่กฎหมายใช้บังคับกับความผิดลหุโทษจึงแตกต่างจากบทบัญญัติและวิธีการที่กฎหมายใช้บังคับกับความผิดอาญาทั่วไป โดยความผิดลหุโทษมีลักษณะสำคัญต่างจากความผิดอาญาทั่วไปดังนี้

1) มาตรา 102 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้น ความผิดลหุโทษจะต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ไม่เกินอัตราดังกล่าวเท่านั้น หากความผิดใดที่มีอัตราโทษเกินอัตราดังกล่าว ความผิดนั้นไม่ถือเป็นความผิดลหุโทษแต่จะเป็นความผิดอาญาทั่วไป

2) มาตรา 104 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น” ดังนั้น โดยหลักการการกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา แม้ผู้กระทำจะกระทำโดยไม่มีเจตนาผู้กระทำก็มีความผิดและต้องรับโทษ ซึ่งเป็นไปตามหลักที่เรียกว่า “หลักความรับผิดชอบเด็ดขาด” (Strict Liability) กล่าวคือ การจะต้องรับผิดทางอาญาหรือไม่ กฎหมายพิจารณาเพียงว่าผู้กระทำกระทำความผิดประกอบภายนอกของความผิดหรือไม่ หากครบองค์ประกอบภายนอกของความผิด แม้ผู้กระทำจะไม่มีเจตนาอันเป็นองค์ประกอบภายในของความผิด ผู้กระทำก็ยังคงต้องรับผิด เช่น ผู้ที่กระทำด้วยประการใดๆ ให้ประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ หลุดฉีกหรือไร้ประโยชน์ แม้ผู้นั้นจะมีได้กระทำโดยเจตนาก็ต้องรับผิดตามมาตรา 369 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น กล่าวคือ หากมีบัญญัติให้เห็นโดยชัดแจ้งว่าต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา หรือต้องกระทำโดยประมาท กระทำนั้นๆ ก็จะเป็นความผิดต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา หรือโดยประมาทเท่านั้น ซึ่งข้อความที่บัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นตามมาตรา 104 นี้ ไม่จำเป็นต้องเป็น

ข้อความที่บัญญัติไว้ชัดแจ้งโดยตรง เพราะเป็นกฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดที่จะถูกลงโทษก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา ดังนั้น แม้จะเป็นข้อยกเว้นของข้อยกเว้นก็ต้องตีความตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัตินั้นๆ โดยไม่ต้องเคร่งครัดตามตัวบทเหมือนกับกรณีที่กฎหมายที่เป็นผลร้ายให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ¹⁴⁹ เช่น ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา 391 การใช้กำลังทำร้ายนั้น แสดงว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาจึงจะมีความผิด¹⁵⁰ หรือผู้ใดเมื่อเข้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่ เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายไม่ยอมบอก หรือแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ ผู้นั้นจะต้องรับผิดตามมาตรา 367 ก็ต่อเมื่อกระทำโดยเจตนา เพราะการไม่ยอมบอกหรือแกล้งบอกย่อมแสดงอยู่ในตัวว่าต้องกระทำโดยเจตนา¹⁵¹ เป็นต้น

3) ตามหลักกฎหมายอาญาทั่วไปเพียงพยายามกระทำความผิดก็ถือว่าเป็นความผิดแล้ว แต่กฎหมายลงโทษน้อยกว่าความผิดสำเร็จ กล่าวคือ ลงโทษสองในสามส่วนของความผิดที่ได้กระทำหรือลงโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของความผิดที่ได้กระทำ ทั้งนี้ตามมาตรา 80 และ 81 แห่งประมวลกฎหมายอาญาตามลำดับ แต่สำหรับความผิดลหุโทษนั้นมีบทบัญญัติพิเศษมาตรา 105 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ผู้ใดพยายามกระทำความผิดลหุโทษ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ” ดังนั้น ผู้ใดพยายามกระทำความผิดลหุโทษ ผู้นั้นจึงไม่ต้องรับโทษ เช่น ขวต้อยแขนเขียว เขียวหลบพัน กรณีนี้ถือว่าขาวพยายามใช้กำลังทำร้ายเขียว โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของเขียวตามมาตรา 391 ขาวจึงไม่ต้องรับโทษฐานพยายามใช้กำลังทำร้ายเขียว โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เป็นต้น เหตุที่กฎหมายไม่เอาโทษแก่การพยายามกระทำความผิดลหุโทษก็เพราะความผิดลหุโทษนั้นเป็นความผิดเล็กน้อย ประกอบกับความผิดลหุโทษส่วนมากเป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนาจึงเป็นความผิดที่มีการพยายามกระทำความผิดไม่ได้

¹⁴⁹ จิตติ ดิงสัททีย์, *กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3*, (พิมพ์ครั้งที่ 5), กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2539, หน้า 2816.

¹⁵⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 119/2517 วินิจฉัยว่า “ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 เป็นความผิดลหุโทษซึ่งมาตรา 104 บัญญัติว่า แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น ปัญหาจึงมีว่า มาตรา 391 มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่ เห็นว่ามาตรา 391 บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจต้องระวางโทษ...ฯลฯ” การใช้กำลังย่อมแสดงอยู่ในตัวว่าต้องมีเจตนา ประกอบกับคำว่า “ทำร้าย” เป็นการชัดแจ้งว่าต้องมีเจตนากระทำต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่น คือ ต้องมีเจตนาทำร้าย เมื่อข้อเท็จจริงในคดีนี้ฟังเป็นยุติได้ว่าจำเลยใช้กำลังผลักอกผู้เสียหายมิให้ผู้เสียหายขึ้นไปบนอัฒจันทร์ โดยจำเลยมิได้มีเจตนาทำร้าย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดพิพากษายกฟ้องโจทก์”

¹⁵¹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ*, (พิมพ์ครั้งที่ 12), กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559, หน้า 399.

กฎหมายต้องการผลสำเร็จของความผิดมากกว่า¹⁵² กล่าวคือ โดยหลักความผิดหลุโทษ แม้ไม่มีเจตนา กฎหมายก็กำหนดให้เป็นความผิดตามมาตรา 104 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเมื่อไม่มีเจตนา แล้วก็ย่อมไม่มีการพยายามกระทำความผิด เพราะการพยายามกระทำความผิดนั้นจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีเจตนา ก่อน แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความผิดหลุโทษบางฐานกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นว่าต้องมีเจตนาด้วยจึงจะเป็นความผิด ดังนั้น กฎหมายจึงต้องบัญญัติมาตรา 105 ไว้เพื่อให้ครอบคลุม และสอดคล้องกับมาตรา 104 อีกชั้นหนึ่งว่าถ้าหากพยายามกระทำความผิดหลุโทษ (โดยเจตนา) ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

ในกรณีใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดหลุโทษ โดยที่ความผิดยังไม่ได้กระทำความผิด มาตรา 84 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา กำหนดให้ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ดังนั้น ผู้ใช้จึงต้องรับโทษเพียงหนึ่งในสามของความผิดหลุโทษนั้น ไม่มีบทกฎหมายมาตราใดยกเว้นโทษไว้ในกรณีนี้ แม้โทษที่ได้รับจะน้อยกว่าพยายาม หรือสนับสนุนความผิดหลุโทษตามมาตรา 105 และ 106 แห่งประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีนี้ต้องตีความว่า ผู้ใช้ให้กระทำความผิดหลุโทษไม่ต้องรับโทษด้วย แม้ไม่มีกฎหมายกำหนดให้ได้รับการยกเว้นโทษไว้ชัดแจ้งก็ตาม เพราะการที่ผู้ถูกใช้พยายามกระทำความผิดหลุโทษกฎหมายยกเว้นโทษให้ตามมาตรา 105 ถือเป็นเหตุลักษณะคดีตามมาตรา 89 ไม่ใช่เหตุส่วนตัว ผู้ใช้จึงได้รับผลดีไปด้วย โดยได้รับการยกเว้นโทษเช่นเดียวกันกับผู้ถูกใช้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ใช้จึงไม่ควรได้รับโทษ เพราะตราบไคที่การลงมือกระทำความผิดหลุโทษของผู้ถูกใช้ (พยายามกระทำความผิด) ยังไม่ต้องรับโทษ การใช้ซึ่งเป็นการกระทำก่อนถึงขั้นลงมือกระทำความผิดก็ไม่ควรต้องรับโทษด้วยเช่นกัน¹⁵³

4) มาตรา 106 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ผู้สนับสนุนในความผิดหลุโทษ ไม่ต้องรับโทษ” ดังนั้น การสนับสนุนการกระทำความผิดหลุโทษ ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ เพราะโดยปกติผู้สนับสนุนในความผิดต่างๆ ไป ก็ได้รับโทษน้อยอยู่แล้ว น้อยกว่าการพยายามกระทำความผิดทั่วไปเสียอีก เมื่อกฎหมายไม่เอาโทษกับการพยายามกระทำความผิดหลุโทษแล้ว จึงไม่เอาโทษกับการสนับสนุนการกระทำความผิดหลุโทษด้วย¹⁵⁴

¹⁵² ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและหลุโทษ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2559. หน้า 400.

¹⁵³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย). 2551. หน้า 983.

¹⁵⁴ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและหลุโทษ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2559. หน้า 400.

ด้วยเหตุที่กฎหมายยกเว้นโทษให้เฉพาะผู้สนับสนุนการกระทำความผิดลหุโทษ เท่านั้นที่ไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น หากเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดลหุโทษ (ตัวการ) หรือผู้ช่วยให้ผู้อื่นกระทำความผิดลหุโทษ (ผู้ชี้) ตามมาตรา 83 หรือ 84 แห่งประมวลกฎหมายอาญาตามลำดับ ผู้เป็นตัวการร่วม หรือผู้ชี้ให้กระทำความผิด ก็ยังคงต้องรับโทษตามกฎหมายเหมือนกับความผิดอาญาภาคทั่วไป เพราะกฎหมายยกเว้นให้ในกรณีของการเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดลหุโทษเท่านั้น

5) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้”

ดังนั้น ผู้ต้องโทษในความผิดลหุโทษมาแล้ว หากไปกระทำความผิดอื่นอีกและศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ศาลสามารถที่จะเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังไม่เกิน 3 เดือน ได้ ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำความผิดลหุโทษในคดีก่อนมีโอกาสมิต้องรับโทษจำคุกในคดีหลังได้ เคยได้รับโทษกักขังแทน ซึ่งต่างจากผู้กระทำความผิดอาญาทั่วไปในคดีก่อนที่จะไม่ได้รับประโยชน์ตามมาตรา 23 นี้ เนื่องจากกฎหมายกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยว่าการจะได้รับประโยชน์เปลี่ยนโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน เป็นโทษกักขังไม่เกิน 3 เดือนนั้น ผู้กระทำความผิดต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือหากเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนก็ต้องเป็นโทษสำหรับความผิดที่เกิดจากการกระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเท่านั้น กรณีคดีก่อนเป็นการได้รับโทษจากความผิดอาญาทั่วไป ศาลไม่สามารถที่จะเปลี่ยนโทษจำคุกในคดีนี้เป็นโทษกักขังไม่เกิน 3 เดือนได้

6) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(1) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึก ความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้น

มีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะ เป็นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังนั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเคยรับโทษจำคุกในความผิดหลุโทษมาก่อน ย่อมไม่ต้องห้ามศาลที่จะใช้ดุลพินิจรอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ในคดีหลังตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง (2) หรือกรณีที่เคยรับโทษจำคุกมาแล้วและพ้นโทษมาแล้วเกินกว่า 5 ปี หากคดีหลังเป็นการกระทำความผิดหลุโทษ ย่อมไม่ต้องห้ามศาลที่จะใช้ดุลพินิจรอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ในคดีหลังอีกเช่นกันตามมาตรา 56 วรรคหนึ่ง (3)

7) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 58 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา 56 ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดหลุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี” ดังนั้น ถ้าขณะที่คดีก่อนรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษอยู่ ผู้นั้นไปกระทำความผิดหลุโทษในคดีหลังและศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ย่อมไม่ถือเป็นเหตุที่จะทำให้ศาลกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง

8) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 94 บัญญัติว่า “ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดหลุโทษ และความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มียายุต่ำกว่าสิบแปดปีนั้น ไม่ว่าจะ ได้กระทำในครั้งก่อนหรือครั้งหลัง ไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในหมวดนี้” ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความผิดหลุโทษจะไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษ กล่าวคือ แม้ผู้กระทำความผิดจะเคยกระทำความผิดจนต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกมาแล้ว และบังอาจกระทำความผิดอีกครั้งภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่หากการกระทำความผิดครั้งหลังเป็นการกระทำความผิดหลุโทษและศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ก็จะเพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นสำหรับความผิดหลุโทษครั้งหลังไม่ได้

9) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดหลุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น” ดังนั้น สำหรับคดีความผิดหลุโทษเจ้าพนักงานตำรวจจะควบคุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดหลุโทษไว้ได้เพียงเท่าที่จะถามคำให้การ และรู้ตัวว่าเป็นใคร

และมีที่อยู่อาศัยอยู่ที่ไหนเท่านั้น ไม่สามารถที่จะควบคุมจนเกินเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ เพราะเป็นเพียงความคิดเล็กๆ น้อยๆ ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงแบบความผิดอาญาทั่วไปที่ต้องใช้เวลา พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ให้ได้ความแน่ชัด หรือต้องใช้เวลาพนักงานอัยการเตรียมการฟ้องคดีให้รอบคอบ โดยนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหาไว้ตามมาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

10) ความผิดลหุโทษไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว แต่เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน โดยสังเกตได้จากกรณีที่ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ตั้งแต่มาตรา 367-398 ไม่มีความผิดมาตราใดเลยที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งต่างจากความผิดอาญาทั่วไปที่ความผิดบางมาตรากฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น ความผิดลหุโทษทุกมาตราจึงเป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความได้ หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ความผิดอาญาแผ่นดิน” นั่นเอง เมื่อความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน จึงเกิดผล 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก พนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนการกระทำความผิดลหุโทษได้โดยไม่ต้องมีการร้องทุกข์ตามระเบียบก่อนตามมาตรา 121¹⁵⁵ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ แม้ผู้เสียหายไม่มาร้องทุกข์ขอให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนดำเนินคดีเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ แต่เมื่อพนักงานสอบสวนทราบเรื่องการกระทำความผิดเอง พนักงานสอบสวนก็สามารถทำการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดลหุโทษได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงการร้องทุกข์ของผู้เสียหายแต่อย่างใด

ประการที่สอง เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนความผิดลหุโทษโดยชอบแล้ว พนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องคดีความผิดลหุโทษได้ตามมาตรา 120¹⁵⁶ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากยังไม่มี การสอบสวนคดีความผิดลหุโทษโดยพนักงานสอบสวนมาก่อน พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจยื่นฟ้องคดีต่อศาล โดยจะเห็นได้ว่า การสอบสวนของพนักงานสอบสวนถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจยื่นฟ้องคดีต่อศาลหรือไม่

¹⁵⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง

แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”

¹⁵⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”

11) แม้ความผิดลหุโทษจะเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน เพราะถือว่าส่วนรวมได้รับความเสียหาย จึงไม่สามารถยอมความเพื่อระงับคดีอาญาได้ แต่ความผิดลหุโทษก็สามารถเปรียบเทียบปรับเพื่อระงับคดีอาญาได้ เป็นกรณีคดีอาญาละเอียดซึ่งส่งผลให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปได้ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37¹⁵⁷

12) คำพิพากษาของศาลในคดีความผิดลหุโทษนั้น ไม่จำเป็นต้องมีข้อหาและคำให้การ ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาความได้ และเหตุผลในการตัดสินทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 186¹⁵⁸

¹⁵⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 บัญญัติว่า “คดีอาญาละเอียดได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูง ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้นๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว”

¹⁵⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 186 บัญญัติว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย

(1) ชื่อศาลและวันเดือนปี

(2) คดีระหว่างใคร โจทก์ใครจำเลย

(3) เรื่อง

(4) ข้อหาและคำให้การ

(5) ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ

(6) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

(7) บทมาตราที่ยกขึ้นปรับ

(8) คำชี้ขาดให้ยกฟ้องหรือลงโทษ

(9) คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลางหรือในเรื่องฟ้องทางแพ่ง

คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ไม่จำเป็นต้องมีอนุมาตรา (4) (5) และ (6)”

เมื่อพิจารณาลักษณะสำคัญของความผิดลหุโทษแล้ว จะเห็นได้ว่า ความผิดลหุโทษมีความแตกต่างกับความผิดอาญาทั่วไป โดยบทบัญญัติและวิธีการที่กฎหมายใช้บังคับกับความผิดลหุโทษมีความละมุนละม่อมกว่าบทบัญญัติและวิธีการที่กฎหมายใช้บังคับกับความผิดอาญาทั่วไป โดยคดีความผิดลหุโทษมักจะได้รับสิทธิประโยชน์มากกว่าคดีความผิดอาญาทั่วไป มีการใช้กระบวนการพิจารณาที่ไม่ค่อยเคร่งครัดเท่าคดีความผิดอาญาทั่วไป สามารถยุติไปได้รวดเร็วกว่าความผิดอาญาทั่วไป ตลอดจนมีบทบัญญัติที่แสดงให้เห็นถึงการขอมให้อภัยของสังคมต่อผู้กระทำความผิดลหุโทษ¹⁵⁹

1.4 การแบ่งประเภทของความผิดลหุโทษ

ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 3 ลหุโทษ ได้บัญญัติความผิดลหุโทษไว้ตั้งแต่มาตรา 367 ถึงมาตรา 398 รวมจำนวนทั้งสิ้น 32 มาตรา ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของความผิดลหุโทษได้ดังนี้

1.4.1 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามอัตราโทษ ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 3 ลหุโทษ ได้บัญญัติความผิดลหุโทษไว้ตั้งแต่มาตรา 367 ถึงมาตรา 398 รวมจำนวนทั้งสิ้น 32 มาตรา โดยแต่ละมาตรามีเนื้อหาของความผิดและอัตราโทษตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 จำแนกอัตราโทษของความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาแต่ละมาตรา

มาตรา	บทบัญญัติ	อัตราโทษ
367	ผู้ใดเมื่อเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่ เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายไม่ยอมบอก หรือแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ	ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท
368 วรรคหนึ่ง	ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร	จำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
368 วรรคสอง	ถ้าการสั่งเช่นนั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁵⁹ พรธรรมรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์. ความเหมาะสมในการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2536. หน้า 92.

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

มาตรา	บทบัญญัติ	อัตราโทษ
369	ผู้ใดกระทำความผิดใดๆ ให้ประกาศ ภาพโฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ หลอกลึกหรือไว้ประโยชน์	ปรับไม่เกินห้าพันบาท
370	ผู้ใดส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำความอื้ออึง โดยไม่มีเหตุอันสมควร จนทำให้ประชาชนตกใจ หรือเดือดร้อน	ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท
371	ผู้ใดพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ โดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด	ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบอาวุธนั้น
372	ผู้ใดทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน หรือกระทำโดยประการอื่นใดให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน	ปรับไม่เกินห้าพันบาท
373	ผู้ใดควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริต ปลดปล่อยละเลย ให้บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง	ปรับไม่เกินห้าพันบาท
374	ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิตซึ่งตนอาจช่วยได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่นแต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
375	ผู้ใดทำให้รางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครก อันเป็นสิ่งสาธารณะเกิดขัดข้องหรือไม่สะดวก	ปรับไม่เกินห้าพันบาท

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

มาตรา	บทบัญญัติ	อัตราโทษ
376	ผู้ใดยิงปืนซึ่งใช้ดินระเบิดโดยใช้เหตุ ในเมือง หมู่บ้านหรือที่ชุมนุมชน	จำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
377	ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย ปลอมปละละเลย ให้สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
378	ผู้ใดเสพสุราหรือของเมาอย่างอื่น จนเป็นเหตุให้ตนเมา ประพฤติวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะ อยู่ในถนนสาธารณะ หรือสาธารณสถาน	ปรับไม่เกินห้าพันบาท
379	ผู้ใดชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้	จำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
380	ผู้ใดทำให้เกิดปฏิกูลแก่น้ำในบ่อ สระ หรือที่ขังน้ำ อันมิไว้สำหรับประชาชนใช้สอย	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
381	ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
382	ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ขราหรืออ่อนอายุ	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
383	ผู้ใดเมื่อเกิดเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น และเจ้าพนักงานเรียกให้ช่วยระงับ ถ้าผู้นั้นสามารถช่วยได้แต่ไม่ช่วย	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

มาตรา	บทบัญญัติ	อัตราโทษ
384	ผู้ใดแก่งับบอกเล่าความเท็จให้เลื่องลือจนเป็นเหตุให้ประชาชนตื่นตกใจ	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
385	ผู้ใดโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายกีดขวางทางสาธารณะ จนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจร โดยวางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือโดยกระทำด้วยประการอื่นใด ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น	ปรับไม่เกินห้าพันบาท
386	ผู้ใดขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ	ปรับไม่เกินห้าพันบาท
387	ผู้ใดแขวน ติดตั้งหรือวางสิ่งใดไว้โดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง ซึ่งจะเป็นเหตุอันตราย ประอะเปื้อนหรือเค็ดรื้อนแก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ	ปรับไม่เกินห้าพันบาท
388	ผู้ใดกระทำการอันควรขายหน้าต่อหน้าธารกำนัล โดยเปลือยหรือเปิดเผยร่างกาย หรือกระทำการลามกอย่างอื่น	ปรับไม่เกินห้าพันบาท
389	ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ ให้ของแข็งตกลง ณ ที่ใดๆ โดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายหรือเค็ดรื้อนรำคาญแก่บุคคล หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์สิน หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ของโสโครกเปรอะเปื้อนหรือน่าจะเปรอะเปื้อน ตัวบุคคล หรือทรัพย์สิน หรือแก่งทำให้ของโสโครกเป็นที่เค็ดรื้อนรำคาญ	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

มาตรา	บทบัญญัติ	อัตราโทษ
390	ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
391	ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
392	ผู้ใดทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว หรือความตกใจ โดยการขู่เข็ญ	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
393	ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
394	ผู้ใดไล่ ต้อน หรือทำให้สัตว์ใดๆ เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์หรือผลิตผลอยู่	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
395	ผู้ใดควบคุมสัตว์ใดๆ ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้น เข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์หรือผลิตผลอยู่	ปรับไม่เกินห้าพันบาท
396	ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็น ในหรือริมทางสาธารณะ	ปรับไม่เกินห้าพันบาท
397 วรรคหนึ่ง	ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ	ปรับไม่เกินห้าพันบาท

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

มาตรา	บทบัญญัติ	อัตราโทษ
397 วรรคสอง	ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำในที่สาธารณะหรือต่อหน้าธารกำนัลหรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะต่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
397 วรรคสาม	ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกกระทำอันเนื่องจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือประการอื่น	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท
398	ผู้ใดกระทำความผิดประการใดๆ อันเป็นการทารุณต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ซึ่งต้องพึ่งผู้นั้นในการดำรงชีพหรือการอื่นใด	จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากตารางจะเห็นได้ว่า ความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาจำนวนทั้งสิ้น 32 มาตรา สามารถแบ่งประเภทความผิดหลุโทษตามอัตราโทษได้ 4 ประเภท ได้แก่

- 1) โทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 367, 370 และ 371
- 2) โทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 369, 372, 373, 375, 378, 385, 386, 387, 388, 395, 396 และ 397 วรรคหนึ่ง
- 3) โทษจำคุกไม่เกิน 10 วัน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 368 วรรคหนึ่ง, 376 และ 379
- 4) โทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 368 วรรคสอง, 374, 377, 380, 381, 382, 383, 384, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 397 วรรคสอง, 397 วรรคสาม และ 398

1.4.2 การแบ่งประเภทความคิดหุโทษตามคุณธรรมทางกฎหมาย สามารถแบ่งได้ 15 ประเภท ได้แก่¹⁶⁰

- 1) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองอำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 367, 368 และ 369
- 2) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองอำนาจรัฐในการเรียกให้ช่วยระงับสาธารณภัย ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 383
- 3) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 370, 372, 375, 376, 378, 380, 384, 385, 386, 387, 389 และ 396
- 4) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองความเดือดร้อนรำคาญของสาธารณะ ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 388
- 5) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองความปลอดภัยของสาธารณะ ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 374
- 6) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองภัยอันตรายอันอาจเกิดจากการใช้อาวุธ ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 371
- 7) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองภัยอันตรายอันเกิดจากผู้วิกลจริต ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 373
- 8) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 377
- 9) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองภัยอันตรายต่อร่างกาย ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 379
- 10) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองความมีเมตตาต่อสัตว์ ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 381 และ 382
- 11) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองความปลอดภัยของร่างกาย ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 390, 391 และ 392
- 12) ความคิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองเกียรติ ได้แก่ ความคิดตามมาตรา 393

¹⁶⁰ สุชากร วนิชย์ศิริกุล. ความผิดหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาความคิดที่ผู้กระทำต้องมีเจตนา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2555. หน้า 58-59.

13) ความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองกรรมสิทธิ์ ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 394 และ 395

14) ความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองความไม่สะดวกใจของบุคคล ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 397

15) ความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองความมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 398

1.4.3 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามลักษณะความผิด สามารถแบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่¹⁶¹

1) ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 367, 368, 369 และ 383

2) ความผิดเกี่ยวกับสาธารณะ ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 370, 371, 372, 375, 376, 378, 380, 384, 385, 386, 387 และ 396

3) ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง และทรัพย์สิน ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 373, 377, 379, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 397 และ 398

4) ความผิดเกี่ยวกับศีลธรรมอันดี ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 374, 381, 382 และ 388

1.4.4 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามเจตนา สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่

1) ความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา คือ ความผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 367, 368, 369, 370, 371, 372, 374, 375, 376, 378, 379, 380, 381, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 391, 392, 393, 394, 396, 397 และ 398

2) ความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา คือ ความผิดที่ผู้กระทำความผิดไม่ต้องมีเจตนา โดยเป็นไปตามหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) ซึ่งกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาโดยถือเอาเพียงแต่การกระทำประกอบประกอบภายนอกของความผิดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ไม่คำนึงถึงสภาวะทางจิตใจซึ่งเป็นองค์ประกอบภายในของความผิดแต่อย่างใด กล่าวคือ ไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดจะมีเจตนาหรือไม่ ดังนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดกระทำประกอบประกอบภายนอกของความผิดตามที่

¹⁶¹ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2559. หน้า 402-434.

กฎหมายกำหนดไว้ แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะไม่มีเจตนาที่ต้องรับผิดทางอาญา ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 373, 377, 382 และ 395

3) ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท คือ ความผิดที่ผู้กระทำไม่ได้เจตนา แต่ได้กระทำไปโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ได้แก่ความผิดตามมาตรา 390

1.5 ความผิดลหุโทษกับการยอมความ

โดยหลักแล้วในการพิจารณาว่าความผิดใดในประมวลกฎหมายอาญาเป็นความผิดอันยอมความได้นั้น จะต้องพิจารณาจากตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดนั้น หากความผิดใดมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะชัดเจนว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดนั้นก็จะมีความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 มีกฎหมายมาตรา 348 กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 จึงเป็นความผิดอันยอมความได้ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม หากความผิดใดไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ต้องถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความได้ หรือที่เรียกว่า “ความผิดอาญาแผ่นดิน” นั่นเอง เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ไม่มีกฎหมายมาตราใดในประมวลกฎหมายอาญากำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 เป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 จึงไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ เป็นต้น

ความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดอันยอมความได้โดยทั่วไป และความผิดอันยอมความได้โดยมีเงื่อนไข

ความผิดอันยอมความได้โดยทั่วไป หมายถึง ความผิดที่หากมีการกระทำแล้วมีผลกระทบต่อผู้ที่ถูกกระทำโดยตรงเท่านั้น และไม่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ดังนั้น เมื่อผู้ที่ถูกกระทำไม่ใส่ใจเอาความหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดต่อไปแล้ว รัฐก็ไม่จำเป็นต้องเข้าไปดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอีกต่อไป¹⁶² โดยผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดสามารถตกลงยอมความกันได้ อย่างอิสระ ไม่มีเงื่อนไขใดๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษว่าต้องเข้าเงื่อนไขก่อนจึงจะตกลงยอมความกันได้¹⁶³ เช่น ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังตามมาตรา 310 วรรคหนึ่ง มีกฎหมายมาตรา 321 กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 มีกฎหมาย

¹⁶² จุฬารัตน์ ชะปะนัน. ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้. *จุลนิติ*, 7(2). หน้า 152.

¹⁶³ ปราบธาดา บุญเพ็ญ. *การเปรียบเทียบความผิดอันยอมความได้ในคดีอาญาในระบบกฎหมายของประเทศไทยและประเทศลาว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. 2556. หน้า 73.

มาตรา 333 กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 มีกฎหมาย
 มาตรา 348 กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ตามมาตรา 350
 มีกฎหมายมาตรา 351 กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดฐานยักยอกตามมาตรา 352
 มีกฎหมายมาตรา 356 กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา 362
 มีกฎหมายมาตรา 366 กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เป็นต้น

ความผิดอันยอมความได้โดยมีเงื่อนไข หมายถึง ความผิดที่โดยปกติแล้วเป็น
 ความผิดอันยอมความไม่ได้ แต่มีข้อเท็จจริงบางประการที่กฎหมายกำหนดไว้ เมื่อความผิดนั้น
 เป็นไปตามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่กฎหมายกำหนดไว้ ความผิดนั้นจึงจะกลายเป็นความผิดอันยอม
 ความได้ กล่าวได้ว่า ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้
 ความผิดอันยอมความไม่ได้กลายเป็นความผิดอันยอมความได้ กรณีนี้เป็นความผิดอันยอมความได้
 กรณีพิเศษ¹⁶⁴ เช่น มาตรา 71 กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ซึ่งยอมความไม่ได้ตามมาตรา 334
 ถึงมาตรา 336 วรรคหนึ่ง มาตรา 343 มาตรา 357 มาตรา 360 และมาตรา 360 ทวิ เป็นความผิดอัน
 ยอมความได้ ถ้าหากมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเป็นเงื่อนไขว่าเป็นการกระทำความผิดที่ผู้บุกรุกกระทำ
 ต่อผู้สืบสันดาน หรือผู้สืบสันดานกระทำต่อผู้บุกรุก หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกระทำ
 ต่อกัน หรือมาตรา 281 (1) กำหนดให้ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา 276 วรรคหนึ่ง
 และความผิดฐานกระทำอนาจารโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมิใช่อวัยวะเพศล่วงล้ำอวัยวะหรือ
 ทวารหนักของบุคคลอายุกว่าสิบห้าปีตามมาตรา 278 วรรคสอง ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้
 เป็นความผิดอันยอมความได้ โดยมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นการกระทำความผิดระหว่างคู่สมรส ซึ่งมีได้เกิดต่อ
 หน้าธารกำนัล หรือไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย เป็นต้น

การเป็นความผิดอันยอมความได้มีผลทางกฎหมายดังนี้

1) การเริ่มต้นคดีและการฟ้องคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 กำหนดให้ผู้ที่มีอำนาจฟ้อง
 คดีอาญาได้ ได้แก่ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย ดังนั้น พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายจะเป็นผู้
 เริ่มต้นฟ้องคดีอาญาก็ได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐผสม
 กับระบบการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย กล่าวคือ ไม่ใช่เพียงแต่พนักงานอัยการซึ่งเป็นตัวแทน
 ของรัฐเท่านั้นที่จะสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ แต่ประชาชนซึ่งเป็นผู้เสียหาย

¹⁶⁴ นพรัตน์ อักษร. ความผิดอันยอมความได้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. (วิทยานิพนธ์
 ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2532. หน้า 10.

ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดโดยตรงก็มีอำนาจที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้เช่นกัน

ในกรณีของผู้เสียหายเป็นผู้เริ่มต้นฟ้องคดีเอง หากผู้เสียหายยังไม่ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ผู้เสียหายจะต้องฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความ 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้น คดีจะขาดอายุความไม่สามารถที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีได้ แต่ถ้าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนไว้แล้วภายในกำหนดเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายก็สามารถฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนด 3 เดือนไปแล้วได้¹⁶⁵ คดีไม่ขาดอายุความแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม ก็ต้องฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความตามมาตรา 95¹⁶⁶ แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96¹⁶⁷

ส่วนในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นผู้เริ่มต้นฟ้องคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120¹⁶⁸ และมาตรา 121¹⁶⁹ กำหนดไว้ว่า ในคดีความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ของผู้เสียหายตามระเบียบก่อน เมื่อมีการร้องทุกข์ของผู้เสียหายแล้ว พนักงานสอบสวนจึงสามารถทำการสอบสวนความผิดนั้นได้ และเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนความผิดนั้นแล้ว พนักงานอัยการจึงจะสามารถ

¹⁶⁵ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. กฎหมายอาญาพิสดาร เล่ม 1 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2564). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด แสงจันทร์การพิมพ์. 2564. หน้า 325-326.

¹⁶⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (4) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (5) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น”

¹⁶⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ”

¹⁶⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”

¹⁶⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง

แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”

ฟ้องร้องดำเนินคดีความผิดนั้นได้ โดยจะเห็นได้ว่า ในความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัวนั้น การร้องทุกข์ของผู้เสียหายถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการให้อำนาจดำเนินคดีอาญาแก่รัฐ (พนักงานอัยการ) การจะร้องทุกข์เพื่อให้รัฐดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหรือไม่เป็นสิทธิของผู้เสียหาย ตรีชาติที่ยังไม่มีการร้องทุกข์ รัฐ (พนักงานอัยการ) ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การฟ้องร้องดำเนินคดีความผิดอันยอมความได้ของพนักงานอัยการขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เสียหายเป็นสำคัญ¹⁷⁰ พนักงานอัยการจะเป็นผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลได้ก็ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ของผู้เสียหายในความผิดนั้นแล้ว

2) สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 ได้กำหนดให้สิทธิการฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้สามารถระงับไปได้ ด้วยเหตุดังต่อไปนี้

(1) โดยความตายของผู้กระทำความผิด

กรณีนี้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 38 ซึ่งบัญญัติว่า “โทษให้เป็นอันระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิด” ดังนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดตายแล้วก็ไม่สามารถที่จะไปเอาโทษกับผู้นั้นได้ การดำเนินคดีต่อไปไม่สามารถทำได้และไม่เกิดประโยชน์ใดๆ เพราะไม่มีตัวผู้กระทำความผิดที่จะต้องได้รับการลงโทษตามกฎหมายอีกต่อไปแล้ว เหตุที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพราะว่าโทษทางอาญาหรือความรับผิดชอบทางอาญาถือเป็นเหตุเฉพาะตัว ไม่สามารถโอนหรือรับมรดกโดยทายาทได้ ดังนั้นเมื่อผู้กระทำความผิดตายสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปเสมอ¹⁷¹

(2) เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย

เนื่องจากคดีความผิดอันยอมความได้นั้น การดำเนินคดีอาญาขึ้นอยู่กับผู้เสียหายเป็นหลัก กฎหมายจึงให้สิทธิแก่ผู้เสียหายว่าจะดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิดหรือไม่ ถ้าผู้เสียหายไม่สนใจเอาความแก่ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายจะไม่ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนก็ได้ เมื่อไม่มีการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนก็ไม่สามารถที่จะทำการสอบสวนความผิดได้ และแม้จะได้มีการร้องทุกข์ไปแล้วจนมีการฟ้องคดีนั้นต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายก็สามารถที่จะถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุด

¹⁷⁰ คณิต ณ นคร. *กฎหมายอาญากฎทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2563. หน้า 171.

¹⁷¹ จุฬารัตน์ ชะปะนัน. ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้. *จุลนิติ*, 7(2). หน้า 155.

(3) เมื่อคดีเล็กน้อยตามมาตรา 37

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 มีความมุ่งหมายที่จะทำ ให้คดีเล็กๆ น้อยๆ เล็กกันได้ขึ้นสอบสวน¹⁷² โดยสามารถแบ่งกรณีคดีเล็กน้อยได้ 2 กรณี คือ กรณี ยอมชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำความผิดยอมเสีย ค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิพากษา คดีเป็นอันเล็กน้อย กรณียอมให้เจ้าพนักงานเปรียบเทียบ ในคดีความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่า ความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท หรือคดีความผิดเกี่ยวกับภาษี อากรซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท หรือคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อชำระ ค่าปรับตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เปรียบเทียบแล้ว คดีเป็นอันเล็กน้อย

(4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

คำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ฟ้องซ้ำในคดีอาญา” เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นคดีใหม่ระงับไป เมื่อคดีเดิมศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องในคดีใหม่นั้นแล้ว อันเป็นไปตาม หลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำสองแก่จำเลยในการกระทำความผิดเดียวกันนั้นอีก (Not twice for the same) โดยมีหลักเกณฑ์ 3 ประการ ดังนี้¹⁷³

ประการแรก จำเลยในคดีแรกและในคดีที่มาฟ้องใหม่เป็นคนเดียวกัน

ประการที่สอง การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำความผิดเดียวกัน

ประการที่สาม ศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดไปแล้วในความผิดซึ่งได้ฟ้อง โดยคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด หมายความว่า ศาลได้มีการวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีของความผิดแล้ว ไม่ว่าจะพิพากษายกฟ้องโจทก์หรือลงโทษจำเลยก็ตาม และแม้จะเป็นเพียงคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ซึ่งคดียังไม่ถึงที่สุดเพราะคดีอยู่ระหว่างระยะเวลายื่นอุทธรณ์หรือฎีกาก็ตาม ก็ถือว่าคำพิพากษา เสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องทันทีตั้งแต่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว¹⁷⁴

¹⁷² เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวาดด้วยการดำเนินคดีใน ขั้นตอนก่อนการพิจารณา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย). 2553. หน้า 218.

¹⁷³ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวาดด้วยการดำเนินคดีใน ขั้นตอนก่อนการพิจารณา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย). 2553. หน้า 226-227.

¹⁷⁴ วิเชียร ติเรกอุดมศักดิ์. กฎหมายวิ.อาญาพิสดาร เล่ม 1 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2564). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด แสงจันทร์การพิมพ์. 2563. หน้า 281.

(5) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำผิดยกเลิกความผิดเช่นนั้น

ในกรณีนี้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง” ดังนั้น เมื่อกฎหมายกำหนดให้ความผิดที่ได้กระทำไปไม่เป็นความผิดอีกต่อไปแล้ว (ยกเลิกความผิด) สิทธินาคดีอาญามาฟ้องผู้กระทำความผิดก็ต้องเป็นอันระงับไป

(6) เมื่อคดีขาดอายุความ

ในคดีความผิดอันยอมความได้นั้น การพิจารณาว่าคดีขาดอายุความหรือไม่ ต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 หรือมาตรา 96

(7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

เป็นกรณีที่ขณะกระทำความผิดการกระทำนั้นยังมีความผิดอยู่ แต่ต่อมาภายหลังกฎหมายบัญญัติยกเว้นโทษไม่ให้ผู้การกระทำนั้นมีความผิดอีกต่อไป โดยไม่ได้ยกเลิกความผิดนั้น¹⁷⁵

การยอมความในคดีอาญา หมายถึง การที่ผู้เสียหายหรือโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายตกลงระงับข้อพิพาทหรือความผิดที่เกิดขึ้นกับผู้กระทำความผิดหรือจำเลยโดยไม่คิดใจว่ากล่าวเอาความอีกต่อไป ซึ่งมีผลทำให้คดีอาญาความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัวระงับไป¹⁷⁶

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนำหลักของความผิดอันยอมความได้มาพิจารณาประกอบกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ปรากฏว่าในกรณีของความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 32 มาตรานั้น ไม่มีความผิดมาตราใดเลยที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ แม้จะเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ ก็ตาม ก็ไม่สามารถที่จะยอมความให้คดีอาญาระงับได้ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความผิดลหุโทษไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ แต่เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน จึงไม่สามารถที่จะตกลงยอมความกันเพื่อให้สิทธิ นาคดีอาญามาฟ้องระงับไปได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2)

เมื่อความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน (ความผิดที่ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว) ซึ่งไม่สามารถที่จะตกลงยอมความกันได้ จึงส่งผลทางกฎหมายดังนี้

¹⁷⁵ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวาดด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย). 2553. หน้า 262.

¹⁷⁶ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. การยอมความในคดีอาญา. วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 5(2). หน้า 103-104.

1) การเริ่มต้นคดีและการฟ้องคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 กำหนดให้ผู้ที่มิอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ ได้แก่ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย ดังนั้น พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายจะเป็นผู้เริ่มต้นฟ้องคดีอาญาก็ได้ไม่ต่างจากความผิดอันยอมความได้แต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม ความผิดอาญาแผ่นดินก็มีจุดต่างกับความผิดอันยอมความได้ในสาระสำคัญ คือ สำหรับความผิดอาญาแผ่นดินแล้ว การร้องทุกข์ของผู้เสียหายไม่ถือเป็นเงื่อนไขในการให้อำนาจดำเนินคดีอาญาแก่รัฐ (พนักงานอัยการ) ดังนั้น แม้ผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์โดยไม่ตั้งใจเอาความกับผู้กระทำความผิด รัฐ (พนักงานอัยการ) ก็สามารถฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อศาลได้ ไม่ต้องห้ามฟ้องร้องเหมือนความผิดอันยอมความได้แต่อย่างใด เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง เพียงแต่ถ้าเป็นคดีความผิดอันยอมความได้ การสอบสวนจะทำได้จะต้องมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายก่อน เมื่อความผิดอาญาแผ่นดินไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ จึงไม่เข้าเงื่อนไขของกฎหมายที่การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจะต้องมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายก่อน พนักงานสอบสวนจึงทำการสอบสวนเองได้ทันทีเมื่อทราบเรื่องความผิด และเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในความผิดแล้ว ก็จะส่งผลให้พนักงานอัยการสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อศาลได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การฟ้องร้องดำเนินคดีความผิดลหุโทษซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เสียหายอีกต่อไป พนักงานอัยการฟ้องร้องดำเนินคดีผู้กระทำความผิดต่อศาลได้ โดยไม่ต้องมีการร้องทุกข์ของผู้เสียหายในความผิดนั้นก่อน ส่วนอายุความในการฟ้องคดีความผิดอาญาแผ่นดินนั้นก็ต้องเป็นไปตามมาตรา 95 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งในกรณีของความผิดลหุโทษนั้นเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 1 เดือน จึงมีกำหนดอายุความฟ้องคดีไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันกระทำความผิด ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (5)

อย่างไรก็ตาม ความผิดอาญาแผ่นดินบางฐานความผิดนั้น แม้เอกชนได้รับความเสียหายในความเป็นจริง แต่ความผิดเหล่านั้นเป็นความผิดเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่ให้ประชาชนปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบ ความสงบสุข และความปลอดภัยแก่ประชาชน ถือว่าเป็นการกระทำต่อรัฐโดยตรง รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย เอกชนไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหาย เอกชนไม่สามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีเหล่านั้นได้ หรือจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการก็ไม่ได้เช่นกัน เพราะในกรณี

ดังกล่าวผู้มีอำนาจดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพนักงานอัยการเท่านั้น¹⁷⁷ เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 ความผิดตามพระราชกำหนดกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ความผิดฐานเจ้าพนักงานชักชวนทรยศตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 ความผิดฐานกบฏตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113 เป็นต้น

2) สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ

ในเรื่องของสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับนั้น ความผิดอาญาแผ่นดินกับความผิดอันยอมความได้ก็มีเหตุที่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเหมือนกันเกือบทั้งหมด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 ตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น แต่มีเพียงประเด็นเดียวเท่านั้นที่ความผิดอาญาแผ่นดินมีความแตกต่างกับความผิดอันยอมความได้ คือ ประเด็นของการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2) สำหรับเหตุที่จะทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป โดยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2) กำหนดให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเฉพาะในกรณีของความผิดอันยอมความได้ (ความผิดต่อส่วนตัว) เท่านั้น ไม่รวมถึงความผิดอาญาแผ่นดินด้วย ดังนั้น แม้ผู้เสียหายจะได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันแล้วก็ตาม ก็ไม่ได้มีผลให้คดีความผิดลหุโทษซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดินสิ้นสุดลงแต่อย่างใด รัฐ (พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ) ยังสามารถสืบสวนสอบสวนหรือฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดต่อไปได้ สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องไม่ระงับ

1.6 บทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 3 ลหุโทษ ได้บัญญัติความผิดลหุโทษไว้มีจำนวนทั้งสิ้น 32 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 367 ถึงมาตรา 398 แต่ในกรณีนี้ผู้ศึกษาจะขอนำบทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาอธิบายเฉพาะบทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ทำการศึกษาวิจัยในเนื้อหาของความผิดเท่านั้น ซึ่งก็คือ ประเด็นปัญหาประการที่สองและประเด็นปัญหาประการที่สามตามหัวข้อ 1.1 โดยบทบัญญัติ

¹⁷⁷ รังสิมา ดาราพงษ์, การนับอายุความร้องทุกข์ในคดีความผิดอันยอมความได้ กรณีผู้เสียหายเป็นบุคคลผู้หย่อนความสามารถ, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, 2560, หน้า 21.

ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาที่ต้องทำการศึกษาวิจัยในเนื้อหาของความผิดมีจำนวน 4 มาตรา ดังต่อไปนี้

1.6.1 ความผิดฐานกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนา อันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษ...”

องค์ประกอบภายนอกของความผิด คือ กระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์ โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น

องค์ประกอบภายในของความผิด คือ ต้องมีเจตนา

สำหรับคำว่า “กระทำการทารุณ” นั้น ประมวลกฎหมายอาญามีได้นิยามความหมายไว้ว่าหมายถึงการกระทำอย่างไร จึงต้องพิจารณานิยามความหมายของคำว่า “ทารุณ” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ว่าหมายความว่าอย่างไร ซึ่งในกรณีนี้ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “ทารุณ” ไว้ว่า “ดุร้าย โหดร้าย หรือร้ายกาจ” ดังนั้น การกระทำการทารุณต่อสัตว์จึงเป็นการกระทำที่ดุร้าย โหดร้าย หรือร้ายกาจต่อสัตว์ กล่าวคือ เป็นการทำร้ายสัตว์โดยไร้ความเมตตาต่อสัตว์ เช่น ตีสัตว์ให้ขาหัก เพื่อไม่ให้หนี ควักลูกตาสัตว์เพื่อนำลูกตามาเก็บสะสม เอาสัตว์ไปแขวนคอให้ทรมานเพื่อลงโทษ ตัดอวัยวะของสัตว์เพื่อนำไปขายทำให้ร่างกายของสัตว์ไม่สมบูรณ์ เป็นต้น

ส่วนในกรณีของการฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นนั้น เป็นการทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทรมานก่อนตายโดยไม่จำเป็น เช่น เอาสัตว์มาเจาะสมองเพื่อกินสมอง สัตว์สดๆ เอามีดมาตัดเนื้อสัตว์ออกทีละชิ้นขณะที่สัตว์ยังมีชีวิต เอาสัตว์มาเผาทั้งเป็นเพื่อความสะใจ เป็นต้น แต่หากเป็นการฆ่าสัตว์โดยประสงค์ให้ตายในทันทีแม้จะมีวิธีการที่ดูน่ากลัวไปบ้างก็ไม่ถือเป็นการฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น เพราะสัตว์ไม่ได้รับความเจ็บปวดทรมานอย่างสาหัสก่อนตาย เช่น การยิงปืนใส่สัตว์หลายนัดเพื่อให้ตายทันที การอึเคะจิเมะ (Ikejime) ใช้มีดแทงสมองของปลาให้ตายทันที การเชือดคอสัตว์เพื่อให้ตายอย่างรวดเร็ว เป็นต้น

โดยหลักแล้ว ความผิดตามมาตรานี้มิได้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ แต่บัญญัติขึ้นเพื่อให้มนุษย์มีจิตสำนึกที่ดีโดยมีความเมตตาต่อสัตว์ ไม่กระทำการใดที่จะเป็นการทารุณแก่สัตว์¹⁷⁸

¹⁷⁸ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2559. หน้า 432.

1.6.2 ความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 382

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษ...”

องค์ประกอบภายนอกของความผิด คือ

- 1) ใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร
- 2) เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชราหรืออ่อนอายุ

องค์ประกอบภายในของความผิด คือ ไม่ต้องมีเจตนา

กรณีใช้ให้สัตว์ทำงานเกินสมควร ต้องพิจารณาชนิดของสัตว์และงานที่ใช้ให้สัตว์ทำก่อน เช่น ใช้วัวควายลากเกวียน ใช้ช้างลากซุง ใช้ลิงเก็บลูกมะพร้าว เป็นต้น ซึ่งเมื่อเป็นการใช้สัตว์ชนิดที่มีความเหมาะสมกับงานที่ใช้และใช้งานสัตว์หนักมากเกินไปจึงจะเป็นการใช้ให้สัตว์ทำงานเกินสมควรตามกรณีนี้ เช่น ใช้วัวควายลากเกวียนที่หนักเกินไป ใช้ช้างลากซุงเร่งผลผลิตโดยไม่โดยไม่ได้ให้ช้างได้พักผ่อนทั้งวันทั้งคืน เป็นต้น

กรณีใช้ให้สัตว์ทำงานอันไม่สมควร ต้องพิจารณาจากชนิดของสัตว์และงานที่ใช้ให้สัตว์ทำ หากใช้สัตว์ชนิดที่ไม่มีความเหมาะสมกับประเภทของงานจึงจะเป็นการใช้สัตว์ให้ทำงานอันไม่สมควรตามกรณีนี้ เช่น ใช้สุนัขมาลากเกวียน ใช้อุฐไถนา ใช้แมวปีนเก็บลูกมะพร้าว เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม การใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรจะเป็นความผิดตามมาตรานี้ได้นั้น จะต้องพิจารณาถึงความป่วยเจ็บ ชรา หรืออ่อนอายุของสัตว์ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดอีกประการหนึ่งด้วย จึงจะเป็นความผิดตามมาตรา 382 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หากสัตว์มิได้ป่วย ชรา หรืออ่อนอายุ แม้ใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้

สำหรับความผิดฐานนี้ ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีเจตนา การวินิจฉัยว่าผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้หรือไม่ต้องพิจารณาจากความรู้สึกรู้สึกของวิญญูชน แม้ผู้กระทำจะคิดว่าการใช้งานสัตว์ของตนไม่ได้ใช้งานจนเกินสมควรหรือใช้งานอันไม่สมควร แต่หากวิญญูชนเห็นว่าการใช้งานสัตว์ของผู้กระทำเป็นการใช้งานจนเกินสมควรหรือใช้งานอันไม่สมควร ผู้กระทำก็มี

ความผิดตามมาตรา ๓๖๓ โดยผู้กระทำไม่ต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดว่าตัวนั้นกำลังเจ็บป่วย ชราแล้ว หรือยังอ่อนอายุอยู่แต่อย่างใด¹⁷⁹

โดยหลักแล้ว ความผิดตามมาตรา ๓๖๓ นี้ก็ได้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองป้องกันการทารุณกรรมสัตว์เช่นเดียวกับความผิดตามมาตรา ๓๘๑ แต่บัญญัติขึ้นเพื่อให้มนุษย์มีจิตสำนึกที่ดี โดยมีความเมตตาต่อสัตว์ ใช้สัตว์ทำงานอย่างเหมาะสมและพอเหมาะพอควร ไม่ใช้งานสัตว์จนเป็นลักษณะทารุณสัตว์¹⁸⁰

1.6.3 ความผิดลหุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา 393

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษ...”

องค์ประกอบภายนอกของความผิด คือ ดูหมิ่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา

องค์ประกอบภายในของความผิด คือ ต้องมีเจตนา

ดูหมิ่น (Insult) หมายถึง การดูถูกเหยียดหยาม ทำให้อับอาย สบประมาท หรือคำ อันมีลักษณะเป็นการแสดงความรู้สึกต่อผู้อื่นซึ่งถูกดูหมิ่น โดยอาจเป็นการกระทำด้วยวาจา เช่น การพูดจาต่อหน้า เป็นต้น หรือด้วยกิริยาท่าทางก็ได้ เช่น ให้ของลับ ขกเท้าให้ การถ่มน้ำลาย เป็นต้น

คำว่า “ซึ่งหน้า” หมายถึง กระทำต่อหน้า และรวมถึงไม่ได้กระทำต่อหน้าแต่กระทำใกล้ๆ ให้ผู้ถูกดูหมิ่นรับรู้ได้ เช่น คำให้ผู้ถูกดูหมิ่นได้ยินจากข้างหลัง เป็นต้น แต่ถ้ามองว่าการดูหมิ่นไม่ได้ดูหมิ่นในบริเวณที่คำ เช่น คำกันผ่านทางโทรศัพท์ซึ่งผู้ดูหมิ่นและผู้ถูกดูหมิ่นอยู่ห่างกันคนละจังหวัด เป็นต้น กรณีนี้ไม่ถือเป็นการดูหมิ่นซึ่งหน้าตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 3711/2557¹⁸¹ เพราะบทบัญญัติมาตรานี้มีเจตนารมณ์ป้องกันเหตุร้ายที่อาจเข้าถึงตัวกันทันทีที่มีการกล่าวดูหมิ่น

¹⁷⁹ ทวินันท์ อุคมธรรม. การบัญญัติความผิดและการใช้การตีความ : ศึกษาถึงลักษณะการกระทำทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 132.

¹⁸⁰ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2559. หน้า 432.

¹⁸¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3711/2557 พิพากษาว่า “โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 ฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า ขณะเกิดเหตุผู้เสียหายกับจำเลยอยู่ห่างไกลกันคนละอำเภอ แต่องค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 นั้น ถ้าเป็นการกล่าวด้วยวาจา ผู้กระทำความผิดต้องกล่าวซึ่งหน้าผู้เสียหาย เพราะบทบัญญัติมาตรานี้มีเจตนารมณ์ป้องกันเหตุร้ายที่อาจเข้าถึงตัวกันทันทีที่มีการกล่าว ดังนั้น ข้อเท็จจริงที่โจทก์นำสืบจึงยังไม่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า”

การจะเป็นความผิดตามมาตรา 142 ต้องเป็นกรณีที่ผู้ดื้อหมิ่นและผู้ถูกดื้อหมิ่นอยู่ในบริเวณใกล้ๆ กัน หากอยู่ไกลกันโดยระยะทาง แม้จะสามารถเห็นหน้ากันได้ ก็ไม่ถือเป็นกรณีของการดื้อหมิ่นซึ่งหน้า เช่น ดำเนินผ่านทางโทรศัพท์โดยเห็นหน้ากัน (Video Calling) โดยไม่ได้อยู่บริเวณใกล้ๆ กัน เป็นต้น

ส่วนคำว่า “โฆษณา” หมายถึง การกระทำด้วยวิธีใดๆ ให้เผยแพร่ หรือแพร่หลาย ออกไปยังสาธารณชน เช่น เอาข้อความดื้อหมิ่นไปปิดไว้ตามเสาไฟฟ้า ลงข้อความดื้อหมิ่นในหนังสือพิมพ์ ที่พิมพ์เผยแพร่แก่ประชาชน ดื้อหมิ่นผู้ถูกดื้อหมิ่นต่อหน้าประชาชนคนอื่นในที่สาธารณะ เป็นต้น

กรณีต่างฝ่ายต่างคำโต้ตอบกันไปมา ไม่เป็นความผิดฐานดื้อหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 142 เพราะกฎหมายประสงค์จะลงโทษผู้ที่ดื้อหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าแต่ฝ่ายเดียว โดยที่ผู้ถูกดื้อหมิ่นนั้นมิได้กล่าวถ้อยคำดื้อหมิ่นโต้ตอบด้วย ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1420/2534¹⁸²

1.6.4 ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 บัญญัติว่า “ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็น ในหรือริมทางสาธารณะ ต้องระวางโทษ...”

องค์ประกอบภายนอกของความผิด คือ ทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะ

องค์ประกอบภายในของความผิด คือ ต้องมีเจตนา

ซากสัตว์ตามมาตรา 142 หมายถึง ร่างกายหรืออวัยวะของสัตว์ที่ตายแล้ว ซึ่งในกรณีนี้ตัวบทใช้คำว่า “อาจเน่าเหม็นได้” ดังนั้น แม้อ่อนสัตว์ตายจะยังไม่เน่าเหม็นทันที แต่หากปล่อยไว้แล้วอาจจะเน่าเหม็น ก็เป็นความผิดตามมาตรา 142¹⁸³

การที่บุคคลใดจะเป็นผู้กระทำความผิดฐานนี้ จะต้องปรากฏว่าบุคคลนั้นได้ทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะด้วย ซึ่งในกรณีนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (2) ได้นิยามความหมายของคำว่า “ทางสาธารณะ” ไว้ว่า “ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถไฟและทางรางที่มีรถเดิน สำหรับ

¹⁸² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1420/2534 พิพากษาว่า “การที่โจทก์ฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยกล่าวถ้อยคำดื้อหมิ่นซึ่งหน้า โดยมีขึ้นเป็นการกระทำของจำเลยแต่ฝ่ายเดียว แต่เป็นการที่ทั้งสองฝ่ายต่างสมัครใจกล่าวถ้อยคำดื้อหมิ่นซึ่งหน้าโต้ตอบซึ่งกันและกัน ดังนี้ ถือไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานดื้อหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เพราะกฎหมายประสงค์จะลงโทษผู้ที่ดื้อหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าแต่ฝ่ายเดียว โดยที่ผู้ถูกดื้อหมิ่นนั้นมิได้กล่าวถ้อยคำดื้อหมิ่นโต้ตอบด้วย จำเลยจึงไม่มีความผิดตามฟ้อง”

¹⁸³ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและโทษ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2559. หน้า 418.

ประชาชนโดยสารถ้วย” หากบุคคลนั้นมิได้ทั้งซากสัตว์บริเวณที่เป็นทางสาธารณะตามนิยามความหมายดังกล่าว ก็ไม่มีความผิดตามมาตรานี้แต่อย่างใด

สำหรับความผิดฐานนี้ ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาทั้งซากสัตว์ซึ่งอาจนำเหม็นไว้ในหรือริมทางสาธารณะด้วย¹⁸⁴ หากไม่เจตนาทั้งซากสัตว์ไว้ในหรือริมทางสาธารณะ เช่น ขับรถชนสัตว์ตายบนถนนทางหลวง เป็นต้น เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการเจตนาทั้งซากสัตว์อันจะเป็นความผิดตามมาตรา

1.7 ความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

ในกรณีนี้ผู้ศึกษาจะขอนำบทบัญญัติความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ มาอธิบายเฉพาะบทบัญญัติความผิดอาญาที่มีความเกี่ยวข้องกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาในประเด็นปัญหาที่ทำการศึกษาวิจัยเท่านั้น โดยบทบัญญัติความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาที่ต้องทำการศึกษาวิจัยมีจำนวน 2 มาตรา ดังต่อไปนี้

1.7.1 ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มีการประกาศบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ.2557 โดยเหตุผลหลักที่จำเป็นต้องมีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ก็เพราะสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งที่อยู่ร่วมกับมนุษย์บนโลกมาตั้งแต่สมัยโบราณจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง ซึ่งสัตว์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกจึงควรได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายมิให้ต้องถูกมนุษย์ทำการทารุณกรรมและให้เจ้าของสัตว์ซึ่งนำสัตว์มาเลี้ยงต้องจัดสวัสดิภาพให้เหมาะสมตามประเภทและชนิดของสัตว์ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้สัตว์สามารถดำเนินชีวิตตามธรรมชาติได้อย่างปกติสุข

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ได้กำหนดนิยามความหมายของสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้ไว้ โดยคำว่า “สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดงหรือ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่

¹⁸⁴ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2559. หน้า 418.

อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด จากบทบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า สัตว์ที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ สัตว์เลี้ยงต่างๆ ไป เช่น สุกร แมว สุนัข ช้าง วัว ควาย ม้า เป็ด ไก่ ห่าน เป็นต้น โดยไม่รวมถึงสัตว์ป่าด้วย เนื่องจากสัตว์ป่าได้รับการคุ้มครองป้องกันตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าอยู่แล้ว¹⁸⁵

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร” และมาตรา 31 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการคุ้มครองมิให้สัตว์ถูกกระทำการทารุณกรรมโดยไม่มีเหตุอันสมควร โดยหากผู้ใดกระทำการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามมาตรา 20 ก็จะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 31 และความผิดตามมาตรา 31 ผู้กระทำจะต้องกระทำโดยเจตนา หากไม่ได้กระทำโดยเจตนา หรือประมาท ผู้กระทำไม่มีความผิดตามมาตรา 31 เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาที่ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา” เมื่อไม่มีบทบัญญัติมาตราใดในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แม้จะกระทำโดยประมาทหรือไม่มีเจตนา ผู้กระทำความผิดจึงต้องรับผิดชอบในกรณีเดียว คือ เจตนา เท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำใดจะมีลักษณะเป็นการกระทำทารุณกรรม มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ไม่ได้กำหนดนิยามความหมายไว้อย่างชัดเจน จึงต้องพิจารณานิยามความหมายของการทารุณกรรมตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ซึ่งได้นิยามความหมายของการทารุณกรรมสัตว์ไว้ว่า “การทารุณกรรม หมายความว่า การกระทำหรือละเว้นการกระทำใดๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับ

¹⁸⁵ ทวีพันธ์ อุคมธรรม. การบัญญัติความผิดและการใช้การตีความ : ศึกษาถึงลักษณะการกระทำทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 134.

ความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึง การใช้สัตว์พิการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบภารกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ” จากนิยามความหมายดังกล่าว การทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 จึงมีความหมายค่อนข้างกว้าง โดยหมายถึงกระทำหรือละเว้นการกระทำใดๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมาน ไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และยังหมายความรวมถึงการใช้สัตว์พิการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบภารกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ ดังนั้น ผู้ใดกระทำการทารุณกรรมสัตว์ตามกรณีใดกรณีหนึ่งในนิยามความหมายของการทารุณกรรมสัตว์ดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นก็จะเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 เช่น ใช้มีดฟันหูสุนัขเพื่อสั่งสอนจนหูสุนัขขาด กรณีนี้ก็เป็นทารุณกรรมสัตว์อย่างหนึ่งตามความหมายของการทารุณกรรมเพราะเป็นการกระทำที่ทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานทางกาย และการสั่งสอนสุนัขโดยฟันหูให้ขาดถือเป็นเรื่องรุนแรงเกินเหตุ ไม่สมควรกระทำ เพียงใช้ไม้ตีสั่งสอนก็เป็นการเพียงพอแล้ว การกระทำของผู้กระทำจึงไม่มีเหตุอันสมควร ผู้กระทำจึงมีความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ดังกล่าว หรือใช้ช้างแก่ลากไม้ซุงทั้งวันทั้งคืนโดยไม่ให้หยุดพักผ่อนจนช้างล้มตาย กรณีนี้ก็เป็นทารุณกรรมสัตว์อย่างหนึ่งตามความหมายของการทารุณกรรมเพราะเป็นการใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นชรา ซึ่งการใช้งานหนักเช่นนี้ก็ไม่มีความสมควรแต่อย่างใด ผู้กระทำจึงมีความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 เป็นต้น

สำหรับการกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 นั้น ศาลเคยมีคำพิพากษาว่าเป็นกรณีที่เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทกับความผิดฐานกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนามันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 หรือความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 บังคับให้ศาลลงโทษได้เฉพาะบทหนักที่สุด ซึ่งก็คือ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการ

จัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 เท่านั้น โดยในกรณีนี้ผู้ศึกษาจะขอยกตัวอย่างคำพิพากษาของศาลที่ตัดสินไว้ในลักษณะดังกล่าว 2 คำพิพากษา ดังต่อไปนี้

คดีแรก เกิดเมื่อประมาณเดือนมกราคม ปีพ.ศ.2558 คนร้ายใช้มีดฟันใบหน้าสุนัขที่อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ส่งผลสุนัขได้รับบาดเจ็บต้องทำการเย็บหน้าสุนัขหลายเข็ม¹⁸⁶ ซึ่งจากการสืบค้นในสารบบคดีอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานอัยการสูงสุด คดีนี้ศาลจังหวัดหนองคายมีคำพิพากษาในเรื่องเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์เป็นคดีหมายเลขคำที่ อ.95/2558 หมายเลขแดงที่ อ.104/2558 ว่า “จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 3, 20, 31 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 3, 20, 31 ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จำคุก 2 เดือน ปรับ 4,000 บาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 1 เดือน ปรับ 2,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 1 ปี”

คดีที่สอง เกิดเมื่อประมาณเดือนกันยายน ปีพ.ศ.2561 ความรู้ข้างพาข้างออกเร่ร่อนขายอาหารที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ปรากฏว่าข้างเดินตกท่อระบายน้ำถูกไฟฟ้าดูดจนเสียชีวิต ซึ่งในคดีนี้ศาลแขวงสมุทรปราการได้มีคำพิพากษาในเรื่องเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในคำพิพากษาที่ อ.7850/2561 ว่า “จำเลยทั้งสองมีความผิดตาม พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 มาตรา 34, 49 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 มาตรา 46, 73/1 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20, 31 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381, 382 ประกอบ มาตรา 83 การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดหลายกรรมลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปตาม มาตรา 91 ฐานร่วมกันเคลื่อนย้ายสัตว์ไปยังท้องที่ต่างจังหวัดโดยไม่มีใบอนุญาต จำคุก 2 เดือน และปรับ 4,000 บาท ฐานร่วมกันเลี้ยงสัตว์บนไหล่ทางโดยไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ปรับ 2,000 บาท และฐานร่วมกันใช้งานสัตว์ทำงานเกินสมควรหรือให้ทำงานอันไม่สมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 กับฐานร่วมกระทำการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 เป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ลงโทษฐานร่วมกันทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกฎหมายที่มีบทลงโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จำคุก 1 ปี และปรับ 10,000 บาท รวมจำคุก 1 ปี 2 เดือน

¹⁸⁶ ไทยรัฐออนไลน์. หนุมใหญ่ฟันปากหมา เจอโทษหนักประเดิม พ.ร.บ.ทารุณสัตว์ฯ. ไทยรัฐออนไลน์.

และปรับ 16,000 บาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษลดโทษให้กระทงละกึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 7 เดือน และปรับ 8,000 บาท โทษจำคุกให้รอลงโทษไว้ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56¹⁸⁷

1.7.2 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มีการประกาศใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2535 โดยเหตุผลหลักที่จำต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นใช้บังคับก็เพราะพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2503 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับบทลงโทษผู้กระทำความผิดและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเหตุให้การดำเนินการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายเสียใหม่ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำ” และมาตรา 57 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 13 วรรคหนึ่ง มาตรา 19 มาตรา 23 มาตรา 30 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 34 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

จากบทบัญญัติมาตรา 33 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 จะเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการให้ประชาชนช่วยกันรักษาความสะอาดบนท้องถนนและทางน้ำของบ้านเมือง โดยกำหนดห้ามมิให้ประชาชนเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือทางน้ำ เพราะจะทำให้เกิดความเสียหายต่อสภาพลักษณะของบ้านเมือง ทั้งยังจะก่อให้เกิดมลภาวะทางสภาพแวดล้อมอีกด้วย หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็ต้องได้รับโทษตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ซึ่งมีอัตราโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท

สำหรับคำว่า “สิ่งปฏิกูล” พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 4 ให้นิยามความหมายไว้ว่า “อุจจาระ หรือปัสสาวะรวมตลอดถึงวัตถุอื่นใดซึ่งเป็นของโสโครกหรือมีกลิ่นเหม็น”

¹⁸⁷ สาริต ปรัชญาอริยะกุล, เชื้อความเคลื่อนไหว 4 ปี พ.ร.บ.ป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ฯ, แนวหน้า, 24 ธันวาคม 2565, สืบค้นจาก <https://www.naewna.com/likesara/385289>.

ส่วนคำว่า “มูลฝอย” พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 4 ได้นิยามความหมายไว้ว่า “เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้ว มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น”

อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดตามมาตรา 33 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดโดยการเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำ ซึ่งสถานที่ใดจะเป็นถนนหรือทางน้ำนั้น ต้องพิจารณาตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535

ในกรณีของถนน มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ได้นิยามความหมายของคำว่า “ถนน” ไว้ว่า “ทางเดินรถทางเท้า ขอบทาง ไหล่ทาง ทางข้ามตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก ตรอก ซอย สะพาน หรือถนนส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าของยินยอมให้ประชาชนใช้เป็นทางสัญจรได้” ซึ่งในกรณีนี้มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ก็ได้นิยามความหมายของทางเดินรถ ทางเท้า ขอบทาง ไหล่ทาง และทางข้ามไว้ดังนี้

“ทางเดินรถ” หมายความว่า พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับการเดินรถไม่ว่าในระดับพื้นดินใต้หรือเหนือพื้นดิน

“ทางเท้า” หมายความว่า พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับคนเดินซึ่งอยู่ข้างใดข้างหนึ่งของทาง หรือทั้งสองข้างของทาง หรือส่วนที่อยู่ติดขอบทางซึ่งใช้เป็นที่สำหรับคนเดิน

“ขอบทาง” หมายความว่า แนวริมของทางเดินรถ

“ไหล่ทาง” หมายความว่า พื้นที่ที่ต่อจากขอบทางออกไปทางด้านข้างซึ่งยังมิได้จัดทำเป็นทางเท้า

“ทางข้าม” หมายความว่า พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับให้คนเดินเท้าข้ามทางโดยทำเครื่องหมายเป็นเส้นหรือแนวหรือตอกหมุดไว้บนทาง และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่ทำให้คนเดินเท้าข้ามไม่ว่าในระดับใต้หรือเหนือพื้นดินด้วย

ดังนั้น คำว่า “ถนน” ตามมาตรา 33 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 จึงมีความหมายค่อนข้างกว้าง โดยเป็นทั้งทางที่ใช้ในการเดินรถและบริเวณรอบๆ ทางนั้นทั้งหมด นอกจากนี้ ตรอก ซอย สะพาน หรือถนนส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าของยินยอมให้ใช้เป็นทางสัญจรไปมาได้ ก็รวมอยู่ในความหมายนี้ด้วย

ส่วนในกรณีของทางน้ำ คำว่า “ทางน้ำ” นั้น มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ก็ได้นิยามความหมายไว้ว่า “ทะเล ทะเลสาบ หาดทรายชายทะเล อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง คับคลอง บึง คู ลำราง และหมายความรวมถึงท่อระบายน้ำด้วย”

สำหรับความผิดฐานนี้ ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาทหรืทั้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำด้วย เนื่องจากความผิดฐานนี้ไม่มีการตีความของศาลและไม่ได้มีการกำหนดไว้โดยชัดแจ้งในบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าผู้กระทำความผิดต้องรับผิดแม้กระทำได้โดยประมาทหรือไม่มีเจตนา จึงต้องเป็นไปตามหลักของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาที่ต่อเมื่อได้กระทำความผิดโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำได้โดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำได้โดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำได้โดยไม่มีเจตนา” ดังนั้น หากไม่มีเจตนาทหรืทั้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำ ก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 177 เช่น กำลังขับรถจักรยานยนต์บนถนนทางหลวงแล้วเกิดปวดปัสสาวะ แล้วกั้นปัสสาวะไว้ไม่อยู่ ทำให้ปัสสาวะราดบนถนน ถือว่าไม่มีเจตนาทั้งสิ่งปฏิกูลลงบนถนน หรือ บ้านอยู่ติดริมแม่น้ำกำลังจะเศษอาหารใส่ถุงเพื่อนำไปทิ้ง แต่เทศบาลเศษอาหารตกลงไปในแม่น้ำ ก็ถือว่าไม่มีเจตนาทหรืมูลฝอยลงบนถนน เป็นต้น

2. ความผิดอุทกโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศส (France) ถือเป็นประเทศต้นแบบที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือที่เรียกอีกอย่างว่า ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งระบบกฎหมายนี้จะนำข้อกฎหมายต่างๆ มาบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เกิดความชัดเจนและสะดวกต่อการบังคับใช้ในกรณีของกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายอาญาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของประมวลกฎหมาย (Code) ซึ่งมีชื่อเรียกว่า ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1994 (French Penal Code (Code Pénal Français))

ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1994 มีการแบ่งประเภทของความผิดอาญาตามอัตราโทษของความผิดออกเป็น 3 ประเภท เรียกว่า การแบ่งประเภทของความผิด

อาญาแบบไตรภาค (Tripartite Classification)¹⁸⁸ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 111-1¹⁸⁹

โดยความผิดอาญาทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว ได้แก่

2.1 ความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les Crimes)

สำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษนั้น ภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า “Les Crimes” ส่วนภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Felonies” โดยประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-1 ได้กำหนดให้ ความผิดอุกฤษฏ์โทษเป็นความผิดที่มีระวางโทษดังต่อไปนี้

- (1) จำคุกตลอดชีวิต หรือกักขังตลอดชีวิต
- (2) จำคุกหรือกักขังสูงสุดไม่เกิน 30 ปี
- (3) จำคุกหรือกักขังสูงสุดไม่เกิน 20 ปี
- (4) จำคุกหรือกักขังสูงสุดไม่เกิน 15 ปี

โดยระยะเวลาจำคุกหรือกักขังสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษนี้ต้องกำหนดโทษ อย่างต่ำจำคุกหรือกักขังอย่างน้อย 10 ปี ซึ่งสอดคล้องอัตราโทษสูงสุดของความผิดมิชฌิมโทษที่มี อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ทำให้สามารถแบ่งประเภทของความผิดออกจากกันได้อย่างชัดเจน ส่วนโทษสูงสุดสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษ คือ จำคุกหรือกักขังตลอดชีวิต ไม่มีโทษประหารชีวิต แต่อย่างใด เพราะสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วตั้งแต่ปีค.ศ.1981 ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 81-908 ลงวันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ.1981

ความผิดประเภทนี้เป็นความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป เป็นความผิดที่ กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐหรือความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างรุนแรง ดังนั้น มาตรการในการลงโทษความผิดประเภทนี้จึงต้องใช้โทษที่มีความรุนแรง โดยลงโทษจำคุกระยะเวลายาวนานหรือจำคุกตลอดชีวิต เพื่อข่มขู่หรือยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดในลักษณะเช่นนี้ขึ้นอีก ในอนาคตและเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมด้วย¹⁹⁰

สำหรับโทษจำคุก (Criminal Imprisonment) เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษทั่วไป ส่วนโทษกักขัง (Criminal Detention) เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิด

¹⁸⁸ อุทัย อาทิวา. *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินต์. 2554. หน้า 6.

¹⁸⁹ French Penal Code, Article 111-1

“Les infractions pénales sont classées, suivant leur gravité, en crimes, délits et contraventions.”

¹⁹⁰ เพลินดา ดันรังสรรค์. สัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่อง “แนวทางการจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษในประมวลกฎหมายอาญาไทย”. *จุลนิติ*, 8(4). หน้า 70.

อุกฤษฎ์โทษทางการเมือง มีข้อน่าสังเกตว่าการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างโทษจำคุกเสรีภาพสำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษทั่วไปกับความผิดอุกฤษฎ์โทษทางการเมืองนั้น มีเฉพาะแต่ความผิดประเภทอุกฤษฎ์โทษเท่านั้น ส่วนความผิดมิชฌิมโทษนั้นไม่ได้แบ่งแยกลักษณะของโทษดังกล่าว โทษจำคุกเสรีภาพสำหรับความผิดมิชฌิมโทษมีเพียงประเภทเดียว คือ โทษจำคุก¹⁹¹

อย่างไรก็ตาม นอกจากโทษจำคุกและกักขังแล้ว ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-2 ก็ยังให้อำนาจแก่ศาลสามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษปรับหรือโทษเสริมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-10 แก่จำเลยควบคู่ไปกับโทษจำคุกหรือกักขังได้ โดยโทษเสริมสำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษ (Additional Penalties) ตามมาตรา 131-10¹⁹² นั้นเป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา ได้แก่

(ก) การห้าม การริบ การไร้ความสามารถ หรือการเพิกถอนสิทธิ

(ข) คำสั่งให้รักษาพยาบาลหรือการกำหนดภาระผูกพันที่ต้องทำ

(ค) ห้ามเคลื่อนย้ายหรือการริบทรัพย์สิน

(ง) ปิดสถานประกอบการ

(จ) ให้ปิดประกาศคำตัดสินของศาล หรือเผยแพร่คำตัดสินของศาลต่อสาธารณะโดยสื่อสิ่งพิมพ์หรือด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

ตัวอย่างฐานความผิดที่อยู่ในความผิดประเภทอุกฤษฎ์โทษ เช่น ความผิดฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 211-1 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต ความผิดต่อมนุษยชาติตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 212-1 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต ความผิดฐานฆ่าคนตายตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 221-1 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุก 30 ปี ความผิดฐานข่มขืนตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 222-23 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุก 15 ปี ความผิดฐานปล้นเครื่องบิน เรือ

¹⁹¹ สุชากร วณิชย์ศิริกุล. ความผิดอุกฤษฎ์โทษตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาความผิดที่ผู้กระทำต้องมีเจตนา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2555. หน้า 39-40.

¹⁹² French Penal Code, Article 131-10

“Where the law so provides, a felony or a misdemeanour may be punished by one or more additional penalties sanctioning natural persons which entail prohibition, forfeiture, incapacity or withdrawal of a right, an obligation to seek treatment or a duty to act, the impounding or confiscation of a thing, the compulsory closure of an establishment, the posting a public notice of the decision or the dissemination the decision in the press, or its communication to the public by any means of electronic communication.”

หรือยานพาหนะอื่นใดที่ใช้ขนส่งคนตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 224-6 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุก 20 ปี เป็นต้น

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดอาญาโทษ คือ ศาลลูกขุน (Cour d'assises) โดยศาลลูกขุนนี้เองคณะพิจารณาตัดสินประกอบไปด้วย ผู้พิพากษาอาชีพ 3 คน และลูกขุน (Jury) ซึ่งเป็นประชาชนคนธรรมดา 9-12 คน เป็นองค์คณะผู้ตัดสิน¹⁹³ ซึ่งในส่วน of ลูกขุนนี้ต้องพิจารณาตามระดับชั้นของศาล หากเป็นศาลชั้นต้นก็จะมีลูกขุนซึ่งเป็นประชาชนคนธรรมดา 9 คน หากเป็นระดับชั้นอุทธรณ์ก็จะมีลูกขุนซึ่งเป็นประชาชนคนธรรมดา 12 คน

2.2 ความผิดมิชฌิมโทษ (Les Délits)

สำหรับความผิดมิชฌิมโทษนั้น ภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า “Les Délits” ส่วนภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Misdemeanours” โดยประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-3 ได้จัดลำดับประเภทของโทษที่จะใช้ลงแก่บุคคลธรรมดาผู้กระทำความผิดมิชฌิมโทษไว้ดังนี้

- (1) โทษจำคุก (Imprisonment)
- (2) โทษปรับ (Fine)
- (3) โทษปรับรายวัน (Day-Fine)
- (4) โทษเข้าอบรมหลักสูตรการเป็นพลเมืองดี (Citizenship Course)
- (5) โทษทำงานบริการสังคม (Community Service)
- (6) โทษริบหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-6 (Penalties Entailing a Forfeiture or Restriction of Rights)

- (7) โทษเสริมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-10 (Additional Penalties)

โทษสำหรับความผิดมิชฌิมโทษนี้จะมีโทษหลักอยู่เพียง 2 ประเภท คือ โทษจำคุก และโทษปรับตาม (1) และ (2) ส่วนโทษตาม (3) (4) (5) และ (6) นั้นเป็นโทษที่เรียกว่า “โทษทางเลือก” หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “โทษแทนที่” ส่วนโทษลำดับสุดท้ายที่กำหนดไว้ใน (6) เรียกว่า “โทษเสริม” (Additional Penalties)¹⁹⁴

¹⁹³ สุพิศ ปราณิตพลกรัง. เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นศาลของประเทศต่าง ๆ. ใน *ประมวลสาระชดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 13, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 31.

¹⁹⁴ อุทัย อาทิวา. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส. ใน *ประมวลสาระชดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2563. หน้า 11.

สำหรับโทษจำคุกตามความผิดมัจฉิมโทษนั้น ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-4 ได้กำหนดระดับชั้นของโทษจำคุกไว้ดังนี้

- (1) โทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี
- (2) โทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี
- (3) โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี
- (4) โทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี
- (5) โทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี
- (6) โทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี
- (7) โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน
- (8) โทษจำคุกไม่เกิน 2 เดือน

โดยประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ได้กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้สำหรับความผิดมัจฉิมโทษ เนื่องจากต้องการให้การลงโทษมีความยืดหยุ่น โดยให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดอย่างเต็มที่¹⁹⁵

จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความผิดมัจฉิมโทษ คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หากความผิดใดมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ความผิดนั้นย่อมเป็นความผิดมัจฉิมโทษ ต้องลงโทษผู้กระทำความผิดตามประเภทของโทษที่เหมาะสมตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-3 ต่อไป โดยความผิดมัจฉิมโทษนี้เป็นความผิดส่วนใหญ่ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส เป็นความผิดที่ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อยของสังคมมากเท่าใดนัก เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เป็นต้น โทษจำคุกจึงมีระยะเวลาสั้นหรือใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกได้ เช่น การคุมประพฤติ การทำงานบริการสังคม หรือการชดเชยเยียวยาให้แก่ผู้เสียหาย เป็นต้น¹⁹⁶

สำหรับโทษปรับถือเป็นโทษหลักโทษหนึ่งที่สามารถใช้ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดมัจฉิมโทษที่เป็นบุคคลธรรมดาได้ แต่สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลนั้น โทษปรับถือเป็น

¹⁹⁵ อุทัย อาทิวะช. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส. ใน *ประมวลสาระชุตวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2563. หน้า 11-12.

¹⁹⁶ เพลินดา ดันรังสรรค์. สัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่อง “แนวทางการจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษในประมวลกฎหมายอาญาไทย”. *จุลนิติ*, 8(4). หน้า 70.

โทษหลักประเภทเดียวที่สามารถลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลได้¹⁹⁷ โดยทั่วไปแล้ว การกำหนดโทษปรับจะมีความสัมพันธ์เป็นสัดส่วนกับโทษจำคุก กล่าวคือ หากโทษจำคุกสูง โทษปรับก็จะสูงตามไปด้วย หากโทษดังกล่าวกำหนดไว้สำหรับความผิดที่อยู่ในหมวดเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งความสัมพันธ์ที่เป็นสัดส่วนระหว่างโทษปรับและโทษจำคุกดังกล่าว อาจไม่สามารถนำมาเป็นเกณฑ์กำหนดอัตราโทษสำหรับความผิดบางฐานได้ หากความผิดเหล่านั้น ต้องการเน้นให้โทษปรับเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม¹⁹⁸

ในกรณีของโทษทางเลือกมีด้วยกัน 4 ทางเลือก ได้แก่

โทษทางเลือกกรณีแรก โทษปรับรายวัน (Day-Fine) โดยประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-5 กำหนดให้โทษปรับรายวันเป็นโทษที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าปรับในแต่ละวันโดยคำนึงถึงรายได้ทางเศรษฐกิจและภาระค่าใช้จ่ายของจำเลย ซึ่งจะต้องไม่เกิน 1,000 ยูโร ต่อหนึ่งวัน และการกำหนดจำนวนวันที่จะต้องรับโทษปรับรายวันจะต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมแห่งการกระทำความผิดและต้องกำหนดไม่เกิน 360 วัน เช่น จำเลยถูกลงโทษปรับรายวัน 50 ยูโร ต่อหนึ่งวัน เป็นระยะเวลา 100 วัน เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ จำนวนเงินทั้งหมดที่จำเลยต้องจ่ายจะเป็นเงินรวม 5,000 ยูโร อย่างไรก็ตาม จำนวนเงินค่าปรับทั้งหมดที่กำหนดไว้สำหรับโทษปรับรายวัน จะต้องไม่เกินจำนวนเงินสูงสุดของค่าปรับต่อวัน คือ 1,000 ยูโร คูณด้วยจำนวนวันสูงสุดของโทษปรับรายวัน คือ 360 วัน¹⁹⁹ ดังนั้น เมื่อ $1,000 \times 360$ จึงเท่ากับ 360,000 ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ 12,960,000 (360,000 x 36) บาท

โทษทางเลือกกรณีที่สอง โทษเข้าอบรมหลักสูตรการเป็นพลเมืองดี (Citizenship Course) โดยประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-5-1²⁰⁰ กำหนดให้ศาลสามารถ

¹⁹⁷ สมพงษ์ เตชะสนุนธรณ์. *มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีลหุโทษ*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 50.

¹⁹⁸ อุทัย อาทิวะ. *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินต์. 2554. หน้า 14-15.

¹⁹⁹ อุทัย อาทิวะ. *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพมหานคร: วิ.เจ.พรินต์. 2554. หน้า 19.

²⁰⁰ French Penal Code, Article 131-5-1

“ Where a misdemeanour is punished by a prison sentence, the court may, instead of imprisonment, order the convicted person to complete a citizenship course, the methods, length and content of which are fixed by a decree of the Conseil d'Etat, and the purpose of which is to remind the offender of the republican values of tolerance, respect of personal dignity upon which society is based. The court determines

สั่งให้ผู้กระทำความผิดได้รับการอบรมแก้ไขตามหลักสูตรการเป็นพลเมืองดีได้ จุดประสงค์ก็เพื่อให้ระลึกถึงค่านิยมของสาธารณรัฐและเคารพในศักดิ์ศรีส่วนบุคคลซึ่งเป็นรากฐานของสังคม โดยผู้กระทำความผิดต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเข้าอบรมตามหลักสูตร ซึ่งค่าใช้จ่ายนั้นต้องไม่เกินอัตราค่าปรับสำหรับความผิดเหตุโทษชั้นที่ 3 ซึ่งก็คือ ไม่เกิน 450 ยูโร

โทษทางเลือกกรณีที่สาม โทษทำงานบริการสังคม (Community Service) โดยประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-8²⁰¹ กำหนดระยะเวลาของโทษทำงานบริการสังคมไว้ว่าจะต่ำกว่า 40 ชั่วโมงไม่ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่า 210 ชั่วโมง ซึ่งผู้ต้องโทษจะต้องทำงานบริการสังคมอยู่ในกรอบระยะเวลาที่ศาลกำหนดไม่เกิน 12 เดือน สำหรับการทำงานบริการสังคมนั้น ผู้ต้องโทษจะไม่ได้รับค่าตอบแทนการทำงานแต่อย่างใด

โทษทางเลือกกรณีที่สี่ โทษริบหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-6 (Penalties Entailing a Forfeiture or Restriction of Rights) โดยประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาตรา 131-6²⁰² ได้กำหนดโทษริบหรือจำกัดสิทธิเอาไว้ 14 ประการ ตามลำดับดังต่อไปนี้

whether this course, the cost of which may not exceed that a fine for a petty offence of the third class, is to be carried out at the convicted person's expense.

This penalty may not be imposed on a defendant who rejects it or who is not present at the hearing.”

²⁰¹ French Penal Code, Article 131-8

“Where a misdemeanour is punishable by imprisonment, the court may, as an alternative to imprisonment, order the convicted person to perform, for a period of forty to two hundred and ten hours, unpaid community service in the interest of a public law body or of an association accredited to set up community service.

Community service may not be imposed upon a defendant who rejects it or who is not present at the hearing. Before passing the sentence, the president of the court, must inform the defendant of his right to refuse to perform community service and record his response.”

²⁰² French Penal Code, Article 131-6

“Where a misdemeanour is punishable by a prison sentence, the court may impose one or more of the following penalties entailing forfeiture or restriction of rights instead of the prison term:

1. the suspension of a driving licence for a maximum period of five years. This suspension may be restricted to the driving of a vehicle outside professional activities, pursuant to conditions to be determined by a decree of the Conseil d'Etat; this limitation is, however, not possible in misdemeanour cases for which the suspension of the driving licence, incurred as an additional penalty, may not be limited to driving outside professional activities.

2. prohibition to drive certain vehicles for a period not exceeding five years;

- (1) เพิกถอนใบอนุญาตขับขี่เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (2) ห้ามขับขี่ยานพาหนะบางประเภทเป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (3) การยกเลิกใบอนุญาตขับขี่ และห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตขับขี่ฉบับใหม่เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (4) ริบยานพาหนะหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิด
- (5) ห้ามเคลื่อนย้ายยานพาหนะหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

-
3. the cancellation of the driving licence together with the prohibition to apply for a new licence for a period not exceeding five years;
 4. confiscation of one or more vehicles belonging to the convicted person;
 5. immobilisation of one or more vehicles belonging to the convicted person pursuant to conditions determined by a decree of the Conseil d'Etat for a maximum period of one year;
 6. prohibition to hold or carry a weapon for which a permit is needed; such a prohibition may not be imposed for more than five years;
 7. confiscation of one or more weapons belonging to the convicted person or which are freely available to him;
 8. withdrawal of a hunting licence, together with a prohibition to apply for a new licence; such a prohibition may not be imposed for more than five years;
 9. prohibition to draw cheques, except those allowing the withdrawal of funds by the drawer from the drawee or certified cheques, and prohibition to use payment cards, for a maximum duration of five years;
 10. confiscation of the thing which was used in or was intended for the commission of the offence, or of the thing which is the product of it. However, this confiscation may not be imposed for a press misdemeanour;
 11. prohibition, for a maximum period of five years, to exercise any professional or social activity where the facilities afforded by such activity have knowingly been used to prepare or commit the offence. Such a prohibition is not applicable to the holding of an electoral mandate or union stewardship, nor may it be imposed for a press misdemeanour;
 12. prohibition, for a maximum period of three years, to frequent any places or categories of place determined by the court, and in which the offence was committed;
 13. prohibition, for a maximum period of three years, to associate with certain convicted persons designated by the court, in particular the perpetrators of the offence or any accomplices;
 14. prohibition , for a maximum period of three years, to enter into contact with certain persons specially named by the court, notably the victim of the offence.”

- (6) ห้ามถือหรือพกพาอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาตเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี
- (7) ครอบครองหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิด
- (8) เพิกถอนใบอนุญาตล่าสัตว์ และห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตล่าสัตว์ฉบับใหม่เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (9) ห้ามส่งจ่ายเช็คเพื่อการอื่น เว้นแต่เช็คที่ผู้ส่งจ่ายอนุญาตให้ผู้จ่ายถอนเงินได้ หรือเช็คที่ได้รับการรับรอง และห้ามใช้บัตรชำระเงินเป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
- (10) ครอบครองซึ่งได้ใช้หรือมีเจตนาจะใช้การกระทำความผิด หรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด อย่างไรก็ดีตาม การรับดังกล่าวไม่อาจกระทำได้ หากเป็นความผิดฉ้อฉลโทษที่เกี่ยวกับการพิมพ์ (A Press Misdemeanour)
- (11) ห้ามประกอบกิจกรรมทางวิชาชีพหรือทางสังคมเป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี หากปรากฏว่าสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ใช้กิจกรรมดังกล่าวถูกใช้สำหรับเตรียมการหรือกระทำความผิด อย่างไรก็ดีตามการห้ามดังกล่าวไม่บังคับใช้สำหรับการปฏิบัติการที่มาจากทางเลือกตั้ง หรือในความรับผิดชอบของสหภาพ รวมทั้งในกรณีที่เป็นความผิดฉ้อฉลโทษที่เกี่ยวกับการพิมพ์ (A Press Misdemeanour)
- (12) ห้ามไปสถานที่หรือประเภทของสถานที่ที่ศาลห้ามและสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดเป็นประจำเป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี
- (13) ห้ามเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดที่ศาลกำหนดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี โดยเฉพาะผู้ก่อการกระทำความผิดหรือผู้สมรู้ร่วมคิดใด ๆ
- (14) ห้ามติดต่อกับบุคคลที่มีชื่อเป็นพิเศษโดยศาลระบุชื่อไว้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหายจากการกระทำความผิด
- สำหรับโทษทางเลือกของความผิดฉ้อฉลโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-3 ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ศาลจะลงโทษทางเลือกไปพร้อมกับโทษหลักไม่ได้ใน 2 กรณีด้วยกัน กล่าวคือ กรณีแรก ศาลจะลงโทษจำคุกซึ่งเป็นโทษหลักพร้อมกับโทษริบหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-6 หรือโทษทำงานบริการสังคมซึ่งเป็นโทษทางเลือกไม่ได้ ส่วนกรณีที่สอง ศาลจะลงโทษปรับซึ่งเป็นโทษหลักพร้อมกับโทษปรับรายวันซึ่งเป็นโทษทางเลือกไม่ได้ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-9²⁰³

²⁰³ French Penal Code, Article 131-9

“Imprisonment may not be imposed cumulatively with any of the penalties entailing forfeiture or restriction of rights set out under article 131-6, nor with community service.

ส่วนในกรณีของโทษเสริมสำหรับความผิดซ้ำซ้อนโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-10 นั้น ก็มีลักษณะเหมือนกับโทษเสริมสำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษที่ได้อธิบายไว้ในเรื่องความผิดอุกฤษฎ์โทษแล้ว เพราะบทบัญญัติมาตรา 131-10 เกี่ยวกับเรื่องโทษเสริมนั้นกฎหมายกำหนดให้ใช้บังคับกับทั้งความผิดอุกฤษฎ์โทษและความผิดซ้ำซ้อนโทษ

ตัวอย่างฐานความผิดที่อยู่ในความผิดประเภทซ้ำซ้อนโทษ เช่น ความผิดฐานเป็นบุคคลมีหน้าที่รักษาความลับเปิดเผยความลับตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 226-13 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุก 1 ปี และปรับ 15,000 ยูโร ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 311-3 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุก 3 ปี และปรับ 45,000 ยูโร ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 312-1 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุก 7 ปี และปรับ 100,000 ยูโร ความผิดฐานรีดเอาทรัพย์ (Blackmail) ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 312-10 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุก 5 ปี และปรับ 75,000 ยูโร ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 322-1 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุก 2 ปี และปรับ 30,000 ยูโร เป็นต้น

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดซ้ำซ้อนโทษ คือ ศาลซ้ำซ้อนโทษ (Tribunal correctionnel) โดยศาลซ้ำซ้อนโทษนี้เองก็คณะพิจารณาคดีประกอบไปด้วย ผู้พิพากษาอาชีพ 3 คน เป็นองค์คณะ²⁰⁴

2.3 ความผิดลหุโทษ (Les Contraventions)

สำหรับความผิดลหุโทษนั้น ภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า “Les Contraventions” ส่วนภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Petty Offences” โดยความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

When imposing one or more of the penalties set out under articles 131-5-1, 131-6 or 131-8, the court may fix the maximum period of imprisonment or monetary penalty which the penalty enforcement judge may order to be wholly or completely enforced, under the conditions set out under article 712-6 of the Code of Criminal Procedure, if the convicted person fails to respect any obligations or prohibitions arising from the penalty or penalties imposed. The president of the court gives the convicted person notice of this after pronouncing his decision. The prison sentence or the fine which the court fixes may not exceed the penalties incurred for the misdemeanour for which the judgment has been pronounced, nor those provided for by article 434-41 of the present code. Where the provisions of the first paragraph are applied, the provisions of article 434-41 are thus not applicable.

A day-fine may not be imposed cumulatively with a fine”

²⁰⁴ ปกป้อง ศรีสนิท. สิทธิการมีทนายความในคดีอาญา (Le droit à l’assistance d’un avocat au cours de la procédure pénale). THAIAIXOIS. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก http://thaiaixois.online.fr/etc/ong_lawyer.htm.

เป็นความผิดที่กำหนดขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมีวินัยของส่วนรวม เพื่อสนับสนุนการปราบปรามการกระทำความผิดเล็กน้อยอย่างรวดเร็ว และเพื่อรักษาความมั่นคงของการบริหารราชการ ส่วนใหญ่เป็นความผิดที่การกระทำโดยฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานหรือขัดต่อระเบียบหรือคำสั่งต่างๆ ของรัฐ ซึ่งถือว่าไม่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม²⁰⁵ จึงมีอัตราโทษที่จะลงเบาบางกว่าความผิดที่ได้กล่าวมาประเภทอื่นๆ ซึ่งความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น โดยทั่วไปแล้ว เป็นความผิดที่เกิดจากการที่ผู้กระทำความผิดความไม่สนใจข้อห้ามของกฎหมายที่บัญญัติ หรือกฎเกณฑ์ของฝ่ายบริหาร จึงไม่ใช่เรื่องที่ผู้กระทำความผิดมีเจตนาละเมิดกฎหมายอาญา และไม่ใช่เรื่องประมาทเลินเล่อ ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่เกิดขึ้นทันทีเมื่อมีการกระทำที่กฎหมายห้ามและกำหนดโทษไว้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา ดังนั้น หากการกระทำของผู้กระทำความผิดครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดแล้ว ผู้กระทำความผิดก็ต้องรับโทษโดยไม่ต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบภายในของความผิดเลย ผู้กระทำความผิดจะกล่าวอ้างว่าตนมิได้มีเจตนาละเมิดกฎหมายหรือปราศจากความประมาทเลินเล่ออันเป็นองค์ประกอบภายในของความผิดมิได้ แม้จะมีพยานหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวอ้างเช่นนั้นของตัวก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม แม้ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) โดยกำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา แต่ก็มีข้อยกเว้นสำหรับความผิดลหุโทษบางฐาน เนื่องจากมีความผิดลหุโทษบางฐานเป็นความผิดที่ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำความผิด เช่น การประทุษร้ายต่อร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติเป็นระยะเวลาไม่เกินกว่า 8 วัน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา R. 625-1 เป็นต้น หรือความผิดลหุโทษบางฐานเป็นความผิดที่ต้องอาศัยความประมาทเลินเล่อของผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหาย จึงจะเป็นความผิด เช่น ประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติเป็นระยะเวลาไม่เกินกว่า 3 เดือน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา R. 625-2 เป็นต้น เหล่านี้ล้วนไม่นำหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) มาใช้ ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหรือไม่ จึงต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบภายในของความผิดด้วย อันได้แก่ เจตนาหรือประมาท ดังนั้น การจะพิจารณาว่าความผิดลหุโทษใดต้องการ

²⁰⁵ เพลินดา ดันรังสรรค์, สัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่อง “แนวทางการจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษในประมวลกฎหมายอาญาไทย”. จุฬานิติ, 8(4). หน้า 70.

เจตนาในการกระทำความผิดหรือไม่ จึงต้องพิจารณาจากเนื้อหาและองค์ประกอบของการกระทำ ความผิดนั้น²⁰⁶

เดิมประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1810 มาตรา 464 ได้กำหนดโทษ สำหรับความผิดหลัโทษไว้ 3 ประเภท ได้แก่

(ก) โทษจำคุก

(ข) โทษปรับ

(ค) โทษริบทรัพย์สิน

ในกรณีของโทษจำคุกนั้น มาตรา 465 กำหนดไว้ว่า ระยะเวลาของโทษจำคุก สำหรับความผิดหลัโทษจะต้องไม่น้อยกว่า 1 วัน และจะต้องไม่เกิน 2 เดือน

แต่ต่อมาในปี ค.ศ. 1993 สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ทำการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอาญา โดยยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดหลัโทษตามรัฐบัญญัติฉบับที่ 93-913 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1993²⁰⁷ ดังนั้น จึงส่งผลให้ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1994 ซึ่งเป็น ฉบับปัจจุบัน ไม่มีการกำหนดโทษจำคุกสำหรับความผิดหลัโทษไว้ คงเหลือโทษที่จะใช้สำหรับ ความผิดหลัโทษไว้ 2 ประเภท เท่านั้น ซึ่งได้แก่ โทษปรับและโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการ ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-12

สำหรับโทษปรับในความผิดหลัโทษได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของ สาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-13²⁰⁸ ซึ่งกำหนดจำนวนเงินค่าปรับของโทษปรับตามลำดับชั้นไว้ เป็นเงินสกุลยูโร โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

²⁰⁶ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเพื่อปรับปรุงประมวลกฎหมาย อาญา : ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร. 2557. หน้า 84-85.

²⁰⁷ อุทัย อาทิวา. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส. ใน *ประมวล สารคดีวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2563. หน้า 12.

²⁰⁸ French Penal Code, Article 131-13

“Petty offences are offences which by law are punished with a fine not in excess of €3,000.

The amount of a fine is as follows:

1. a maximum of €38 for petty offences of the first class;
2. a maximum of €150 for petty offences of the second class;
3. a maximum of €450 for petty offences of the third class;
4. a maximum of €750 for petty offences of the fourth class;

- (1) ปรับไม่เกิน 38 ยูโร สำหรับความผิดหูโทษชั้นที่ 1
- (2) ปรับไม่เกิน 150 ยูโร สำหรับความผิดหูโทษชั้นที่ 2
- (3) ปรับไม่เกิน 450 ยูโร สำหรับความผิดหูโทษชั้นที่ 3
- (4) ปรับไม่เกิน 750 ยูโร สำหรับความผิดหูโทษชั้นที่ 4
- (5) ปรับไม่เกิน 1,500 ยูโร สำหรับความผิดหูโทษชั้นที่ 5 ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำ ให้เพิ่มอัตราโทษสูงสุดเป็น 3,000 ยูโร เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การกระทำความผิดซ้ำในกรณีดังกล่าวเป็นความผิดซ้ำมิใช่โทษ

สำหรับเรื่องของการลงโทษปรับนั้น มาตรา 131-15²⁰⁹ แห่งประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้บัญญัติห้ามการลงโทษปรับในความผิดหูโทษพร้อมกับโทษริบหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-14 จึงไม่สามารถที่จะลงทั้งโทษปรับและโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการควบคู่กันไปได้

สำหรับโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-14²¹⁰ ซึ่งบัญญัติให้ความผิดหูโทษชั้นที่ 5 นั้น ศาลอาจลงโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการได้อีกด้วย ดังต่อไปนี้

5. a maximum of €1,500 for petty offences of the fifth class; an amount which may be increased to €3,000 in the case of a persistent offender where the regulation so provides, except where the law provides that repetition of a petty offence constitutes a misdemeanour.”

²⁰⁹ French Penal Code, Article 131-15

“ A fine may not be imposed together with any of the penalties entailing forfeiture or restriction of rights enumerated under article 131-14.

Penalties entailing forfeiture or restriction of rights enumerated under this article may be imposed cumulatively.”

²¹⁰ French Penal Code, Article 131-14

“ In relation to any petty offence of the fifth class one or more of the following penalties entailing forfeiture or restriction of rights may be imposed:

1. suspension of a driving licence for a maximum duration of one year. This suspension may be restricted to the driving of a vehicle outside professional activities; but this limitation is not possible for an offence for which the suspension of the driving licence, incurred as an additional penalty, may not be limited to driving outside professional activities;

2. immobilisation of one or more vehicles belonging to the convicted person, for a maximum period of six months;

(1) พักใบอนุญาตขับขี่ที่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี การพักใบอนุญาตขับขี่ดังกล่าวอาจถูกจำกัดสำหรับการขับขี่ยานพาหนะที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดนี้ไม่สามารถใช้บังคับได้ในกรณีที่ความผิดเหตุโทษซึ่งการพักใบอนุญาตขับขี่เป็นโทษเสริมนั้นไม่ได้จำกัดห้ามการพักใบอนุญาตขับขี่เฉพาะการขับขี่ยานพาหนะที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ

(2) ห้ามเคลื่อนย้ายยานพาหนะคันหนึ่งหรือหลายคันของผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน

(3) ริบอาวุธชิ้นหนึ่งหรือหลายชิ้นที่เป็นของผู้กระทำความผิดหรือที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอำนาจใช้ได้อย่างอิสระ

(4) เพิกถอนใบอนุญาตล่าสัตว์ พร้อมทั้งห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตล่าสัตว์ฉบับใหม่ในระหว่างระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

(5) ห้ามสั่งจ่ายเช็คเพื่อการอื่น เว้นแต่เช็คที่ผู้สั่งจ่ายอนุญาตให้ผู้จ่ายถอนเงินได้ หรือเช็คที่ได้รับการรับรอง และห้ามใช้บัตรชำระเงินเป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี

(6) ริบสิ่งของซึ่งได้ใช้หรือมีเจตนาจะใช้การกระทำความผิด หรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม การริบดังกล่าวไม่อาจกระทำได้ หากเป็นความผิดมหัศจรรย์โทษที่เกี่ยวกับการพิมพ์ (A Press Misdemeanour)

ด้วยเหตุที่ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-12 บัญญัติให้โทษที่จะใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดในคดีความผิดเหตุโทษ ซึ่งได้แก่ โทษปรับหรือโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการ สามารถลงโทษเสริมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 131-16 และมาตรา 131-17 ควบคู่กับโทษทั้งสองประเภทดังกล่าวไปด้วยกันได้ ดังนั้น เมื่อศาลพิพากษาลงโทษปรับหรือโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการแล้ว ศาลก็สามารถลงโทษเสริมประกอบไปด้วยได้

3. confiscation of one or more weapons belonging to the convicted person or freely available to him;

4. withdrawal of a hunting licence, together with a prohibition to apply for the issue of a new licence for a maximum period of one year;

5. prohibition to draw cheques, except those allowing the withdrawal of funds by the drawer from the drawee or certified cheques, and the prohibition to use payment cards, for a maximum period of five years;

6. confiscation of the thing which was used or was intended for the commission of the offence, or of the thing which is the product of the offence. However, this confiscation may not be imposed for a press misdemeanour.”

โทษเสริมตามมาตรา 131-16²¹¹ แห่งประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้กำหนดไว้ว่า ในกรณีกระทำความผิดลหุโทษ หากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา อาจลงโทษเสริมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ก็ได้

(1) พักใบอนุญาตขับขี่ที่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี การพักใบอนุญาตขับขี่ดังกล่าวอาจถูกจำกัดสำหรับการขับขี่ยานพาหนะที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ เว้นแต่กฎข้อบังคับไม่มีข้อจำกัดเช่นนั้น

(2) ห้ามยี่ดื้อหรือพกอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาตเป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี

(3) ริบอาวุธขึ้นหนึ่งหรือหลายชิ้นที่เป็นของผู้กระทำความผิดหรือที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอำนาจใช้ได้โดยอิสระ

(4) เพิกถอนใบอนุญาตล่าสัตว์ พร้อมทั้งห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตล่าสัตว์ฉบับใหม่ในระหว่างระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี

(5) ริบสิ่งของซึ่งได้ใช้หรือมีเจตนาจะใช้การกระทำความผิด หรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด

²¹¹ French Penal Code, Article 131-16

“Where the offender is a natural person, the regulation which sanctions a petty offence may provide for one or more of the following additional penalties:

1. suspension of a driving licence for a maximum period of three years. This suspension may be restricted to the driving of a vehicle outside professional activities unless the regulation expressly excludes this limitation;

2. prohibition to hold or carry a weapon for which a permit is needed, for a maximum period of three years;

3. confiscation of one or more weapons belonging to the convicted person or freely available to him;

4. withdrawal of a hunting licence, together with a prohibition to apply for a new licence, for a maximum period of three years;

5. confiscation of the thing which was used or intended to be used for the commission of the offence, or of the thing which is the product of the offence;

6. prohibition from driving certain types of motor vehicle, including those for which no driving licence is required, for a maximum period of three years;

7. the obligation to complete, at the offender's expense, a road safety awareness course;

8. the obligation to complete a citizenship course, at the offender's expense, if appropriate”

(6) ห้ามขบขันยานยนต์บางประเภท รวมทั้งยานยนต์ซึ่งไม่ต้องมีใบอนุญาตขับขี่เป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี

(7) มีพันธกรณีต้องเข้ารับการอบรมหลักสูตรสำนึกถึงความปลอดภัยทางถนนจนสำเร็จหลักสูตรด้วยค่าใช้จ่ายของผู้กระทำความผิดเอง

(8) มีพันธกรณีต้องเข้ารับการอบรมหลักสูตรการเป็นพลเมืองดีด้วยค่าใช้จ่ายของผู้กระทำความผิดเอง ถ้าศาลเห็นว่าเหมาะสม

ส่วนโทษเสริมตามมาตรา 131-17²¹² แห่งประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้กำหนดไว้ว่า สำหรับความผิดโทษชั้นที่ 5 นั้น สามารถลงโทษเสริมได้อีก 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก ห้ามสั่งจ่ายเช็คเพื่อการอื่น เว้นแต่เช็คที่ผู้สั่งจ่ายอนุญาตให้ผู้จ่ายถอนเงินได้ หรือเช็คที่ได้รับการรับรอง เป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี

ประการที่สอง กำหนดโทษให้ทำงานบริการสังคมเป็นระยะเวลา 20-120 ชั่วโมง

อย่างไรก็ตาม ในกรณีความผิดโทษของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น มีความผิดโทษ 2 ประเภท ที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดโทษที่อยู่ในความหมายของความผิดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่²¹³

ประเภทแรก ความผิดโทษเกี่ยวกับทางคมนาคมขนาดใหญ่ (Les Contraventions de Grande Voirie) ความผิดโทษเกี่ยวกับทางคมนาคมขนาดใหญ่ หมายถึง ความผิดโทษที่ละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับระบบขนส่งทางทะเล ทางน้ำ และระบบขนส่งทางบกบางประเภท ซึ่งก็คือการขนส่งทางรถไฟ แต่ไม่รวมถึงการขนส่งทางถนน ความผิดโทษเกี่ยวกับทางคมนาคมขนาดใหญ่จะอยู่ในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง จึงไม่อยู่ในความหมายของความผิดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ส่วนความผิดโทษเกี่ยวกับทางคมนาคมขนาดเล็ก (Les Contraventions de Petite Voirie) ซึ่งเป็นการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับการขนส่งทางถนนสาธารณะนั้น อยู่ในเขต

²¹² French Penal Code, Article 131-17

“A regulation which sanctions a petty offence of the fifth class may also provide for the additional penalty of prohibition to draw cheques, except those allowing the withdrawal of funds by the drawer from the drawee or certified cheques, for a maximum period of three years.

A regulation which sanctions a petty offence of the fifth class may also provide, as an additional penalty, the imposition of community service for a period of twenty to a hundred and twenty hours.”

²¹³ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเพื่อปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา : ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร. 2557. หน้า 87-89.

อำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม ซึ่งก็คือ เป็นความผิดลหุโทษที่อยู่ในความหมายของ ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้นเอง

ประเภทที่สอง ความผิดลหุโทษเกี่ยวกับศุลกากร (Contraventions Douanières) ความผิดเกี่ยวกับศุลกากรตามประมวลกฎหมายศุลกากรของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Code Des Douanes) นั้น มีทั้งความผิดมัจฉิมโทษและความผิดลหุโทษ และคำนิยามความหมายเกี่ยวกับความผิดมัจฉิมโทษ และความผิดลหุโทษเกี่ยวกับศุลกากรมีความหมายแตกต่างกับความผิดมัจฉิมโทษและความผิด ลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทั่วไป สำหรับความผิดลหุโทษเกี่ยวกับศุลกากร 4 ชั้นแรกนั้น มีโทษปรับสูงกว่าความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ส่วนความผิด ลหุโทษเกี่ยวกับศุลกากรชั้นที่ 5 มีกำหนดโทษจำคุก 2 เดือน ดังนั้น การที่ประมวลกฎหมายอาญาของ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1994 กำหนดไม่ให้มีโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษตามประมวล กฎหมายอาญา จึงไม่มีผลกระทบต่อโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษที่กำหนดไว้ในประมวล กฎหมายศุลกากรของสาธารณรัฐฝรั่งเศสแต่อย่างใด เนื่องจากความผิดลหุโทษเกี่ยวกับศุลกากรไม่ถือว่าเป็น ความผิดลหุโทษที่อยู่ในความหมายของความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

บทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Les Contraventions) มีทั้งสิ้นจำนวน 80 มาตรา โดยเริ่มตั้งแต่มาตรา R. 610-1 ถึงมาตรา R. 655-1 ได้แก่

- (1) มาตรา R. 610-1 ถึง มาตรา R. 610-5 บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ
- (2) มาตรา R. 621-1 ถึงมาตรา R. 621-2 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 1 ของความผิดต่อบุคคล
- (3) มาตรา R. 622-1 ถึงมาตรา R. 622-2 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 2 ของความผิดต่อบุคคล
- (4) มาตรา R. 623-1 ถึงมาตรา R. 623-4 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 3 ของความผิดต่อบุคคล
- (5) มาตรา R. 624-1 ถึงมาตรา R. 624-7 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 4 ของความผิดต่อบุคคล

ในส่วนนี้ ปัจจุบันได้มีการยกเลิกความผิดลหุโทษตามมาตรา R. 624-3 ถึงมาตรา R. 624-6 แล้ว

- (6) มาตรา R. 625-1 ถึงมาตรา R. 625-13 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 ของความผิดต่อบุคคล
- (7) มาตรา R. 631-1 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 1 ของความผิดต่อทรัพย์สิน
- (8) มาตรา R. 632-1 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 2 ของความผิดต่อทรัพย์สิน
- (9) มาตรา R. 633-1 ถึงมาตรา R. 633-5 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 3 ของความผิดต่อ

ทรัพย์สิน ในส่วนนี้ ปัจจุบันได้มีการยกเลิกความผิดลหุโทษตามมาตรา R. 633-4 แล้ว

- (10) มาตรา R. 634-1 ถึงมาตรา R. 634-2 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 4 ของความผิดต่อ
- ทรัพย์สิน

(11) มาตรา R. 635-1 ถึงมาตรา R. 635-8 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 ของความผิดต่อ ทรัพย์สิน ในส่วนนี้ ปัจจุบันได้มีการยกเลิกความผิดลหุโทษตามมาตรา R. 635-6 แล้ว

(12) มาตรา R. 641-1 ความผิดหูโโทษขั้นที่ 1 ของความผิดต่อชาติ รัฐ หรือความสงบสุขของประชาชน

(13) มาตรา R. 642-1 ถึงมาตรา R. 642-4 ความผิดหูโโทษขั้นที่ 2 ของความผิดต่อชาติ รัฐ หรือความสงบสุขของประชาชน

(14) มาตรา R. 643-1 ถึงมาตรา R. 643-2 ความผิดหูโโทษขั้นที่ 3 ของความผิดต่อชาติ รัฐ หรือความสงบสุขของประชาชน

(15) มาตรา R. 644-1 ถึงมาตรา R. 644-6 ความผิดหูโโทษขั้นที่ 4 ของความผิดต่อชาติ รัฐ หรือความสงบสุขของประชาชน

(16) มาตรา R. 645-1 ถึงมาตรา R. 645-15 ความผิดหูโโทษขั้นที่ 5 ของความผิดต่อชาติ รัฐ หรือความสงบสุขของประชาชน

(17) มาตรา R. 653-1 ความผิดหูโโทษขั้นที่ 3 ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายต่อชีวิต หรือความสมบูรณ์ของสัตว์โดยไม่ได้ตั้งใจ

(18) มาตรา R. 654-1 ความผิดหูโโทษขั้นที่ 4 ความผิดเกี่ยวกับการทารุณต่อสัตว์

(19) มาตรา R. 655-1 ความผิดหูโโทษขั้นที่ 5 ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายต่อชีวิตของสัตว์โดยตั้งใจ

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดหูโโทษ คือ ศาลตำรวจ (Tribunal de Police) โดยศาลตำรวจนี้องค์คณะพิจารณาคดีประกอบด้วย ผู้พิพากษาอาชีพ 1 คน เป็นองค์คณะ วิธีการพิจารณาคดีมีขั้นตอนไม่ยุ่งยากเกินไปด้วยความรวดเร็ว ไม่ต้องการไต่สวนมูลฟ้อง²¹⁴

จากการศึกษาความผิดหูโโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส นั้น จะเห็นได้ว่า โดยหลักแล้วมีความคล้ายคลึงกับความผิดหูโโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย เพราะยังคงกำหนดให้ความผิดเล็กๆ น้อยๆ เป็นความผิดอาญา และใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) ในการวินิจฉัยความผิดหูโโทษ เว้นแต่โดยลักษณะของความผิดนั้น จะต้องการเจตนาหรือต้องเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ จึงจะไม่นำหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) มาใช้วินิจฉัยความผิด แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ทำให้ความผิดหูโโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสแตกต่างกับความผิดหูโโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ก็คือ โทษที่จะลงสำหรับความผิดหูโโทษ เพราะความผิดหูโโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีโทษจำคุก แต่จะใช้โทษปรับหรือโทษริบหรือจำกัดสิทธิ

²¹⁴ ปกป้อง ศรีสนิท, สิทธิการมีทนายความในคดีอาญา (Le droit à l'assistance d'un avocat au cours de la procédure pénale), THAIAIXOIS, 6 กันยายน 2565, สืบค้นจาก http://thaiaixois.online.fr/etc/ong_lawyer.htm.

บางประการประกอบกับโทษเสริม ส่วนความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยยังคงมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ

2.4 ความผิดลหุโทษกับการยอมความ

ในกรณีของความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสกับการยอมความนั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสเริ่มวางหลักพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยการตราประมวลกฎหมายว่าด้วยการไต่สวนคดีอาญา ค.ศ. 1808 (Code d' Instruction Criminelle) ออกใช้ และต่อมาก็ได้มีการตราประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. 1959 (French Code of Criminal Procedure (Code de Procédure Pénale Français)) ออกบังคับใช้แทน²¹⁵

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1959 ได้วางหลักการสำคัญเกี่ยวกับการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาไว้ในมาตรา 1²¹⁶ ว่า “การฟ้องร้องดำเนินคดีอาญานั้นให้เริ่มต้นและดำเนินการโดยผู้พิพากษา พนักงานอัยการ หรือข้าราชการที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย” ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญาได้มีเพียงผู้พิพากษา พนักงานอัยการ หรือข้าราชการที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมายเท่านั้น เอกชนผู้เสียหายจะฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาลเองไม่ได้ สาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงเป็นประเทศที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) กล่าวคือ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ หรือข้าราชการที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมายซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นที่มีอำนาจฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด เอกชนผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวจะเป็นผู้ใช้อำนาจฟ้องร้องคดีอาญาแทนรัฐเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมแต่อย่างใดก็ตาม แม้เอกชนผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาจะฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาเองโดยตรงไม่ได้ แต่เอกชนผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาก็อาจดำเนินการฟ้องคดีแพ่ง (คดีละเมิด) เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา (L' action civile) เมื่อมีการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาแล้วการจะดำเนินคดีแพ่งในศาลที่พิจารณาคดีอาญาได้จึงต้องมีการดำเนินคดีอาญาไปพร้อมกันด้วย

²¹⁵ สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด. *สารานุกรมกระบวนการยุติธรรมนานาชาติ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด. 2540. หน้า 360.

²¹⁶ French Code of Criminal Procedure, Article 1

“Public prosecution for the imposition of penalties is initiated and exercised by the judges, prosecutors or civil servants to whom it has been entrusted by law.”

จึงส่งผลเป็นการบังคับให้พนักงานอัยการต้องดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลไปด้วย ซึ่งเรียกวิธีการนี้ว่า “การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายโดยทางอ้อม”²¹⁷

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 40 กำหนดไว้ว่า “พนักงานอัยการรับคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษและพิจารณาว่าจะดำเนินการกับคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษดังกล่าวอย่างไรต่อไป” จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติมาตรา 40 เป็นหลักการที่สำคัญที่บ่งชี้ให้เห็นว่าการสั่งคดีของพนักงานอัยการสาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ (Opportunity Principle)²¹⁸ โดยพนักงานอัยการมีอิสระใช้ดุลพินิจได้เต็มที่ในการพิจารณาคดีว่าจะสั่งฟ้องคดีหรือไม่ หากพนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้องคดีก็จะมีคำสั่งฟ้องคดี แต่ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับสังคมส่วนรวม หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะมากกว่า พนักงานอัยการก็จะใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดี²¹⁹

จากการศึกษาการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดให้อำนาจการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาเป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น และเจ้าหน้าที่ของรัฐจะฟ้องร้องดำเนินคดีหรือไม่ ก็เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เอกชนผู้เสียหายไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของการฟ้องร้องดำเนินคดี เอกชนผู้เสียหายไม่สามารถเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ อำนาจเกี่ยวกับการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาของเอกชนผู้เสียหายถูกรัฐรับไป เพราะรัฐมองว่าเมื่อมีความผิดเกิดขึ้นไม่ใช่เพียงเอกชนผู้เสียหายเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบ ประชาชนและสังคมส่วนรวมก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน รัฐจึงต้องเข้ามารับภาระในการจัดการกับผู้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม ดังนั้น บทบัญญัติความผิดอาญาทุกฐานความผิดจึงไม่มีความผิดใดที่กฎหมายบัญญัติ

²¹⁷ กุลพล พลวัน. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นอัยการในประเทศต่างๆ เปรียบเทียบ. ใน *ประมวลสาระชฎวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 12, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2563. หน้า 36-37.

²¹⁸ อุทัย อาทิวะ. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส. ใน *ประมวลสาระชฎวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2563. หน้า 43-44.

²¹⁹ โกเมน ภัทรภิรมย์. การฟ้องคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส. *อัยการนิเทศ*, 32(2). หน้า 172-173.

ให้เป็นความผิดที่ยอมความกันได้โดย สิทธิและอำนาจดำเนินคดีอาญาอยู่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นหลัก เอกชนผู้เสียหายไม่มีสิทธิและอำนาจในการดำเนินคดีอาญา²²⁰

ดังนั้น เมื่อความผิดทุกฐานความผิดในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีความผิดใดเป็นความผิดอันยอมความได้แล้ว ความผิดลหุโทษซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Les Contraventions) ทั้งสิ้นจำนวน 80 มาตรา ตั้งแต่มาตรา R. 610-1 ถึงมาตรา R. 655-1 จึงไม่มีความผิดลหุโทษมาตราใดเลยที่เป็นความผิดอันยอมความได้ เช่นเดียวกัน จึงสรุปได้ว่า ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน คู่กรณีไม่สามารถที่จะตกลงยอมความกันเพื่อให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปได้

สำหรับกรณีที่เอกชนผู้เสียหายไม่ประสงค์จะเอาผิดกับผู้กระทำความผิดนั้น กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสถือเป็นเรื่องของการให้ความยินยอมภายหลังกระทำความผิด เป็นเรื่องของการประนีประนอมยอมความหรือการให้อภัย ซึ่งการที่เอกชนผู้เสียหายให้ความยินยอมภายหลังกระทำความผิดนี้ถือเป็นเพียงการสละข้อเรียกร้องทางแพ่งเท่านั้น ไม่ได้กระทบกับสิทธิและอำนาจการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการแต่อย่างใด โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 2 วรรคสอง ก็ได้บัญญัติถึงหลักการนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า “การสละสิทธิดำเนินคดีทางแพ่งไม่ตัดหรือระงับสิทธิดำเนินคดีทางอาญาแต่อย่างใด”²²¹

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะไม่ได้มีการกำหนดให้ความผิดลหุโทษใดเป็นความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดอันยอมความได้) ซึ่งจะส่งผลให้คู่กรณีสามารถตกลงยอมความกันจนสิทธิการดำเนินคดีอาญาระงับไปได้ แต่การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดลหุโทษนั้น พนักงานอัยการของสาธารณรัฐฝรั่งเศสก็อาจใช้ดุลพินิจสั่งยุติคดีความผิดลหุโทษได้ โดยการใช้มาตรการเบี่ยงเบนการฟ้องคดี 2 มาตรการ ได้แก่ การไกล่เกลี่ยทางอาญา (Médiation Pénale) และความตกลงทางอาญา (Composition Pénale) แล้วแต่กรณี

²²⁰ สุรพงษ์ เอี่ยมแทน. ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน (ศึกษาตามกฎหมายอาญาสารบัญญัติ). (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2544. หน้า 37.

²²¹ กมลชัย รัตนสกววงศ์. ความยินยอมในกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2523. หน้า 49.

3. ความผิดหูโธษตามกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา (United States of America) เป็นประเทศหลักประเทศหนึ่งที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (Common Law) เนื่องจากได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ (England) ซึ่งเป็นประเทศต้นกำเนิดของระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (Common Law) โดยระบบกฎหมายคอมมอนลอว์นั้น มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า ระบบกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งระบบกฎหมายนี้เป็นระบบที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยคำพิพากษาของผู้พิพากษา เมื่อผู้พิพากษาทำการพิจารณาคดีและมีคำพิพากษาแล้ว ก็จะนำคำพิพากษานั้นมาเป็นกฎหมายบังคับใช้ต่อไปในอนาคต หรือที่เรียกกันว่า ผู้พิพากษาเป็นผู้สร้างกฎหมาย (Judge Made Law) เมื่อมีกรณีพิพาทกรณีเดียวกันเกิดขึ้นอีก ผู้พิพากษาในคดีหลังก็ต้องตัดสินคดีให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับคำพิพากษาในอดีต เพราะคำพิพากษาในอดีตถือเป็นกฎหมาย สำหรับทัศนคติของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) นั้น จะมองว่าคำพิพากษาของศาลเป็นบ่อเกิดของกฎหมายหลัก ส่วนกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่รัฐสภาบัญญัติขึ้นนั้น จะถูกมองว่าเป็นเพียงข้อยกเว้นของกฎหมายหลักเท่านั้น

สำหรับระบบการปกครองของสหรัฐอเมริกานั้น สหรัฐอเมริกาใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีรูปแบบการปกครองแบบสหพันธรัฐ (Federal Republic) ประกอบด้วยมลรัฐต่างๆ รวม 50 มลรัฐ และด้วยความที่มีมลรัฐหลายมลรัฐจึงทำให้ต้องมีการแบ่งอำนาจการบริหารออกเป็น 3 ระดับรัฐบาล ได้แก่ รัฐบาลกลาง (Federal Government) รัฐบาลมลรัฐ (State Government) และรัฐบาลท้องถิ่น (Local Government)²²²

ในกรณีของระบบศาลของสหรัฐอเมริกานั้น มีลักษณะเป็นระบบศาลคู่ (Dual Court System) กล่าวคือ เป็นระบบศาลที่มีลักษณะซ้อนกันอยู่สองชั้น โดยมีการแบ่งเขตอำนาจศาลออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ศาลรัฐบาลกลาง (Federal Courts) และศาลมลรัฐ (State Courts) เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะความที่ต้องการจะคงไว้ซึ่งอำนาจในการตรากฎหมายของแต่ละมลรัฐเอง²²³

สำหรับศาลรัฐบาลกลาง (Federal Courts) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเท่าที่กฎหมายของรัฐบาลกลางให้อำนาจไว้ ส่วนศาลมลรัฐ (State Courts) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุกประเภทที่อยู่นอกเหนืออำนาจของศาลรัฐบาลกลาง ซึ่งก็ต้องเป็นคดีที่กฎหมายของมลรัฐกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลมลรัฐด้วย

²²²สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน Royal Thai Embassy, Washington D.C..ข้อมูลทั่วไป. 26 ตุลาคม 2565. สืบค้นจาก <https://thaiembdc.org/th/>

²²³ น้ำแท้ มีบุญส้าง. การใช้อำนาจตุลาการโดยประชาชน. *จุลนิติ*, 6(5). หน้า 47.

โครงสร้างของศาลรัฐบาลกลาง (Federal Courts) ประกอบไปด้วยศาล 3 ชั้นศาล ได้แก่²²⁴

1) ศาลชั้นต้นหรือศาลจังหวัด (U.S. District Courts) เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับรัฐบาลกลางใน 50 มลรัฐ โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา ในส่วนของคดีอาญาจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาความผิดทุกประเภท แต่ในคดีความผิดอาญาไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) ลงมา ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้นหรือศาลจังหวัดจะมีผู้พิพากษามาจิสเตรท (Federal Magistrate Judges) ทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีเหมือนกับศาลมาจิสเตรทในระดับมลรัฐ เพียงแต่ไม่ได้มีการแยกเป็นศาลต่างหากแบบมลรัฐ โดยศาลชั้นต้นหรือศาลจังหวัดของสหรัฐอเมริกาทั้งหมดมีทั้งสิ้น 94 ศาล ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมลรัฐหนึ่งๆ จะต้องมศาลชั้นต้นหรือศาลจังหวัดอย่างน้อย 1 ศาล²²⁵ องค์คณะพิจารณาประกอบไปด้วยผู้พิพากษา 1 คน กับลูกขุน 12 คน²²⁶ ซึ่งหากจำเลยไม่ต้องการที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน จำเลยสามารถตกลงสละสิทธิ์ที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุนได้²²⁷ โดยในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ผู้พิพากษาจะทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาข้อกฎหมาย ส่วนลูกขุนจะทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดข้อเท็จจริงว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่

2) ศาลอุทธรณ์ (U.S. Court of Appeals) เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีการอุทธรณ์ขึ้นมาจากศาลชั้นต้นหรือศาลเขต มีทั้งสิ้นจำนวน 13 ศาล องค์คณะพิจารณาประกอบไปด้วยผู้พิพากษา 3 คน โดยศาลอุทธรณ์จะรับพิจารณาทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาด (Corrective) และป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด (Preventive) ของศาลล่าง

3) ศาลสูงสุด (U.S. Supreme Court) เป็นศาลสูงสุดของระบบศาลของสหรัฐอเมริกา มีเพียงศาลเดียวตั้งอยู่ในเมืองหลวงของสหรัฐอเมริกา คือ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (Washington, D.C.) และมีผู้พิพากษาทั้งสิ้นจำนวน 9 คน แบ่งเป็นประธานศาลสูงสุด 1 คน (Chief Justice) และผู้พิพากษาศาลสูงสุดอีก 8 คน (Associate Justice) โดยรับพิจารณาพิพากษาคดีที่คู่ความไม่พอใจคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือคำพิพากษาของศาลสูงสุดของมลรัฐ คำพิพากษาของศาลสูงสุดเป็นที่สุด แม้แต่รัฐสภา也不能สามารถออกกฎหมายมาลบล้างได้

²²⁴ ธนัทธ ฟูมจิตร. *บทบาทของศาลอุทธรณ์ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงในคดีอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2554. หน้า 48.

²²⁵ Thomas R. Van Dervort. *American Law and The Legal System : Equal Justice Under The Law*. (2nd Edition). New York: West Legal Studies. 2000. p. 60.

²²⁶ พรเพชร วิชิตชลชัย. การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน. *สุลพาท*, 42(2). หน้า 91.

²²⁷ Hazel B. Kerper. *Introduction to the Criminal Justice System*. (2nd Edition). New York: West Publishing Company. 1979. pp. 40-41.

ในกรณีของศาลมลรัฐ (State Courts) นั้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกาประกอบไปด้วยมลรัฐทั้งสิ้น 50 มลรัฐ และแต่ละมลรัฐมีอิสระในการจัดตั้งระบบศาลของมลรัฐตนเอง จึงทำให้มีรูปแบบการจัดตั้งศาลและชื่อเรียกศาลที่แตกต่างหลากหลาย ในที่นี้จึงขอนำเพียงโครงสร้างของศาลมลรัฐ (State Courts) ที่มีมลรัฐส่วนใหญ่ใช้อยู่ในปัจจุบันมาอธิบาย โดยโครงสร้างของศาลมลรัฐ (State Courts) ส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยศาล 3 ชั้นศาล ได้แก่²²⁸

1) ศาลชั้นต้น (Trial Courts) แบ่งออกเป็น 2 ชั้นศาล ได้แก่

1.1) ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีอันจำกัด (Court of Limited Jurisdiction) หรือศาลมาจิสเตรท (Magistrate Courts) เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีค่อนข้างจำกัด โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาไม่เกินคดีความผิดอาญาประเภทไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) ที่เกิดขึ้นในเขตเมือง และทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญาประเภทความผิดร้ายแรง (Felony) ก่อนที่จะส่งคดีไปพิจารณาในศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีทั่วไปต่อไป องค์คณะประกอบไปด้วยผู้พิพากษาคนเดียว โดยในแต่ละมลรัฐอาจจะเรียกชื่อต่างกัน เช่น Municiple Court, County Court, District Court, Metropolitan Court เป็นต้น

1.2) ศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีทั่วไป (Court of General Jurisdiction) เป็นศาลที่มีเขตอำนาจทั่วไป รับพิจารณาพิพากษาอาชญากรรมทุกประเภทที่เกิดขึ้นในเขตเมืองของมลรัฐ ซึ่งไม่ได้อยู่ในอำนาจของศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีอันจำกัดหรือศาลมาจิสเตรท ดังนั้นในคดีอาญาศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีทั่วไปจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดอาญาร้ายแรง (Felony) ซึ่งไต่สวนมูลฟ้องมาแล้วโดยศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีอันจำกัดหรือศาลมาจิสเตรท นอกจากนี้ยังมีหน้าที่รับพิจารณาคดีที่มีการอุทธรณ์มาจากศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีอันจำกัดหรือศาลมาจิสเตรทด้วย²²⁹ องค์คณะประกอบไปด้วยผู้พิพากษา 1 คน กับลูกขุนตามจำนวนที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละมลรัฐกำหนด ซึ่งปกติจะมีจำนวน 12 คน แต่จะต้องไม่น้อยกว่า 6 คน มิฉะนั้น จะขัดกับรัฐธรรมนูญ²³⁰ โดยในแต่ละมลรัฐอาจจะเรียกชื่อต่างกัน เช่น Felony Court, Superior Court, Supreme Court, County Court, District Court, Circuit Court, Court of Common Plea เป็นต้น

²²⁸ สุพจน์ สุโรจน์. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 9, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2563. หน้า 46-49.

²²⁹ Jack S. Emery, Linda L. Edwards and J. Stanley Edwards. *Civil Procedure and Litigation*. New York: West Legal Studies. 2000. pp. 25-26.

²³⁰ พรเพชร วิชิตชลชัย. การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน. *คูลพาท*, 42(2). หน้า 91.

2) ศาลอุทธรณ์ (State Court of Appeals) เป็นศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีทั่วไป โดยมีเพียง 39 มลรัฐเท่านั้นที่มีศาลอุทธรณ์ ส่วนมลรัฐที่ไม่มีศาลอุทธรณ์การอุทธรณ์จะเป็นการอุทธรณ์ไปยังศาลสูงสุดแห่งมลรัฐโดยตรง องค์คณะประกอบไปด้วยผู้พิพากษา 3 คน

3) ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐ (State Supreme Court) เป็นศาลสูงสุดในแต่ละมลรัฐ โดยหลักแล้วจะมีเพียงมลรัฐละหนึ่งศาลเท่านั้น มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์ขึ้นมาจากศาลล่าง องค์คณะประกอบไปด้วยผู้พิพากษามากกว่าตามที่กฎหมายของแต่ละมลรัฐกำหนด

ด้วยเหตุที่สหรัฐอเมริกา มีศาลซ้อนกันอยู่สองชั้นทั้งระดับรัฐบาลกลางและระดับมลรัฐนี้เอง จึงทำให้มีโอกาสเกิดกรณีที่ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดอาญาทั้งตามกฎหมายอาญาของรัฐบาลกลางและกฎหมายอาญาของมลรัฐ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดอาจถูกพิจารณาคดีโดยศาลของรัฐบาลกลาง หรือศาลของมลรัฐ หรือทั้งสองศาล ซึ่งการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาของรัฐบาลกลางและกฎหมายของมลรัฐ ถือเป็นความผิดต่างกัน ไม่เป็นการพิจารณาคดีผู้กระทำความผิดซ้ำซ้อนกัน 2 ครั้ง จึงไม่เป็นการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาซ้ำซ้อนในข้อหาเดียวกัน (Double Jeopardy) ดังนั้น จึงไม่ถูกต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 (The Fifth Amendment)²³¹ แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติผู้กระทำความผิดจะถูกพิจารณาคดีในศาลใดศาลหนึ่งเท่านั้น โดยอัยการรัฐบาลกลางหรืออัยการมลรัฐที่มีพยานหลักฐานแน่นหนาจะเป็นผู้ยื่นฟ้องต่อศาลที่ตนมีเขตอำนาจ และบางครั้งการจับกุมของตำรวจก็มีผลต่อการฟ้องต่อศาลเช่นกัน หากเป็นตำรวจสอบสวนกลางเป็นผู้จับกุมผู้กระทำความผิด อัยการรัฐบาลกลางก็จะเป็นผู้ฟ้องคดีผู้กระทำความผิดต่อศาลรัฐบาลกลาง แต่หากเป็นตำรวจมลรัฐหรือตำรวจท้องถิ่นเป็นผู้จับกุมผู้กระทำความผิด อัยการมลรัฐก็จะเป็นผู้ฟ้องคดีผู้กระทำความผิดต่อศาลมลรัฐ²³²

²³¹ United States Constitution, Fifth Amendment

“No person shall be held to answer for a capital, or otherwise infamous crime, unless on a presentment or indictment of a grand jury, except in cases arising in the land or naval forces, or in the militia, when in actual service in time of war or public danger; nor shall any person be subject for the same offense to be twice put in jeopardy of life or limb; nor shall be compelled in any criminal case to be a witness against himself, nor be deprived of life, liberty, or property, without due process of law; nor shall private property be taken for public use, without just compensation.”

²³² สุพจน์ สุโรจน์. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยสหรัฐอเมริกา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 9, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2563. หน้า 53-54.

แม้โดยหลักสหรัฐอเมริกาจะใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่งทำให้กฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาคือเป็นกฎหมายในลักษณะที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร กล่าวคือ ถือเอาคำพิพากษาของศาลเป็นกฎหมายอาญา แต่ก็เชื่อว่าสหรัฐอเมริกาก็ไม่มีการบัญญัติกฎหมายอาญาในลักษณะลายลักษณ์อักษรขึ้นเป็นรัฐบัญญัติใช้บังคับเลย ในปัจจุบันกฎหมายอาญาทั้งระดับรัฐ (Federal Criminal Law) และระดับมลรัฐต่างๆ (State Criminal Law) ก็ได้มีการบัญญัติไว้ในลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษรมากขึ้น ซึ่งเรียกว่า “กฎหมายอาญาสารบัญญัติ” (Substantive Criminal Law) ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวกและความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น ต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code) ซึ่งเป็นกฎหมายที่รัฐบาลกลางตราขึ้น ประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Penal Code) ประมวลกฎหมายอาญาของมลรัฐจอร์เจีย (Criminal Code of Georgia) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มลรัฐตราขึ้น เป็นต้น

ต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code) มาตรา 1.04 (1)²³³ ได้มีการแบ่งประเภทของความผิดอาญาตามความร้ายแรงของความผิดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

3.1 ความผิดร้ายแรง (Felony)

ความผิดอาญาประเภทนี้เป็นความผิดอาญาที่มีความร้ายแรง โดยจะเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปี ขึ้นไป จนถึงโทษประหารชีวิต ซึ่งความผิดร้ายแรงนี้ยังอาจแบ่งย่อยออกเป็นประเภทต่างๆ ได้อีกเป็น Class A, B, C หรือ 1st, 2nd, 3rd degree ทั้งนี้ ตามมาตรา 6.01 (1)²³⁴ แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา โดยมาตรา 6.06²³⁵ แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของ

²³³ Model Penal Code, Section 1.04 (1)

“(1) An offense defined by this Code or by any other statute of this State, for which a sentence of [death or of] imprisonment is authorized, constitutes a crime. Crimes are classified as felonies, misdemeanors or petty misdemeanors.”

²³⁴ Model Penal Code, Section 6.01 (1)

“(1) Felonies defined by this Code are classified, for the purpose of sentence, into three degrees, as follows:

- (a) felonies of the first degree;
- (b) felonies of the second degree;
- (c) felonies of the third degree.”

²³⁵ Model Penal Code, Section 6.06

“A person who has been convicted of a felony may be sentenced to imprisonment, as follows:

(1) in the case of a felony of the first degree, for a term the minimum of which shall be fixed by the Court at not less than one year nor more than ten years, and the maximum of which shall be life imprisonment;

สหรัฐอเมริกาได้กำหนดอัตราโทษที่ศาลจะลงกับผู้กระทำความผิดได้ในความผิดร้ายแรงแต่ละระดับดังนี้

1) ความผิดร้ายแรงระดับที่ 1 (A Felony of the First Degree) คือ ความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ศาลลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี และอัตราโทษสูงสุดรวมแล้วต้องไม่เกินจำคุกตลอดชีวิต เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาตามมาตรา 210.2 ความผิดฐานลักพาตัวตามมาตรา 212.1 แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2) ความผิดร้ายแรงระดับที่ 2 (A Felony of the Second Degree) คือ ความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ศาลลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 3 ปี และอัตราโทษสูงสุดรวมแล้วต้องจำคุกไม่เกิน 10 ปี เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา 213.1 ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์โดยเจตนาตามมาตรา 220.1 (1) แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

3) ความผิดร้ายแรงระดับที่ 3 (A Felony of the Third Degree) คือ ความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ศาลลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปี และอัตราโทษสูงสุดรวมแล้วต้องจำคุกไม่เกิน 5 ปี เช่น ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายด้วยอาวุธร้ายแรงโดยประมาทตามมาตรา 211.1 ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นตามมาตรา 212.2 แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ในกรณีความผิดอาญาประเภทความผิดร้ายแรง (Felony) นั้น โดยหลักแล้วต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code) จะกำหนดไว้ชัดเจนว่าความผิดร้ายแรงแต่ละความผิดนั้นอยู่ในระดับความผิดร้ายแรงระดับที่เท่าไร แต่สำหรับความผิดร้ายแรงที่ไม่ได้กำหนดระดับไว้ ต้องถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงระดับที่ 3 (A Felony of the Third Degree)

3.2 ความผิดไม่ร้ายแรง (Misdemeanor)

ความผิดอาญาประเภทนี้เป็นความผิดอาญาที่ไม่มีความร้ายแรง โดยจะเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ลงมา ทั้งนี้ ตามมาตรา 6.08²³⁶ แห่งต้นแบบประมวลกฎหมาย

(2) in the case of a felony of the second degree, for a term the minimum of which shall be fixed by the Court at not less than one year nor more than three years, and the maximum of which shall be ten years;

(3) in the case of a felony of the third degree, for a term the minimum of which shall be fixed by the Court at not less than one year nor more than two years, and the maximum of which shall be five years.”

²³⁶ Model Penal Code, Section 6.08

อาญาของสหรัฐอเมริกา เช่น ความผิดฐานบุกรุกเข้าไปในอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาตในเวลากลางคืนตามมาตรา 221.2 ความผิดฐานใช้ยานพาหนะของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 223.9 ความผิดฐานฉ้อโกงเจ้าหน้าที่มีประกันตามมาตรา 224.10 แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

สำหรับความผิดอาญาใดที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติกำหนดประเภทของความผิดอาญาเอาไว้เป็นการเฉพาะ และไม่มีคำพิพากษาของศาลวินิจฉัยไว้ว่าเป็นความผิดอาญาประเภทใด ให้ถือเป็นความผิดอาญาประเภทความผิดไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) ทั้งสิ้น ทั้งนี้ ตามมาตรา 1.04 (6)²³⁷ แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา

3.3 ความผิดลหุโทษหรือความผิดเล็กน้อย (Petty Misdemeanor)

ความผิดอาญาประเภทนี้เป็นความผิดอาญาที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าความผิดประเภทความผิดไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) โดยเป็นความผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 30 วัน ทั้งนี้ ตามมาตรา 6.08 แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา เช่น ความผิดฐานรายงานข้อมูลอันเป็นเท็จต่อหน่วยงานรัฐที่บังคับใช้กฎหมายตามมาตรา 241.5 (2) ความผิดฐานเจตนาก่อวินาศกรรมผู้อื่นตามมาตรา 250.4 ความผิดฐานกระทำการลามกโดยเปิดเผยตามมาตรา 251.1 แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีความผิดอีกประเภทหนึ่ง คือ การฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) โดยการกระทำใดจะเป็นความผิดประเภทการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) การกระทำนั้นจะถูกกำหนดไว้โดยชัดแจ้งในต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code) หรือกฎหมายลายลักษณ์อักษรอื่นๆ ของสหรัฐอเมริกาให้เป็นความผิดประเภทการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) หรือถ้าความผิดใดไม่มีโทษอื่นนอกจากโทษปรับสถานเดียว หรือมีโทษปรับและโทษริบทรัพย์ หรือโทษทางแพ่งอื่นๆ หรือเป็นความผิดที่กฎหมายลายลักษณ์อักษรอื่นได้กำหนดว่าความผิดนั้นไม่ใช่ความผิดอาญา กรณีนี้ก็ถือเป็นความผิดประเภทการ

“ A person who has been convicted of a misdemeanor or a petty misdemeanor may be sentenced to imprisonment for a definite term which shall be fixed by the Court and shall not exceed one year in the case of a misdemeanor or thirty days in the case of a petty misdemeanor.”

²³⁷ Model Penal Code, Section 1.04 (6)

“(6) Any offense declared by law to constitute a crime, without specification of the grade thereof or of the sentence authorized upon conviction, is a misdemeanor.”

ฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) เช่นกัน ทั้งนี้ ตามมาตรา 1.04 (5)²³⁸ แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา

ในกรณีของความผิดประเภทการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) นี้ ต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code) ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าความผิดประเภทการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) ไม่ใช่ความผิดอาญา และการถูกตัดสินว่ากระทำความผิดประเภทการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) นี้ ก็ไม่ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเสียสิทธิประโยชน์ในทางกฎหมายหรือความสามารถใดๆ ในทางกฎหมาย เหมือนกับกรณีของผู้กระทำความผิดซึ่งถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิดอาญาประเภทอื่นแต่อย่างใด ทั้งนี้ ตามมาตรา 1.04 (5) แห่งต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา

เหตุที่จำเป็นต้องมีการแบ่งแยกความผิดอาญาออกเป็นความผิดประเภทการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) ก็เนื่องจากการกระทำความผิดอาญา (Crime) นั้น ต้องเป็นการกระทำที่ได้รับการดำเนินของสังคมและสมควรที่จะใช้สภาพบังคับทางอาญา แต่ในขณะเดียวกันการกระทำความผิดที่ไม่รุนแรงถึงขนาดที่สมควรจะถูกประณามจากสังคมว่าเป็นความผิดอาญาก็จำเป็นที่จะต้องมีไว้เพื่อให้มีสภาพบังคับ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสงบสุขแก่สังคมมากกว่าที่จะไม่มีความผิดประเภทนี้ ดังนั้น ผู้ร่างต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาจึงได้กำหนดให้ความผิดเหล่านี้เป็นความผิดที่ไม่ใช่ความผิดอาญาโดยแท้ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด และสภาพบังคับที่ใช้ ก็คือ โทษปรับ ริบทรัพย์ หรือโทษทางแพ่งอื่นๆ เช่น การเพิกถอนใบอนุญาต เป็นต้น ซึ่งผู้ร่างต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าวิธีการแบ่งแยกความผิดเช่นนี้จะสามารถตอบสนองความต้องการด้านการบังคับใช้กฎหมายได้

²³⁸ Model Penal Code, Section 1.04 (5)

“(5) An offense defined by this Code or by any other statute of this State constitutes a violation if it is so designated in this Code or in the law defining the offense or if no other sentence than a fine, or fine and forfeiture or other civil penalty is authorized upon conviction or if it is defined by a statute other than this Code which now provides that the offense shall not constitute a crime. A violation does not constitute a crime and conviction of a violation shall not give rise to any disability or legal disadvantage based on conviction of a criminal offense.”

โดยไม่ทำให้ความเข้าใจในคำว่า “ความผิดอาญา” เบาบาง หรือเจือจางลงไป หรือทำให้เกิดการนำเอาโทษจำคุกมาใช้ในทางที่ผิด²³⁹

ในระดับกฎหมายของมลรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา นั้น หลายมลรัฐได้กำหนดให้ ความผิดประเภทการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) ซึ่งโดยลักษณะมีความรุนแรงน้อยกว่า ความผิดอาญาประเภทความผิดไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) เป็นความผิดอีกประเภทหนึ่ง นอกเหนือจากความผิดอาญาประเภทความผิดร้ายแรง (Felony) และความผิดไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) โดยแต่ละมลรัฐมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น การละเมิดระเบียบตำรวจ (Police Regulations) การละเมิดระเบียบสาธารณะ (Public Torts)²⁴⁰ เป็นต้น ซึ่งความผิดประเภทนี้ศาล หลายมลรัฐถือว่าไม่ใช่ความผิดอาญา เช่น ศาลของรัฐโคโลราโด (Colorado) ลุยเซียนา (Louisiana) มิสซูรี (Missouri) เนแบรสกา (Nebraska) โอไฮโอ (Ohio) และวิสคอนซิน (Wisconsin) แต่อย่างไรก็ตาม ศาลของบางมลรัฐก็ถือว่าความผิดประเภทนี้เป็นความผิดอาญา เช่น ศาลของรัฐไอโอวา (Iowa) มินนิโซตา (Minnesota) โอคลาโฮมา (Oklahoma) ยูทาห์ (Utah) เป็นต้น²⁴¹

3.4 ความผิดหลุโทษกับการยอมความ

ในกรณีของความผิดหลุโทษตามกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกากับการยอมความนั้น แม้ว่าตามประวัติศาสตร์พื้นที่ของสหรัฐอเมริกาถูกชาวอังกฤษเข้าไปตั้งรกรากเป็นส่วนใหญ่ เมื่อสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 17 ซึ่งส่งผลทำให้สหรัฐอเมริกาตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลโดยตรงจากประเทศอังกฤษ กฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาจึงใช้ระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law) ตามแบบของกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษ แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสเข้ามาช่วยเหลือสหรัฐอเมริกา ในการสู้รบเพื่อประกาศอิสรภาพจากประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกาจึงนำระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law) มาใช้ เพื่อเป็นการผูกมิตรไมตรีกันระหว่างสองประเทศ²⁴² ดังนั้น กฎหมาย

²³⁹ เกษมวดี ศุภกิจ โยพวงศ์. การปรับเปลี่ยนความผิดหลุโทษที่ไม่มีลักษณะเป็นความผิดอาญาโดยแท้เป็นความผิดต่อกฎระเบียบของสังคม : ศึกษาเฉพาะความผิดหลุโทษในประมวลกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2549. หน้า 56.

²⁴⁰ Justin Miller. *Handbook of Criminal Laws*. (35th Edition). Minnesota: West Publishing Company. 1975. pp. 47-48.

²⁴¹ Justin Miller. *Handbook of Criminal Laws*. (35th Edition). Minnesota: West Publishing Company. 1975. p. 48.

²⁴² อรรถพล ใหญ่สว่าง. ผู้เสียหายในคดีอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2524. หน้า 51.

อาญาของสหรัฐอเมริกาจึงมีความพิเศษเฉพาะตัว กล่าวคือ กฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาก็ใช้ 2 ระบบกฎหมายผสมกัน จึงทำให้มีกฎหมายอาญาทั้งในรูปลายลักษณ์อักษรและในรูปจารีตประเพณีผสมกัน²⁴³ และเมื่อสหรัฐอเมริกานำระบบกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาใช้ผสมกับระบบกฎหมายอาญาที่มีอยู่เดิม จึงทำให้สหรัฐอเมริกายอมรับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) ไปด้วยโดยปริยาย

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) นั้น คือ หลักที่มองว่าเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น รัฐเท่านั้นที่ เป็นผู้เสียหาย แม้จะมีเอกชนคนใดได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดโดยตรงอย่างไร เอกชนคนนั้นก็หาใช่ผู้เสียหายไม่ และผู้ที่มิอำนาจดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดก็ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งก็คือ พนักงานอัยการนั่นเอง ดังนั้นเมื่อสหรัฐอเมริกานำเอาหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) ตามแบบของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาใช้ดำเนินคดีอาญาในประเทศของตน จึงทำให้การดำเนินคดีอาญาของสหรัฐอเมริกาต้องดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้แทนของรัฐเท่านั้น เอกชนทั่วไปแม้จะได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดโดยตรงก็ไม่มีสิทธิดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง เพราะหลักการนี้มองว่าการกระทำความผิดอาญาเป็นการกระทำที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมส่วนรวมโดยตรง จึงถือว่ารัฐเท่านั้นที่ เป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญา ส่วนเอกชนผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดหาใช่ผู้เสียหายไม่ เอกชนจึงไม่มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาด้วยตนเองแต่อย่างใดก็ตาม ในกรณีของสหรัฐอเมริกานั้น เอกชนผู้เสียหายมีสิทธิร้องทุกข์ (Complaint) ต่อตำรวจให้ดำเนินคดีอาญา หรือยื่นคำร้องทุกข์โดยตรงต่อศาลมาจิสเตรท (Magistrate Courts) ในคดีความผิดอาญาที่ไม่เกินความผิดประเภทไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) หรือยื่นคำร้องทุกข์ต่อคณะลูกขุน (Jury) ในคดีความผิดอาญาร้ายแรง (Felony) เพื่อให้ศาลมาจิสเตรท (Magistrate Courts) หรือคณะลูกขุน (Jury) ทำการไต่สวนมูลฟ้อง และดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาลที่มีอำนาจต่อไป²⁴⁴

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว เอกชนผู้เสียหายไม่อาจตกลงยอมความกับผู้กระทำความผิดได้ เพราะเอกชนผู้เสียหายไม่ใช่ผู้เสียหายที่แท้จริงและไม่มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด รัฐเท่านั้นที่ เป็นผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด โดยในกรณีนี้ศาลสูงสุดของสหรัฐมิสซูรีได้วางหลักไว้ว่า ผู้เสียหายเท่านั้นที่จะทำให้การกระทำอันควรเป็นความผิดกลายเป็นไม่ต้องรับผิด และ

²⁴³ วิษณุ เครืองาม. ความยินยอม-ยอมความตามกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา. วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1(2). หน้า 155.

²⁴⁴ กิตติ บุญพลากร. ผู้เสียหายในคดีอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2523. หน้า 24.

เมื่อสังคมเป็นผู้เสียหาย สังคมเท่านั้นที่จะใช้สิทธินั้นได้ เอกชนไม่อาจใช้สิทธิดังกล่าวได้ แม้ว่าคนจะเป็นผู้เสียหายโดยพฤตินัยก็ตาม ซึ่งหลักการนี้ถือเป็นแนวปฏิบัติในทุกมลรัฐของสหรัฐอเมริกา²⁴⁵

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สหรัฐอเมริกาไม่มีความผิดอันยอมความได้ ทั้งศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาก็เคยได้ประกาศซ้ำในหลายคดีว่า ผลประโยชน์ของรัฐและสังคมย่อมอยู่เหนือกว่าผลประโยชน์ของเหยื่อในการกระทำความผิด การที่พนักงานอัยการฟ้องคดีก็เป็นการกระทำไปเพื่อสังคมมิใช่เพื่อประโยชน์ของเหยื่อในการกระทำความผิด ผลประโยชน์อื่นใดที่เหยื่อได้รับจากผู้กระทำความผิดถือเป็นเรื่องของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย หากได้มีผลต่อรูปคดีและอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีของพนักงานอัยการแต่อย่างใด ซึ่งเมื่อศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาวางหลักการไว้เช่นนี้แล้ว จึงส่งผลให้ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้กระทำความผิดไม่มีทางที่จะระงับลงไปได้โดยการชดเชยค่าเสียหายให้กับเอกชนผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจของเอกชนผู้เสียหาย²⁴⁶

แม้ต่อมาบางรัฐจะได้ออกกฎหมายกำหนดให้ความผิดอาญาบางประเภทเป็นความผิดอันยอมความได้ หรือทำให้คดีอาญาลดลงได้ เพราะเห็นว่าความผิดอาญาบางประเภทกระทบต่อเอกชนผู้เสียหายโดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาก็ได้วินิจฉัยว่ากฎหมายเหล่านี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะไม่เป็นการคุ้มครองบุคคลอย่างเสมอภาคกัน ทำให้ผู้ที่มิฐานะร้ายและสามารถชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้ไม่ต้องถูกลงโทษจำคุก ซึ่งไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ เงินไม่ควรซื้อเสรีภาพจากการถูกจำคุกได้ ซึ่งแม้จะเป็นการมองข้ามความเป็นจริงแต่ก็เป็นไปเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์และความสงบสุขของสังคม²⁴⁷

สำหรับกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกานั้น นอกจากจะไม่มี ความผิดอันยอมความได้แล้ว หากมีการตกลงยอมความในทางอาญากันกลับถือเป็นความผิดอาญาประเภทหนึ่งด้วย เรียกว่า ความผิดฐานยอมความ (Compounding an Offense) ทั้งนี้ ตามมาตรา 242.5²⁴⁸ แห่งต้นแบบ

²⁴⁵ วิษณุ เครืองาม. ความยินยอม-ยอมความตามกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา. วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1(2). หน้า 156-157.

²⁴⁶ ปริญญ์ ชินะผา. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้ : ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในลักษณะ 12 แห่งประมวลกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2550. หน้า 63.

²⁴⁷ วิษณุ เครืองาม. ความยินยอม-ยอมความตามกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา. วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1(2). หน้า 162-165.

²⁴⁸ Model Penal Code, Section 242.5

“A person commits a misdemeanor if he accepts or agrees to accept any pecuniary benefit in consideration of refraining from reporting to law enforcement authorities the commission or suspected

ประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากถือว่าการกระทำที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมบิดเบือน (Perversion of Justice) เพราะอาศัยวิธีการเจรจาเพื่อให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากการถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิด ส่วนกรณีของการต่อรองเพื่อให้จำเลยรับสารภาพ (Plea Bargain) โดยกันจำเลยไว้เป็นพยานของพนักงานอัยการ ไม่ถือเป็นความผิดฐานยอมความแต่อย่างใด²⁴⁹

ดังนั้น เมื่อความผิดทุกฐานความผิดในกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาไม่มีความผิดใดเป็นความผิดอันยอมความได้แล้ว ความผิดลหุโทษในกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาจึงไม่มีความผิดอันยอมความได้เช่นเดียวกัน จึงสรุปได้ว่า ความผิดลหุโทษ (Petty Misdemeanor) ตามกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว คู่กรณีจึงไม่สามารถที่จะตกลงยอมความกันเพื่อให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปได้

commission of any offense or information relating to an offense. It is an affirmative defense to prosecution under this Section that the pecuniary benefit did not exceed an amount which the actor believed to be due as restitution or indemnification for harm caused by the offense.”

²⁴⁹ Eric Surette. Compounding Offenses. *Corpus Juris Secundum*, 15(No.1). p. 52.

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดลหุโทษ (Petty Offenses) แม้จะเป็นความผิดที่มีอัตราโทษเล็กๆ น้อยๆ กล่าวคือ โทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ก็ถือว่าเป็นความผิดประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ผู้กระทำความผิดลหุโทษย่อมได้รับการลงโทษตามอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น บทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันจึงควรได้รับการพิจารณาตรวจสอบว่ามีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และทันต่อยุคสมัยหรือไม่ เพราะหากบทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยไม่มีความเหมาะสม ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่ทันต่อยุคสมัย อาจส่งผลกระทบที่ไม่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยได้ ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องนำบทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมาศึกษาเปรียบเทียบกับความผิดลหุโทษตามกฎหมายอาญาของต่างประเทศ เพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการบังคับใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยต่อไป ซึ่งในกรณีนี้ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาเปรียบเทียบความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับความผิดลหุโทษตามกฎหมายอาญาของต่างประเทศ 2 ประเทศ ได้แก่ 1) ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (France) และ 2) ความผิดลหุโทษตามกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (United States of America)

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งประเภทของความผิดอาญาและอัตราโทษของความผิดลหุโทษ

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมีการแบ่งประเภทของความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดลหุโทษซึ่งถูกบัญญัติไว้ในภาค 3 และความผิดอาญาทั่วไปซึ่งถูกบัญญัติไว้ในภาค 2 โดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ของความผิดลหุโทษไว้ว่า “ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้น ความผิดลหุโทษ จึงหมายถึง

ความผิดใดก็ตามที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งก็จะเห็นได้ว่าเป็นการนำอัตราโทษมาเป็นตัวพิจารณาว่าความผิดจะเป็นความผิดลหุโทษ

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้บัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในภาค 3 จำนวนทั้งสิ้น 32 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 367 ถึงมาตรา 398 โดยได้บัญญัติระวางโทษสำหรับความผิดลหุโทษไว้ 4 ระดับ ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากเบาไปหาหนักได้ดังนี้

- (1) โทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท
- (2) โทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท
- (3) โทษจำคุกไม่เกิน 10 วัน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (4) โทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

อัตราโทษลำดับแรก ความผิดลหุโทษที่มีอัตราโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 367, 370 และ 371

อัตราโทษลำดับที่สอง ความผิดลหุโทษที่มีอัตราโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 369, 372, 373, 375, 378, 385, 386, 387, 388, 395, 396 และ 397 วรรคหนึ่ง

อัตราโทษลำดับที่สาม ความผิดลหุโทษที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 วัน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 368 วรรคหนึ่ง, 376 และ 379

อัตราโทษลำดับที่สี่ ความผิดลหุโทษที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 368 วรรค 2, 374, 377, 380, 381, 382, 383, 384, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 397 วรรค 2, 397 วรรค 3 และ 398

ในกรณีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1994 (French Penal Code (Code Pénal Français)) ได้แบ่งประเภทของความผิดอาญาตามอัตราโทษของความผิดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความผิดอาญา (Les Crimes) ความผิดมหัศจรรย์โทษ (Les Délits) และความผิดลหุโทษ (Les Contraventions)

แต่เดิมประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1810 มาตรา 464 ได้กำหนดโทษสำหรับความผิดลหุโทษไว้ 3 ประเภท ได้แก่

- (ก) โทษจำคุก
- (ข) โทษปรับ
- (ค) โทษริบทรัพย์สิน

แต่ต่อมาในปี ค.ศ. 1993 สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ทำการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอาญา โดยยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 93-913 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1993 ดังนั้น จึงส่งผลให้ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1994 ซึ่งเป็นฉบับ

ปัจจุบัน ไม่มีการกำหนดโทษจำคุกสำหรับความผิดหลูโทษไว้ คงเหลือโทษที่จะใช้สำหรับความผิดหลูโทษไว้ 2 ประเภท เท่านั้น ซึ่งได้แก่ โทษปรับและโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการ ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-12 ดังนั้น จึงทำให้ความผิดหลูโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 80 มาตรา โดยเริ่มตั้งแต่มาตรา R. 610-1 ถึงมาตรา R. 655-1 ไม่มีความผิดใดเลยมีที่อัตราโทษจำคุก

สำหรับโทษปรับในความผิดหลูโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น กฎหมายกำหนดจำนวนเงินค่าปรับของโทษปรับตามลำดับชั้นไว้เป็นเงินสกุลยูโร โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- (1) ปรับไม่เกิน 38 ยูโร สำหรับความผิดหลูโทษชั้นที่ 1
- (2) ปรับไม่เกิน 150 ยูโร สำหรับความผิดหลูโทษชั้นที่ 2
- (3) ปรับไม่เกิน 450 ยูโร สำหรับความผิดหลูโทษชั้นที่ 3
- (4) ปรับไม่เกิน 750 ยูโร สำหรับความผิดหลูโทษชั้นที่ 4
- (5) ปรับไม่เกิน 1,500 ยูโร สำหรับความผิดหลูโทษชั้นที่ 5 ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำ ให้เพิ่มอัตราโทษสูงสุดเป็น 3,000 ยูโร เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การกระทำความผิดซ้ำในกรณีดังกล่าวเป็นความผิดซ้ำชนิดพิเศษ

สำหรับโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 131-14 ซึ่งบัญญัติให้ความผิดหลูโทษชั้นที่ 5 นั้น ศาลอาจลงโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการได้อีกด้วย ดังต่อไปนี้

(1) พักใบอนุญาตขับขี่ที่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี การพักใบอนุญาตขับขี่ดังกล่าวอาจถูกจำกัดสำหรับการขับขี่ยานพาหนะที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดนี้ไม่สามารถใช้บังคับได้ในกรณีที่ความผิดหลูโทษซึ่งการพักใบอนุญาตขับขี่เป็นโทษเสริมนั้น ไม่ได้จำกัดห้ามการพักใบอนุญาตขับขี่เฉพาะการขับขี่ยานพาหนะที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ

(2) ห้ามเคลื่อนย้ายยานพาหนะคันหนึ่งหรือหลายคันของผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน

(3) ริบอาวุธขึ้นหนึ่งหรือหลายชิ้นที่เป็นของผู้กระทำความผิดหรือที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอำนาจใช้ได้โดยอิสระ

(4) เพิกถอนใบอนุญาตล่าสัตว์ พร้อมทั้งห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตล่าสัตว์ฉบับใหม่ในระหว่างระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

(5) ห้ามส่งจ่ายเช็คเพื่อการอื่น เว้นแต่เช็คที่ผู้ส่งจ่ายอนุญาตให้ผู้จ่ายถอนเงินได้ หรือเช็คที่ได้รับการรับรอง และห้ามใช้บัตรชำระเงินเป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี

(6) วัสดุของซึ่งได้ใช้หรือมีเจตนาจะใช้การกระทำความผิด หรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด อย่างไรก็ดีตาม การรับดังกล่าวไม่อาจกระทำได้ หากเป็นความผิดมิชฌิมโทษ ที่เกี่ยวกับการพิมพ์ (A Press Misdemeanour)

แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 131-15 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้บัญญัติห้ามการลงโทษปรับในความผิดลหุโทษพร้อมกับโทษริบหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-14 ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะลงทั้งโทษปรับและโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการควบคู่กันไปได้ เว้นแต่ในกรณีของความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 ศาลอาจลงโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการได้อีกด้วย

ในกรณีของสหรัฐอเมริกา นั้น ต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code) มาตรา 1.04 (1) ได้มีการแบ่งประเภทของความผิดอาญาตามความร้ายแรงของความผิดออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความผิดร้ายแรง (Felony) ความผิดไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) และความผิดลหุโทษหรือความผิดเล็กน้อย (Petty Misdemeanor) นอกจากนี้ ยังมีความผิดอีกประเภทหนึ่ง คือ การฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) แต่ความผิดประเภทการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) นี้ ต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า ไม่ใช่ความผิดอาญา และการถูกตัดสินว่ากระทำความผิดประเภทการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับ (Violations) นี้ ก็ไม่ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเสียสิทธิประโยชน์ในทางกฎหมายหรือความสามารถใดๆ ในทางกฎหมาย จึงมีอัตราโทษสถานเบาเป็นสภาพบังคับ ได้แก่ โทษปรับ ริบทรัพย์สิน หรือโทษทางแพ่งอื่นๆ เช่น การเพิกถอนใบอนุญาต เป็นต้น

สำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดเล็กน้อย (Petty Misdemeanor) ตามกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกานั้น เป็นความผิดอาญาที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าความผิดประเภทความผิดไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) โดยเป็นความผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 30 วัน ซึ่งในกรณีความผิดลหุโทษที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลรัฐบาลกลาง (Federal Courts) นั้น ศาลชั้นต้นของรัฐบาลกลาง (U.S. District Courts) จะมีผู้พิพากษามาจิสเตรท (Federal Magistrate Judges) ทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาคดี ส่วนในกรณีความผิดลหุโทษที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลมลรัฐ (State Courts) นั้น ศาลชั้นต้นของมลรัฐ (Trial Courts) ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีอันจำกัด (Court of Limited Jurisdiction) หรือ ศาลมาจิสเตรท (Magistrate Courts) จะเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีพิพากษาคดี ซึ่งหากคู่ความไม่เห็นด้วยกับคำตัดสินที่อาจอุทธรณ์คดีความผิดลหุโทษไปยังศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีทั่วไป (Court of General Jurisdiction) ได้

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งประเภทของความผิดอาญาและอัตราโทษของความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

และต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา นั้น สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ตามตารางเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งประเภทของความผิดอาญาและอัตราโทษของความผิดโทษของประเทศไทย สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการ	ประเทศไทย	สาธารณรัฐฝรั่งเศส	สหรัฐอเมริกา
แบ่งประเภทของ	อัตราโทษของ	อัตราโทษของ	ความร้ายแรงของ
ความผิดอาญา	ความผิด	ความผิด	ความผิด
อัตราโทษของ	มีโทษจำคุกไม่เกิน 1	ไม่มีโทษจำคุก มีเพียง	
ความผิดลหุโทษ	เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	โทษปรับหรือโทษริบ หรือจำกัดสิทธิบางประการเท่านั้น	มีโทษจำคุกไม่เกิน 30 วัน

จากตารางเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์ที่ประเทศไทยและสาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้ในการแบ่งประเภทของความผิดอาญาออกเป็นความผิดประเภทต่างๆ คือ อัตราโทษ ส่วนสหรัฐอเมริกาใช้ความร้ายแรงของความผิดเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของความผิดอาญาออกเป็นความผิดประเภทต่างๆ ส่วนในกรณีของอัตราโทษของความผิดลหุโทษนั้น ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยเป็นความผิดที่มีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ แม้บางความผิดมีเพียงโทษปรับสถานเดียว แต่บางความผิดก็มีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ จึงกล่าวได้ว่า ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยยังคงเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอยู่ ส่วนความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นความผิดที่มีอัตราโทษเพียงโทษปรับหรือโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการเท่านั้น ไม่มีการใช้โทษจำคุกกับความผิดลหุโทษเพื่อลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด จึงกล่าวได้ว่า ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นความผิดที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกแต่อย่างใด และความผิดลหุโทษตามต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code) เป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 30 วัน จึงกล่าวได้ว่า ความผิดลหุโทษตามกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกายังคงเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอยู่เช่นเดียวกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

สรุปได้ว่า กรณีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งประเภทของความผิดอาญานั้น กฎหมายอาญาของประเทศไทยและสาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้หลักอัตราโทษ แต่กฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา

ใช้หลักความร้ายแรงของความผิด ส่วนกรณีอัตราโทษของความผิดโทษนั้น ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยและต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกากำหนดให้ความผิดโทษเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก ส่วนประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดให้ความผิดโทษเป็นความผิดที่ไม่มีโทษจำคุก โดยมีเพียงอัตราโทษปรับหรือโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการเท่านั้น

1.1 วิเคราะห์อัตราโทษของความผิดโทษกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมสมัยใหม่ที่ต้องการลดปัญหาคดีล้นศาลและนักโทษล้นคุก

เนื่องจากในปัจจุบันนักกฎหมายทั่วโลกมีแนวคิดไปในทางเดียวกันว่า การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในยุคสมัยใหม่ต้องสามารถลดปัญหาคดีล้นศาลและนักโทษล้นคุกได้ เพราะผลของการลดปริมาณคดีความที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลและผลของการลดนักโทษล้นคุกทำให้รัฐสามารถงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงได้ การพิจารณาคดีของศาลก็จะมีความรอบคอบมากขึ้น ศาลมีระยะเวลาการพิจารณาคดีเพียงพอจึงสามารถให้ความเป็นธรรมได้มากขึ้น นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะมีจำนวนเพียงพอต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับผู้กระทำความผิดทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ผลลัพธ์ของการลดคดีล้นศาลและนักโทษล้นคุกจึงล้วนส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งสิ้น นักกฎหมายจึงได้พยายามค้นหาวิธีการต่างๆ มาประยุกต์ใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน เพื่อลดปัญหาคดีล้นศาลและนักโทษล้นคุกซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีประสิทธิภาพในการบังคับใช้อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย สังคม และรัฐมากที่สุด

ในกรณีนี้ การกำหนดให้ความผิดโทษมีการลงโทษปรับสถานเดียวโดยไม่มี การลงโทษจำคุกด้วยนั้นก็เป็วิธีการหนึ่งที่ช่วยลดปริมาณนักโทษล้นคุกได้ เพราะคดีความผิดอาญาโดยส่วนใหญ่จะมีโทษจำคุก หรือโทษปรับ หรือทั้งโทษจำคุกทั้งโทษปรับ เช่น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 358 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลย่อมสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำเลยได้ ศาลจะลงโทษอย่างไรขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเป็นหลัก โดยศาลจะลงโทษจำคุกอย่างเดียวก็ได้ หรือจะลงโทษปรับอย่างเดียวก็ได้ หรือจะลงทั้งโทษจำคุกและโทษปรับก็ได้ แต่หากกำหนดให้ความผิด เช่นนี้มีโทษปรับสถานเดียวโดยไม่มีโทษจำคุกด้วย ศาลย่อมไม่อาจใช้ดุลพินิจลงโทษเป็นอย่างอื่น นอกจากโทษปรับได้ และเมื่อศาลไม่สามารถลงโทษจำคุกได้ย่อมเกิดผลดีต่อการลดนักโทษล้นคุก ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณากับความผิดโทษแล้ว ปรากฏว่าความผิดโทษเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ การกระทำความผิดไม่ได้ส่งผลกระทบรุนแรงต่อผู้เสียหายและสังคมส่วนรวม การลงโทษจึงควรที่

จะได้รับโทษสถานเบา โทษปรับก็เป็นโทษทางอาญาสถานเบาอย่างหนึ่ง การใช้โทษปรับเพียงอย่างเดียวจึงเหมาะสมกับการกระทำความผิดลหุโทษแล้ว การมีโทษจำคุกด้วยอาจจะเป็นโทษที่รุนแรงเกินไปกว่าผลของการกระทำความผิดที่ผู้เสียหายได้รับและผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการความผิดเล็กๆ น้อยๆ เช่นนี้ และด้วยเหตุที่ความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ จึงเกิดการกระทำความผิดได้โดยง่าย จำนวนของการกระทำความผิดจึงเกิดขึ้นมาก ถ้าผู้กระทำความผิดถูกลงโทษจำคุกหมดทุกคนก็จะเกิดปัญหานักโทษล้นคุกอย่างแน่นอน ดังนั้น การที่กำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปัจจุบัน เนื่องจากสามารถช่วยลดปริมาณนักโทษล้นคุกได้ อีกทั้งการลงโทษปรับยังสามารถสร้างรายได้เข้ารัฐเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านอื่นๆ ได้อีกด้วย

1.2 วิเคราะห์อัตราโทษของความผิดลหุโทษกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู

ในยุคปัจจุบันนักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่า การลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีไม่คิดจะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกมากกว่าที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) โดยทฤษฎีนี้มีหลักการสำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

ประการแรก ต้องพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา

ประการที่สอง ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น

ประการที่สาม การลงโทษต้องเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล

ประการที่สี่ เมื่อผู้กระทำความผิดแก้ไขกลับดีดังเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ

ประการที่ห้า ให้มีการให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้เลี้ยงตนเอง มีความรู้ความสามารถ จนสามารถกลับคืนสู่สังคมของตนเองและสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

การลงโทษรูปแบบใดที่ไม่สอดคล้องกับหลักการสำคัญห้าประการดังกล่าว ย่อมไม่สอดคล้องทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่กำลังเป็นที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันนักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่าแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับเป็นคนดีจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เสียหายผู้กระทำความผิด สังคม และรัฐมากกว่าการที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอย่างรุนแรง

ในกรณีนี้ การกำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่มีอัตราโทษปรับเท่านั้นก็ย่อมเป็นไปได้ในแนวทางที่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)

เพราะการกำหนดให้ความผิดหูโทยมีเพียงโทยปรับเท่านั้นย่อมเป็นไปตามหลักการสำคัญของทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) เนื่องจากความผิดหูโทยมีอัตราโทยจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ซึ่งถือว่าเป็นโทยจำคุกกระยะสั้น เมื่อกำหนดให้ความผิดหูโทยเป็นความผิดที่มีอัตราโทยปรับอย่างเดียวแทนโทยจำคุก จึงเป็นการใช้วิธีลงโทษปรับซึ่งเป็นบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุกกระยะสั้น ทั้งการยกเลิกโทยจำคุกในความผิดหูโทยย่อมเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ได้มีโอกาสเข้าเรือนจำไปพบนักโทยคนอื่นที่เป็นผู้ประกอบอาชญากรรมอาชีพ ซึ่งอาจจะเกิดการเรียนรู้การประกอบอาชญากรรมจากบุคคลดังกล่าว ทำให้ผู้กระทำความผิดหูโทยกลายเป็นผู้ประกอบอาชญากรรมอาชีพ ซึ่งหากไปถึงขั้นนั้นจะทำให้ผู้กระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ไม่มีความรุนแรงอย่างความผิดหูโทยกลายเป็นผู้ที่ชอบทำความผิดที่รุนแรงๆ ได้ อันเป็นการทำลายคุณลักษณะประจำตัวของผู้กระทำความผิดหูโทยจากผู้ที่ไม่มีความคิดจะกระทำความผิดรุนแรงเป็นผู้ที่ชอบกระทำความผิดที่รุนแรง และการเข้าคุกก็อาจทำให้ผู้กระทำความผิดถูกตราหน้าจากบุคคลอื่นในสังคมว่าเป็นผู้เคยต้องโทยจำคุก ทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นที่รังเกียจของสังคม ไม่ได้รับการคบค้าสมาคมด้วย ซึ่งเมื่อสังคมไม่ต้อนรับเช่นนี้ ผู้กระทำความผิดย่อมถูกตัดโอกาสการกลับคืนสู่สังคม ทำให้เป้าหมายของทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูที่หวังจะให้ผู้กระทำความผิดไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกและสามารถดำเนินชีวิตอยู่กับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุขไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลย ดังนั้นหากต้องการที่จะให้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหวังก็ควรที่จะยกเลิกโทยจำคุกสำหรับความผิดหูโทย

ดังนั้น ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมา ผู้ศึกษาเห็นว่า ความผิดหูโทยตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยควรยกเลิกโทยจำคุกแล้วใช้บังคับแต่โทยปรับอย่างเดียวเท่านั้นเหมือนกับกรณีความผิดหูโทยตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพราะจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากกว่าการคงกำหนดให้มีโทยจำคุกสำหรับความผิดหูโทยไว้ต่อไป เนื่องจากการกำหนดให้ความผิดหูโทยตามประมวลกฎหมายอาญายังคงมีโทยจำคุกไว้ไม่สอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่ของนักกฎหมายในปัจจุบันที่ต้องการให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถแก้ปัญหาคดีล้นศาลนักโทยล้นคุก และไม่สอดคล้องทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) จึงทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ได้รับการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และทันต่อยุคสมัย

2. วิเคราะห์ความผิดลหุโทษที่มีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ

เนื่องด้วยประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2560 ส่งผลให้บทบัญญัติของกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำต่างๆ ที่มีอยู่ขณะรัฐธรรมนูญใช้บังคับจะขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไม่ได้ ประกอบกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ได้บัญญัติหลักการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายไว้ในมาตรา 77 ซึ่งไม่เคยปรากฏหลักการนี้มาก่อนในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ โดยบทบัญญัติมาตรา 77 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่างๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง” และมาตรา 77 วรรคสาม บัญญัติว่า “รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง” จากบทบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 77 วรรคหนึ่งและวรรคสาม จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะให้รัฐมีการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายเพื่อลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่โทษทางอาญาอยู่ประมาณ 440 ฉบับ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาอาจเกิดความซ้ำซ้อนกันได้ และบางฐานความผิดอาจไม่มีความเหมาะสมที่จะกำหนดเป็นความผิดอาญาเพราะไม่ใช่ความผิดที่ร้ายแรง ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) ดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคหนึ่งและวรรคสาม จึงกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องยกเลิกความผิดอาญา (Decriminalization) ที่หมดความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน และหากรัฐต้องการจะกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญา รัฐก็ถูกจำกัดให้มีอำนาจกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาได้เฉพาะกรณีของความผิดอาญาร้ายแรงเท่านั้น

เมื่อนำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาพิจารณาประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคหนึ่งและวรรคสาม ทำให้พบว่า ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาบางฐานความผิดได้บัญญัติไว้ก่อนข้างซ้ำซ้อนกับความผิดอาญา

ในกฎหมายเฉพาะฉบับอื่นๆ ที่ได้ตราออกมาใช้บังคับภายหลัง ซึ่งถ้าหากปล่อยให้เป็นอย่างนี้จะไม่สอดคล้องตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้รัฐปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมเพื่อลดปัญหากฎหมายอาญาเฟ้อ (Overcriminalization) เพราะเมื่อมีบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะกำหนดความผิดซึ่งมีความซ้ำซ้อนกับความผิดลหุโทษนั้นแล้ว ทั้งองค์ประกอบของความผิดที่กำหนดไว้โดยกฎหมายเฉพาะนั้นก็ครอบคลุมเนื้อหาความผิดของความผิดลหุโทษ ก็ควรยกเลิกความผิดลหุโทษซึ่งเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ ที่หมดความจำเป็นนั้นไป เพื่อลดความผิดที่ไม่จำเป็นและไม่ร้ายแรงในประมวลกฎหมายอาญา เพราะถึงอย่างไรก็ต้องเป็นกรณีของการกระทำความผิดธรรมดาผิดต่อกฎหมายหลายบท ซึ่งตามมาตรา 90 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ก็บังคับให้ศาลต้องใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด จึงไม่มีโอกาสที่ความผิดลหุโทษซึ่งมีอัตราโทษเบาจะถูกนำมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากจะต้องนำความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ที่ซ้ำซ้อนกับความผิดลหุโทษนั้นซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่ามาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดแทน หรือเป็นกรณีของบทบัญญัติทั่วไปกับบทบัญญัติเฉพาะซึ่งก็ต้องใช้บังคับตามบทบัญญัติเฉพาะตามหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “บทเฉพาะย่อมยกเว้นบททั่วไป” ทำให้ศาลก็ต้องใช้อัตราโทษตามความผิดที่เป็นบทเฉพาะซึ่งก็คือความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ มาลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

การคงให้มีความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ไว้ต่อไปจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา 3 ประการดังต่อไปนี้

ประการแรก เป็นการสร้างภาระงานให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องทำการกำหนดฐานความผิดลหุโทษแก่ผู้กระทำความผิดเพิ่มมากขึ้นโดยไม่จำเป็น เพราะท้ายที่สุดแล้วฐานความผิดลหุโทษที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากำหนดนั้นก็เป็นการกระทำความผิดผิดกฎหมายหลายบทกับความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ที่มีอัตราโทษสูงกว่า ซึ่งตามมาตรา 90 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายบังคับให้ศาลต้องลงโทษผู้กระทำความผิดตามบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ซึ่งก็คือ ความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะนั่นเอง ศาลจึงไม่มีโอกาสลงโทษผู้กระทำความผิดตามความผิดลหุโทษที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากำหนดเพิ่มขึ้นได้ จึงกล่าวได้ว่า ความผิดลหุโทษที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากำหนดเพิ่มขึ้นนั้นไม่ได้นำมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดำเนินการกำหนดฐานความผิดลหุโทษเพิ่มมากขึ้นจึงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่กระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด ทั้งยังอาจทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดความยุ่งยากล่าช้าอีกด้วย

ประการที่สอง อาจทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปลั่งเปลือยหลังล้มกำหนดฐานความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่า เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายหลักที่ถูกบังคับใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นประจำจึงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความชำนาญในการบังคับใช้ และด้วยเหตุที่มีความชำนาญนี้เองจึงอาจทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคิดว่าการกระทำ ความผิดของผู้กระทำความผิดเป็นเพียงความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่มีความชำนาญในการบังคับใช้ ความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ จึงตั้งข้อหาความผิดเพียงความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งๆ ที่การกระทำความผิดนั้นเป็นการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ด้วย ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษตามที่กฎหมายประสงค์จะให้ได้รับอย่างแท้จริงและผู้เสียหายอาจรู้สึกไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างเพียงพอเมื่อเทียบกับความเสียหายที่ได้รับจากการกระทำความผิด กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงอาจสูญเสียภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของผู้เสียหายได้

ประการที่สาม อาจทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าการกระทำความผิดเพียงอย่างเดียว และครั้งเดียว เหตุใดจึงเป็นการกระทำความผิดหลายความผิด ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเลือกที่จะให้การปฏิเสธมากกว่าที่จะให้การรับสารภาพ เนื่องจากผู้กระทำความผิดอาจจะคิดว่าการกระทำความผิดของตนไม่ควรเป็นความผิดหลายฐานความผิดตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากำหนดให้กับตน ผู้กระทำความผิดจึงรู้สึกว่าการไม่ได้รับความเป็นธรรมจาก กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตนจึงต้องต่อสู้กับกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นธรรมนี้ จึงให้การปฏิเสธเพื่อที่จะสู้คดีในชั้นศาลต่อไป ซึ่งการที่ผู้กระทำความผิดให้การปฏิเสธแทนที่จะให้การรับสารภาพนั้นทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณและเสียเวลาในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับผู้กระทำความผิด ทั้งๆ ที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรจบลงได้อย่างรวดเร็วด้วยการรับสารภาพของผู้กระทำความผิด

ดังนั้น การกำหนดให้ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ยังคงเป็นความผิดอาญาต่อไป จึงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาแต่อย่างใด กลับกันมีแต่สร้างภาระให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพิ่มมากขึ้นโดยไม่จำเป็น และอาจส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์และ ทรัพยากรของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเอง

ในกรณีนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา 3 ฐานความผิดต่อไปนี้เป็นความผิดที่มีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ได้แก่

2.1 ความผิดฐานกระทำการทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

บทบัญญัติมาตรา 381 แห่งประมวลกฎหมายอาญา สามารถแบ่งองค์ประกอบภายนอกของการกระทำความผิดออกได้เป็น 2 กรณี ได้แก่ การกระทำการทารุณต่อสัตว์ และการฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น ซึ่งในกรณีของการกระทำการทารุณต่อสัตว์นั้น ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้นิยามความหมายของคำว่า “กระทำการทารุณ” ไว้ ในกรณีนี้จึงไม่เป็นที่ทราบแน่ชัดว่าการกระทำเช่นไรถึงจะเป็นการทารุณต่อสัตว์อันจะเป็นความผิดตามมาตรา 381 นี้ การกระทำใดจะเป็นการกระทำการทารุณต่อสัตว์จึงต้องพิจารณานิยามความหมายของคำว่า “ทารุณ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เสียก่อนว่าหมายความว่าอย่างไร ซึ่งพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ก็ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “ทารุณ” ไว้ว่า “ชั่วร้าย โหดร้าย หรือร้ายกาจ” ดังนั้น การกระทำการทารุณต่อสัตว์จึงเป็นการกระทำที่ชั่วร้าย โหดร้าย หรือร้ายกาจต่อสัตว์ กล่าวคือ เป็นการทำร้ายสัตว์โดยไร้ความเมตตาต่อสัตว์ เช่น ตีสัตว์ให้บาดเจ็บเพื่อไม่ให้หนี ควักลูกตาสัตว์เพื่อนำลูกตาไปเก็บสะสม เอาสัตว์ไปแขวนคอให้ทรมาณเพื่อลงโทษ ตัดอวัยวะของสัตว์เพื่อนำไปขายทำให้ร่างกายของสัตว์ไม่สมบูรณ์ประกอบ เป็นต้น ส่วนในกรณีของการฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นนั้น เป็นการทำให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทรมานก่อนตายโดยไม่จำเป็น เช่น เอาสัตว์มาเจาะสมองเพื่อกินสมองสัตว์สดๆ เอาไม้มาตัดเนื้อสัตว์ออกทีละชิ้นขณะที่สัตว์ยังมีชีวิต เอาสัตว์มาเผาทั้งเป็น เป็นต้น หากเป็นการฆ่าสัตว์โดยประสงค์ให้ตายในทันทีแม้จะมีวิธีการที่ดูน่ากลัวไปบ้างก็ไม่ถือเป็น การฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น เช่น การยิงปืนใส่สัตว์หลายนัดเพื่อให้ตายทันที การเอี๊ยะจิมะ (Ikejime) ใช้มีดแทงสมองของปลาให้ตายทันที การเชือดคอสัตว์เพื่อให้ตายอย่างรวดเร็ว เป็นต้น

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร” และมาตรา 31 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากบทบัญญัติมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 จะเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการคุ้มครองสัตว์มิให้ต้องถูกมนุษย์ทำการทารุณกรรมโดยไม่มีเหตุอันสมควร โดยกฎหมายบัญญัติเอาผิดกับผู้ใดที่กระทำการทารุณกรรมสัตว์

โดยไม่มีเหตุอันสมควรไว้ในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่กระทำการทารุณกรรมสัตว์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ไม่ได้กำหนดนิยามความหมายของการทารุณกรรมสัตว์ไว้โดยชัดเจนว่า การกระทำใดที่จะถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ จึงต้องพิจารณาตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ซึ่งได้นิยามความหมายของการทารุณกรรมสัตว์ไว้ว่า “การทารุณกรรม หมายความว่า การกระทำหรือละเว้นการกระทำใดๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้อง เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบภารกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชรา หรืออ่อนอายุ” ดังนั้น การทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 จึงหมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำใดๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และหมายความรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบภารกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ แต่การจะเป็นความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 นั้น ก็ต้องเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรด้วย หากมีเหตุอันสมควรย่อมไม่เป็นความผิดแต่อย่างใด เช่น การฆ่าสัตว์เพื่อควบคุมโรคระบาด การฆ่าสัตว์ที่เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร เป็นต้น

เมื่อนำความผิดฐานกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกข์ทรมานอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 มาพิจารณากับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 จะเห็นได้ว่า การทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกข์ทรมานอันไม่จำเป็นตามมาตรา 381 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ล้วนแล้วแต่อยู่ในความหมายของคำว่า “ทารุณกรรมสัตว์” ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ทั้งสิ้น เพราะทั้งการทารุณต่อสัตว์ซึ่งเป็นการกระทำที่ร้าย โหดร้าย หรือร้ายกาจต่อสัตว์ และการฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกข์ทรมานอันไม่จำเป็นซึ่งเป็นการทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานก่อนตาย ก็ล้วนถือเป็นกรณีที่อยู่ในขอบเขตของการกระทำหรือละเว้นการกระทำใดๆ ที่ทำให้สัตว์

ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย ซึ่งเป็นความหมายของการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ เคยมีกรณีคนร้ายใช้มีดฟันใบหน้าสุนัขที่อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ส่งผลให้สุนัขได้รับบาดเจ็บต้องทำการเย็บหน้าสุนัขหลายเข็ม ซึ่งคดีนี้ศาลจังหวัดหนองคายได้มีคำพิพากษาในเรื่องเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในคดีหมายเลขคำที่ อ.95/2558 ห ม ย เล ข แ ค ง ที่ อ.104/2558 ว่า “จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 3, 20, 31 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 3, 20, 31 ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จำคุก 2 เดือน ปรับ 4,000 บาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 1 เดือน ปรับ 2,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 1 ปี” จากคำพิพากษาของศาลจังหวัดหนองคายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ศาลก็เห็นว่าความผิดฐานกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกข์ทรมานอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 และความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 เป็นความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดเหมือนกัน เมื่อจำเลยทำความผิดฐานกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกข์ทรมานอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 จำเลยก็ย่อมกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 ด้วย การกระทำของจำเลยจึงเป็นกรณีของการกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบทซึ่งศาลต้องลงโทษตามบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ซึ่งก็คือ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกข์ทรมานอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 และความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 มีองค์ประกอบภายนอกของความผิดเหมือนกัน โดยองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับ

ทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 อยู่ภายใต้ขอบเขตขององค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 ซึ่งได้นิยามความหมายของการทารุณกรรมสัตว์ไว้กว้างกว่า กล่าวคือ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 มีองค์ประกอบของความผิดครอบคลุมองค์ประกอบของความผิดฐานกระทำความทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์ โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 องค์ประกอบของความผิดทั้งสองฐานความผิดนี้จึงมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ เมื่อความผิดฐานกระทำความทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 และความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 มีองค์ประกอบความผิดซ้ำซ้อนกัน และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ก็บังคับให้กรณีที่เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบทศาลต้องลงโทษผู้กระทำความผิดตามบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ความผิดหลุโทษฐานกระทำความทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 จึงไม่มีโอกาสที่จะนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดอีกต่อไป เนื่องจากเมื่อกระทำความผิดฐานกระทำความทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 ก็ย่อมเป็นการกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 ด้วยเหมือนกันในตัว จึงเป็นกรณีกระทำความผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท และอัตราโทษของความผิดหลุโทษฐานกระทำความทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 ก็มีอัตราโทษเพียงจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งน้อยกว่าอัตราโทษของความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 ที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 จึงเป็นบทบัญญัติที่มีบทลงโทษหนักกว่า ไม่มีโอกาสที่ศาลจะบังคับใช้โทษฐานกระทำความทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 ได้อีกต่อไป

2.2 ความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

บทบัญญัติมาตรา 382 แห่งประมวลกฎหมายอาญา สามารถแบ่งองค์ประกอบ ภายนอกของการกระทำความผิดออกได้เป็น 2 กรณี กรณีแรก การใช้สัตว์ให้ทำงานเกินสมควร โดยกรณีใดจะเป็นการใช้สัตว์ให้ทำงานเกินสมควร ต้องพิจารณาจากชนิดของสัตว์และงานที่ใช้ให้ สัตว์ทำก่อน เช่น ใช้วัวควายลากเกวียน ใช้ช้างลากซุง ใช้ลิงเก็บลูกมะพร้าว เป็นต้น ซึ่งกรณีดังกล่าว ถือว่าตรงตามความสามารถในการทำงานของสัตว์ชนิดนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องพิจารณาต่อว่า การใช้งานสัตว์ของผู้ใช้งานนั้นทำให้สัตว์ทำงานหนักเกินไปหรือไม่ เช่น ใช้วัวควายลากเกวียนที่ หนักเกินไป ใช้ช้างลากซุงเร่งผลผลิตไม้โดยไม่ได้ให้ช้างได้พักผ่อนทั้งวันทั้งคืน เป็นต้น กรณีที่สอง การใช้สัตว์ให้ทำงานอันไม่สมควร กรณีนี้ก็ต้องพิจารณาชนิดของสัตว์และงานที่ใช้ให้สัตว์ทำ เช่นกัน หากใช้สัตว์ไม่เหมาะสมกับประเภทของงาน ก็ถือว่าเป็นการใช้สัตว์ให้ทำงานอันไม่สมควร เช่น ใช้สุนัขมาลากเกวียน ใช้จิ้งจอกไปลาก เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม การใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่ สมควรนั้น ต้องพิจารณาถึงความป่วยเจ็บ ชรา หรืออ่อนอายุของสัตว์ด้วย จึงจะเป็นความผิดตาม มาตรา 382 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หากสัตว์มิได้ป่วย ชรา หรืออ่อนอายุ แม้ใช้ให้สัตว์ทำงาน จนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร” และมาตรา 31 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่ หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากบทบัญญัติมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการ จัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 จะเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการคุ้มครองสัตว์มิให้ต้องถูกมนุษย์ทำการ ทารุณกรรมโดยไม่มีเหตุอันสมควร โดยกฎหมายบัญญัติเอาผิดกับผู้กระทำการทารุณกรรมสัตว์ โดยไม่มีเหตุอันสมควรไว้ในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการ จัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ซึ่งกำหนดให้ผู้กระทำการทารุณกรรมสัตว์ต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ไม่ได้กำหนดนิยามความหมายของการ

ทารุณกรรมสัตว์ไว้โดยชัดเจนว่า การกระทำใดที่จะถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ จึงต้องพิจารณาตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ซึ่งได้ นิยามความหมายของการทารุณกรรมสัตว์ไว้ว่า “การทารุณกรรม หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้น การกระทำใดๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบกามกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอื่นไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรือ อ่อนอายุ” ดังนั้น การทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 จึงหมายถึง การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดๆ ที่ทำให้สัตว์ ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือ สัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบกามกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือใช้ให้ทำงานอื่นไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ แต่การจะเป็น ความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 นั้น ก็ต้องเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรด้วย หากมีเหตุอันสมควรย่อม ไม่เป็นความผิดแต่อย่างใด เช่น การฆ่าสัตว์เพื่อควบคุมโรคระบาด การฆ่าสัตว์ที่เลี้ยงเพื่อใช้เป็น อาหาร เป็นต้น

เมื่อนำความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 มาพิจารณากับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 จะเห็นได้ว่า ถ้อยคำใน บทบัญญัติมาตรา 382 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และถ้อยคำในบทบัญญัติมาตรา 3 แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มีลักษณะเป็นถ้อยคำที่ เหมือนกัน กล่าวคือ มาตรา 382 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ใช้ถ้อยคำว่า “ใช้สัตว์ทำงานจนเกิน สมควรหรือใช้ให้ทำงานอื่นไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ” เหมือนกัน จึงกล่าวได้ว่า ความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 เป็นการทารุณกรรมสัตว์อย่างหนึ่งในนิยามความหมายของคำว่า ทารุณกรรม ตามมาตรา 3 แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ซึ่งส่งผลให้ผู้กระทำความ ผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20

นอกจากนี้ เคยมีกรณีความรู้งานช่างพาช่างออกเร่ร่อนขายอาหารที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ปรากฏว่าช่างเดินตกท่อระบายน้ำถูกไฟฟ้าดูดจนเสียชีวิต ซึ่งในคดีนี้ศาลแขวงสมุทรปราการ ได้มีคำพิพากษาในเรื่องเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในคำพิพากษาที่ อ.7850/2561 ว่า “จำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2499 มาตรา 34, 49 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 มาตรา 46, 73/1 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20, 31 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381, 382 ประกอบ มาตรา 83 การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดหลายกรรมลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิด ไปตาม มาตรา 91 ฐานร่วมกันเคลื่อนย้ายสัตว์ไปยังท้องที่ต่างจังหวัดโดยไม่มีใบอนุญาต จำคุก 2 เดือน และปรับ 4,000 บาท ฐานร่วมกันเลี้ยงสัตว์บนไหล่ทางโดยไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ปรับ 2,000 บาท และฐานร่วมกันใช้งานสัตว์ทำงานเกินสมควรหรือให้ทำงานอันไม่สมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 กับฐานร่วมกระทำการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 เป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทลงโทษฐานร่วมกันทารุณกรรมสัตว์ซึ่งกฎหมายที่มีบทลงโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จำคุก 1 ปี และปรับ 10,000 บาท รวมจำคุก 1 ปี 2 เดือน และปรับ 16,000 บาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษลดโทษให้กระทงละกึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 7 เดือน และปรับ 8,000 บาท โทษจำคุกให้รอลงโทษไว้ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56” จากคำพิพากษาของศาลแขวงสมุทรปราการดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ศาลก็เห็นว่าความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 และความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 เป็นความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดเหมือนกัน เมื่อจำเลยกระทำความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 จำเลยก็ย่อมมีความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 ด้วยเช่นกัน การกระทำของจำเลยจึงเป็นกรณีของการกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบทซึ่งศาลต้องลงโทษตามบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ซึ่งก็คือ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 และความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 มีองค์ประกอบภายนอกของความผิดเหมือนกัน องค์ประกอบของความผิดทั้งสองฐาน

ความผิดนี้จึงมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ เมื่อความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 และความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 มีองค์ประกอบความผิดซ้ำซ้อนกัน และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ก็บังคับให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดตามบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 จึงไม่มีโอกาสที่จะนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดอีกต่อไป เนื่องจากเมื่อกระทำความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 แล้ว ก็ย่อมเป็นการกระทำความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 ด้วยเหมือนกันในตัว จึงเป็นกรณีกระทำความผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท และอัตราโทษของความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 ก็มีอัตราโทษเพียงจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งน้อยกว่าอัตราโทษของความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 ที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 จึงเป็นบทบัญญัติที่มีบทลงโทษหนักกว่า ไม่มีโอกาสที่ศาลจะบังคับใช้โทษฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 ได้อีกต่อไป

2.3 ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 บัญญัติว่า “ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

ซากสัตว์ตามมาตรา 396 นี้ หมายถึง ร่างกายหรืออวัยวะของสัตว์ที่ตายแล้ว ซึ่งในกรณีนี้ตัวบทใช้คำว่า “อาจเน่าเหม็นได้” ดังนั้น แม้อันตรายจะยังไม่เน่าเหม็นทันที แต่หากปล่อยไว้แล้วอาจจะเน่าเหม็น ก็เป็นความผิดตามมาตรา 396 แล้ว และการที่บุคคลใดจะเป็นผู้กระทำความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามมาตรา 396 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บุคคลนั้นจะต้องมีเจตนาทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นไว้ในหรือริมทางสาธารณะด้วย หากไม่เจตนาทิ้งซากสัตว์ไว้ในหรือริมทางสาธารณะ เช่น ขับรถชนสัตว์ตาย เป็นต้น เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการทิ้งซากสัตว์อันจะเป็นความผิดตามมาตรา 396 นี้

ด้วยเหตุที่องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 396 แห่งประมวลกฎหมายอาญานี้จะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อทั้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นไว้ในหรือริมทางสาธารณะ จึงต้องพิจารณาถึงนิยามความหมายของคำว่า “ทางสาธารณะ” ด้วย ซึ่งในกรณีนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (2) ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “ทางสาธารณะ” ไว้ว่า “ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถไฟและทางรถรางที่มีรถเดิน สำหรับประชาชนโดยสารด้วย” จากนิยามความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ทางสาธารณะ ก็คือ ทางบนบกที่ประชาชนใช้ในการเดินทางสัญจรไปมา เช่น ถนนสำหรับใช้รถใช้คน ทางที่ประชาชนใช้เดินผ่าน เป็นต้น ทางในน้ำที่ประชาชนใช้ในการเดินทางสัญจรไปมา เช่น แม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น และทางรถไฟและรถรางที่มีประชาชนใช้โดยสาร ดังนั้น การกระทำความผิดฐานทั้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 ผู้กระทำความผิดจะต้องมีเจตนาทั้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นไว้ในหรือในทางที่ประชาชนใช้เดินทางสัญจรด้วย ไม่ว่าทางนั้นจะเป็น ทางบก ทางน้ำ ทางรถไฟ หรือรถราง

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำ” และมาตรา 57 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 13 วรรคหนึ่ง มาตรา 19 มาตรา 23 มาตรา 30 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 34 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

จากบทบัญญัติมาตรา 33 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 จะเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการให้ประชาชนช่วยกันรักษาความสะอาดบนท้องถนนและทางน้ำของบ้านเมือง โดยกำหนดห้ามมิให้ประชาชนเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือทางน้ำ เพราะจะทำให้เกิดความเสียหายต่อสภาพลักษณะของบ้านเมือง ทั้งยังจะก่อให้เกิดมลภาวะทางสภาพแวดล้อมอีกด้วย หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็ต้องได้รับโทษตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ซึ่งมีอัตราโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท

สำหรับคำว่า “สิ่งปฏิกูล” พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 4 ได้ให้นิยามความหมายไว้ว่า “อุจจาระ หรือปัสสาวะ รวมตลอดถึงวัตถุอื่นใดซึ่งเป็นของโสโครกหรือมีกลิ่นเหม็น” ส่วนคำว่า “มูลฝอย” มาตรา 4 ก็ได้ให้นิยามความหมายไว้ว่า “เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถังพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เศษสัตว์หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น”

อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดตามมาตรา 33 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องปรากฏว่าผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดโดยการเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำ ซึ่งสถานที่ใดจะเป็นถนนหรือทางน้ำนั้น ต้องพิจารณาตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 โดยมาตรา 4 ได้นิยามความหมายของคำว่า “ถนน” ไว้ว่า “ทางเดินรถ ทางเท้า ขอบทาง ไหล่ทาง ทางข้ามตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก ตรอก ซอย สะพาน หรือถนนส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าของยินยอมให้ประชาชนใช้เป็นทางสัญจรได้” ซึ่งมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ก็ได้นิยามความหมายของทางเดินรถ ทางเท้า ขอบทาง ไหล่ทาง และทางข้ามไว้ดังนี้

“ทางเดินรถ” หมายความว่า พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับการเดินรถไม่ว่าในระดับพื้นดินใต้หรือเหนือพื้นดิน

“ทางเท้า” หมายความว่า พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับคนเดินซึ่งอยู่ข้างใดข้างหนึ่งของทางหรือทั้งสองข้างของทาง หรือส่วนที่อยู่ชิดขอบทางซึ่งใช้เป็นที่สำหรับคนเดิน

“ขอบทาง” หมายความว่า แนวริมของทางเดินรถ

“ไหล่ทาง” หมายความว่า พื้นที่ที่ต่อจากขอบทางออกไปทางด้านข้างซึ่งยังมิได้จัดทำเป็นทางเท้า

“ทางข้าม” หมายความว่า พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับให้คนเดินเท้าข้ามทางโดยทำเครื่องหมายเป็นเส้นหรือแนวหรือตอกหมุดไว้บนทาง และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่ทำให้คนเดินเท้าข้ามไม่ว่าในระดับใต้หรือเหนือพื้นดินด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า คำว่า “ถนน” ตามมาตรา 33 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มีความหมายค่อนข้างกว้างมาก โดยเป็นทั้งทางที่ใช้ในการเดินรถและบริเวณรอบๆ ทางนั้นทั้งหมด นอกจากนี้ ตรอก ซอย สะพาน หรือถนนส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าของยินยอมให้ใช้เป็นทางสัญจรไปมาได้ ก็รวมอยู่ในความหมายนี้ด้วย

ส่วนคำว่า “ทางน้ำ” นั้น มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ก็ได้นิยามความหมายไว้ว่า “ทะเล ทะเลสาบ หาดทรายชายทะเล อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง คับคลอง บึง คู ลำราง และหมายความรวมถึงที่ระบายน้ำด้วย”

เมื่อนำความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 มาพิจารณากับความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง ผู้ศึกษาเห็นว่า ความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวมีความเหมือนและซ้ำซ้อนกันอยู่ 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 เอาผิดเฉพาะการทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็น ส่วนความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง เอาผิดทั้งการทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย และน้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ก็ได้นิยามความหมายของคำว่า “มูลฝอย” ไว้ว่า “เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถูพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น” ดังนั้น ซากสัตว์จึงเป็นมูลฝอยอย่างหนึ่งตามนิยามความหมายของคำว่า “มูลฝอย” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ส่งผลให้การทิ้งซากสัตว์จึงเป็นการกระทำความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง อย่างหนึ่ง

ในกรณีนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า องค์ประกอบภายนอกของความผิดในเรื่องการกระทำของความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 และความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง มีองค์ประกอบภายนอกของความผิดในเรื่องของการกระทำเหมือนกัน โดยความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง มีขอบเขตของความผิดกว้างกว่าความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 ดังนั้น หากผู้ใดกระทำความผิดโดยการทิ้งซากสัตว์ก็ย่อมมีความผิดทั้งสองฐานความผิดดังกล่าว เพราะความผิดทั้งสองฐานความผิดดังกล่าวมีองค์ประกอบภายนอกของความผิดซ้ำซ้อนกันอยู่

ประการที่สอง ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 จะเป็นการผิดที่ต่อเมื่อทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ ซึ่งทางสาธารณะ ก็คือ ทางที่ประชาชนใช้เดินทางสัญจร ไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำ ทางรถไฟ หรือรถราง ส่วนความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง จะเป็นการผิดที่ต่อเมื่อทิ้งซากสัตว์ลงบนถนนหรือในทางน้ำ ซึ่งถนน ก็คือ ทางที่ใช้ในการเดินรถและบริเวณรอบๆ ทางนั้นทั้งหมด ตรอก ซอย สะพาน หรือถนนส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าของยินยอมให้ใช้เป็นทางสัญจร และทางน้ำ ก็คือ ทะเล ทะเลสาบ หาดทรายชายทะเล อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง คับคลอง บึง คู ลำราง รวมถึงท่อระบายน้ำ ในกรณีนี้เมื่อนำคำว่า “ทางสาธารณะ” และคำว่า “ถนนหรือทางน้ำ” มาพิจารณาประกอบกันแล้ว จะเห็นได้ว่า ทางสาธารณะก็อยู่ในความหมายของถนนหรือทางน้ำ เพราะทางที่ประชาชนใช้เดินทางสัญจร ไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำ ทางรถไฟ หรือรถราง ก็มีความหมายอย่างเดียวกับทางที่ใช้ในการเดินรถและบริเวณรอบๆ ทางนั้นทั้งหมด ถนนส่วนบุคคลซึ่งเจ้าของยินยอมให้ประชาชนใช้เป็นทางสัญจร หรือทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ คลอง บึง ซึ่งประชาชนใช้ในการเดินทางสัญจรได้ ซึ่งเป็นความหมายของถนนหรือทางน้ำนั่นเอง

ในกรณีนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า คำว่า “ทางสาธารณะ” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 และคำว่า “ถนนหรือทางน้ำ” ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง มีความหมายเหมือนกัน สถานที่กระทำความผิดอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดในเรื่องวัตถุแห่งการกระทำของทั้งความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 และความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง จึงเหมือนกัน ส่งผลให้องค์ประกอบภายนอกของความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวมีความซ้ำซ้อนกันอยู่

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 และความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง มีองค์ประกอบภายนอกของความผิดเหมือนกัน ทำให้ความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวเกิดการซ้ำซ้อนกันอยู่ เมื่อผู้ใดกระทำความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 ผู้นั้นก็มีความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง ด้วยไปในตัว ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดเช่นนี้เกิดขึ้น จึงเป็นกรณีของการกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบทเสมอซึ่งศาลต้องลงโทษตามบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 และในกรณีนี้ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจนำเห็บในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 มีอัตราโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ส่วนความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง มีมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 บัญญัติระวางโทษไว้ให้มีอัตราโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท จึงถือว่าความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง เป็นบทหนัก เพราะมีอัตราโทษปรับสูงกว่า จึงกล่าวได้ว่า ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจนำเห็บในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 ไม่มีโอกาสที่จะนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดได้อีกต่อไป

สรุป ความผิดหลุโทษฐานกระทำความทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกข์ทรมานอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 และความผิดหลุโทษฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 เป็นความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดเหมือนกับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 และความผิดหลุโทษฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจนำเห็บในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 เป็นความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดเหมือนกับความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 วรรคหนึ่ง ความผิดหลุโทษทั้ง 3 ฐานจึงเป็นความผิดที่มีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ซึ่งในกรณีนี้เมื่อความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะเป็นความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่า จึงไม่มีโอกาสที่ความผิดหลุโทษทั้ง 3 ฐานความผิดดังกล่าวซึ่งมีอัตราโทษน้อยกว่า จะถูกนำมาใช้บังคับได้อีกต่อไป เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า กรณีกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบท ศาลต้องลงโทษตามบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ศาลจึงสามารถลงโทษได้เฉพาะความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ เท่านั้น ดังนั้น เมื่อนำความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทั้ง 3 ฐานความผิดดังกล่าวมาพิจารณาประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคหนึ่งและวรรคสาม จะเห็นได้ว่า ความผิดหลุโทษเป็นเพียงความผิดเล็กๆ น้อยๆ ไม่ใช่ความผิด

ร้ายแรง และองค์ประกอบความผิดของความผิดลหุโทษทั้ง 3 สถานความผิดดังกล่าว ก็ได้บัญญัติไว้ซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะฉบับอื่นๆ ที่ได้ตราออกมาใช้บังคับภายหลัง โดยเมื่อผู้กระทำความผิดกระทำความผิดลหุโทษฐานใดฐานหนึ่งใน 3 สถานความผิดดังกล่าว ก็ถือว่าผู้กระทำความผิดกระทำความผิดตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ด้วยเสมอ ดังนั้น การคงให้มีความผิดลหุโทษทั้ง 3 สถานความผิดดังกล่าวไว้ จึงไม่สอดคล้องกับหลักการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายตามมาตรา 77 วรรคหนึ่งและวรรคสาม แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องการลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) โดยยกเลิกความผิดอาญา (Decriminalization) ที่ไม่ร้ายแรงและหมดความจำเป็น ด้วยเหตุนี้ จึงควรยกเลิกความผิดลหุโทษฐานกระทำความทารุณกรรมต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 ความผิดลหุโทษฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 และความผิดลหุโทษฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคหนึ่งและวรรคสาม ที่ต้องการให้รัฐปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และทันต่อยุคสมัย เพื่อลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการยอมความในความผิดลหุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา

ในกรณีของประเทศไทย ประเทศไทยใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐผสมกับระบบการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย โดยสังเกตได้อย่างชัดเจนจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ที่บัญญัติไว้ว่า “บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล (1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหาย” ดังนั้น ผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในประเทศไทยได้ จึงได้แก่ พนักงานอัยการ และผู้เสียหาย โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะพนักงานอัยการซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐเท่านั้นที่จะสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ แต่ประชาชนซึ่งเป็นผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดโดยตรงก็มีอำนาจที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้เช่นกัน ประกอบกับประเทศไทยมีการแบ่งแย่งประเภทของความผิดอาญาในแง่การดำเนินคดีออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งได้แก่ 1) ความผิดอาญาแผ่นดิน คือความผิดที่นอกจากจะมีผลกระทบต่อตัวผู้เสียหายโดยตรงแล้ว ยังมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมอีกด้วย

ดังนั้น รัฐจึงต้องเข้ามาดำเนินการเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยรัฐสามารถฟ้องร้องผู้กระทำความผิดได้เอง โดยไม่ต้องรอให้ผู้เสียหายร้องทุกข์เสียก่อน และ 2) ความผิดอันยอมความได้ คือ ความผิดที่หากผู้เสียหายต้องการให้รัฐฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่อตน ผู้เสียหายจะต้องร้องทุกข์เสียก่อน รัฐจึงจะมีสิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้น หากผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์ รัฐย่อมไม่มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีนั้น ซึ่งในกรณีนี้หากพนักงานอัยการเป็นผู้เริ่มต้นฟ้องคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 และมาตรา 121 กำหนดไว้ว่า ในคดีความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ของผู้เสียหายตามระเบียบก่อน เมื่อมีการร้องทุกข์ของผู้เสียหายแล้ว พนักงานสอบสวนจึงสามารถทำการสอบสวนความผิดนั้นได้ และเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนความผิดนั้นแล้ว พนักงานอัยการจึงจะสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีความผิดนั้นได้ ดังนั้น สำหรับความผิดอันยอมความได้ การร้องทุกข์ของผู้เสียหายถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการให้อำนาจดำเนินคดีอาญาแก่รัฐ (พนักงานอัยการ) การจะร้องทุกข์เพื่อให้รัฐดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหรือไม่เป็นสิทธิของผู้เสียหาย ตราบใดที่ยังไม่มีการร้องทุกข์ รัฐ (พนักงานอัยการ) ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ส่วนในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้เริ่มต้นฟ้องคดีเอง หากผู้เสียหายยังไม่ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ผู้เสียหายจะต้องฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความ 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้น คดีจะขาดอายุความไม่สามารถที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีได้ แต่ถ้าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนไว้แล้วภายในกำหนดเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายก็สามารถฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนด 3 เดือนไปแล้วได้ คดีไม่ขาดอายุความแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม ก็ต้องฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความตามมาตรา 95 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96

สำหรับความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้น โดยหลักทั่วไปแล้วความผิดอาญาทุกความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่สามารถยอมความได้ทั้งสิ้น กรณีที่ความผิดใดจะเป็นความผิดอันยอมความได้จะต้องถือเป็นกรณีของข้อยกเว้นเท่านั้น ซึ่งความผิดใดจะเป็นความผิดอันยอมความได้นั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะเจาะจงว่าความผิดนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดฐานข่มขืนทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 มีมาตรา 356 บัญญัติไว้ว่า “ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้” ซึ่งหมายถึง มาตรา 352-356 ในหมวด 5 ความผิดฐานข่มขืน ลักขโมย 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ แห่งภาค 2 ความผิด ของประมวลกฎหมายอาญา และเมื่อปรากฏว่ามาตรา 352 เป็นความผิดฐานความผิดหนึ่งที่บัญญัติอยู่ในหมวด 5 ความผิดฐานข่มขืน ลักขโมย 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ภาค 2 ความผิด ของประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น มาตรา 352 จึงเป็นความผิดอัน

ยอมความได้ โดยมีมาตรา 356 บัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าความผิดฐานข่มขืนทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 เป็นความผิดอันยอมความได้ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ปรากฏว่าความผิดลหุโทษซึ่งบัญญัติไว้ในภาค 3 ลหุโทษ จำนวนทั้งสิ้น 32 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 367 ถึงมาตรา 398 ไม่มีความผิดมาตราใดเลยที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจงให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น ความผิดลหุโทษทุกมาตราตามประมวลกฎหมายอาญาจึงไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ ด้วยเหตุนี้ ความผิดลหุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 จึงไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ แต่เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

ในกรณีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) โดยกำหนดให้ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ หรือข้าราชการที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ที่มีอำนาจฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด เอกชนผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด และพนักงานอัยการก็มีอิสระในใช้ดุลพินิจได้เต็มที่ในการพิจารณาคดีว่าจะฟ้องร้องดำเนินคดีหรือไม่ เพราะรัฐมองว่าเมื่อมีความผิดเกิดขึ้น ไม่ใช่เพียงเอกชนผู้เสียหายเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบ ประชาชนและสังคมส่วนรวมก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน รัฐจึงต้องเข้ามารับภาระในการจัดการกับผู้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม ดังนั้น บทบัญญัติความผิดอาญาทุกฐานความผิดจึงไม่มีความผิดใดเลยที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดที่ยอมความกันได้

เมื่อความผิดอาญาทุกฐานความผิดในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีความผิดใดเลยที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น ความผิดลหุโทษซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Les Contraventions) ทั้งสิ้นจำนวน 80 มาตรา ตั้งแต่มาตรา R. 610-1 ถึงมาตรา R. 655-1 จึงไม่มีความผิดลหุโทษมาตราใดเลยที่เป็นความผิดอันยอมความได้เช่นเดียวกัน ส่วนในกรณีที่เอกชนผู้เสียหายไม่ประสงค์จะเอาผิดกับผู้กระทำความผิดถือเป็นเรื่องของความยินยอมภายหลังกระทำความผิด ซึ่งเป็นการสละข้อเรียกร้องทางแพ่งเท่านั้น ไม่ได้ส่งผลกระทบกับอำนาจฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการแต่อย่างใด

ในกรณีของสหรัฐอเมริกา นั้น สหรัฐอเมริกานำเอาหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) ตามแบบของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาใช้ดำเนินคดีอาญาในประเทศของตน จึงทำให้การดำเนินคดีอาญาของสหรัฐอเมริกาคือต้องดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้แทนของรัฐเท่านั้น เอกชนทั่วไปแม้จะได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดโดยตรงก็ไม่มีสิทธิดำเนินคดี

อาญาด้วยตนเอง เพราะหลักการนี้มองว่าการกระทำความผิดอาญาเป็นการกระทำที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมส่วนรวมโดยตรง จึงถือว่ารัฐเท่านั้นที่เป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญา ส่วนเอกชนผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดหาใช่ผู้เสียหายไม่ เอกชนจึงไม่มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว เอกชนผู้เสียหายจึงไม่อาจตกลงยอมความกับผู้กระทำความผิดได้ เพราะเอกชนผู้เสียหายไม่ใช่ผู้เสียหายที่แท้จริงและไม่มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด รัฐเท่านั้นที่เป็นผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด การที่เอกชนผู้เสียหายทำการยอมความกับผู้กระทำความผิดไม่ได้ตัดอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐแต่อย่างใด ประกอบกับศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา (U.S. Supreme Court) ก็ได้วางหลักในคำพิพากษาไว้ชัดเจนว่า ผลประโยชน์ของรัฐและสังคมอยู่เหนือกว่าผลประโยชน์ของเอกชนผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด การฟ้องคดีของพนักงานอัยการเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสังคม ผลประโยชน์อื่นใดที่เอกชนผู้เสียหายได้รับจากผู้กระทำความผิดจึงถือเป็นเรื่องของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ไม่มีผลต่ออำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีของพนักงานอัยการแต่อย่างใด ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันได้อีกอย่างหนึ่งว่า เอกชนผู้เสียหายไม่อาจตกลงยอมความกับผู้กระทำความผิดเพื่อระงับสิทธิดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการได้ ด้วยเหตุนี้ สหรัฐอเมริกาจึงไม่มีความผิดอันยอมความได้ และแม้บางรัฐจะได้ออกกฎหมายกำหนดให้ความผิดอาญาบางประเภทเป็นความผิดอันยอมความได้ หรือทำให้คดีอาญาลดลงก็ได้ เพราะเห็นว่าความผิดอาญาบางประเภทกระทบต่อเอกชนผู้เสียหายโดยตรง แต่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาก็ได้วินิจฉัยว่า กฎหมายเหล่านี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น เพราะไม่เป็นการคุ้มครองบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

เมื่อความผิดทุกฐานความผิดในกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาไม่มีความผิดใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น ความผิดลหุโทษ (Petty Misdemeanor) ในกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาจึงไม่มีความผิดอันยอมความได้เช่นเดียวกัน

สรุปได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาไม่มีการแบ่งประเภทของความผิดอาญาในแง่การดำเนินคดีออกเป็นความผิดอาญาแผ่นดินกับความผิดอันยอมความได้ โดยความผิดอาญาทุกฐานความผิดเป็นความผิดอาญาแผ่นดินเท่านั้น ดังนั้น ความผิดลหุโทษ (Les Contraventions) ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (French Penal Code) และความผิดลหุโทษ (Petty Misdemeanor) ตามต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code) จึงเป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ ส่วนประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมีการแบ่งประเภทของความผิดอาญาในแง่การดำเนินคดีออกเป็นความผิดอาญาแผ่นดินกับความผิดอันยอมความได้ จึงมีบางความผิดเป็นความผิดที่ยอมความได้และ

บางความผิดเป็นความผิดที่ไม่อาจยอมความได้ แต่อย่างไรก็ตาม ความผิดหลุโทษทุกฐานความผิดในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยล้วนแต่เป็นความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดที่ยอมความไม่ได้

แต่อย่างไรก็ตาม การจะไปกำหนดให้ปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยเพื่อยกเลิกการแบ่งประเภทของความผิดอาญาในแง่การดำเนินคดีออกเป็นความผิดอาญาแผ่นดินกับความผิดอันยอมความได้เพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา นั้น เป็นเรื่องที่สร้างภาระกับระบบงานยุติธรรมทางอาญามากเกินไป เนื่องจากต้องปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายทั้งหมดและเปลี่ยนวิธีดำเนินงานยุติธรรมทางอาญาทั้งหมด ประกอบกับการแก้ไขจะทำให้ขัดกับหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐผสมกับระบบการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายที่มีมาแต่เดิม ดังนั้น เพื่อความเหมาะสมและสมเหตุสมผลจึงควรพิจารณาถึงการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อกำหนดความผิดแต่ละฐานความผิดให้เหมาะสมกับสภาพของการเป็นความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดอันยอมความได้มากกว่า ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าความผิดหลุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 อาจจะยังไม่มีความเหมาะสมที่กำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่อาจยอมความกันได้ จึงเห็นควรที่จะต้องวิเคราะห์ความผิดหลุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 ว่าสมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินต่อไป หรือควรเปลี่ยนให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ดูหมิ่น (Insult) หมายถึง การดูถูกเหยียดหยาม ทำให้อับอาย สบประมาท หรือด่า อันมีลักษณะเป็นการแสดงความรู้สึกต่อผู้อื่นซึ่งถูกดูหมิ่น โดยอาจเป็นการกระทำด้วยวาจา เช่น การพูดจาต่อหน้าเป็นต้น หรือด้วยกิริยาท่าทางก็ได้ เช่น ให้อภัย ขกเท้าให้ การถุยน้ำลาย เป็นต้น

คำว่า “ซึ่งหน้า” หมายถึง กระทำต่อหน้า และรวมถึงไม่ได้กระทำต่อหน้าแต่กระทำใกล้ๆ ให้ผู้ถูกดูหมิ่นรับรู้ได้ เช่น ด่าให้ผู้ถูกดูหมิ่นได้ยินจากข้างหลัง เป็นต้น แต่ถ้าเป็นการด่าโดยผู้ถูกดูหมิ่นไม่ได้ยินใกล้ๆ ในบริเวณที่ด่า เช่น ด่ากันผ่านทางโทรศัพท์ซึ่งผู้ด่าและผู้ถูกด่าอยู่ห่างกันคนละจังหวัด เป็นต้น กรณีนี้ไม่ถือเป็นการดูหมิ่นซึ่งหน้า ดังนั้น จึงไม่มีความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าตามมาตรานี้ เพราะบทบัญญัติมาตรานี้มีเจตนารมณ์ป้องกันเหตุร้ายที่อาจเข้าถึงตัวกันทันทีที่มีการกล่าวดูหมิ่น การจะเป็นความผิดตามมาตรานี้จึงต้องเป็นกรณีที่ผู้ดูหมิ่นและผู้ถูกดูหมิ่นอยู่ในบริเวณใกล้ๆ กัน หากอยู่ไกลกันโดยระยะทาง แม้จะสามารถเห็นหน้ากันได้ ก็ไม่ถือเป็นการผิดของ

การดูหมิ่นซึ่งหน้า เช่น ด่ากันผ่านทางโทรศัพท์โดยเห็นหน้ากัน (Video Calling) โดยไม่ได้อยู่บริเวณใกล้ๆ กัน เป็นต้น

ส่วนคำว่า “โฆษณา” หมายถึง การกระทำด้วยวิธีใดๆ ให้เผยแพร่ หรือแพร่หลายออกไปยังสาธารณชน เช่น เอาข้อความดูหมิ่นไปปิดไว้ตามเสาไฟฟ้า ลงข้อความดูหมิ่นในหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์เผยแพร่แก่ประชาชน ดูหมิ่นผู้ถูกดูหมิ่นต่อหน้าประชาชนคนอื่นในที่สาธารณะ เป็นต้น

สำหรับการจะพิจารณาว่าความผิดฐานใดตามประมวลกฎหมายอาญาสมควรกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่ โดยหลักแล้วจะต้องพิจารณาจากคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนั้นเป็นสำคัญว่าความผิดฐานนั้นเป็นเรื่องที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนร่วม (Universal Rechtsgut) ซึ่งมุ่งคุ้มครองให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในสังคม หรือเป็นเรื่องที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) ซึ่งมุ่งคุ้มครองชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน เกียรติยศ ชื่อเสียงของคนแต่ละคน โดยการจะกำหนดให้ความผิดฐานใดเป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดฐานนั้นจะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) เท่านั้น เพราะความผิดที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนร่วม (Universal Rechtsgut) ล้วนเป็นความผิดที่สร้างความเสียหายต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งส่งผลให้สังคมเกิดความไม่สงบเรียบร้อย รัฐจึงต้องเป็นผู้เข้ามาดำเนินการฟ้องร้องผู้กระทำความผิด เพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย เอกชนผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายเป็นเพียงผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดเท่านั้น สังคมส่วนรวมเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงมากกว่า รัฐจึงเป็นผู้เสียหายโดยตรง เอกชนผู้เสียหายจึงไม่มีสิทธิเข้าดำเนินการใดๆ ได้ จึงไม่ใช่เรื่องที่เอกชนผู้เสียหายจะยอมความได้ แต่ถ้าหากเป็นความผิดที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) ก็ต้องพิจารณาต่อไปว่า ผลของการกระทำความผิดนั้นสร้างความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมหรือเอกชนผู้เสียหายมากกว่ากัน ถ้าสร้างความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมมากกว่าจะเป็นเรื่องของความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เอกชนผู้เสียหายแม้จะได้รับความเสียหายก็ไม่สามารถที่จะสละการคุ้มครองของกฎหมายโดยการยอมความได้ เพราะเป็นเรื่องที่สังคมส่วนรวมได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดมากกว่า จึงเป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ แต่หากการกระทำความผิดนั้นสร้างความเสียหายต่อเอกชนผู้เสียหายมากกว่า เอกชนผู้เสียหายจะเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจึงสามารถเลือกที่จะสละความคุ้มครองของกฎหมายโดยการยอมความได้

ดังนั้น การจะพิจารณาว่าความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 สมควรที่กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่

จึงต้องพิจารณาถึงคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าเสียก่อนว่าความผิดฐานนี้เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายประเภทใด ซึ่งกรณีนี้จะเห็นได้ว่า ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นเรื่องของการเอาผิดผู้ที่ทำให้บุคคลอื่นเสียชื่อเสียง กล่าวคือ เอาผิดกับผู้ที่ด้อยค่าบุคคลอื่น ทำให้บุคคลอื่นรู้สึกวาเกียรติดีศรี และคุณค่าของตนเองต่ำลง ดังนั้น ความผิดฐานนี้จึงเป็นเรื่องของความผิดต่อชื่อเสียง ซึ่งเรื่องของชื่อนี้เป็น เป็นเรื่องที่อยู่คู่กับสังคมมนุษย์มาอย่างยาวนาน เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงจำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกัน ซึ่งการอยู่ร่วมกันของมนุษย์จะเป็นไปอย่างปกติสุขได้ มนุษย์จะต้องเคารพนับถือให้เกียรติกันและกันโดยไม่ละเมิดศักดิ์ศรีของผู้อื่น ไม่ทำลายชื่อเสียงของกันและกันจนผู้ถูกทำลายชื่อเสียงถูกเกลียดชังจากมนุษย์คนอื่นในสังคม แต่เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมก็ย่อมจะต้องมีการกระทบกระทั่งกันบ้างเป็นเรื่องปกติ จึงทำให้เกิดการไม่ให้เกียรติการทำลายชื่อเสียง และการละเมิดศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน ซึ่งหากปล่อยให้มีการทำเช่นนี้ต่อไปเรื่อยๆ จะส่งผลให้มนุษย์ผู้ถูกกระทำไม่มีความสุขในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม เกิดความหวาดระแวงกันขึ้นในสังคม จึงทำให้ต้องมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อยับยั้งป้องกันการไม่ให้เกียรติ การทำลายชื่อเสียง และการละเมิดศักดิ์ศรีดังกล่าว โดยมีจุดประสงค์หลักๆ ก็เพื่อทำให้ผู้กระทำได้รับการลงโทษจากการกระทำของตนและทำให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกได้รับการทดแทนความเสียหายที่ตนได้รับจากการกระทำนั้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ถูกกระทำนั้นกลับมาอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข กล่าวได้ว่า ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นบทบัญญัติคุ้มครองเกียรติยศ ศักดิ์ศรี และชื่อเสียงของผู้เสียหาย ความผิดฐานนี้จึงเป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองเกียรติ

เมื่อความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองเกียรติก็จำเป็นต้องพิจารณาต่อไปว่า คุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองเกียรตินั้นเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนร่วม (Universal Rechtsgut) หรือคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า คุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองเกียรติเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองประโยชน์ส่วนบุคคล โดยคุ้มครองเกียรติยศ ศักดิ์ศรี ความเคารพนับถือ และชื่อเสียงของปัจเจกชนให้ไม่ได้รับความเสียหาย ไม่ได้มุ่งหมายที่จะคุ้มครองเกียรติยศ ศักดิ์ศรี ความเคารพนับถือ และชื่อเสียงของสังคมส่วนรวมแต่อย่างใด โดยจะเห็นได้จากเจตนารมณ์ของความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 ที่ต้องการยับยั้งป้องกันไม่ให้มีการถูกเหยียดหยามกันระหว่างประชาชนในสังคม หากผู้ใดกระทำการถูกเหยียดหยามผู้อื่นต้องถูกลงโทษ ซึ่งการถูกเหยียดหยามระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายนั้นไม่ได้สร้าง

ความเสียหายให้กับรัฐโดยตรงแต่อย่างใด เพราะการที่ประชาชนถูกเหยียดหยามกันไม่ได้ทำให้รัฐเกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น การถูกเหยียดหยามกันของประชาชนจึงไม่ทำให้รัฐเป็นผู้เสียหาย แต่การถูกเหยียดหยามกันเป็นการสร้างความเสียหายต่อเอกชนผู้เสียหายโดยตรง ทำให้เอกชนผู้เสียหายเสียเกียรติยศ เสียศักดิ์ศรี เสียความเคารพนับถือ หรือเสียชื่อเสียง ซึ่งในสังคมปกติประชาชนย่อมอยู่ร่วมกันได้ด้วยการให้เกียรติและความเคารพซึ่งกันและกัน เมื่อมีผู้ละเมิดเกียรติและความเคารพนั้น ผู้ถูกละเมิดย่อมได้รับความเสียหายที่ต้องเสียเกียรติและความเคารพนั้นไป เอกชนผู้เสียหายจึงเป็นผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดโดยตรงอย่างแท้จริง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 มุ่งเน้นลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อทดแทนความเสียหายในด้านชื่อเสียงของเอกชนผู้เสียหายเป็นหลัก ไม่ได้มุ่งเน้นลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมแต่อย่างใด ความสงบเรียบร้อยในสังคมเป็นเพียงผลพลอยได้จากการที่กฎหมายต้องการคุ้มครองประโยชน์ส่วนบุคคลของเอกชนผู้เสียหายเท่านั้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า คุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองเกียรติเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) ซึ่งก็ส่งผลให้ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) ไปด้วย

เมื่อความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) ความผิดฐานนี้จึงอยู่ในขอบเขตที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะความผิดที่จะยอมความได้จะต้องเป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลเท่านั้น เนื่องจากมีเพียงคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลเท่านั้นที่เอกชนผู้เสียหายจะสามารถสละเพื่อยอมความได้ ส่วนคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมเอกชน รัฐเป็นผู้เสียหาย เอกชนผู้เสียหายจึงไม่สามารถที่จะสละคุณธรรมทางกฎหมายเพื่อยอมความได้ ด้วยเหตุนี้จึงสามารถนำความผิดฐานนี้ มาพิจารณาประกอบหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอันยอมความได้ตามหัวข้อ 2.3.3 ต่อไปนี้ ซึ่งได้ผลลัพธ์ดังนี้

- 1) ความผิดฐานนี้เป็นเพียงการดูหมิ่นเหยียดหยามหาใช่ความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมรุนแรงไม่ จึงเป็นแต่เพียงอาชญากรรมเล็กน้อยเท่านั้น
- 2) ความผิดฐานนี้เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) สมควรที่ต้องกำหนดให้มีการแสดงเจตจำนง (การร้องทุกข์) ของผู้เสียหายก่อนจึงจะสามารถดำเนินคดีได้

3) ความผิดฐานนี้มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง เพราะเอกชนผู้เสียหายเป็นผู้เสียหายโดยตรงอย่างแท้จริง รัฐไม่ใช่ผู้เสียหายแต่อย่างใด ผู้เสียหายจึงควรได้สิทธิที่จะสามารถขอมความได้เพื่อให้คดีจบลงด้วยการไม่ต้องดำเนินคดีต่อไปได้ หากจะมีการดำเนินคดีก็ควรต้องได้รับอนุญาตจากผู้เสียหายด้วยการร้องทุกข์ก่อน เพราะการดำเนินคดีอาจจะเป็นการซ้ำเติมให้ผู้เสียหายต้องเสียชื่อเสียงมากขึ้นไปอีก

สรุปได้ว่า ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้

นอกจากนี้ เมื่อนำความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 มาพิจารณาประกอบกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 328 จะเห็นได้ว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ก็ล้วนแต่เป็นความผิดต่อชื่อเสียงที่กฎหมายมีเจตนารมณ์ต้องการจะคุ้มครองไม่ให้บุคคลใดมาทำให้ชื่อเสียงของเอกชนคนอื่นต้องเสียหาย ความผิดทั้งสองฐานนี้จึงเป็นความผิดที่มุ่งคุ้มครองเกียรติยศ ศักดิ์ศรี และชื่อเสียงของเอกชนผู้เสียหาย ดังนั้นความผิดทั้งสองฐานนี้จึงเป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเช่นเดียวกันกับความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 ไม่ได้แตกต่างกันแต่อย่างใด กล่าวคือ ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองเกียรติ ซึ่งเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) เอกชนผู้เสียหายจึงสามารถเลือกที่จะสละคุณธรรมทางกฎหมายเพื่อยอมความได้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 บัญญัติว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท” สำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 คำว่า “ใส่ความ” (Impute) หมายถึง การไขข่าวหรือไขความในลักษณะยืนยันข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันซึ่งอาจเป็นความจริงหรือความเท็จก็ได้ เช่น คำว่าเป็นคนโกงบ้านโกง

เมือง คำว่าเป็นคนชอบเล่นชู้ เป็นต้น ส่วนวิธีการไล่ความนั้นจะใช้วิธีการใดๆ ก็ได้ เช่น พุด เขียนหนังสือ ภาวาค การ์ตูน รูปปั้น สัญลักษณ์ การแสดงกิริยาท่าทางต่างๆ เป็นต้น²⁵⁰ การหมิ่นประมาทจึงเป็นกรณีของการยืนยันข้อเท็จจริงเพื่อให้ร้ายผู้ถูกหมิ่นประมาทต่อบุคคลที่สามไม่ว่าข้อเท็จจริงนั้นจะเป็นความจริงหรือความเท็จ โดยข้อเท็จจริงนั้นน่าจะทำให้ผู้ถูกหมิ่นประมาทเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ส่วนความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามมาตรา 328 คำว่า “โฆษณา” หมายถึง การกระทำด้วยวิธีใดๆ ให้เผยแพร่ หรือแพร่หลายออกไปยังสาธารณชน

เมื่อนำลักษณะการกระทำความผิดของความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 มาพิจารณาเปรียบเทียบกับความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 จะเห็นได้ว่า โดยแท้จริงแล้วความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ก็มีลักษณะของการกระทำความผิดใกล้เคียงกับความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เพราะความผิดฐานหมิ่นประมาททั้งสองฐานความผิดดังกล่าว เป็นการให้ร้ายเอกชนผู้เสียหายเพื่อให้เอกชนผู้เสียหายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ซึ่งไม่ต่างอะไรกับความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 ที่เป็นการดูถูกเหยียดหยามเอกชนผู้เสียหายทำให้เสียชื่อเสียงเหมือนกัน จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นก็เป็นการทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้เสียหายเหมือนกัน เป็นการกระทำให้ผู้เสียหายถูกลดทอนเกียรติ ศักดิ์ศรี และคุณค่าของตนเองเช่นเดียวกัน และแม้ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามมาตรา 328 จะบัญญัติเอาผิดกับการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา แต่ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 ก็บัญญัติครอบคลุมเอาผิดกับการดูหมิ่นด้วยการโฆษณาเช่นกัน โดยความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 และความผิดฐานการดูหมิ่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 นั้น มีลักษณะของความผิดต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น กล่าวคือ ประการแรก การหมิ่นประมาทต้องมีการไล่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามด้วย หากไม่มีบุคคลที่สามมารับรู้ข้อความที่หมิ่นประมาทก็ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ส่วนการดูหมิ่นไม่จำเป็นต้องมีบุคคลที่สามมารับรู้ข้อความที่ดูหมิ่นด้วย เพียงผู้ถูกดูหมิ่นอยู่บริเวณที่เกิดเหตุก็เป็นความผิดฐานดูหมิ่นแล้ว ประการที่สอง การหมิ่นประมาทไม่จำเป็นต้อง

²⁵⁰ สิริ โหม พรหมโหม. ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550. *จุลนิติ*, 12(4). หน้า 177.

เป็นคำหยาบคายเพียงกล่าวยืนยันข้อเท็จจริงให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ก็เป็นหมิ่นประมาทแล้ว เช่น พูกว่าผู้อื่นทุจริตฉ้อโกงเงิน เป็นต้น แต่การดูหมิ่นต้องมีลักษณะเป็นการด่าด้วยคำหยาบคาย เช่น ไอ้หน้าโง่ ไอ้สัตว์อืดอืด เป็นต้น ประการที่สาม หมิ่นประมาทเป็นการประทุษร้ายต่อเกียรติที่บุคคลมีอยู่ในสังคม โดยผู้หมิ่นประมาททำให้บุคคลที่สามเป็นผู้ลดคุณค่าที่มีอยู่ในสังคมของผู้ถูกหมิ่นประมาท ส่วนดูหมิ่นเป็นการประทุษร้ายต่อเกียรติที่บุคคลมีอยู่ในตัวเอง โดยผู้ดูหมิ่นลดคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของผู้ถูกดูหมิ่นด้วยตนเอง²⁵¹

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า แม้ลักษณะของความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 328 และความผิดฐานการดูหมิ่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 จะแตกต่างกันไปบ้าง แต่โดยภาพรวมแล้วความผิดความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 328 ล้วนมีความใกล้เคียงคล้ายคลึงกันกับความผิดฐานการดูหมิ่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เพราะเป็นการทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียงด้วยวิธีการที่คล้ายๆ กัน ส่งผลให้ผู้เสียหายถูกลดทอนเกียรติ ศักดิ์ศรี และคุณค่าของตนเหมือนกัน

ดังนั้น เมื่อความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 มีความใกล้เคียงคล้ายคลึงกับความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 และเป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองเกียรติ ซึ่งเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) เหมือนกัน ทั้งความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ก็มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 แต่กลับไม่ปรากฏว่า มีการบัญญัติให้ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังเช่นเดียวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 328 ที่มีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 333 กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้

²⁵¹ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. กฎหมายอาญาพิสดาร เล่ม 2 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2564). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด แสงจันทร์การพิมพ์. 2564. หน้า 297.

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า สมควรที่จะกำหนดให้ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังนี้

1) ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายสามารถระงับการดำเนินคดีอาญาได้อย่างรวดเร็ว ทำให้คดีอาญาสามารถยุติลงได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากในกรณีของความผิดอันยอมความได้นั้น การดำเนินคดีอาญาขึ้นอยู่กับผู้เสียหายเป็นหลัก โดยการดำเนินคดีจะต้องเริ่มต้นด้วยการร้องทุกข์ของผู้เสียหายเป็นหลัก เว้นแต่ผู้เสียหายจะดำเนินการฟ้องเองภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2) ก็กำหนดให้ความผิดอันยอมความได้ผู้เสียหายสามารถถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันเพื่อระงับการดำเนินคดีอาญาได้ จึงทำให้ผู้เสียหายสามารถยุติการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุดตามที่ตนเองเห็นสมควร โดยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งการดำเนินคดีความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 ซึ่งเป็นความผิดที่เกี่ยวกับชื่อเสียงนั้น ก็อาจจะเป็นการทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายเพิ่มมากขึ้น เช่น ทำให้เสียชื่อเสียงมากขึ้น ได้รับความอับอายมากขึ้น เสียเกียรติยศมากขึ้น เป็นต้น เนื่องจากการดำเนินคดีอาจทำให้แพร่หลายเป็นที่รับรู้ของประชาชนทั่วไปมากขึ้น ดังนั้น การยุติการดำเนินคดีอาญาอย่างรวดเร็วที่สุดจึงอาจจะเป็นการช่วยบรรเทาความเสียหายของผู้เสียหายได้อย่างดีที่สุด

2) ผู้เสียหายมีโอกาสดำเนินการขอชดเชยเยียวยาความเสียหายเร็วขึ้น เพราะผู้เสียหายอาจตกลงกับผู้กระทำความผิดโดยตั้งเงื่อนไขไว้ว่าต้องมีการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดสร้างไว้ก่อนจึงจะตัดสินใจไม่ร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกับผู้กระทำความผิดเพื่อยุติการดำเนินคดี ดังนั้น ผู้กระทำความผิดก็อาจจะดำเนินการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายดำเนินยุติการดำเนินคดี ผู้เสียหายจึงมีโอกาสดำเนินการขอชดเชยเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำความผิดเร็วขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเสียเวลาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเพื่อเรียกร้องการชดเชยเยียวยาความเสียหายนั้น

3) รัฐไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด กล่าวคือเมื่อผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายสามารถตกลงกันได้โดยผู้เสียหายยอมดำเนินการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกับผู้กระทำความผิด ก็จะทำให้หน่วยงานของรัฐประหยัดงบประมาณการดำเนินกระบวนการยุติธรรมลงไปได้ เพราะสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องของผู้เสียหายหมดลงไปแล้ว คดีจึงต้องจบลง หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ต้องดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับผู้กระทำความผิดก็ไม่ต้องทำหน้าที่ต่อไป จึงไม่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินคดีกับผู้กระทำ

ความผิดต่อไป เช่น ตำรวจก็ไม่ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป พนักงานอัยการก็ไม่ต้องทำการสั่งฟ้องดำเนินคดีต่อไป ศาลก็ไม่ต้องดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป เป็นต้น

4) ลดปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาล กล่าวคือ ในปัจจุบันศาลเองก็มีปริมาณคดีจำนวนมากที่ต้องทำการพิจารณาพิพากษา ส่งผลให้ศาลมีภาระงานจำนวนมาก มีระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ค่อนข้างจำกัด และต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินการค่อนข้างมาก จึงอาจเกิดความไม่ประสิทธิภาพในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลขึ้นได้ ดังนั้น การที่กำหนดให้ความผิดฐานคุ้มครองผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นความผิดอันยอมความได้จะส่งผลให้คดีสามารถยุติลงไปได้ก่อนที่จะขึ้นมาสู่ศาล ทำให้ปริมาณคดีเข้าสู่ศาลน้อยลง ซึ่งก็จะส่งผลดีต่อการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลในคดีต่างๆ ที่จะช่วยทำให้ศาลสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้แบ่งแยกประเภทความผิดโดยใช้อัตราโทษเป็นเกณฑ์ไว้ 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดทั่วไปและความผิดลหุโทษ โดยบัญญัติความผิดทั่วไปไว้ในภาค 2 ความผิด และบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในภาค 3 ลหุโทษ สำหรับความผิดทั่วไป ได้แก่ ความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ กล่าวคือ ความผิดใดก็ตามที่มีระวางโทษจำคุกเกิน 1 เดือน หรือปรับเกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนความผิดลหุโทษ ได้แก่ ความผิดใดก็ตามซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยประกาศใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2500 ซึ่งนับถึงปัจจุบันก็เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 65 ปีแล้ว แต่ในระยะเวลา 65 ปีที่ผ่านนั้น กลับพบว่าการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญภาค 3 ลหุโทษ เพียง 3 ครั้ง เท่านั้น ส่งผลให้บัญญัติเกี่ยวกับความผิดลหุโทษค่อนข้างที่จะล้าหลังไม่ทันต่อยุคสมัย การบังคับใช้ก็ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้พบปัญหาเกี่ยวกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาอยู่ 3 ประการด้วยกัน ดังนี้

ประเด็นปัญหาประการแรก นักกฎหมายในโลกยุคปัจจุบันมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องสามารถลดปัญหาคดีสันดานนักโทษล้นคุกและการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) ซึ่งการลงโทษปรับสถานเดียวก็ถือว่าสอดคล้องกับหลักการลดคดีสันดานนักโทษล้นคุกและการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูดังกล่าว เพราะโทษปรับเป็นโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด เมื่อใช้โทษปรับแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้นจึงทำให้จำนวนนักโทษในคุกลดลง และเมื่อผู้กระทำความผิดไม่ต้องเข้าคุกก็จะไม่ถูกตราหน้าจากสังคมว่าเคยเป็นผู้ต้องโทษหรือไม่ได้รับการเรียนรู้พฤติกรรมการประกอบอาชญากรรมจากนักโทษคนอื่นในคุก ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสดับตัวเป็นคนดีของสังคมได้ แต่อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยกำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กล่าวได้ว่า เป็นความผิดที่มีโทษจำคุกระยะสั้น

จึงยังไม่สอดคล้องกับหลักการลดคดีสันดานักโทษล้นคุกและทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) ดังกล่าว

ในกรณีของประเด็นปัญหาประการแรกนี้ จากการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในภาค 3 จำนวนทั้งสิ้น 32 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 367 ถึงมาตรา 398 โดยได้แบ่งระวางโทษสำหรับความผิดลหุโทษไว้ 4 ระดับ คือ โทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท โทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท โทษจำคุกไม่เกิน 10 วัน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1994 (French Penal Code) ได้บัญญัติความผิดลหุโทษ (Les Contraventions) ไว้จำนวนทั้งสิ้น 80 มาตรา เริ่มตั้งแต่มาตรา R. 610-1 ถึงมาตรา R. 655-1 โดยโทษที่ใช้สำหรับความผิดลหุโทษมีเพียง 2 ประเภท เท่านั้น ซึ่งได้แก่ โทษปรับและโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการ ไม่มีโทษจำคุกแต่อย่างใด ส่วนในกรณีของสหรัฐอเมริกานั้น ต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา (Model Penal Code) กำหนดให้ความผิดลหุโทษหรือความผิดเล็กน้อย (Petty Misdemeanor) ตามกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกานั้น เป็นความผิดอาญาที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าความผิดประเภทความผิดไม่ร้ายแรง (Misdemeanor) โดยเป็นความผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 30 วัน สรุปได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย และต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาคำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกกระยะสั้น ส่วนประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่ไม่มีโทษจำคุก โดยมีเพียงอัตราโทษปรับหรือโทษริบหรือจำกัดสิทธิบางประการ เท่านั้น การที่ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยยังคงกำหนดให้ความผิดลหุโทษมีโทษจำคุกกระยะสั้นไม่เกิน 1 เดือน จะส่งผลให้มีปัญหาคดีสันดานักโทษล้นคุก เนื่องจากคดีความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ ย่อมเกิดการกระทำความผิดได้โดยง่าย ถ้าผู้กระทำความผิดถูกลงโทษจำคุกหมดทุกคนก็จะเกิดปัญหานักโทษล้นคุกอย่างแน่นอน และการถูกลงโทษจำคุกก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดถูกลดทอนอำนาจสังคมว่าเคยเป็นผู้ต้องโทษหรืออาจทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับการเรียนรู้พฤติกรรมประกอบอาชญากรรมจากนักโทษคนอื่นในคุก ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสกลับตัวให้เป็นคนดีของสังคมได้เลย การกำหนดให้ความผิดลหุโทษมีโทษจำคุกกระยะสั้นไว้จึงไม่มีความสอดคล้องกับหลักการลดคดีสันดานักโทษล้นคุกและทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)

ประเด็นปัญหาประการที่สอง เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคหนึ่งและวรรคสาม มีเจตนารมณ์ต้องการลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) โดยให้รัฐทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายโดยพิจารณายกเลิกความผิดอาญา

(Decriminalization) ที่หมดความจำเป็นไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและให้กำหนดโทษทางอาญาไว้เฉพาะความผิดที่ร้ายแรงเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาความผิดลหุโทษบางฐานตามประมวลกฎหมายอาญากลับพบว่า ความผิดลหุโทษบางมาตราบัญญัติไว้ค่อนข้างซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะฉบับอื่นๆ ที่ได้ตราออกมาใช้บังคับภายหลัง ทั้งความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ ไม่ใช่ความผิดอาญาที่ร้ายแรง การที่ยังคงกำหนดให้ความผิดลหุโทษบางมาตราที่บัญญัติไว้ซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะฉบับอื่นๆ เป็นความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาอยู่จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ในกรณีของประเด็นปัญหาประการที่สองนี้ จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ความผิดลหุโทษฐานกระทำความผิดต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 และความผิดลหุโทษฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 เป็นความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดเหมือนกับความผิดฐานทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 มาตรา 20 และความผิดลหุโทษฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจนำหมิ่นในหรือริมทางสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 396 เป็นความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดเหมือนกับความผิดฐานเทหรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มาตรา 33 บรรดาความผิดลหุโทษทั้ง 3 ฐานความผิดดังกล่าวจึงเป็นความผิดที่มีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ประกอบกับความผิดลหุโทษทั้ง 3 ฐานความผิดดังกล่าวมีอัตราโทษน้อยกว่าอัตราโทษของความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะ จึงไม่มีโอกาสที่ความผิดลหุโทษทั้ง 3 ฐานความผิดดังกล่าวจะถูกนำมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดได้อีกต่อไป เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า กรณีกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบท ศาลต้องลงโทษตามบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ศาลจึงสามารถลงโทษได้เฉพาะความผิดอาญาในกฎหมายเฉพาะอื่นๆ เท่านั้น เพราะเมื่อความผิดลหุโทษมีองค์ประกอบความผิดซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะ หากมีการกระทำความผิดลหุโทษก็ย่อมถือว่ากระทำความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะด้วย จึงเป็นกรณีของกระทำความผิดเดียวผิดกฎหมายหลายบท และเมื่อความผิดลหุโทษมีอัตราโทษน้อยกว่า ศาลก็ต้องลงโทษตามบทหนัก ซึ่งก็คือ ความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะนั่นเอง จึงกล่าวได้ว่า ความผิดลหุโทษทั้ง 3 ฐานความผิดดังกล่าวไม่มีความจำเป็นอีกต่อไปและก็เป็นความผิดที่ไม่ได้ร้ายแรงแต่อย่างใด ดังนั้น การยังคงกำหนดให้มีความผิดลหุโทษทั้ง 3 ฐานความผิดดังกล่าวต่อไปจึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคหนึ่งและวรรคสาม ที่ต้องการให้รัฐลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) โดยยกเลิกความผิดอาญา (Decriminalization) ที่หมดความจำเป็นไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและให้กำหนดโทษทางอาญาไว้เฉพาะความผิดที่ร้ายแรงเท่านั้น

ประเด็นปัญหาประการที่สาม ด้วยเหตุที่ประมวลกฎหมายอาญามองว่าความผิดลหุโทษเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคม ดังนั้น โดยหลักเมื่อมีการกระทำความผิดลหุโทษจึงเป็นการก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม จึงมีเพียงรัฐเท่านั้นที่ เป็นผู้เสียหาย เอกชนแม้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอยู่บ้างหากไม่ใช่การได้รับความเสียหายโดยตรงก็จะไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องร้องดำเนินคดี ด้วยเหตุนี้ ประมวลกฎหมายอาญาจึงกำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่สามารถที่จะตกลงยอมความกันได้ และเมื่อความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นความผิดลหุโทษจึงถูกกำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความผิดลหุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่า ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 อาจจะมีลักษณะของการกระทำความผิดใกล้เคียงกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตาม มาตรา 326 และมาตรา 328 ซึ่งหากลักษณะของการกระทำความผิดใกล้เคียงกัน คุณสมบัติทางกฎหมายของความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 กับความผิดฐานหมิ่นประมาทตาม มาตรา 326 และมาตรา 328 ก็อาจจะเป็นคุณสมบัติทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลเหมือนกันด้วยและเมื่อความผิดฐานหมิ่นประมาทตาม มาตรา 326 และมาตรา 328 เป็นความผิดอันยอมความได้ ทั้งๆ ที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 แล้วเหตุใดความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 จึงไม่เป็นความผิดอันยอมความได้ด้วย การกำหนดให้ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 เป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่อาจยอมความกันได้จึงยังมีความไม่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบังคับใช้ความผิดฐานนี้

ในกรณีของประเด็นปัญหาประการที่สามนี้ จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐผสมกับระบบการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย ทำให้ทั้งพนักงานอัยการซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐและเอกชนผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ ประกอบกับประเทศไทยมีการแบ่งแย่งประเภทของความผิดอาญาในแง่การดำเนินคดีออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้ ซึ่งสำหรับความผิดอันยอมความได้นั้น หากพนักงานอัยการซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐจะเป็นผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต้องได้รับการร้องทุกข์จากผู้เสียหายก่อน เพราะในคดีความผิดอันยอมความได้ พนักงาน

สอบสวนจะทำการสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ของผู้เสียหายก่อน พนักงานสอบสวนจึงจะสามารถทำการสอบสวนความผิดนั้นได้ และเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนความผิดนั้นแล้ว พนักงานอัยการจึงจะสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีความผิดนั้นได้ แต่หากผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีเอง ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีได้ทันทีโดยไม่ต้องมีการร้องทุกข์ก่อน เพียงแต่จะต้องฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความ 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้น คดีจะขาดอายุความไม่สามารถที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีได้ แต่ถ้าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนไว้แล้วภายในกำหนดเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายก็สามารถฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนด 3 เดือนไปแล้วได้ คดีไม่ขาดอายุความแต่อย่างใด ส่วนความผิดใดจะเป็นความผิดอันยอมความได้นั้นจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะเจาะจงว่าความผิดนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งในกรณีนี้ความผิดลหุโทษจำนวนทั้งสิ้น 32 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 367 ถึงมาตรา 398 ไม่มีความผิดมาตราใดเลยที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะเจาะจงให้เป็นความผิดอันยอมความได้

ในกรณีของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา นั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) จึงทำให้การฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น เอกชนทั่วไปแม้จะได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดโดยตรงก็ไม่มีสิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง เมื่ออำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาเป็นอำนาจของรัฐเท่านั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาจึงไม่มีการบัญญัติให้ความผิดใดเป็นความผิดอันยอมความได้เลย ดังนั้น ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและความผิดลหุโทษตามต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา จึงไม่มีความผิดอันยอมความได้

แต่อย่างไรก็ตาม การจะไปกำหนดให้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยเพื่อยกเลิกการแบ่งประเภทของความผิดอาญาในแง่การดำเนินคดีออกเป็นความผิดอาญาแผ่นดินกับความผิดอันยอมความได้เพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกานั้น เป็นเรื่องที่สร้างภาระกับระบบงานยุติธรรมทางอาญามากเกินไป ดังนั้น เพื่อความเหมาะสมและสมเหตุสมผลจึงควรพิจารณาถึงการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อกำหนดความผิดแต่ละฐานความผิดให้เหมาะสมกับสภาพของการเป็นความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดอันยอมความได้มากกว่า ซึ่งในกรณีนี้เมื่อพิจารณาความผิดลหุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 ปรากฏว่าความผิดฐานนี้เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองเกียรติซึ่งเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individual Rechtsgut) เพราะมุ่งคุ้มครองประโยชน์ส่วนบุคคล โดยคุ้มครอง

เกียรติยศ ศักดิ์ศรี ความเคารพนับถือ และชื่อเสียงของปัจเจกชนให้ไม่ได้รับความเสียหาย และเมื่อนำความผิดฐานนี้มาพิจารณากับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอันยอมความได้ ความผิดฐานนี้ก็อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะเป็นความผิดอาชญากรรมเล็กน้อย เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายส่วนบุคคล และเป็นความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง นอกจากนี้ เมื่อนำความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 มาพิจารณาประกอบกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 328 จะเห็นได้ว่า ความผิดความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 ล้วนมีความใกล้เคียงคล้ายคลึงกันกับความผิดฐานการดูหมิ่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เพราะเป็นการทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียงด้วยวิธีการที่คล้ายๆ กัน ส่งผลให้ผู้เสียหายถูกลดทอนเกียรติ ศักดิ์ศรี และคุณค่าของตนเหมือนกัน แม้ความผิดทั้งสามฐานดังกล่าวจะมีลักษณะของความผิดแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่ก็ต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328 ก็มีคุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองเกียรติเหมือนกับความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 และความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 328 ก็มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เมื่อปรากฏว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 328 เป็นความผิดอันยอมความได้ แล้วเหตุใดจึงไม่มีการบัญญัติให้ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นความผิดอันยอมความได้เช่นเดียวกับความผิดฐานหมิ่นประมาททั้งสองฐานความผิดดังกล่าว ซึ่งหากกำหนดให้ความผิดฐานนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลายประการ เช่น ลดปริมาณคดีของศาลยุติการดำเนินคดีอาญาได้อย่างรวดเร็ว เป็นต้น ดังนั้น การกำหนดให้ความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 ยังคงเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่อาจยอมความกันได้จึงยังไม่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบังคับใช้ความผิดฐานนี้

2. ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในเรื่องความผิดหลุโทษมีการปรับปรุงแก้ไขน้อยมาก จึงทำให้บัญญัติเกี่ยวกับความผิดหลุโทษค่อนข้างที่จะล้าหลังไม่ทันต่อยุคสมัย การบังคับใช้ก็ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ จนเกิดปัญหาสามประการในการบังคับใช้ความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่

ประการแรก การกำหนดให้ความผิดหลุโทษเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ไม่สอดคล้องกับหลักการลดปัญหาคดีล้นศาลนักโทษล้นคุกและไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)

ประการที่สอง ความผิดหลุโทษบางฐานมีความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ทำให้ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องการลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization)

ประการที่สาม ความผิดหลุโทษฐานคูหมีนผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 มีความใกล้เคียงกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และมาตรา 328 ในทุกด้าน แต่กลับถูกกำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่อาจยอมความได้ จึงทำให้ยังมีความไม่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบังคับใช้ความผิดฐานนี้ ทั้งยังไม่เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพรวม

ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาทั้งสามประการดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องความผิดหลุโทษให้เกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ทันต่อยุคสมัย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังนี้

1. เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาดำเนินไปในทางที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และทันต่อยุคสมัย โดยสอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่ของนักกฎหมายที่ต้องการให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถลดปัญหาคดีล้นศาลและนักโทษล้นคุกได้ และสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาโดยยกเลิกโทษจำคุกในความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีโทษจำคุกทั้งหมดทุกมาตราแล้วใช้บังคับแต่โทษปรับสถานเดียวแทนโทษจำคุกที่ถูกยกเลิกไป

กรณีของความผิดหลุโทษตามมาตรา 368 วรรคหนึ่ง, 376 และ 379 ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 วัน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ยกเลิกอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 วัน แล้วให้คงไว้แต่โทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ดังนั้น ความผิดหลุโทษตามมาตรา 368 วรรคหนึ่ง, 376 และ 379 จึงเปลี่ยนจากความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 วัน หรือปรับไม่เกิน

5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นความผิดที่มีอัตราโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

กรณีของความผิดลหุโทษตามมาตรา 368 วรรคสอง, 374, 377, 380, 383, 384, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 397 วรรคสอง, 397 วรรคสาม และ 398 ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ยกเลิกอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน แล้วให้คงไว้แต่โทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท ดังนั้น ความผิดลหุโทษตามมาตรา 368 วรรคสอง, 374, 377, 380, 383, 384, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 397 วรรคสอง, 397 วรรคสาม และ 398 จึงเปลี่ยนจากความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นความผิดที่มีอัตราโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

ส่วนในกรณีของความผิดลหุโทษตามมาตรา 381 และ 382 นั้น แม้จะเป็นความผิดลหุโทษที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งต้องยกเลิกอัตราโทษจำคุกเช่นเดียวกัน แต่ด้วยเหตุที่ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ได้ข้อเสนอแนะให้ยกเลิกบทบัญญัติความผิดดังกล่าวทั้งมาตรา จึงไม่ได้มีการเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 381 และ 382 โดยยกเลิกอัตราโทษจำคุกแต่อย่างใด เนื่องจากจะต้องถูกยกเลิกบทบัญญัติความผิดไปทั้งมาตราอยู่แล้ว

2. เพื่อให้บทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ที่ต้องการลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Overcriminalization) ซึ่งจะส่งผลทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิภาพ จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยยกเลิกบทบัญญัติความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา 3 สถานความผิด ได้แก่ ความผิดฐานกระทำความรุนแรงต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนานันไม่จำเป็นตามมาตรา 381 ความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามมาตรา 382 และความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามมาตรา 396 และแม้ว่าความผิดลหุโทษฐานกระทำความรุนแรงต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนานันไม่จำเป็นตามมาตรา 381 และความผิดฐานใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามมาตรา 382 จะเป็นความผิดลหุโทษที่อัตราโทษจำคุกซึ่งสมควรจะถูกยกเลิกอัตราโทษจำคุกตามข้อเสนอแนะข้อที่ 1 แต่พบว่าแม้ความผิดลหุโทษทั้งสองฐานความผิดดังกล่าวถูกกำหนดให้มีเพียงอัตราโทษปรับ แต่ความผิดลหุโทษทั้งสองฐานความผิดดังกล่าวก็ยังมี ความซ้ำซ้อนกับความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ ถึงขนาดที่ควรจะถูกยกเลิกบทบัญญัติความผิดมากกว่า

3. เพื่อให้ความผิดลหุโทษฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 มีความเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ และเกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพรวม จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้ความผิดฐานดูหมิ่น

ผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นความผิดอันยอมความได้ โดยบัญญัติมาตรา 393 วรรคสอง เพิ่มเติมขึ้นมาเพื่อเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนี้

มาตรา 393 วรรคสอง ควรบัญญัติว่า “ความผิดตามมาตรา 393 เป็นความผิดอันยอมความได้”

เดิม มาตรา 393 บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เมื่อทำการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 โดยยกเลิกอัตราโทษจำคุกตามข้อเสนอแนะข้อที่ 1 และแก้ไขเพิ่มเติมให้ความผิดฐานนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ตามข้อเสนอแนะข้อนี้แล้ว บทบัญญัติมาตรา 393 ที่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมใหม่จะมีเนื้อความดังนี้

มาตรา 393 บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ความผิดตามมาตรา 393 เป็นความผิดอันยอมความได้”

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลชัย รัตนสกวาวงศ์. (2523). *ความยินยอมในกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กิตติพงษ์ ศุภพงศกร. (2551). *การยกเลิกโทษประหารชีวิต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- กุลพล พลวัน. (2563). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นอัยการในประเทศต่างๆ เปรียบเทียบ. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 12, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เกษมวดี ศุภกิจโยงศ์. (2549). *การปรับเปลี่ยนความผิดโทษที่ไม่มีลักษณะเป็นความผิดอาญา โดยแท้เป็นความผิดต่อกฎระเบียบของสังคม : ศึกษาเฉพาะความผิดโทษในประมวลกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. (2516). โทษปรับ. *บทบัญญัติ*, 30(3).
- _____. (2513). การฟ้องคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส. *อัยการนิเทศ*, 32(2).
- โกเมศ ขวัญเมือง, พระครูธรรมธรสฐาพร ปกสุโร และพระครูปลัดอดุล ปริบุญโนวารสาร. (2564). การแบ่งประเภทของความผิดอาญา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(2).
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2553). *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นก่อนการพิจารณา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย).
- _____. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย).
- คณพล จันทร์หอม. (2561). *รากฐานกฎหมายอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2564). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2563). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2559). *กฎหมายอาญาภาคความผิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2548). *นิติธรรมอำนาจในนิติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2523). *คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา*. *วารสารอัยการ*, 3(25).
- คัทราดี สีทองเสื่อ. (2557). *คุณธรรมทางกฎหมายในกฎหมายอาญา : ศึกษาความรับผิดชอบรับของโจร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

จิตติ ดิงศรัทย์. (2539). กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ:

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

จุฬารัตน์ ยะปะนัน. (2553). ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้. จุฬนิติ, 7(2).

ชาคร ขาวสabay. (2563). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด.

(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีปทุม,
กรุงเทพฯ.

ชาย เสวีกุล. (2517). อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. (2523). การยอมความในคดีอาญา. วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 5(2).

ณรงค์ ใจหาญ. (2543). กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. (พิมพ์ครั้งที่ 10).

กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2557). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเพื่อปรับปรุงประมวลกฎหมาย

อาญา : ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

กรุงเทพฯ.

ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2563). ทฤษฎีการลงโทษ. ใน แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายอาญาและ

อาชญาวิทยาชั้นสูง, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ดิศรณ์ ลิขิตวิทยาภูมิ. (2561). การกำหนดความผิดอาญาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 77 : ศึกษากรณีความผิดตามพระราชบัญญัติ

ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เชื้อ พ.ศ. 2534. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 11(3).

ตะวัน กิรินนันทน์. (2557). การนำระบบการปรับโดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำ

ความผิดมาใช้ในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้

ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ทวิพันธ์ อุดมธรรม. (2560). การบัญญัติความผิดและการใช้การตีความ : ศึกษาลักษณะการกระทำ

ทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์

พ.ศ.2557. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2559). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและโทษ. (พิมพ์ครั้งที่ 12).

กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และรณกรณ์ บุญมี. (2564). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 22).

กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ไทยรัฐ ออนไลน์. หนูมใหญ่ฟันปากหมา เจอโทษหนักประเดิม พ.ร.บ.ทารุณสัตว์ฯ. *ไทยรัฐ*

ออนไลน์. 24 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก

<https://www.thairath.co.th/news/local/472907>.

ธนัทธร ผูกมิตร. (2554). *บทบาทของศาลอุทธรณ์ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงในคดีอาญา*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,

กรุงเทพฯ.

นราวรรณ พรหมจรรย์. (2554). *การรับทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

กรุงเทพฯ.

นัทธี จิตสว่าง. (2565). *วัตถุประสงค์ในการลงโทษ*. *Gotoknow*. 9 กรกฎาคม 2565. สืบค้นจาก

<https://www.gotoknow.org/posts/454719>.

_____. (2545). *หลักทฤษฎีอาญา : หลักการวิเคราะห์ระบบราชทัณฑ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์.

นพรัตน์ อักษร. (2532). *ความผิดอันยอมความได้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. (วิทยานิพนธ์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2552). *การใช้อำนาจตุลาการโดยประชาชน*. *จุลนิติ*, 6(5).

บุญนำ นามฉัตร. (2559). *โทษประหารชีวิต : ศึกษาสัดส่วนในการกำหนดโทษและการบังคับโทษ*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

กรุงเทพฯ.

ประยุทธ์ ประชุมชน. (2554). *มาตรการรับทรัพย์สินองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย*

ภายใต้สนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ.

(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

กรุงเทพฯ.

ปริญญา ชินะผา. (2550). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้ : ศึกษากรณีความผิด*

เกี่ยวกับทรัพย์ในลักษณะ 12 แห่งประมวลกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติ

ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ.

- ปรารธนา บุญเพ็ง. (2556). การเปรียบเทียบความผิดอันยอมความได้ในคดีอาญาในระบบกฎหมาย
ของประเทศไทยและประเทศลาว. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2565). สิทธิการมีทนายความในคดีอาญา (Le droit à l'assistance d'un avocat au
cours de la procédure pénale). THAIAIXOIS. 25 สิงหาคม 2565. สืบค้นจาก
http://thaiaixois.online.fr/etc/ong_lawyer.htm.
- _____. (2563). กฎหมายอาญาชั้นสูง. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พิชัยศักดิ์ หรยางกูร และนริศรา แดงไผ่. (2561). หลักความยินยอม. ใน *แนวการศึกษาชุดวิชา
กฎหมายแพ่ง ลักษณะสัญญา ลักษณะละเมิด และลักษณะหุ้นส่วนบริษัทชั้นสูง*, หน่วย
ที่ 3, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิรุฬห์ ไตสุกถาวรณ. (2532). การลงโทษปรับทางอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เพลินตา ดันรังสรรค์. (2554). สัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่อง “แนวทางการจัดแบ่งกลุ่มความผิด
และโทษในประมวลกฎหมายอาญาไทย”. *จุลนิติ*, 8(4).
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2538). การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน. *ศุลพาห*, 42(2).
- พรรณรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์. (2536). ความเหมาะสมในการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวล
กฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มนสิชา บุญนาค. (2556). การกำหนดโทษทางเลือกกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด.
(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,
กรุงเทพฯ.
- โยเนโอะ อิชิอิ มาโมรุ ชิบายามา และอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. (2533). *ดัชนีค้นคำในกฎหมายตราสาม
ดวง*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- รังสิมา ดาราพงษ์. (2560). การนับอายุความร้องทุกข์ในคดีความผิดอันยอมความได้ กรณีผู้เสียหาย
เป็นบุคคลผู้หย่อนความสามารถ. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้
ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วนัส ลำเถาเงิน. (2560). *แนวทางในการนำมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกมาใช้เป็นทางเลือกใน
ประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัย
รังสิต, ปทุมธานี.

- วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2564). *กฎหมายอาญาพิสดาร เล่ม 1 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2564)*. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- _____. (2564). *กฎหมายอาญาพิสดาร เล่ม 2 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2564)*. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- _____. (2563). *กฎหมายวิ.อาญาพิสดาร เล่ม 1 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2564)*. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- วิภาพร เนติจิรโชติ. (2548). *การบัญญัติความผิดหลัโทษให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป : ศึกษาเฉพาะความผิดหลัโทษตามประมวลกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- วิษณุ เครืองาม. (2517). *ความยินยอม-ยอมความตามกฎหมายอาญาสหรัฐอเมริกา*. วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1(2).
- เสริมรัฐชัย อันสมศรี. (2547). *ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำคุก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สง่า ลีนะสมิต. (2514). *กฎหมายอาญา เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด. (2540). *สารานุกรมกระบวนการยุติธรรมนานาชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด.
- สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน Royal Thai Embassy, Washington D.C.. (2565). ข้อมูลทั่วไป. 26 ตุลาคม 2565. สืบค้นจาก <https://thaiembdc.org/th>
- สหชน รัตนไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สาธิต ปรัชญาอริยะกุล. (2565). เช็คความเคลื่อนไหว 4 ปี พ.ร.บ.ป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ฯ. *แนวหน้า*. 24 ธันวาคม 2565. สืบค้นจาก <https://www.naewna.com/likesara/385289>.
- สิริโหม พรหมโหม. (2558). *ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550*. *จุลนิติ*, 12(4).
- สุชากร วณิชยศิริกุล. (2555). *ความผิดหลัโทษตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาความผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

- สุนิจา ภาศีสิน. (2557). *การกำหนดให้ความผิดฐานฉ้อโกงแรงงานเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- สุพิศ ปราณีตพลกรัง. (2563). *เปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นศาลของประเทศต่างๆ*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 13, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพจน์ สุโรจน์. (2563). *กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 9, (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุภัชลี เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2561). *กฎหมายอาญาเพื่อ Over Criminalization*. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 44(2).
- สุรพงษ์ เอี่ยมแทน. (2544). *ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน (ศึกษาตามกฎหมายอาญาสารบัญญัติ)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2531). *บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127*. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 18(2).
- สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง. (2539). *การบังคับโทษปรับ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เสถียร ลายลักษณ์ และคณะ. (2478). *ประชุมกฎหมายประจำศก*. พระนคร: โรงพิมพ์เฉลิมมณเฑียร.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2529). *กฎหมายลักษณะอาญา : ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย*. *วารสาร นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 16(2).
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. (2554). *รายงานฉบับสมบูรณ์ เล่มที่ 3 เรื่อง “แนวทางการยกเลิกโทษทางอาญาในกฎหมายเช็คและกฎหมายหมิ่นประมาท”*. มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพฯ.
- สมพงษ์ เตชะสมุทร. (2560). *มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีสุ่มเสี่ยง*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, กรุงเทพฯ.
- โสรัจ สังขวรรณ. (2536). *ผลกระทบจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาในการริบทรัพย์ตามมาตรา 27 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2561). เอกสารกรอบแนวทางการศึกษาและปรับปรุงกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษอาญาที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอันเป็นการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แนบท้ายหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0913/4 ลงวันที่ 12 มกราคม 2561.

हतथा वुखगर. (2553). *อายุความร้องทุกข์ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและการกระทำอนาจารอันยอมความได้ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

อภิวัดน์ สุดสาว. (2561). การกำหนดโทษอาญาตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. *จุลนิติ*, 15(2).

อุทัย อาทิวะ. (2563). การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 15, (พิมพ์ครั้งที่ 5) นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2563). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 5, (พิมพ์ครั้งที่ 5) นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง.

อักษราทร จุฬารัตน์. (2520). ความยินยอมของผู้เสียหายในคดีอาญา. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 9(1).

อรรถพล ใหญ่สว่าง. (2524). *ผู้เสียหายในคดีอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Alf Ross. (1975). *On Guilt, Responsibility and Punishment*. London: Steven & Sons Limited.

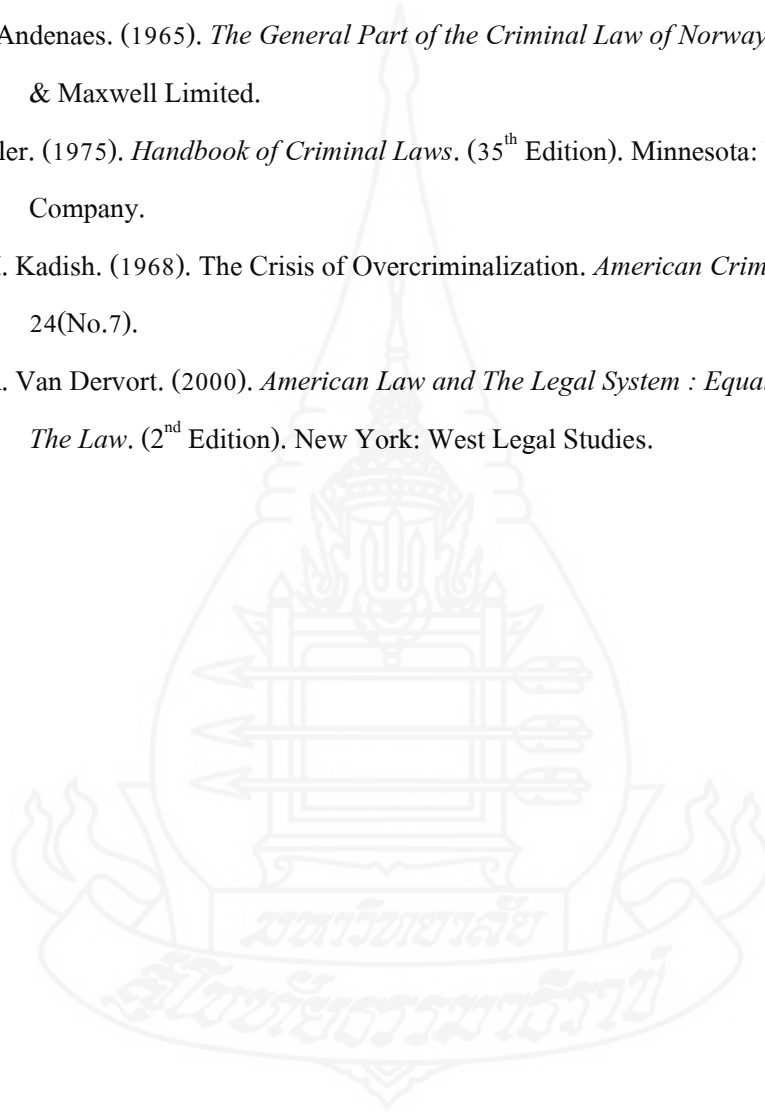
Eric Surette. (2002). Compounding Offenses. *Corpus Juris Secundum*, 15(No.1).

Gerhardt Grebing. (1982). *The Fine in Comparative Law: A Survey of 21 Countries*. Cambridge: Institute of Criminology.

Hazel B. Kerper. (1979). *Introduction to the Criminal Justice System*. (2nd Edition). New York: West Publishing Company.

Herbert L. Packer. (1968). *The Limits of The Criminal Sanction*. California: Stanford University Press.

- H.L.A. Hart. (1982). *Punishment and Responsibility*. London: Oxford University Press.
- Jack S. Emery, Linda L. Edwards and J. Stanley Edwards. (2000). *Civil Procedure and Litigation*. New York: West Legal Studies.
- Jerome Hall. (1960). *General Principle of Criminal Law*. (2nd Edition). Indianapolis: The Bobbs-Merrill Company.
- Johannes Andenaes. (1965). *The General Part of the Criminal Law of Norway*. London: Sweet & Maxwell Limited.
- Justin Miller. (1975). *Handbook of Criminal Laws*. (35th Edition). Minnesota: West Publishing Company.
- Sanford H. Kadish. (1968). The Crisis of Overcriminalization. *American Criminal Law Quarterly*, 24(No.7).
- Thomas R. Van Dervort. (2000). *American Law and The Legal System : Equal Justice Under The Law*. (2nd Edition). New York: West Legal Studies.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายปรินทร์ เหมือนพงษ์
วัน เดือน ปีเกิด	12 มีนาคม 2539
สถานที่เกิด	อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2553 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย ปีการศึกษา 2556 ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2560 หลักสูตรวิชาว่าความ รุ่นที่ 51 สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่ง สภานายความ ปีการศึกษา 2561 เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 72 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติ บัณฑิตยสภา ปีการศึกษา 2562
สถานที่ทำงาน	สำนักงานอัยการจังหวัดสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
ตำแหน่ง	นิติกรปฏิบัติการ

